

অজ্ঞন

বৈশাখী সংখ্যা ১৪২৬

প্রয়াস

এপ্রিল ২০১৯

ଶ୍ରୀଜ୍ଞାନ

ଶୋକ ବାର୍ତ୍ତା

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଘୋଷ (Sid) ପୂଜାରୀର ସଦସ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ଏକଟି ଜୀବନ ଅକସ୍ମାତ ଶନିବାର ୬ଟି

ଏପ୍ରିଲ ୨୦୧୯ ଏର ସକାଳେ କଠିନ ହନ୍ଦ ରୋଗେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୟେ ସକଳକେ ଛେଡେ ଚଲେ ଗେଲା
ଅମର୍ତ୍ତଧାମେ। ତାଁର ବିଯୋଗେ ଆମରା ପୂଜାରୀ ପରିବାର ମର୍ମହତ। ମୃତ୍ୟୁ ଜୀବନେର ଧ୍ରୁବସତ୍ୟ ଏକ ସ୍ଟଟନା।
କିନ୍ତୁ ତା ସଖନ ବଜ୍ରପାତେର ମତ ହଟାଏ ଆବିର୍ଭୂତ ହୟ ତଥନ ତାକେ ମେନେ ନେଓଯା ଦୁର୍ବିଶ ହୟେ ଓଠେ।
ଆଜ ପୂଜାରୀ ପରିବାର ଦିଶାହାରା, ଦିଶାହାରା ସିଦ୍ଧାର୍ଥେର ପରିବାର। ତାର ଶ୍ରୀ ଅତ୍ସୀ ଓ ଛୋଟ ଦୁର୍ବିଶରେ
କନ୍ୟା ଇରା, ତାଦେର କେ ସାନ୍ତ୍ଵନା ଦେଓଯାର କୋନୋ ଭାଷା ନେଇ। ତାଦେର କେ ଶୁଦ୍ଧ ବଲତେ ପାରି, ଆମରା
ତୋମାଦେର ପାଶେ ଆଛି। ସିଦ୍ଧାର୍ଥେର ବୃଦ୍ଧ ପିତା ମାତା ଯାରା ସନ୍ତାନ ହାରା ହଲେନ ତାଦେର ଶୋକେର
ସାନ୍ତ୍ଵନା ଦେବେ ଶୁଦ୍ଧି ସମୟ ।

ସିଦ୍ଧାର୍ଥେର ଆଉଁ ଚିର ଶାନ୍ତି ଲାଭ କରୁକ -ଈଶ୍ୱରେର କାହେ ଏଇ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି।

RIP

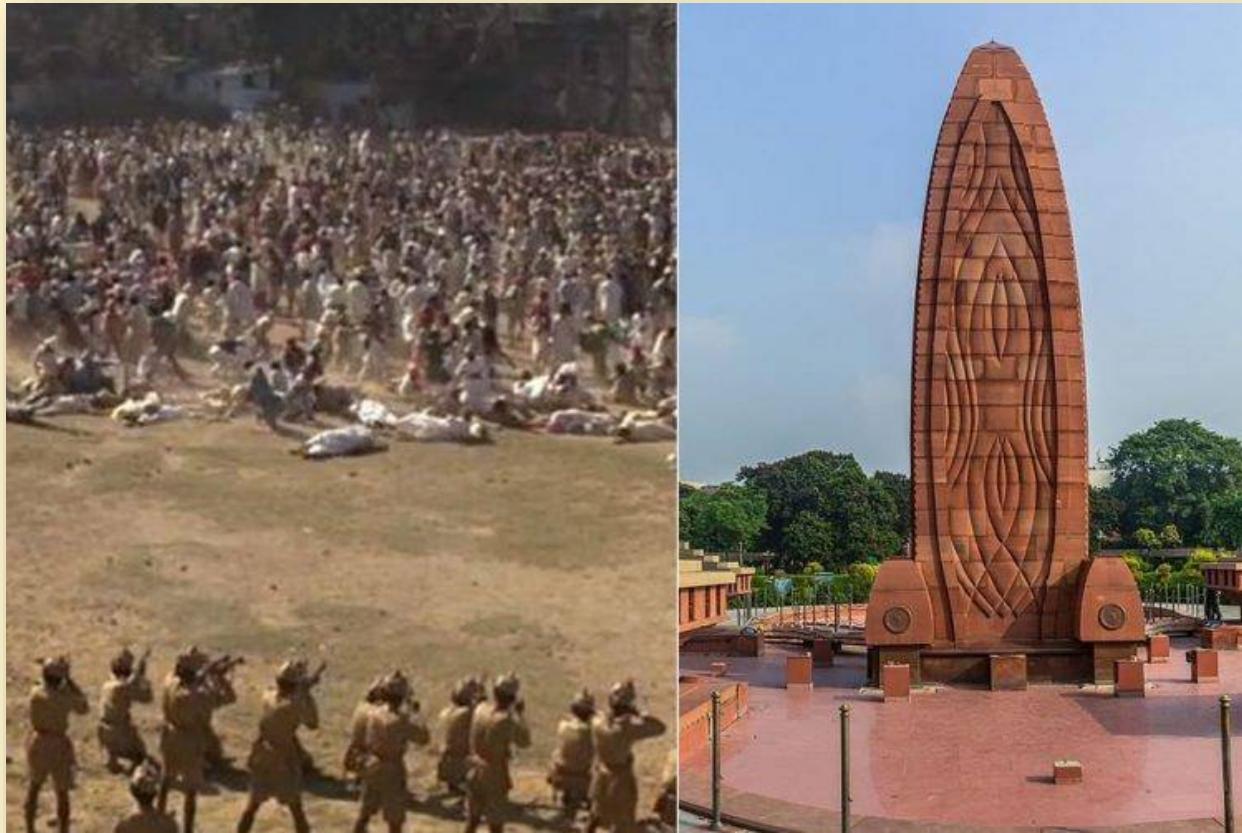
ଶ୍ରୀମତୀ

Tribute to Mahatma Gandhi- Bapu, the Father of the Nation on 150th birth anniversary

“Generations to come will scarce believe that such as one as this ever in flesh and blood walked upon earth.” -Albert Einstein

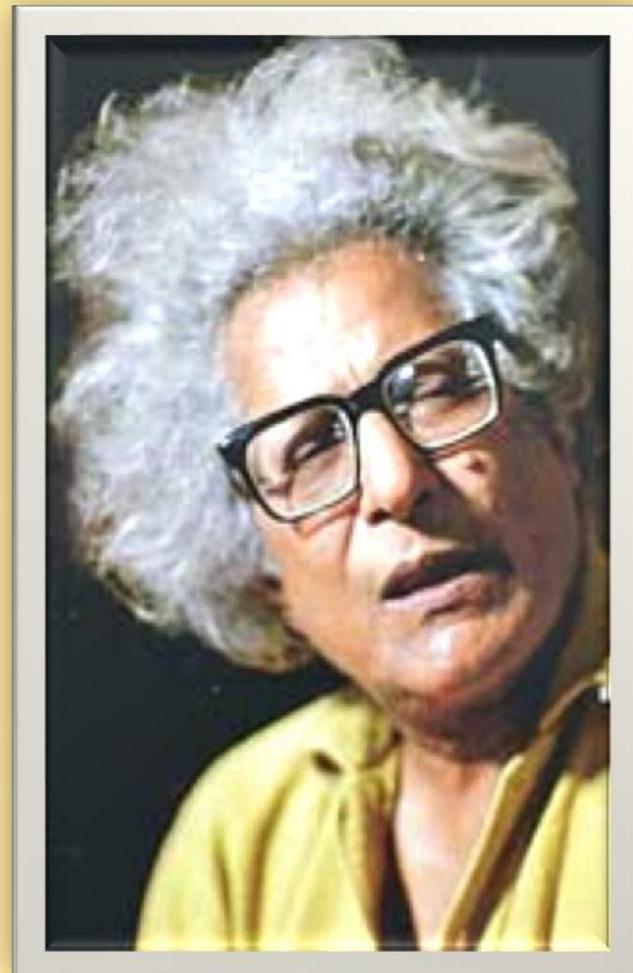
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

**100 years of Jalianwalabag Massacre in Amritsar,
Punjab (13th April 1919).**

Rabindranath Tagore gave up the Knighthood bestowed by the British as a protest against this massacre.

ଶ୍ରୀଜ୍ଞାନ

ଫୁଲ ଫୁଟକ ନା ଫୁଟକ ଆଜ ବସନ୍ତ
ଶତବର୍ଷେ ପଦାତିକ କବି ସୁଭାଷ ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ କେ ପ୍ରଗାମ!

He was awarded the Shahitya Academy Award and
Jyanpith Award for his excellent literary works.
Government of India awarded him the highest civilian
honor Padma Bhushan in 2003.

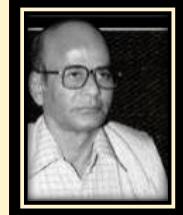
Tribute to some of eminent personalities departed in 2018/2019

Rama pada Choudhury-
Famous novelist

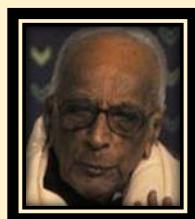
Atin Bandopadhyay-
Famous novelist

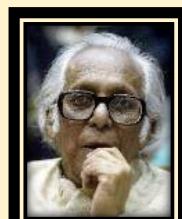
Dibyendu Palit-
Famous novelist

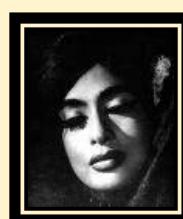
Pinaki Thakur-
Famous novelist

Niren Chakrabarty-
Famous poet

Mrinal Sen-
World famous film
director

Supriya Devi-
Famous actress

Sridevi-
Famous actress

Gautam Dey-
Famous actor

Dwijen
Mukhopadhyay-
Famous singer

Pratik Choudhury-
Famous singer

Kader Khan-
Actor

Chinmoy Roy
-Actor

Pujari pays respect to all our loved ones who passed away recently. RIP

ଅଞ୍ଜଳି

Anjali Baisakhi 2019

Pujari Publication Team

Kalpana Banerjee

Kasturi Bose

Saikat Das

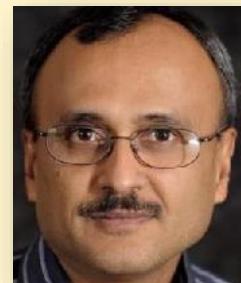
সকলকে জানাই নববর্ষের
শুভেচ্ছা ও শুভ কামনা।
ভালো থাকবেন সকলে।

Cover page Design: Samik Das

Some images in the magazine are free downloads from internet

Pujari Board of Directors 2019

Nachiketa Nandy
Chairperson

Kallol Nandi
Director

Prosenjit Dutta
Director

Baisakhi Mukherjee
Director

Aradhana Bhattacharya
Director

Raja Roy
Director

Mohana Mitra Das
Director

Welcome message from the Chairman of Pujari BOD, 2019

Dear Friends,

It is my great honor to cordially welcome you to Pujari and invite you to attend our Baishakhi event on April 27th, 2019 at Berkmar High School.

Over the years, Pujari, as the epitome of Indian culture holds multiple activities and events to stimulate learning among the younger generation about the culture and history of India. At our Baishakhi event we are dedicated in developing a similar cultural event of very high standard that would commensurate with our collective nostalgia and aspirations.

Our current Execution Committee are working very hard to make this happen. We are focusing on every minute details in every area of activities including stage performances, food service, hospitality and so forth. We are continuously reviewing our plans and working on the betterment so that you can experience a very high standard of cultural programs and the matching support services with similar very high standards.

I'm extremely thankful to all of you for supporting our effort and I can assure you that on Boards' perspective, we will do everything we can do to keep your expectations fulfilled.

With Best Regards,

Nachiketa Nandy

Chairman

Pujari BOD 2019

Pujari Executive Committee 2019

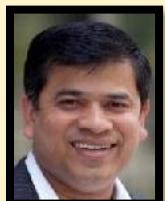
Banhi Nandi
President

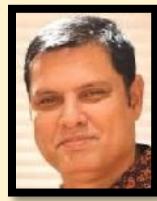
Pabitra Bhattacharya
Vice President

Abhijeet Hazra
Vice President/
Sports

Sudipto (Neel)
Banerjee-Cultural

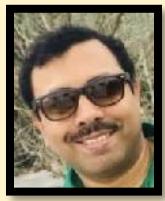
Ashit Chatterjee
Finance

Sanjib Banerjee
Cultural-External
Artists/ Sports

Samanwita Paul
General Secretary

Sudipta Samanta
Revenue Generation

Tamajit Sarkar
Facility

Sharmila Roy
Finance

Kalpana Banerjee
Publication

Kasturi Bose
Publication

Surajit Chatterjee
Facility

Payel Dutta
Decoration

Pranesh Choudhury
Puja

Bulbul Banik
Puja

Samik Saha
Food

Sushmit Mukherjee
Food

Saikat Das
Public Relations/ Web/
Communications

Welcome message from the President of Pujari, 2019

মহানন্দার শীতল হাওয়া, যমুনার ঘোলা জল, দিল্লীর সুখের নীড়, মা'র বকাবকি, এবং বাবার সোহাগের ডাক - সব ছেড়ে ছুড়ে এদেশে আসি বুক ভরা ভালো থাকার স্বপ্ন নিয়ে, পিছনে ফিরে না তাকানোর প্রতিজ্ঞা নিয়ে। ভয় নিয়ে ভাবিনি কখনো। বরাবর বাবার কাছ থেকে এটাই শুনে এসেছি যে, 'ভয় কে জয় করো!' সত্তি তো কাকে কাকে ভয় পাবো! কিসে কিসে ভয় পাবো! কোথায় কোথায় ভয় পাবো! ভয় নয়, বরাবর 'জয়' নিয়েই ভাবার চেষ্টা করি। তাই ছোট পূজারীর দায়িত্ব নেবার ডাক পেয়ে - ভয় হয় নি একটুও। কিভাবে জয় করবো তাই ভাবতে ভাবতে শুরু করি পূজারীকে এগিয়ে নিয়ে যাওয়ার যাত্রাপালা। যাত্রা বললাম এই কারণে যে বিশ বছর পূজারীর সাথে এই পথ চলায় কোন সময়ে ছিল পাখোয়াজ, ঢোলকের চড়া আওয়াজ, ছিল অভিনেতা-অভিনেত্রীদের অটুহাস্য, ছিল চা-কফির সুগন্ধ, আর ছিল ভঙ্গির প্রকাশ। 'যাত্রা' অর্থ তো পথচলাও হতে পারে। আজ এই বিশ বছর বাদে পিছনে ফিরে তাকালে অনেকটা পথও দেখতে পাই। দেখতে পাই পূজারীর বদল বহিরঙ্গে, কিন্তু আন্তরিকতায় অন্দরমহল আজও নিখাদ। শরীরের বৃদ্ধি হয়েছে বটে, কিন্তু পৈতৃক 'জিনাণ্ডলো' তো শরীরের সমস্ত কোষে বহন করে চলেছে। তাই আসল সত্ত্বা বদলায় নি একটুও। এখনও পূজারীতে ভালোবাসা আছে, সঙ্গীতচর্চা আছে, পূজো-পার্বণ আছে, খাওয়া-দাওয়া, সমালোচনা, ভালোলাগালাগি - তাও হয়ে চলেছে। এইভাবেই চলুক পূজারী। আমরা সবাই যেন হাত ধরাধরি করে, গায়ে গা ঠেকিয়ে পূজারীকে রক্ষা করতে পারি বর্গিদের অত্যাচার থেকে, শিবাজীর বাঘনখ থেকে। আমরা শক্তি পূজো করবো, তবে শক্তির প্রকাশ করব না। এই কামনা এবং অনুরোধ রইল সবার কাছে।

আসুন, আমরা ভীত হয়ে না, 'মিতা' হয়ে সমস্ত বৈরিতা দূর করে অপ্রতিকূল পরিবেশের ধার এবং ভার বহন করে পূজারীকে নিয়ে চলি অনেক আলোকবর্ষ দুরো।

বহি নন্দী
সভাপতি, পূজারী

ବୈଶାଖ

ସମ୍ପାଦକୀୟ

ଏସ ହେ ବୈଶାଖ - ବୈଶାଖକେ ଆମନ୍ତରନେର ମଧ୍ୟେ ଦିଯେ ଶୁରୁ ହୁଯ ବାଙ୍ଗଲିର ବର୍ଷବରଣ। ନତୁନ ବର୍ଷକେ ବରଣ କରାର କତ ନା ତାର ଉପାଚାର। ସେଥାନେ ଦେଶ ବିଦେଶ ଥାକେନା। ବାଙ୍ଗଲି ଯେଥାନେ ତାର ଉଂସବା ସେଥାନେ। ଉଂସବେର ରୂପ ହୁଯତେ ପରିବର୍ତ୍ତି ଚେହାରାଯ ଆସେ। ବିଦେଶର ମାଟିତେ ନବୀନ ବର୍ଷକେ ବରଣ କରାର ପ୍ରଭାତ ଫେରୀ ହୁଯ ନା। ‘ଜାଗରେ ପୁରବାସୀ ନବୀନ ବରମେର ସୂର୍ଯ୍ୟାନି ରେ ଦେଖୋ ଜାଗି’। ଏହି ମନ୍ତ୍ର ହୁଯତେ ବଲା ହୁଯ ନା। କିନ୍ତୁ ବର୍ଷ ବରଣ ହୁଯ ।

ବୈଶାଖ ହେ ମୌଳି ତାପମ- ଦେଶର ବର୍ଷ ବରଣ ଶୁରୁ ବୃଷ୍ଟି ବିହିନ ତୀର ଦହନେ ପ୍ରକୃତି ତଥନ ଶ୍ରଦ୍ଧା ତପସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ମହାକାଳ ଯେନା ମାଝେ ମାଝେ କେ ଯେନ ଆସେ ଉଦ୍‌ଦିତ ବାଡ଼େର ବେଶେ, ମଲିନତା ବିବର୍ଣ୍ଣତା କେ ଉଡ଼ିଯେ ଦିଯେ ସବୁଜେର ସୂଚନା କରେ ଦିଯେ ଯାଯା ଶୁଭ ସୁଗନ୍ଧି ପୁଷ୍ପେର ସୁରଭି ଭେସେ ଆସେ ବାତାସେ ତଥନ। ଏଥାନେ ଅର୍ଥାଂ ବିଦେଶେ ପ୍ରକୃତିର କୃପନତାୟ କଥନେ ବସନ୍ତେର ଆବହ, କଥନେ ବୃଷ୍ଟିର ଚଢ଼ା କଥନେ ବା ଏକଟୁ ଶୀତେର ହାଲକା ଛୋଁୟା କିନ୍ତୁ ଆନନ୍ଦ ଥେମେ ଥାକେ ନା। ଆବହ ଯାଇ ଥାକୁକ ନା କେନ ଆନନ୍ଦେର ଉପକରଣ ତୈରି କରେ ବର୍ଷ ବରଣ ହୁଯ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଲାର ସାଂକ୍ଷତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମନ ଭରିଯେ ଦେଯା ରବିଦ୍ରୁସଂଗୀତ, ନଜରଳଗୀତ, ଦ୍ଵିଜେନ୍ଦ୍ରଲାଲ ରାଯେର ଗାନ, ଅତୁଳ ପ୍ରସାଦ, ରଜନୀକାନ୍ତ ସେନେର ଗାନେର ସାଥେ ଆଧୁନିକ ଗାନେର ଅନୁଷ୍ଠାନ ହୁଯ ଦକ୍ଷତାର ସାଥେ । ଆବୃତ୍ତି, ନାଟକ, ନୃତ୍ୟର ଅନୁଷ୍ଠାନ କିଛୁଇ ବାଦ ଥାକେ ନା। ରୀତିମତ ଗବେଷଣା ମୂଳକ ସାଂକ୍ଷତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନେ ନିଜେର ସଂକ୍ଷତିର ଧାରାକେ ସୁନ୍ଦର କରେ ଉପଞ୍ଚାପନେର ମଧ୍ୟ ଦିଯେ ନିଜେର ଅନ୍ତିତ୍ରକେ ସଙ୍ଗେରବେ ସମ୍ମାନେ ତୁଲେ ଧରେ ବାଙ୍ଗଲୀ ମନନା ପୋଶାକ ପରିଚେତ୍ତଦେଇ ବାଙ୍ଗଲିଯାନା ପ୍ରକାଶ ପାଯା ଖାଦ୍ୟ ରମିକ ବାଙ୍ଗଲୀର ରମନା ନିବୃତ୍ତିର ଆଯୋଜନଓ ବିପୁଲା ବାଙ୍ଗଲୀର ମନ୍ତିଷ୍କ ଚର୍ଚାର ପ୍ରଧାନ ଉପକରଣ ଚା ଚା ଓ କଫିର ଯୋଗାନ ଥାକେ ଅପ୍ରତୁଲା ନବବର୍ଷେର ଆରେକ ଆକର୍ଷଣ ନିଜେକେ ପ୍ରକାଶ କରା। ଲେଖନୀ ଓ ଆଁକାର ମଧ୍ୟ ଦିଯେ ତାର ସୃଷ୍ଟିଶିଳତା ପ୍ରକାଶ ପାଯ ଏହି ସମୟା ନତୁନ ଏହି ବୈଶାଖୀ ସଂଖ୍ୟା ଅଞ୍ଜଳି ତାରଇ ବହିପ୍ରକାଶ।

ପୂଜାରୀର ପାନ୍ନିକେଶନ ଟିମ ଅକ୍ଲାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରେ ପତ୍ରିକାଟି ପ୍ରକାଶ କରୋ। ଯାଦେର ଲେଖା ଓ ଆଁକା ଛାଡ଼ା ଏହି ପତ୍ରିକା ସମ୍ମଦ୍ଧ ହତୋ ନା ତାଦେରକେ ଜାନାଇ ଅକୁଣ୍ଠ ଧନ୍ୟବାଦ। ପାଠକ ପାଠିକାଦେର କାହେ ଆବେଦନ ରହିଲ ପତ୍ରିକାଟି କେମନ ଲେଗେଛେ ଜାନାବେନା। ସମାଲୋଚନା କରବେନା। ଯାତେ ଭୁଲ ସଂଶୋଧନ କରେ ଭବିଷ୍ୟତେ ଆରୋ ସୁନ୍ଦର ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରତେ ପାରେ ପୂଜାରୀର ଅଞ୍ଜଳି ପାନ୍ନିକେଶନ ଟିମ। ବିଶେଷ କରେ ଧନ୍ୟବାଦ ଜାନାଇ କନ୍ତୁରୀ ବସୁ କେ। ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦକ୍ଷତାର ସାଥେ ସେ ଏହି ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶେ ସାହାଯ୍ୟ କରେଛେ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗ technology-ର ଯୁଗା ଯା ଆମାର କାହେ ଆଲିବାବାର ଖାଜନାର ଭାନ୍ଦାର। ଯେଥାନେ ପ୍ରବେଶ କରତେ “ଚିଚିଂ ଫାଁକ” ମନ୍ତ୍ର ଜାନତେ ହୁଯା ଏହି “ଚିଚିଂ ଫାଁକ” ମନ୍ତ୍ରେ ଦୀକ୍ଷା ଦିଯେ ସୈକତ ଦାସ, ସମରେଶ ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ, ହୈମନ୍ତୀ ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ, ନୀଳ ମଜୁମଦାର ଆମାର ଜନ୍ୟ ଖାଜନାର ସିଂହଦୟାର ଖୁଲେ ଦିଯେଛୋ ତାତେଇ ହୁଯତେ ସନ୍ତ୍ଵନ ହଲୋ ଏହି ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ। ଅନେକ ଅଶୀର୍ବାଦ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛା ରହିଲୋ ଓଦେର ଜନ୍ୟ।

ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପୁରାତନ ଘାକ ଦୂରେ ଯାକ। ମାନବିକତାର ଉତ୍ତରଣ ଘଟୁକା ବିଶ୍ଵକବିର ଭାଷାଯ, ‘ନବ ଆନନ୍ଦେ ଜାଗୋ ନବ ରବି କିରଗେ’ ।

ସମ୍ପାଦିକା କଞ୍ଚନା ବ୍ୟାନାର୍ଜୀ
ପୂଜାରୀ ପାନ୍ନିକେଶନ

ଶ୍ରୀମଦ୍

Puja Committee 2019

Pranesh Chaudhury

Sumona Banik

Bulbul Banik

Soma Choudhury

Sutapa Das

Soumya Bhattacharya

Tumpa Bhattacharya

ଶ୍ରୀମତୀ
Decoration team 2019

Payel Dutta

Aradhana Bhattacharya

Mohana Mitra Das

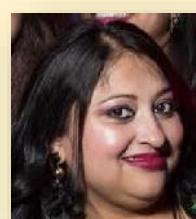
Debopriya Dey

Laxmipriya Goswami

Piya Sen Gupta

Arunima Saha

Tanaya Chatterjee

Namita Verma

Abhijeet Hazra

Pujari Food Team 2019

Secretaries

Sushmit Mukherjee

Samik Saha

Elder's food distribution

Sreerupa
Sengupta

Anamika
Pal

Sudakshina
Mukherjee

Jhumpa
Chatterjee

Jaba
Chaudhuri

Manas
Dey

2

Pujari Food Team 2019

Prasad distribution

Rupa
Hazra

Subhra
Banerjee
Sarkar

Tania
Majumdar

Namita
Verma

Mukta
Saha

Sonia
Nandi

Monolina
Roy

Arunima
Saha

Kids food distribution

Anika
Bhattacharya
Team lead

Hiya
Ray

Proma
Choudhury

Ishani
Saha

Aryan
Hazra

Pushan
Dutta

Siddhant
Mukherjee

2

সূচিপত্র - Table of contents

কবিতা / Poems

Subhasree Nandy	আয়না, দূরে ও কাছে	1
Sharmila Roy	Painting	2
Dr. Jharna Chatterjee	আলোর গান	3
Siben Mazumdar	কবিতা	4
Chaitali Mukherjee	Painting	5
Sutapa Das	আমার সরস্বতী	6
Suhas Sen Gupta	Painting	7
Sushmita Maholanobish	অনৃত	8
Arati Sen Gupta	Photography - A temple in Ayutthaya	9
Manas Dey	বিল্ট	10
Dr. Swapan Chaudhuri	Photography - Ladakh	11
Richa Sarkar	ফদি সন্ধি হয়	12
Moushumi Paul	Painting	13
Sanjeeb Kumar Paul	তিন না চার	14
Sharmila Barua	Painting	15
Debarati Mitra	বড়ো আমি হতে চাই	20
Chaitali Mukherjee	Painting - Mother and child	17
Anima Mazumdar	Negative - Positive না - হ্যাঁ	18
Ruma Das	Painting	19
Arindam Deb	কোঁচা চুরি	20
Dr. Soumava Sen	Painting	21

Runu Seth	আজি এ বসন্তে	22
Paroma Mukhopadhyay	Painting	23
Amit Chaudhuri	Sweet Shop.	24
Malobika Deb	Alpana	25
Dr. Arabindo Ghosh	Stray thoughts for...	26
Dr. Sharmistha Ghosh	Painting	27
Srija Sen Gupta	There is sleep in my soul.	28
Arati Sen Gupta	Photography - Barisal Bangladesh	29
Satabdi Sarkar	Enchanting Teesta	30
Sucheta Mukherjee	Painting	31
Ruchira Paul	Twisted path.	32
Chaitali Mukherjee	Painting - Dancing in joy	33
Tapasya Sen Chunder	Waiting for you.	34

গল্প / Story

Soumik Mukherjee	Photography - Sunset at Mesa Arch	35
Swati Mukherjee	সন্দেহ	36
Jaba Chaudhuri	খুশির ঠিকানা	38
Palash Bhattacharya	স্বপ্নের ফেরিওয়ালারা	41
Sikha Karmakar	প্রকৃতির রূপ	46
Kalpana Banerjee	তর্পন-তৃতীয় ভাগ	47
Somnath Chattopadhyay	সেলিনথিপের দেশে	52
Samaresh Mukhopadhyay	Photography	67
Runa Mukherjee Parikh	Maya	68
Urmi Dutta Roy	My journey through grief and the long road ahead.	72
Sudeshna De	Painting	75

প্রবন্ধ / Article

Piya Sen Gupta	আমার চোখে কাজী নজরুল ইসলাম	76
Nasir Ahmed	রবীন্দ্রনাথের বাল্যজীবনে সঙ্গীতের প্রভাব এবং রবীন্দ্রসঙ্গীতের বৈশিষ্ট্য	79
Seemita Chakrabarty	ঝৰিকেশের পথে	82
Anima Mazumdar	আন্তর্জাতিক নারীদিবস	84
Shabnam Surita	দূরপাল্লার যাত্রাগান	88
Nupur Mukherjee	ভোজন রসিক বাঙালি	90
Soumya Bhattacharya	খেলার উৎপত্তি	92
Saikat Das	Photography	93
Asit N Sen Gupta	The bygone days of Atlanta.	94
Dr. Ranita Sen	Reminiscences.	98
Swapan Mondal	Letting go.	99
Arundhuti Dutta Roy	The Happiness Project.	100
Deepak Ganguly	Royal Bengal Tigers.	104
Asit Kumar Bhattacharya	Kriya Yoga.	106
Ambarish Mitra	The condimental saga of mustards.	112
Piya Sen Gupta	Painting	116
Sreerupa Sen Gupta Banerjee	Recipe.	117
Sukanya Mukherjee	Painting	119

Kids Kingdom (Children's section)

Poems

Ahana Chaudhuri	Artwork	121
Trinav Banerjee	Lining up.	122
Tarnija Sarkar	Artwork	123
Srinika Dutta	White winter	124
Akansha Sur	Artwork	125
Avinash Paul	Who am I?	126
Mihika Chatterjee	Artwork	127
Sanayah (Raina) Basu	A better place.	128
Anisha Bhattacharya	Artwork	129

Articles

Ishani Dutta	Importance of culture.	130
Rayaan Maiti	Artwork	131
Arushi Mazumdar	Dadu.	132
Avinash Paul	Artwork	133
Anandita Mitra	Horseback riding experience.	134
Piyush Roy	Artworks	137
Ayush Roy	Artwork	138
Tvisha Saha	Artwork	139
Siddhant Banerjee	Artwork	140
Shayna Banerjee	Artwork	141
Snigdha Mukherjee	Artwork	142
Siddhant Mukherjee	Artwork	143
Arshia Dutta	Artwork	144
Sahana Mondal	Artwork	145
Rishima Saha	Artwork	146

শুভশ্রী নন্দী
আটলান্টা

আয়না

তোমার মনের আয়নাতে ভেসে
রাত হয়ে যায় ভোর
মুখামুখি হলে কেন যে কাটেনা
আঁধার কালো ঘোর।

দূরে যেতে যেতে আরো কাছে আসি
খুঁজে পাই বন্দর
কাছে এসে দেখি যেন নদী জুড়ে-
শুধুই বালুর চর।

দূরে-কাছে এই লুকোচুরি খেলা
দোলনায় দোলে ছল
আমি কাছে আছি, তুমি হয়ে মনে
চোখে চিকচিকে জল।

দূরে ও কাছে

ফেঁটা ফেঁটা জলে
স্বপ্নেরা খেলে
বুদুদ ওড়ে বাতাসে।
শাস নিশাসকে
ছুঁতে চায় যেন
একাস্তে ভালোবেসে।

চোখে চোখ রেখে
হাতের ওপর হাত
আকাশ নেমেছে সেদেশে,
ধূকপুক বুক
ভরা তাতে সুখ
মন ছোটে কার নির্দেশে?

তারাঞ্জলো যেন
কথা হয়ে ফৌঁটে
হিমরাতে যেন বোঝাপড়া
যত কিছু বাঁধা
ছিলো এলোমেলো
পায় যেন সব আঙ্কারা।

ছোঁটে মন দূরে
ইশারার সুরে
সবচুকু সুখ কেড়ে নিতে
বৃষ্টির ফেঁটা জাপটায় মেঘ
দূরে গিয়ে আরো কাছে পেতে।

ଶ୍ରୀମତୀ
ଶର୍ମିଳା ରୌ

Artist- Sharmila Roy

ଶ୍ରୀମତୀ

ଆଲୋର ଗାନ

(ଆଲୋକ ଚିତ୍ର – ବର୍ଣ୍ଣା ଚ୍ୟାଟାଜୀ)

ଆଲୋଯ ଆମାର ଭରା ଚାରି ଧାର,
ସାରା ଦିନେ ରୋଦେର ବୃଷ୍ଟି,
ସାରା ରାତେ ତାରାର ପାରାବାର।
ସବୁଜ ପାତାଯ ଆଲୋର ଝଲକ - ନଦୀର ଜଳେ ଆଲୋ,
ଚେଉୟେର ଛଳ ଛଳ ଗାନେ ଶ୍ରବଣ-ପ୍ରାଗ ମାତାଲୋ।

ଘାସେ ଘାସେ ନୂପୁର ବାଜେ ହାଓଯାର ମନ୍ଦିରାତେ
ପାଥିର ଡାନାଯ ପ୍ରତିଧବନିର ସାଥେ –
ସାରି ବୈଧେ ଚଲେଛେ ଐ କୋନ ସୁଦୂରେର ପଥେ।

ମହାକାଶେ ଶାନ୍ତ ନୀହାରିକା
ରହସ୍ୟମୟ ରାତିନ ଆଲୋର ଶିଖା,
ଆପନ ମନେ ଗଡ଼ିଛେ ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ର-ମାଲିକା
ଯୁଗ-ଯୁଗାନ୍ତ, କୋନେ କାଲେର ନେଇକୋ ସେଥାଯ ଦେଖ୍ବା।

ହେଠାୟ ଆମି ଅସ୍ତ୍ରାୟୀ ଅତିଥି,
ନେଇକୋ ଜାନା କେନ ଏଲାମ, ଦେଖିତେ ପେଲାମ
ଜଗତ ଭରା ଆଲୋର ଚିତ୍ର ବୀଥି –

ଭାବନା ଆମାର, ଦୁଃଖ ଆମାର, ଆଶାର କଣା, ଆନନ୍ଦ-ସନ୍ତାର,
ପ୍ରତି ଦିନେର ମୁହଁରେଇ ବିଶାଳ ବୋର୍ଦା, ବୟେ ବେଡ଼ାଇ ବିପୁଲ
ତାରଇ ଭାର,

ଆମାଯ ବ୍ୟାକୁଲ କରେ ରାଥେ ସକାଳ-ବିକେଳ, ରାତରେ
ଅନ୍ଧକାର-

ଡକ୍ଟର ବର୍ଣ୍ଣା ଚ୍ୟାଟାଜୀ

କାନାଡା

ଏହି ଜଗତେ କୀ ଦାମ ଆଛେ ତାର?
ଯେଦିନ ଯାବ ଚଲେ, ଏହି ଜନମେର ଖୋଲାର ଶେଷେ ଏହି ଦେହଟି
ଫେଲେ,
ଥାକବେ ନା ଆର ଚିତ୍ତ କୋଥାଓ
ଜଳେ ସ୍ଥଳେ ଫୁଲେର ଶତ ଦଲେ।

ଭାବତେ ପାରେ ହ୍ୟାତୋ କେଉ ତଥନ,
ଭାଲୟ-ମନ୍ଦେ ଛିଲ ସେ-ଏକଜନ,
ହଦୟ ଛିଲ ଭାଲବାସାର –
ମବାର ଦୁଃଖେ କାଁଦିତ ତାରଇ ମନ,
ହୋକ ନା ସେ ପର, କିଂବା ହୋକ ଆପନା।

ଚୋଥେର ଜଳେ ଡୁବବେ ନା କେଉ ଜାନି।
ହ୍ୟାତୋ ଦୁଦିନ ମନେ ହବେ ଫେଲେ-ଯାଓଯା ଗାନେର କଳି ଖାନି,
‘ଭାଲବାସି, ଭାଲବାସି’ ଆମାର ପ୍ରିୟ, ମଧୁରତମ ବାଗୀ।

ଭୋଲାର ଦିନେ-ରାତ୍ରେ ଜମବେ ଧୂଲୋ,
ସ୍ମୃତିର ପାତା ନିମେଷେ ଫୁରଲୋ,
ନୃତ୍ୟ ଏସେ ପାତବେ ଆସନ – ନଟେ ଗାହଟି ଏକାନ୍ତେ ମୁଡଲୋ।
ଗାହିବେ ଜଗତ ଆନନ୍ଦମୟ ଗାନ,
ଉଡ଼ିବେ ପାଥି, କରବେ କଳତାନ,
ନୃତ୍ୟ ଚୋଥେର ଆଲୋଯ ଛଟାଯ ଦେଖା ଦେବେ
ନୃତ୍ୟ ଦିନେର ଉଡ଼ାସିତ ପ୍ରାଗ।

ଶିବେନ ମଜୁମଦାର
ଆଟଲାନ୍ଟା

କବିତା

ତୋମାକେ ଏକଟା ନାମେଇ

ଡାକତେ ଚେଯେଛିଲାମ ।

ସଖନ ମୃଦୁ ଜୋଙ୍ଗାୟ ମହୁରତା ନାମେ

ନଦୀ ଗୁଲି ହେସେ ଓଠେ ।

ଗାଛେ ଗାଛେ ପାଖିରା ଡାନା ଝାଁପଟାତେ ଶୁରୁ କରୋ ।

ମୃତ୍ୟୁ ଆର ଜୀବନେର ମଧ୍ୟେ ଆୟୁ କେ ଏଥନ

ଏକମୁଠୋ ବାଲିର ଚେଯେ ମୂଳ୍ୟବାନ ମନେ ହୟନା ।

ଏଥନ ଶ୍ରେଣୀବନ୍ଦ ଗାଛେର ଛାଯା କେ

ଖୁତୁର ଘୋଡ଼ା ଭାବତେ ଇଚ୍ଛା ହୟ ନା

ଉଦୟାନମୟ ଏଇ ଶରୀରେ

ଚୋରେର ମତ ଫୁଲ ଛିଁଡ଼େ ଛିଲାମ ।

ଉଦୟାନମୟ ଏଇ ଶରୀରକେ

ଆମି କ୍ଷୁଧାର ଅକ୍ଷରେ ଭରେ ଦିଯେଛିଲାମ ।

ତୋମାର ନିଟୋଲ ଦୁଟି ଚୋଖେ

ଏତ ଭାଲୋବାସା ଅଥଚ

ତବୁ ଆମି ଚୋଖ ନିଚୁ କରି ।

ତୋମାର ନିଟୋଲ ଦୁଟୋ ନୀଳ ଚୋଖେ

ଏତ ନିବିଡ଼ତା

ତବୁ ଆମି ଛେଡ଼ା ପାପଡ଼ିଗୁଲି

ଜୋଡ଼ା ଦିଯେ ଉଠିତେ ପାରିନା ।

ସବୁଜ ଘାସେର ହିମ ଆର ଏକଟା ନଦୀ

ସାରାଟା ଦିନ ସାରାଟା ରାତି

ଆମାର ରଙ୍ଗେ ଚିତ୍କାର କରେ କବିତା ।

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

Artist- Chaitali Mukherjee

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

সুতপা দাস
আটলান্টা

আমার সরস্বতী

আমার সরস্বতী
ঘোলা জলে গামছায় ছেঁকে
শামুক গুগলি খোঁজে
মরা গাঙে।

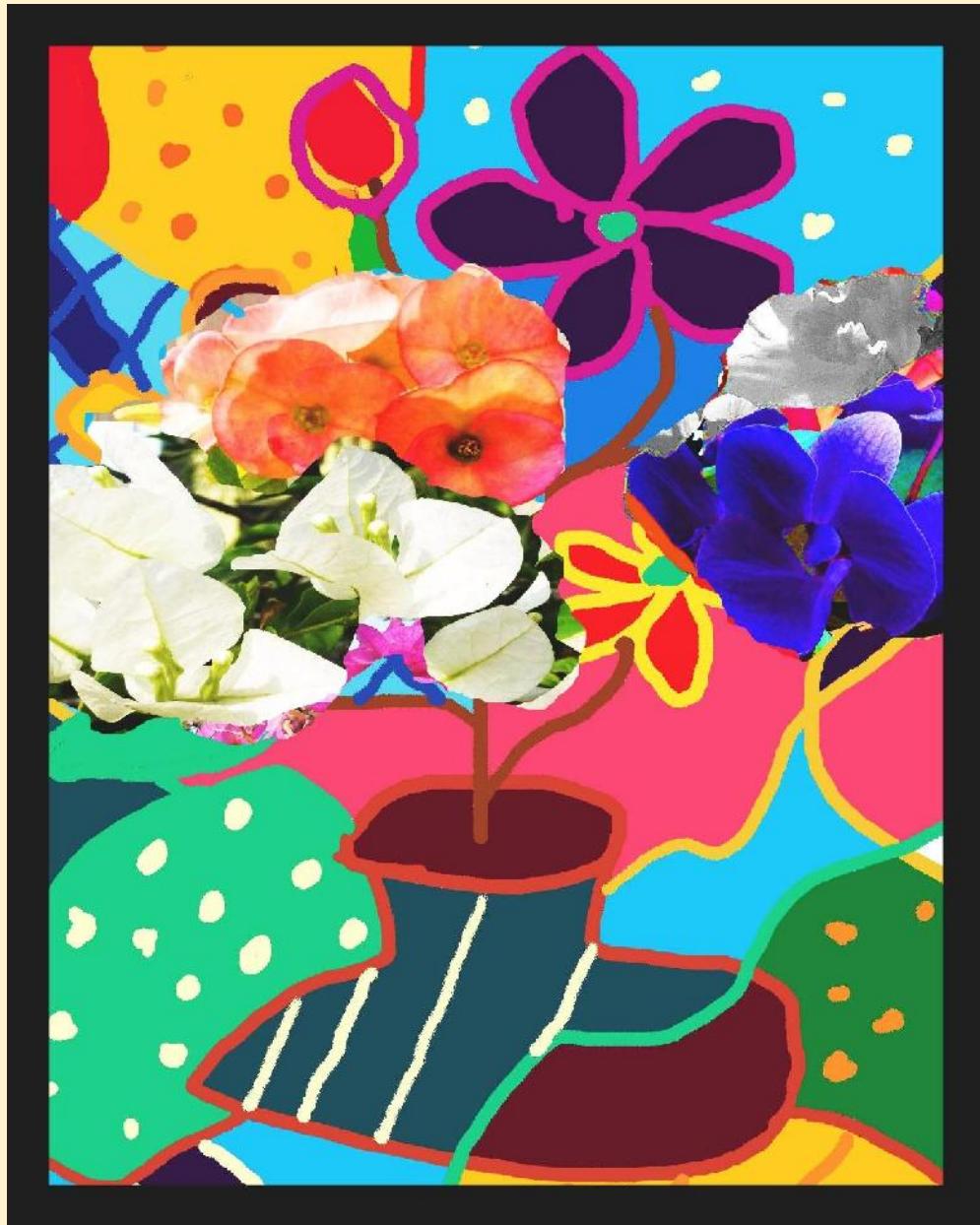
আমার সরস্বতী
মুখ নিচু করে
ঠোঙা বানায় ঘাড় গুঁজে
দুটি মৃড়ির আশে।

আমার সরস্বতী
আলো আঁধারে ভীত
জঙ্গলের হিংস্রতায়,
অসুন্দরের কোলাহলে।

আমার সরস্বতী
ছেলে কোলে ভিক্ষা করে
দক্ষিণেশ্বরের মঠে
পড়ন্ত বেলায়।

আমার সরস্বতীর
দুই চোখে
বোৰা হয়ে যাওয়া যন্ত্ৰণা
রঙ্গজমাট কালশিটে আৱ বেদনা।

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

Neo pop art

Artist- Suhas Sen Gupta

ଶ୍ରୀମତୀ

সুশ্মিতা মহলানবীশ
আটলান্টা

অনৃত

তুমি বড় সুন্দর হয়ে ধরা দাও ভূমভলে

তোমার মনোহারিণী দৃষ্টি,

মুখোশ পরা সুন্দর হাসি,

মনমাতানো বাক্যালাপ

পরশ পাথর নিয়ে ছুঁয়ে থাকে তাঁর কোল।

আসল সত্য চাপা পরে থাকে ধোঁয়াশার নীচে।

বাহবা ধৰনি গুলি শূন্য কলসির মতো

বড় শব্দ নিয়ে বাজে

আর প্রজ্ঞাচক্ষু আঁচল চাপা দিয়ে

চোখ দুটি মোছে।

ଶୈଳେ

-A temple in Ayutthaya, the old capital city in Thailand.

Artist- Arati Sen Gupta

ମାନସ ଦେ
ଆଟଲାନ୍ତା

ବିଳ୍ଟ

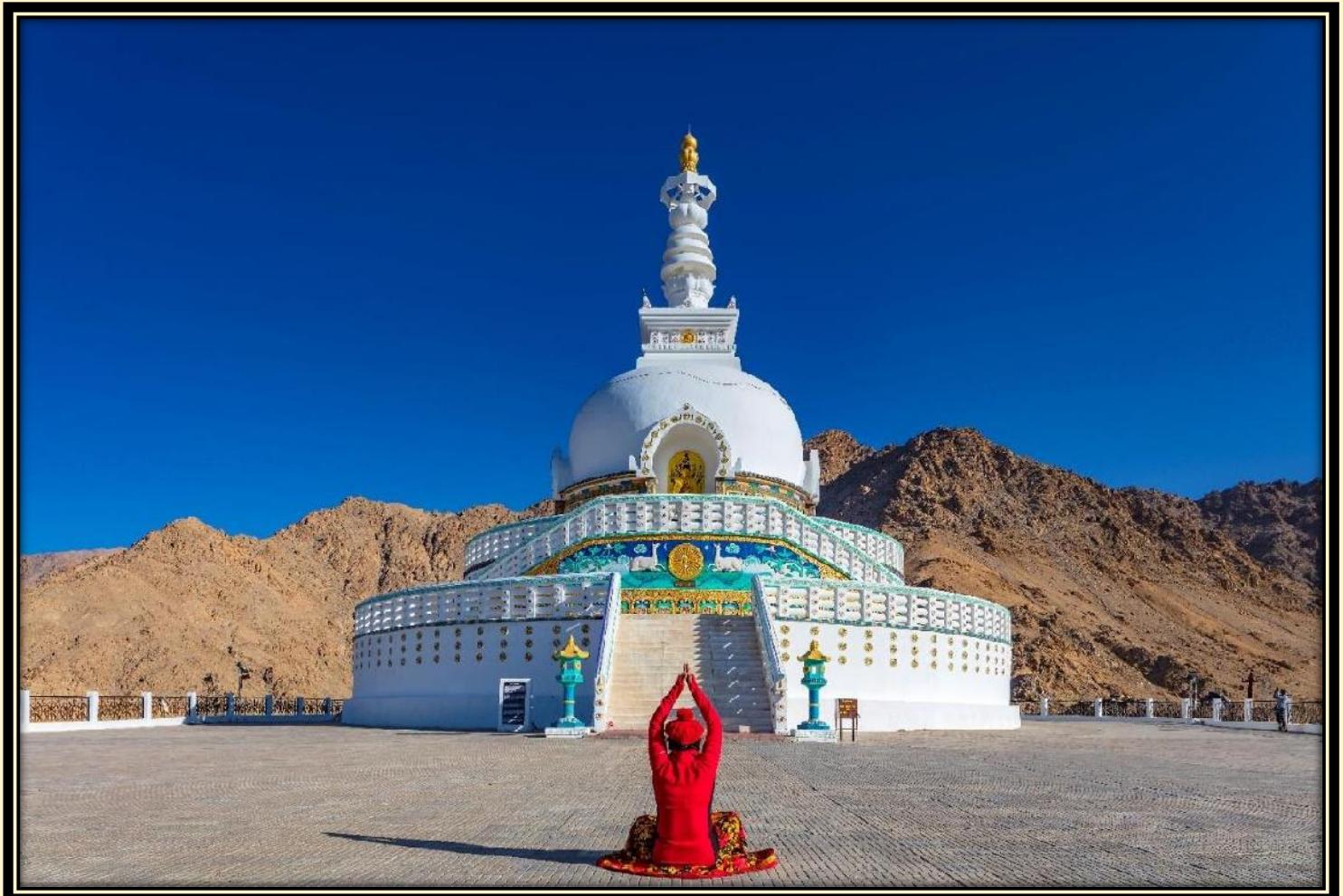
କ୍ଲାସ ହୀ ତେ ପଡ଼ି ଆମି
ନାମଟି ଆମାର ବିଳ୍ଟ,
ଭୋର ଚାରଟାଯ ଉଠି କିନ୍ତୁ
ଭୁଲ ହୟ ନା ଓ ଏକଟୁ |
ବାବାର ସ୍ଵପ୍ନ ଡାଙ୍ଗାର ହେଇ
ମା ଏର ଇଞ୍ଜିନିୟାର,
ମଧ୍ୟଖାନେ ସ୍ଵପ୍ନ ଆମାର
ହୟ ଯେ ଚୁରମାର |
ଏହି ବସେଇ କୁଇଜ କରି
ଆମି ଜାନି ଅନେକ କିଛୁ,
ଜଳ କେ ବଲେ H2O
ପେରତେ ମାଚୁ ପିଚୁ |

ସାଁତାର, ଡ୍ରିଇଁ, ଗିଟାର
କିଛୁଇ ଯେ ନାଇ ବାକି,
ଚରିତ ଗଠନ ହଚେ ଜେନ
ନା ଥାକେ କିଛୁ ଫାଁକି |
କୁଲ ଥିକେ ଯାଇ କୋଟିଂ କ୍ଲାସ ଏ
କୋଟିଂ ଥିକେ ଗିଟାର,
ଗିଟାର ଶେଷେ କରି ଆମି
ଏପାର ଓପାର ସାଁତାର |
ବ୍ୟାଲକନି ତେ ବସେ ଦେଖି
ରୋଦ ବୃଷ୍ଟିର ଖେଳା,
ପେହନ ଥିକେ ବାବା ବଲେ
ରାମଧନୁ ନଯ, ବେନିଯାମହକଳା |

ଖୋକନ, ଟୋଟୋନ, ତାତାଇ
ସଥନ ନିଚେର ମାଠେ ଖେଳେ,
ରୁଣି ମେନେ ଛୁଟି ଆମି
ଆମାର ଖେଳା ଫେଲେ |
ଦିନେର ଶେଷେ କ୍ଲାନ୍ଟ ଦେହେ
ଘୁମୋତେ ସଥନ ଯାଇ,
ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖାର ଆଗେଇ କେନ
ଆଲାର୍ମ ବାଜେ ହାୟ |
ମା କେ ଶୁଧାଇ ବଲତେ ପାରୋ
ସ୍ଵପ୍ନ କେମନ ହୟ?
ତୋମରା ତୋ ସବ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖୋ
ଆମାର କେନ ଭୟ?
କୁଲେର ବ୍ୟାଗ ଅନେକ ଭାରି
ସ୍ଵପ୍ନ ବୟେ ବେଡାଇ,
ବାବା ମାର ସ୍ଵପ୍ନ ଶୁଧ
ଆମାର କିଛୁଇ ନାଇ |

ମାନୁଷ ହତେ ଚାଇ ନା ଆମି
ଅମାନୁଷ ଇ ଭାଲୋ,
ପିଠେର ବୋବା ହାଲକା କରେ
ମାନୁଷ ଗଡ଼େ ତୋଲୋ |
ପିଠେର ବୋବା ହାଲକା କରେ
ମାନୁଷ ଗଡ଼େ ତୋଲୋ ||

ଶ୍ରୀମତୀ

Artist- Dr. Swapan Chaudhuri

ରିଚା ସରକାର
ଆଟଲାନ୍ଟା

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ଆମାକେ ଡେକେ କଥନୋ ଜିଜେସ କରୋ, "ଭାଲୋ ତୋ?"
ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ଆମାକେ ଡେକେ କଥନୋ ବୋଲୋ
"ଆମାର କିଛୁ କଥା ଛିଲ, ସମୟ ଆଛେ?"

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ଆମାକେ ଡେକେ ପ୍ରଶ୍ନ କରୋ
"ତୋମାର କି ହେଁଥେ? ଆଜକାଳ ଏତୋ କମ କଥା ବଲୋ କେନ?"

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ଏକଦିନ ଫୋନ କରେ ବୋଲୋ
"ଆଜ ଶୁଭେ ରେଖେଛି, ଆସବେ ନାକି?"

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ତୋମାର ସଦ୍ୟ ପଡ଼ା କବିତାଟି
ଅନଲାଇନ ଏ ପାଠିଯେ ବୋଲୋ "ପଡ଼େ ଦେଖୋ"...

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ଭାଗ କରେ ନିଓ ବିଷୟତା
କୋନୋ ଏକ ଏକଲା ଦୁଧୁରେ...

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ତୁମୁଲ ବଗଡ଼ାର ପର
କୋନୋ ଏକ ଛୁତୋଯ କଥା ବଲାର ଚେଷ୍ଟା କରୋ...

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ସାଫଲ୍ୟର କଥା କାଯଦା କରେ ନୟ, ସରାସରି ଜାନିଓ ।

ଯଦି ସନ୍ତବ ହୁଁ ଭାଗ କରେ ନିଓ
ଚୋଖେର ଜଳ ...

ସତିୟ ବଲାଇ ଫେସବୁକେ "Good morning!"
ଆର WhatsApp ଏ "Good night!" ଏର ଜୀବନ କାଟିଯେ ଏସେଛି

କୁଡ଼ି କୁଡ଼ି ବଚର ଆଗେ

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

Artist-Moushumi Paul

সংগীব পাল

মুস্বাই

তিন না চার?

তিন নিয়ে গল্প অচেল
তিন পাতি, ত্রিকোণ প্রেম
বারমুড়া ত্রিকোণের টান
কিঞ্চিং হয়েছে সমাধান?

তবে কিনা বাহুল্য একেবারে
হেলাফেলা যায় না তাহারে
তৃতীয় নয়নে যাহা দেখি
চেতনায় মৃতপ্রায় থাকি

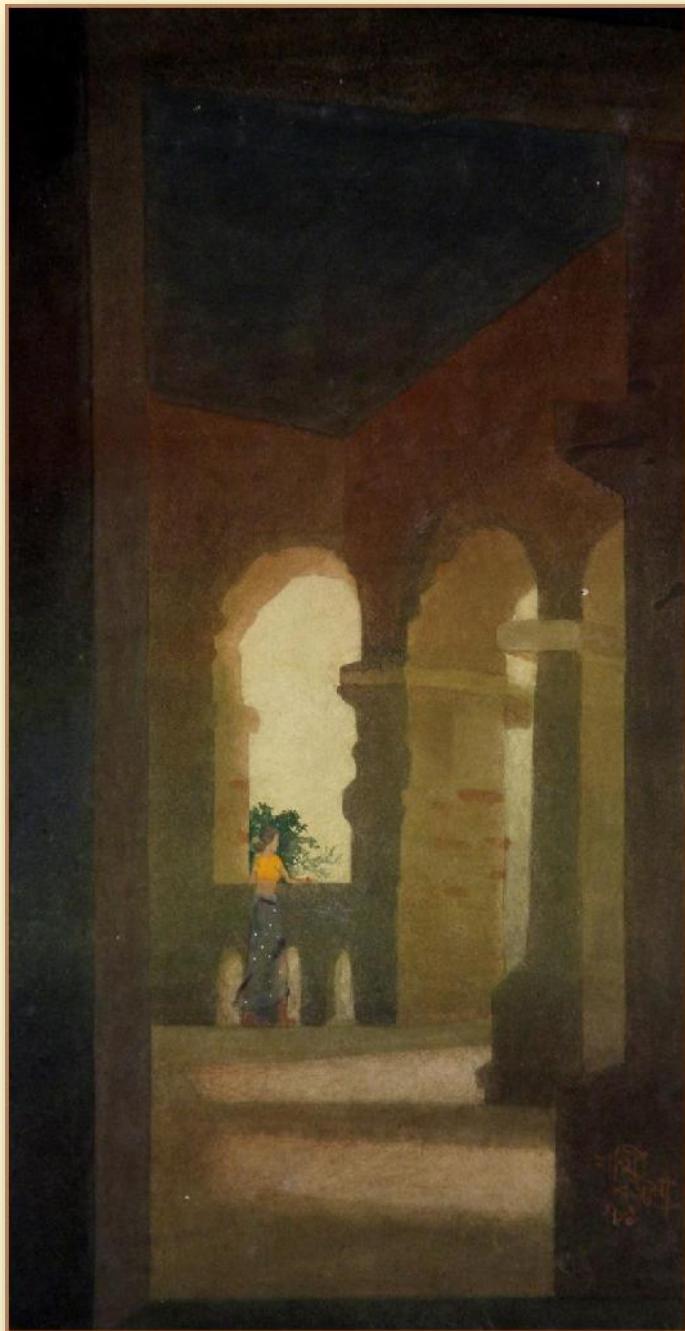
ত্রিকোণমিতির ভালবাসা
এভারেস্ট পর্বত মেপে আসা
তিনের খেলারা নয় সোজা
হৃদয়ের ওঠানামা বোৱা

তার চেয়ে চার বেশ পাতি
বদলাবে না রাতারাতি
টানাপোড়েনের মাঝখানে
চার বেশ কাছে টেনে আনে

চারে চেনা দিক প্রয়োজনে
ভারে কাটে দিন আয়োজনে
খেলা খেলা সারাবেলা কাটে
চার চোখ, এক হয়ে ওঠে

নোনতা চোখের জল এলে
চার ভাগে ভাগ করে নিলে
যদি চার হেসেছে গৌরবে
আলিঙ্গনে এক হয়ে যাবে

ଶ୍ରୀମତୀ

Artist- Sharmila Barua

ଦେବାରତି ମିତ୍ର

ଆଟଲାନ୍ତା

ବୁଡ଼ୋ ଆମି ହତେ ଚାଇ

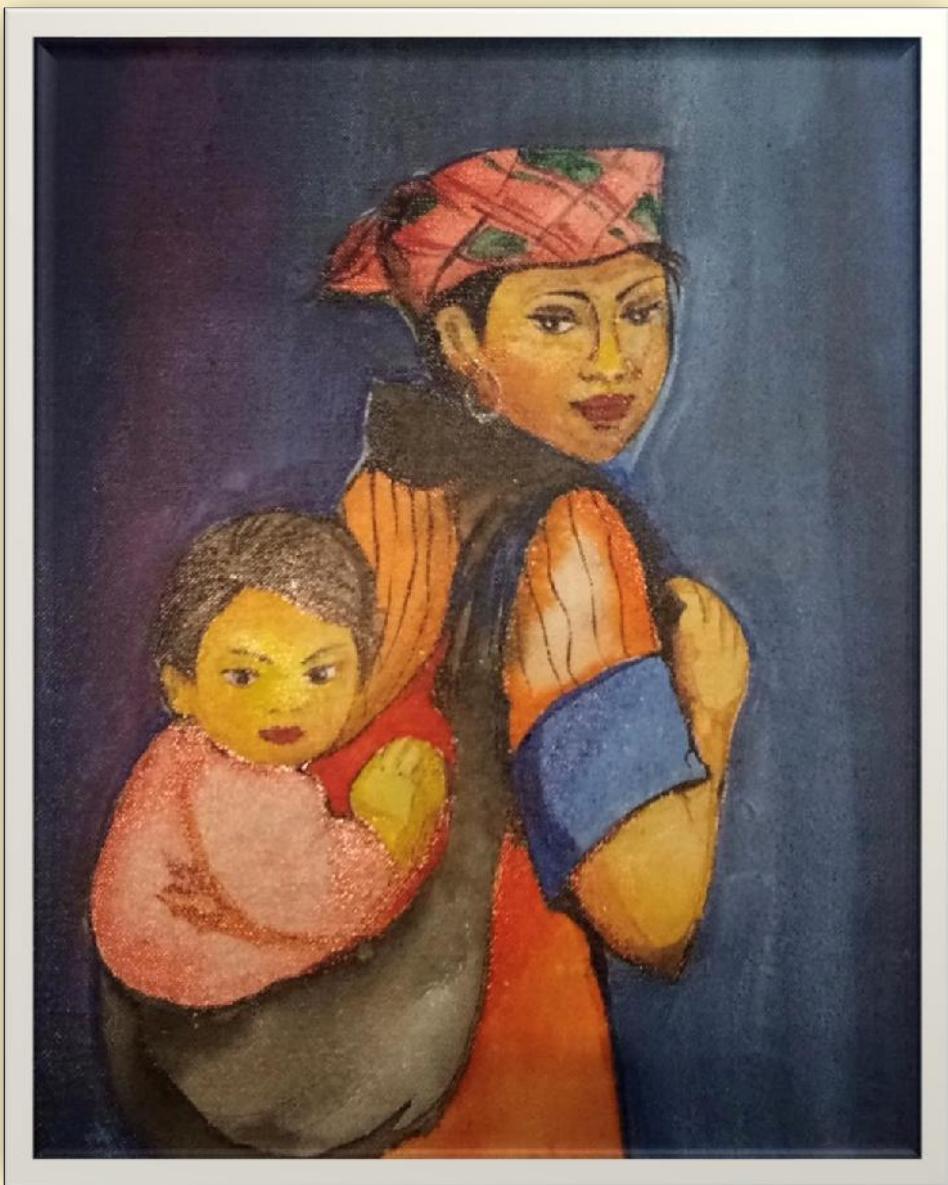
ବୁଡ଼ୋ ଆମି ହତେ ଚାଇ, ବୁଡ଼ୋ ଆମି ହବୋ ନା,
ଜ୍ଞାନେର ମହାସାଗରେ ଡୁବ ଆମି ଦିତେ ଚାଇ,
ଆଡ଼ସ୍ଵରେର ସାହାରାୟ ବେଦୁଇନ ଆମି ହବୋ ନା ।

ବୁଡ଼ୋ ଆମି ହତେ ଚାଇ, ବୁଡ଼ୋ ଆମି ହବୋ ନା,
ଭାଲୋବାସା ଆମି ପ୍ରାନ୍ତରେ ପେତେ ଚାଇ,
ଜୀବନଯୁଦ୍ଧେ ବିଜୟୀ ଆମି ହତେ ଚାଇ,
ସଫଳତାର ଭାଁଡେ ଭଙ୍ଗୁର ଆମି ହବୋ ନା ।

ବୁଡ଼ୋ ଆମି ହତେ ଚାଇ, ବୁଡ଼ୋ ଆମି ହବୋ ନା,
ଆକାଶେର ବୁକେ ଡାନା ମେଲେ ଭେସେ ଆମି ଯେତେ ଚାଇ,
ଧ୍ରୁବତାରାକେ ହାତେର ମୁଠୋଯ ଆମି ପେତେ ଚାଇ,
ସୋନାଯ ମୋଡ଼ା ରାଜପ୍ରାସାଦେର ଝାଡ଼ବାତି ଆମି ହବୋ ନା ।

ବୁଡ଼ୋ ଆମି ସତିଯିଇ ହତେ ଚାଇ,
କିନ୍ତୁ, ବୁଡ଼ୋ ଆମି ହବୋ ନା ॥

ଶୈଳ୍ପିକ

-Mother and child

Artist- Chaitali Mukherjee

ଅନିମା ମଜୁମଦାର
ଆଟଲାନ୍ତା

ନେଗେଟିଭ - ପଜେଟିଭ

ନା - ହାଁ

ଦୁଇ ବିପରীତ ମେଳ
ବିଷମ ରେଖାଯ ବିଭକ୍ତ-
ଶୀତ ଗ୍ରୀଷ୍ମେର କ୍ଷରତାୟ
ଜୀବନେର ମେଳ ଦଣ,
ବିଷମ ପ୍ରବାହେ ବାଁକା ଧନୁ,
ଆପନ ଟଙ୍କାରେ ଦୃଢ଼ ସାବଲିଲ-
ଶିକ୍ଷା ଦିକ୍ଷା ଜାନ ଗର୍ଭତା
ପ୍ରତିନିଯିତ,
ଦୁଇୟେର ଯୁକ୍ତି ତର୍କେ କୁପୋକାଂ -
ଯେନ ଦୁଇ ପ୍ରତିବେଶୀ-
ଶିକ୍ଷା ସଂକ୍ଷତି ପ୍ରତିନିଯିତ
ଧର୍ମ ବିଧର୍ମ --
ଠିକ ବେଠିକେର କୁପୋକାଂ ଲଡ଼ାଇ ଚଲେ
ରଙ୍ଗ ଚକ୍ର ଆର ବୁକେର ବ୍ୟଥାୟ-
କେଉ ବଲେ ତୋମାର ଏକ ଗାଲେ ଚାପଡ଼ାଲେ
ତୁମି ପାତ,
ତୋମାର ଆର ଏକ ଗାଲ--
କେଉ ବଲେ, ତୋମାର ଏକଗାଲେ ଚାପଡ଼ାଲେ
ତୁମି ଚାପଡ଼ାଓ ତାର ଦୁଇ ଗାଲ-
କେଉ ହୟ ଜାତିର ପିତା
କେଉ ହାରିଯେ ଯାଯ ଅଜାନାଯ--
ଅନନ୍ତ ଜୀବନ ଯାତ୍ରା--
ଆଛେ ଚିଲ ପାଟକେଲ ।
ବନ୍ଦୁକ ବୋମା ଯୁକ୍ତିତର୍କ ।
ସଭା ସମିତି-
ନେଗେଟିଭ ପଜେଟିଭେର

ଆଗେ ପିଛେ ଦୌଡ଼ ଝାଁପେ
ହାରିଯେ ଗେଛେ ବାଲ୍ୟ ଶିକ୍ଷା--
“ବଡ଼ ଯଦି ହତେ ଚାଓ
ଛୋଟ ହେ ତବେ”--
ହାରିଯେ ଗେଛେ ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷା
“ କ୍ଷମା ମହତେର ଧର୍ମ” ||
ଶୁଦ୍ଧ ଗୁଲ ଦଙ୍ଗା ନିଯେ
ଛୋଟା ଛୁଟି ନୟ,
ଚିଲ ଟି ଖେଲେ
ପାଟକେଲଟି ମାରତେ ହୟ--
ଗୁରୁଜନ ଶନ୍ଦା ଭକ୍ତି
ସବ ନେଗେଟିଭ ବାର୍ତ୍ତା--
ପଜେଟିଭ--
ଗୁରୁକେ ଗରୁ କରେ-
ତୋମାର ହାଲେ
ଯୁତେ ଦାଓ--
ମାର୍ଜିତ ହତେ ହ'ଲେ
ଅମାର୍ଜିତ ଭାଷାର
ହୋକ ଉତ୍ତରଣ-
ନେଗେଟିଭେର ଭୋଟ ବାକ୍ତ ଉପଛାୟ-
ପଜେଟିଭ ଶୁଖା ଫଳ-
ପ୍ରକୃତି ଦିଯେଛେ ପ୍ରାଣ-
ଜୀବନେ ଠିକ ବେଠିକେର କୋଳାହଳ-
ଆଦର୍ଶେର ଭରା ବୁକେ
ଘୁରେ ମରେ ଶୁନ୍ୟତା--

ବୈଜ୍ଞାନି

Pastel painting on suede board.

Artist- Ruma Das

କୋଁଚା ଚୁରି॥

ଅରିନ୍ଦମ ଦେବ, କଲକାତା

ଫେନି ଗିଲେ ରାତ ଦେଡ଼ଟାଯ
ଶାନ୍ତ ସଥନ ଫିରଲୋ,
ସବାଇ ତଥନ ଜାନତେ କାରନ,
ତାକେଇ ଘିରେ ଧରଲୋ!

ଗୋଯାରଇ ଏକ ଡର୍ମିଟରି,
ସେ ଏକ ବିଶାଳ ବକମାରି,
ଶାନ୍ତ ତଥନ ଅଶାନ୍ତିତେଇ-
କଲଘରେତେ ଚୁକଲୋ!

ଅବସ୍ଥା ତାର ଖୁବ ସମ୍ପିନୀ,
ସବକିଛୁକେଇ ଦେଖିବେ ରଣ୍ଜିନ,
ଶୁଦ୍ଧ କେବଳ ଭାଷା ମୁଖେର
ଶୁନେ ଇଞ୍ଜିତ ପୁଡ଼ଲୋ!
ବେରିଯେ ଏସେ ଶାନ୍ତ ବଲେ
“ପରବୋ ଆମି ଧୂତି!
ଦେଖନା, ଆଛେ, ବାକ୍ଷେ ତୋରା
ମୟୂରପୁଚ୍ଛ, ସୁତି!”

ଘୁମେର ଚୋଖେ ଡର୍ମିଟରି
ହଲୋ ଯେ ତହନ୍ତ!
ବନ୍ଦୁରା ସବ ଖୁଜିତେ ଧୂତି,
ଜୁଡ଼ଲୋ ଛୁଚୋର ନାଚ!

ଏକେ ତଥନ ରାତ ସେ ଦୁଟୋ,
ଚୋଖେତେ ସୁମ ଗାଦା,
ଓଇ ଶାନ୍ତ ବେଟାର ଅଶାନ୍ତି ହାୟ
ଯାୟ ନା ଚାପା ଦାଦା!

ଅବଶେଷେ ମିଲଲୋ ଧୂତି
ଗରୁ ଖୌଜାର ପର,
ଶାନ୍ତ ବଲେ-“ଦୀପ୍ତରେ,
ତୁହି ମାଲକୋଁଚାଟା ଧର!”
ଚଲଲୋ ତଥନ ସାଜେର ଘଟା
କଲକାତାରଇ ବାବୁ!

ଦୀପ୍ତ ବ୍ୟାଟା ସେ ଆବଦାରେ
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କାବୁ!
ଗୁନତେ ଗୁନତେ ଧୂତିର କୋଁଚା
ଭାଙ୍ଗଲୋ ଧୀରଯବାଁଧ,
ଦୀପ୍ତ ଟେନେ ଶାନ୍ତକେ ହାୟ
ମାରଲୋ ପିଛେ ଲାଥ!

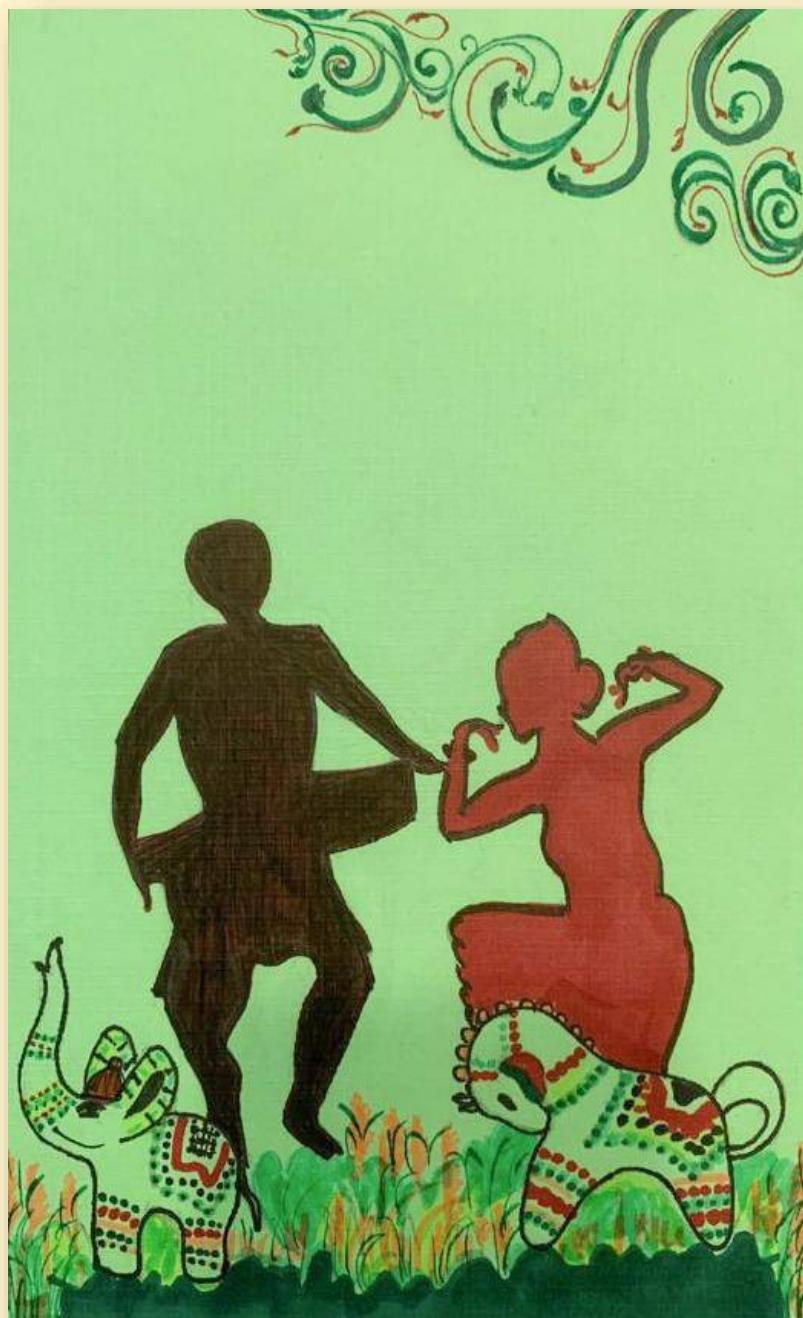
ପପାତ ଚ ମମାର ଚ
ଏରପର କି ହଲୋ,
କୋଁଚା ଧୂତି ସହ ଦୁଜନ
ଭୂତଲେ ଲୁଟିଲୋ!

କ୍ଷ୍ୟାପା ଘାଁଡ଼େର ମତନ ରେଗେ
ଛୁଟତେ ଥାକେ ଗାଲି,
କଲକାତାରଇ ମାନ ବୁଝି ଯାୟ
ବାଁଚାଓ ହେ ମା କାଲି!
ସବାଇ ମିଲେ, ସାମାଲ ଦିତେ
ଏ ଯଜେ ଯୋଗ ଦିଲୋ,
କୋନୋମତେ ଭୁଜୁଃଭାଜୁଃ
ବ୍ୟାପାରଟା ସାମଲାଲୋ!

ଭୋରେର ଦିକେ, ଉଠେ ଶାନ୍ତ ଅଶାନ୍ତ ଫେର
ହଲୋ-

ଦୀପ୍ତରେ କଯ, “ଚୋର କୋଥାକାର
ଏଟା କି ହୋଲୋ?”
ଦୀପ୍ତ ଏବାର କାଁଦୋ କାଁଦୋ
ବଲଲୋ “ଆବାର କି?”
ଶାନ୍ତ ବଲେ “ଚୋରେ ଚୁରି!
କେଉ କି ଦେଖିସନି?
ସଥନ ବ୍ୟାଟା ମାରଲେ ଲାଥି
ବାଇଶ କୋଁଚା ଛିଲୋ,
ଏଥନ ସେଟା ଦେଖଛି ଉନିଶ,
ବଲ କି କରେ ହଲୋ?
ବାଇଶ ଛିଲୋ, ଉନିଶ ହଲୋ,
ବାକି ଯେଟା ତିନ,
ଦୀପ୍ତ ଶେଷେ ଚୋର ହଲି ହାୟ!
ଭାବତେ ଗା ଘିନଧିନ”!

ଶୈଳେଖ

Artist- Dr. Soumava Sen

ରମୁ ଶେଠ
ଦୁର୍ଗାପୁର

ଆଜି ଏ ବସନ୍ତେ

ଆମାର ପଲାଶ ଏଲୋ ନୀଳ ହୟେ ସେଜେ
ବଲଲାମ,” କହି ଏ ତୋ ଆନନ୍ଦେର ରଂ ନୟ!
ଓ ବଲଲୋ, ତବେ ସାଜିଯେ ନାଓ ଆମାକେ

ମନେର ମତନ କରୋ।
ତାଇ, ହାତେ ରଂ ତୁଲି ନିଯେ,
ବସେଛି ସାଜାତେ ଓରେ,
ରାଙ୍ଗିଯେଛି ଲାଲ ରଞ୍ଗେ,
ଥାକୁକ ହଦୟେ ଢାକା ନୀଳ ।
ତବୁ ତୋ ପଲାଶ ଆଛେ ଲାଲ ।

ଶୈଳେଖ

Artist- Paroma Mukhopadhyay

Amit Chaudhuri
London and Kolkata

Sweet Shop

The whole universe is here.

Every colour, a few

on the verge of being barely tolerable.

Every shape as well as minute flourishes

created in the prehistory

of each sandesh by precise pinches.

The horizontal trays

brim (but don't tremble) with mass and form.

The serrations are near-invisible.

You'd miss them if they were deeper or clearer.

The soft oblongs and the minuscule, hard

pillow-shaped ones are generated

so neatly that instinct alone

could have given them shape, and no mould.

In the harmony shielded by the glass

is an unnoticed balance of gravity and play.

Amit Chaudhuri is the author of seven novels, the latest of which is *Friend of my youth*. He is also an essayist, poet, musician and composer. His second book of poems, which came out in January, is *Sweet Shop*. He is a Fellow of the Royal Society of Literature. Awards for his fiction include the Commonwealth Writers Prize, the Betty Trask Prize, the Encore Prize, the Los Angeles Times Book Prize for Fiction, and the Indian government's Sahitya Academy Award. In 2013, he was awarded the first Infosys Prize in the Humanities for outstanding contribution to literary studies. In 2017, the government of Bengal awarded him the Sangeet Samman for his contribution to Indian classical music. He is the professor of Contemporary Literature at the University of East Anglia.

ଶ୍ରୀମତୀ

-*Alpana*

Artist- *Malobika Deb*

ବୈଜ୍ଞାନି

Dr. Arabindo Ghosh
Dhanbad

Stray Thoughts For.....

If I walk back in time
Will you be mine?
This time, on my knees
Holding a solitaire
To see you say “yes”
And your eyes glare.

Love has no language
Thoughts have no bar
Wishes are flying horses
Riding on clouds afar.

A flurry of images
Just keep passing by
Some born of yearning
Some born of learning
And others too.....
Before memories die.

ଶ୍ରୀମଦ୍

Artist- Dr. Sharmistha Ghosh

ଶ୍ରୀଜା

Srija Sengupta
Atlanta

There is Sleep in my Soul

Between red arteries and blue veins
That stitch together to make me whole
Between bone marrow and blood cells
 There is sleep inside my soul

Yawns crack my heart open
Sighs of the mind take their toll
And there, on tender muscle it lies
 There is sleep inside my soul

Eyes fall shut in the bright of night
And in the deep of day, dreams roll
Through the gaps in my joints, you can see
 There is sleep inside my soul

Guts and secrets safely tucked inside
I lay down, exhausted and dry-eyed-
 For there is sleep in my soul

ବୈଜ୍ଞାନି

-A scene from Barisal Bangladesh

Artist- Arati Sen Gupta

ଶ୍ରୀମତୀ

Satabdi Sarkar,
Kolkata

Enchanting Teesta

The graceful curves of vibrant Teesta
The smoothened shingles tumbling down.
Pine trees praise its own vista
Being mirrored in water aquamarine.
Dignified mountains cast silent glance
With perseverance and indulgence.

The sun--kissed pristine white sands,
Over there the dense vegetation so green.
The buzzing of insects, the song of the birds
The roaring of a distant falls unseen.
An aura of mysticism waved by the wand
Of a bevy of fairy angels from Fairyland.

Can you hear the poignant tale?
Lingering in the pervading atmosphere
Narrated by smoking chimneys in the vale
Or witnessed by weathered rocks so sheer?
Some dreams unfulfilled, a love forlorn,
Perhaps the lore of a spent day or a new dawn.

As I stood there long and motionless
My thoughts I immersed in the swirling waters
And encountered each, drowning under the surface.
What was left with me was just a haze.

ଶୁଭମା

-Buddha

Artist- Sucheta Mukherjee

ବୈଜ୍ଞାନି

Ruchira Paul,
Mumbai

Twisted path

Life is a twisted path. You think you have the GPS all figured out and are on the correct highway but let midnight come and you haven't reached halfway yet and you are screwed. No destination here has a correct road and no road here has a correct destination.

When I was 13, I wanted to be an engineer because I was the only one in the family who could Skype my sister on the other side of the country.

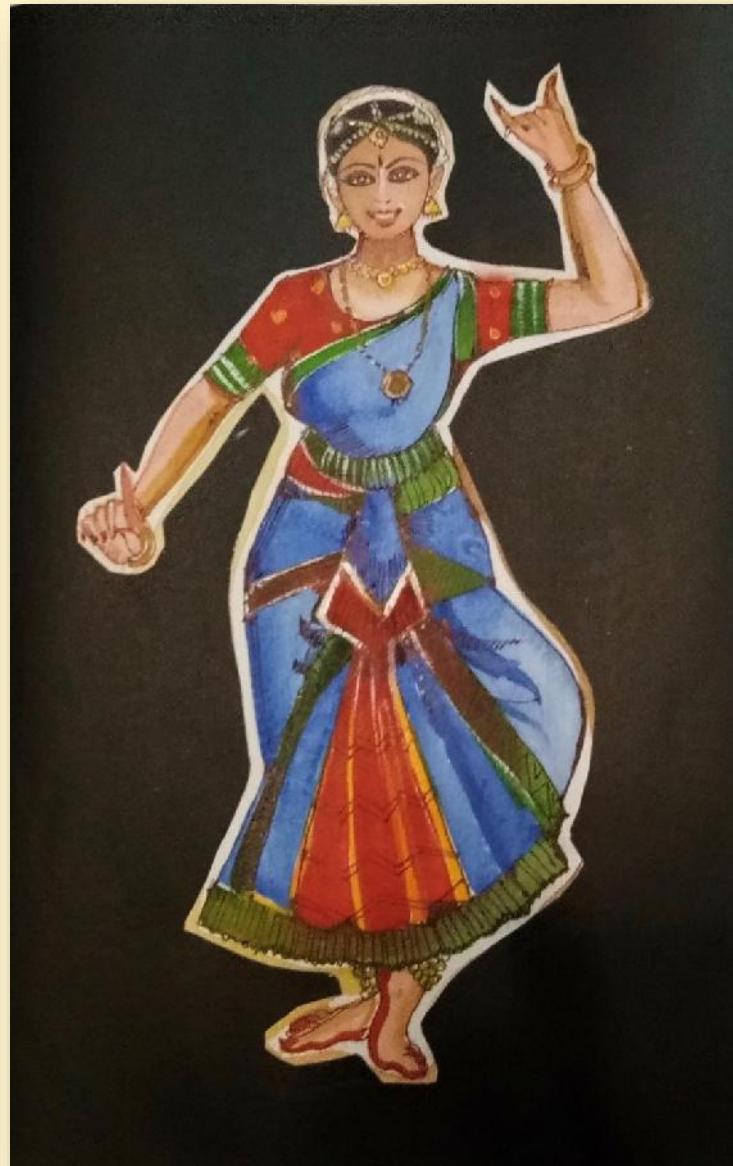
At 16, I realized how stupid my genius was to choose Bohr over Dante and Milk over dark chocolate because I have always loved brushes over stencils. I have struggled my way through learning science that did not make sense to searching for art which was nonsensical.

At 17, I found out that writing is a solution to my dark chocolate problem and that regret smells like M&Ms. I realized that I could speak better than I could balance equations. The equations of my life have stripped down naked- they rejoice in non-conformity.

At 18, I have figured out life, the universe and everything. And the answer is not 42. I have realized that life is a fortune cookie. It will hint you with a bad hair day because it is always a bad hair day. Or maybe because he was going to ask you out today and of course you had to look stupid. Life is as unpredictable as an earthquake and as easy to figure out as a Rubik's cube. But I have barely made my way in.

I know of fairy tales which are real and reality which is a fairytale but I do not know of potholes here and there. So instead I always carry my parachute because someone told me that to fly in is the only way out.

ବୈଜ୍ଞାନି

-Dancing in joy

Artist -Chaitali Mukherjee

ବୈଜ୍ଞାନି

Tapasya Sen Chunder
Atlanta

Waiting for You

Waiting for you dawn and dusk
While the magic thrives
Silent and thrusting heartbeats
Wait for you the whole life

Nervous and shy I feel
With heartbeats which hove
Because it's thrilled with
The trembling feeling of first love

I gravitate towards you
Yet seek for lee
But always waiting for you
Because I love thee.

ଶୈଳେଖ

Sunset at Mesa Arch, Utah

Artist- Soumik Mukherjee

ଶ୍ରୀମତୀ ମୁଖାର୍ଜି
କଳକାତା

ମନେହ

ଏମନ ପିଠ ଖୋଲା ଅଥଚ ଫିତେ ବାଁଧା ଏକଟା ବ୍ଲାଉଜ ପରେଛେ ମେଯେଟା ଯେ ରାତୁଳ ସହଜେଇ ଭାବତେ ପାରଲୋ ଓର ନଗ୍ନ ଶରୀର ଟାକେ। ଚୋଖ ଘୁରିଯେ ନିଲୋ। ଅନେକଦିନ ପୂର୍ବାର ସାଥେ କୋନ୍ତା ଯୋଗାଯୋଗ ନେଇ। ଡିଭୋର୍ସ ଫାଇଲ କରା ହ୍ୟ ନି। ରାତୁଳକେ ଛେଡେ ଚଲେ ଗେହେ ଚାର ମାସ ହ୍ୟେ ଗେଲା। କାରଣଟା ଅତି ସାମାନ୍ୟ ଟାଇ ତିଲ ତିଲ କରେ ବେଡେ ଏକଟା ପାଁଚିଲ ହ୍ୟେ ଗେଲା।

ରାତୁଳ ନାକି ରାନ୍ତାଯ ବେରିଯେ ମେଯେଦେର ଦେଖେ। କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ! ରାତୁଳ କି ଚୋଖ ବୁଁଜେ ଚଲବେ ନାକି? ମାନତେଇ ଚାଯ ନା ପୂର୍ବା। ରାତୁଲେର ମଧ୍ୟେ ଏମନ କିଛୁ ଆଛେ, ମାନେ ରାତୁଲେର ତାକାନୋର ମଧ୍ୟେ, ଯେ ମେଯେରାଓ ନାକି ରାତୁଲେର ଦିକେ ତାକିଯେ ଦେଖେ। ଓଦେର ସାଥେ ନାକି ଏକଟା କିଛୁ ହ୍ୟେ ଯାଯ ରାତୁଲେରା ସେଖାନ ଥେକେ ଶୁରୁ କରେ ଏକେବାରେ ଏକ ନାରୀତେ ରାତୁଳ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଲେ ତବେଇ ପୂର୍ବା ଥାମତୋ।

ଡିସଗାସଟିତାଃ।

ରାତୁଲେର କଲେଜେର ପରିଚିତ ପାମେଲା ଏକଦିନ ମେଟ୍ରୋତେ ଉଠିଲା ସେ ମିଳିଲେସ ଲାଲ ଟପ ଆର ସାଦା ଏକଟା ପ୍ଯାନ୍ଟ ପରେ ଉଠେଛେ। ଦେହେ ସୁବାସ ଚୁଲ ଛାଡ଼ା। ଠେଁଟେ ପ୍ଲସି କିଛୁ ଲାଗାନୋ। ଆଟ୍ରାକଟିଭ ତୋ ବଟେଇ। ହାଇ ହ୍ୟାଲୋର ବେଶ ଏକଟାଓ କଥା ହ୍ୟ ନି। “କେମନ ଆଛୋ ରାତୁଲଦା, ଅନେକଦିନ ପର, ଏଇ ତୋମାର ବୌ? ଆମି ଏଇ ଏକଟୁ ନନ୍ଦନେ ଯାଚିଛି”। ବ୍ୟସ ଏହିଟୁକୁଇ। କି କାନ୍ଦ କରଲୋ ଯେ ପୂର୍ବା ବାଡ଼ି ଏସେ! ରାତୁଳ ନାକି ଓର ଦିକେ ସାତ ବାର ତାକିଯେଛେ। ଆର ଦୁଯେକବାର ଓର ଦିକେ ତାକାନୋର ପରଇ ନାକି ଓ ଆରୋ ରାତୁଲେର ଦିକେ ସରେ ଆସେ। ତଥନ ଓର ଶରୀରେ ଗନ୍ଧ ନାକି ରାତୁଳ ପେଯେଛେ। ସେଦିନଓ ବାଡ଼ି ଏସେ କାନାକାଟି। ଏକଟା ଏପିସୋଡ ପୁରୋ। ରାତୁଳକେ ଐ କଲେଜେ ପରିଚିତ ମେଯେଟାର ପାଶେ ଶୁଇଯେଇ ଦିଲୋ ପ୍ରାୟ ଝଗଡ଼ାର ଘୋରେ, “ଯଦି ପାର୍ଟନାର ଚେଞ୍ଜ କରାଟା ସମାଜ ସ୍ଥିକୃତ ଏବଂ ଲୋକଚର୍ଚାର ବିଷୟ ନା ହତୋ ତାହଲେ ତୁମି ଓର ସାଥେଓ ବୋଧହ୍ୟ” ...

ରାତୁଳ ବୋକ୍ଯାତେଇ ପାରଲୋ ନା ଯେ ପାମେଲାକେ ସେରକମ କିଛୁ ମନେ ହଲେ ରାତୁଳ ପୂର୍ବାକେ କେନ ବିଯେ କରବେ, ପାମେଲାକେଇ ତୋ କରତେ ପାରତୋ। ଏମନକି ଏଟାଓ ବଲଲ, “ବେଶା ଏଖନ ଯଦି - ମାନେ ଆଜଓ ଯଦି ଅତିଇ ଆକର୍ଷଣ ବୋଧ କରତାମ, ଓର ଫୋନ ନାସାର ନିତାମ। ଲୁକିଯେ ଦେଖା କରତାମ। ମୋଟକଥା ତୋମାର ସାମନେ କୋନ୍ତା କଥାଇ ବଲତାମ ନା।

ବିଶ୍ୱାସ ତୋ କରଲୋଇ ନା। ପୁରୋନୋ ପୁରୋନୋ ଆରଓ ଇନସିଡେନ୍ଟ ତୁଲଲା। ରାତୁଳ ହାଁ କରେ ଶୁନଲୋ। ଲେଟେସ୍ଟ ହଚ୍ଛେ ଓର ଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟିର ସମୟେ ଶୁଭ ଦୃଷ୍ଟି ସେରେ ଚୋଖ ନାମାନୋର ପରେଇ ନାକି ଓର ପାଶେ ଥାକା ଓଦେର ପାଶେର ବାଡ଼ିର ଭାଡ଼ାଟେ ମେଯେ ଟାର ଦିକେ ଏମନ ଭାବେ ତାକିଯେଛେ ଯେ ରାତୁଳ ଓଦେର ବାଡ଼ିତେ ଗେଲେଇ ମେଯେଟି ବାରାନ୍ଦାତେ ଚଲେ ଆସେଆର ସାରାଦିନ ଓଖାନେଇ ଥାକେ।

"ଆର କୋନ୍ତି ଦିନଓ ତୋମାଦେର ବାଡ଼ି ତେ ଯେତେ ବଲୋ ନା ଆମାକେ" - ବଲେ ସେଦିନେର ମତୋ କଥା ଶେଷ କରଲୋ ରାତୁଳ। ଏଥିନ ତୋ ଚାରମାସ ହୟେ ଗେଲ ପୂର୍ବା ବାପେର ବାଡ଼ି ତେଇ ଥାକେ। ଆର, ଏଥିନ, ହଁ ଏଥିନଟି ସତିୟ ବଲତେ କି ରାତୁଲେର ଅନ୍ୟ ମେଯେଦେର ଦିକେ ତାକିଯେ ଦେଖିତେ ଇଚ୍ଛେ କରୋ।

"ଏକ୍ସାକିଟ୍‌ଜ ମି! ଜାଯଗା ଆଛେ କାରୋର?" ରାତୁଲେର ପାଶେର ସିଟେ ବସାର ଜନ୍ୟ ଜିଜ୍ଞେସ କରଛେ ମେଯେଟି ।

"ନା ତୋ।"---- ଏକୁଟ୍ ସରେ ଗେଲ ରାତୁଳ। ମେଯେଟି ବସେ ପଡ଼ିଲୋ ।

"ଜଳ ନେଇ ନା ଆପନାର କାହେ?"-----ଜିଜ୍ଞେସ କରଲୋ ।

ରାତୁଲେର ବ୍ୟାଗେ ଜଳ ଆଛେ । ବ୍ୟାଗ ବାକେ ତୋଳା । ଆର ମେଯେଟାଓ! ନିଜେ ଜଳ ଆନତେ ପାରେ ନି! ମେଯେରାଇ ତୋ ସାଧାରଣତ ଜଳ ଟଲ ଗୁଛିଯେ ନିଯେ ବେର ହୟ । ରାତୁଳ ବଲଲ, "ଆଛେ । କିନ୍ତୁ ପାଡ଼ିତେ ହବେ । ମାଥାର ଓପର । ବ୍ୟାଗେ । ମେଯେଟା ଏକବାର କରଣ ଚୋଖେ ଓପର ଦିକେ ତାକାଲୋ ।

ରାତୁଳ ଉଠିଲ । ବ୍ୟାଗ ନାମାଲୋ । ଜଳ ବେର କରଲୋ । ମେଯେଟା କେ ଦିଲୋ । ହାଫ ବୋତଳ ଶେଷ । ଅଫିସ ଥେକେ ବେରୋନୋର ସମୟ ରାତୁଳ ବୋତଳଟା ପୁରୋ ଭରେ ବେରିଯେଛିଲ ।

ଜଳଟାଓ ଠିକ କରେ ଏକୁଟ୍ ଖେତେ ପାରେ ନା । କିଛୁ ଟା ନିଜେର ଶାଡ଼ି ତେ ଫେଲଲ । କିଛୁଟା ଚଲକେ ରାତୁଲେର ପ୍ୟାନ୍ଟେ ।

"ଏବାବା!! ଦାଁଡାନ ଦାଁଡାନା!" ରମାଲ ବେର କରଛେ । ସାଂଘାତିକ ଟାଇପେର କ୍ୟାବଲା ତୋ! ରାତୁଳ , "ଠିକାଛେ । ଆଛେ ରମାଲ ଆମାର କାହେ!" ବଲେ ଉଠେଇ ଦାଁଡାଲା । ତାରପର "ଏକୁଟ୍ ସାଇଡ ଦିନ ତୋ!" ବଲେ ବେରିଯେଇ ଦାଁଡାଲୋ । ମେଯେଟା ଏବାର ଲଜ୍ଜା ପେଲୋ । "ଆସଲେ ଶରୀରଟା ଆଜ ଠିକ ନେଇ । ଏଇସବ ଶାଡ଼ି ପରେ,,,," ଏକଟା ଅନୁଷ୍ଠାନେ ଗେଛିଲାମ,,,,"ଆପନି ବସୁନ ନା!"

ମେଯେଟା କେ ରାତୁଳ ଜାନଲାର ଦିକେ ସରେ ବସତେ ବଲଲ । ତାରପର ନିଜେ ଏକୁଟ୍ ବେରିଯେ ଓକେ ସ୍ପେସ ଦିଯେଇ ବସଲୋ । ବାସଟାଓ ଛେଡେ ଦିଲୋ । ଏଇ ପ୍ରଥମ ରାତୁଲେର ଏକଟା ଅନ୍ତ୍ର ଇଚ୍ଛେ କରଛେ । ମେଯେଟାର ସାଥେ ପରିଚିଯଟା ବାଢ଼ିବା ଗାତ ହୋକ । ପୂର୍ବାର ଏତଦିନେର କାରାକାଟି ଅଭିଯୋଗ ଆଜ ସତିୟ ହୋକ ।

ରାତୁଳ ପ୍ରଶ୍ନ କରେ ଜାନଲୋ ମେଯେଟା ରାତୁଲେର ପରେ ନାମବେ । ଆର ଏକଟା ଛୋଟ ଅନୁରୋଧ କରଲୋ ନିଜେର ଫୋନ୍ଟା ବେର କରେ, "କିଛୁ ମନେ ନା କରଲେ, ଆପନାର ନମ୍ବାର ଟା ଆମାକେ ଦିନ ତୋ । ମାନେ ଶରୀର ଖାରାପ ବଲଛିଲେନ,, , ବାଡ଼ି ଠିକମତ ପୌଛୋଲେନ କିନା ଜେନେ ନିତାମ!"

ମେଯେଟା ରାତୁଲେର ଚୋଖେ ଚୋଖ ରେଖେ ହାସଲୋ । ଫୋନ ନାମ୍ବାରଓ ଦିଲୋ । ଏକଟା ଅନ୍ୟ ରକମ ଖୁଶି ନିଯେ ରାତୁଳ ବାଡ଼ି ଫିରଲୋ । ବନ୍ଧ ଗେଟେର ସାମନେ ଅନ୍ଧକାରେ ସିଁଡ଼ିର ଓପର କେ ବସେ ଆଛେ?? ପୂର୍ବା!!!!

ଅଭିମାନ ଅଭିଯୋଗ ନା । ପୂର୍ବା ଆଜ ଘର କରତେଇ ଫିରେ ଏସେଛେ । ରାତୁଲେର କାହେ । ନିବିଡ଼ ହତେ ଚାଯ । ଓଦେର ଦୁଜନେର ସାମନେ ଏମନ କୋନ୍ତି ମେଯେ ଆଜ ଦାଁଡ଼ିଯେ ନେଇ, ଯାକେ ନିଯେ ଅତ କଥା ପୂର୍ବା ବଲତେ ପାରବୋ । ଶୁଦ୍ଧ ରାତୁଳ ଜାନେ ଆଜ ଯଦି ପୂର୍ବା ଏଇସବ କଥା ଗୁଲୋ ବଲତୋ ରାତୁଳ ପ୍ରତିବାଦ କରତୋ ନା ।

ଜବା ଚୌଧୁରୀ
ଆଟଲାନ୍ଟା

ଖୁଶିର ଠିକାନା

ବହୁ ଦୁଇସବୁ ଆଗେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତେର ଉତ୍ତରେ ରାଜ୍ୟ 'ଜନ୍ମୁ ଓ କାଶ୍ମୀର' ଏର ଶୁଦ୍ଧ କାଶ୍ମୀର ନିଯେଇ ଭେବେଛି। ଆର କାଶ୍ମୀର ସମ୍ପର୍କେ ଅନେକଟାଇ ଜେନେଛି ବିଭିନ୍ନ ଲେଖକେର ଭ୍ରମଣ କାହିନୀ ଥେକେ। ତାରପର ୨୦୦୯ ସାଲେ ପ୍ରଥମବାର ସେଇ ଭୂ-ସ୍ଵର୍ଗକେ ନିଜେର ଚୋଥେ ଦେଖାର ସୁଯୋଗ ଯେଦିନ ଏଲୋ, ତାର ମାଟିତେ ପା ରେଖେ ଧନ୍ୟ ହେଁଯେଛି ନିଜେ। ଏ ତୃପ୍ତିର କୋନୋ ତୁଳନା ହୟ ନା।

୨୦୧୭ ସାଲେର ଗରମେର ଛୁଟି ତଥନ। ଆମାର ବର ସ୍ବପନ ଆର ଛେଲେ ତୁତାଇ ଦୁଃଖପ୍ରାତ୍ରେର ଜନ୍ୟ ସୁଦୂର ଆମେରିକା ଥେକେ ପ୍ରଥମବାରେର ମତୋ ଗେଲୋ ଲାଦାଖ ଭ୍ରମଣେ। ଆର ସେଇ ଥେକେ ଭାରତେର ଉତ୍ତରେ ରାଜ୍ୟ 'ଜନ୍ମୁ ଓ କାଶ୍ମୀର' ଏର 'ଜନ୍ମୁ', ଜାୟଗା କରେ ନିଲୋ ଆମାଦେର ମନେ- ନାନା କଥାଯ, ନାନା ସୌନ୍ଦର୍ୟର ତୁଳନାଯ। ପ୍ରାଥମିକ ଭାବେ ସେ ସବ ଶୁନଲାମ ସ୍ଵପନେର କାହୁ ଥେକେ। ତାରପର ୨୦୧୮- ଏର ଗରମେର ଛୁଟିତେ ସୁଯୋଗ ଏଲୋ ସେଇ ଗଲ୍ଲେର ଲାଦାଖକେ ନିଜେର ଚୋଥେ ଦେଖାର। ଏବାର ସପରିବାରେ ହଲୋ ଆମାଦେର ଯାତ୍ରା। ଦେଶେର ପରିବାରଙ୍କ ଆମାଦେର ସାଥେ ଯୋଗ ଦିଲୋ ଦିଲ୍ଲିତେ। ତାରପର ବାରୋ ଜନ୍ୟର ଦଳ ପା ବାଡ଼ାଲାମ ଲାଦାଖେର ଦିକେ।

ନତୁନ କୋନୋ ଜାୟଗାୟ ବେଡ଼ାତେ ଗେଲେଇ ଆମାର ଭୀଷଣ କ୍ଷିଧେ ପାଯ ସମୟେ ଅସମୟେ। ସେଦିନଓ ଶ୍ରୀନଗର ଏୟାରପୋଟେ ପୋଁଛେଇ ମନେ ହଲୋ ନା ଖେଯେ ଆମି ଆର ଏକ ପା-ଓ ଚଲତେ ପାରବୋ ନା। ଓଇ ଏୟାରପୋଟେର ନିୟମକାନୁନ ଅନେକ। ଅଗତ୍ୟା ପୋଟାରରା ଭରସା ୧ ଓରାଇ ଆମାଦେର ଜନ୍ୟ କିଛୁ ଖାବାର ଏନେ ଦିଲୋ।

ଶ୍ରୀନଗର ଥେକେ ଆମାଦେର ଲାଦାଖ ଯାତ୍ରାର ଆସଲ ଅଧ୍ୟାୟ ଶୁରୁ। ସାମନେ ଶୁଦ୍ଧି ପାହାଡ଼ି ବିପଦ ସଂକୁଳ ପଥ। ଏକଟା ମିନି ବାସ ଆର ସାଥେ ଏକଟା ଗାଡ଼ି ରିସାର୍ଟ କରେ ରାଖା ଛିଲ। ସବାଇ ଯେ ଯାର ମତୋ ଉଠେ ବସଲାମ। ଦିଲ୍ଲିର କୁଯାଶା-ଧୁଯାଶା ମେଶା ଭାରୀ ହାଓୟାର ପର ଆମାଦେର ଶ୍ଵାସନାଲୀତେ କାଶ୍ମୀରେ ଓଇ ନିର୍ମଳ ହାଓୟାର ମୁକ୍ତ ବିଚରଣ ସତିଯିଇ ଛିଲୋ ଅନୁଭବ କରାର ମତୋ!

ଏଶିଆର ଦୀର୍ଘତମ ନଦୀ ସିନ୍ଧୁ, କୁଳକୁଳ ଶବ୍ଦେ ବୟେ ଚଲେଇଛେ ଏହି ସୋନାମାର୍ଗ ଅଞ୍ଚଳ ହୟେ ହିନ୍ଦୁକୁଶ ସୀମାନ୍ତର ଦିକେ। ଓଇ ନଦୀର ଗା ଘେଁସେ ଏକ ମନୋରମ ପରିବେଶେ ଏକଟି ଛୋଟ ରେସ୍ଟୁରେନ୍ଟ- ସେଖାନେ ଆମରା ଥାମଲାମ ଲାକ୍ଷେର ଜନ୍ୟ। ଠିକ ତାର ପାଶେର ଦୋକାନଟିଇ ଛିଲ କାଶ୍ମୀର ଜାମାକାପଡ଼େର। ଆମାଦେର ଦଲେର ନାରୀବାହିନୀ ଖାବାରେର ବଦଳେ ହାନା ଦିଲୋ ଓଇ ଦୋକାନେ! ବାକିରା ଚଲେ ଗେଲୋ ବାହିରେ ନଦୀର ଧାରେ ସାଜାନୋ ବସାର ଜାୟଗାୟ ରିଲାକ୍ସ କରତେ।

କଯେକ ମିନିଟେର ମଧ୍ୟେଇ ଖବର ଏଲୋ ଓଇ ରେସ୍ଟୁରେନ୍ଟେ ଶୁଦ୍ଧି ନିରାମିଷ ଖାବାର ପାଓୟା ଯାଯା। ଜାନତାମ ଆଗେ ଚଲତେ ଚଲତେ ଆଗାମୀ ଦଶଦିନ ନିରାମିଷଇ ଖେତେ ହବେ। ତବୁଓ ପ୍ରଥମ ଧାଙ୍କା ଦାଁଡ଼ିପାଲ୍ଲାର ଏକଦିକେ ଆମାର କ୍ଷିଧେ ଆର ଅନ୍ୟଦିକେ ଡାଳ-ମବଜି ଫେଲେ ଓଜନ ନିଲାମ ବେଶ କରେ। ଜାନି, ଏହି ଖାବାର ନିଯେ ଆମି ଅମତ କରଲେ ଛୋଟଦେରକେ ସାମଲାନୋ କଟିନ ହବେ। ତାଇ ଜୋର କରେ ପାଁଚ-ସାତଟା ଦାଁତ ବାହିରେ ଏନେ ଖୁଶ ଖୁଶି ମୁଖ କରେ ବେଳାମ, "ଦାରଳଗ!" ଯାଇହୋକ, ସେଇ ଖାବାର କିନ୍ତୁ ବେଶ ଭାଲୋଇ ଛିଲ। ଆର ଚଲତେ ଚଲତେ ଦଶ ଦିନେର ଖାବାରେର ଅଭିଭାବକ ଗ୍ରେଡ଼ିଂ କରଲେ ଏଥନ ଅବଶ୍ୟକ ବଲବୋ, ସେଇ ଖାବାର ଉଁଚୁ ଗ୍ରେଡ ପାବାର ଯୋଗ୍ୟ ଛିଲ।

ଲାଞ୍ଛ ଶେଷ ହତେଇ ବେରିଯେ ପଡ଼ତେ ହଲୋ ଆମାଦେରକେ। କାରଣ ସାମନେର ରାସ୍ତା ଛିଲ ଦୁର୍ଗମ। ଡ୍ରାଇଭାରରା ବାରବାର ତାଡ଼ା ଦିଚ୍ଛିଲୋ। ସନ୍ଧ୍ୟା ହବାର ଆଗେ କାର୍ଗିଲ ପୌଛାତେ ହବେ। ରାସ୍ତା ଖୁବ ଖାରାପ। ଏତେ ବଡ଼ ଦଲକେ ସମୟେର ସାଥେ ଚାଲାନୋ ଚାଟିଖାନି କଥା ନୟ। ଡ୍ରାଇଭାରଦେର ତାଡ଼ା ଶୁନେ 'ଭୀର'ରା ଚଟପଟ ଗାଡ଼ିତେ ଉଠେ ବସେ ଗେଲୋ। କାର୍ଗିଲ ପୌଛନୋ ଅନ୍ତିମ ଓରା ଆର ନାମବେ ନା ଠିକ୍ କରେ ଫେଲଗେଲା। ଆର ତତକ୍ଷଣେ 'ସାହସୀ'ରା ସୁନ୍ଦର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଲେଇ ଗାଡ଼ି ଥାମିଯେ ନାମବେ, ଏହି ପ୍ଲାନ କରେ ଫେଲେଛେ। ଆମାର ପା ଦୁ ନୌକୋଯା। ଭୟଟା କିମେର ସେଟା ପରିଷକାର ନୟ। ତାଇ ଭୟ କିନ୍ତୁ ଏତୋ ଦୂରେ ଏସେ ସବ ନା ଦେଖେ ଚଲେ ଯେତେଓ ଆମି ଚାଇ ନା। ଯାଇହୋକ, ଫାଇନ୍ୟାଲି ସବ ଜ୍ଞାନଗାୟ ସବାଇ ନାମଲୋ। ପ୍ରକୃତିର ଓହ ସୌନ୍ଦର୍ୟକେ ଉପେକ୍ଷା କରେ ଚଲେ ଯାଓଯା ଯାଯା ନା। ଯଦିଓ ମୁଖେର ଓପର "ମାଗୋ, କୀ ହବେ"- ଏହି ପ୍ରଶ୍ନବୋଧକ ଚିହ୍ନ ଆମାଦେର ଅନେକେରଇ ଛିଲା।

କାର୍ଗିଲ ପୌଛାତେ ବେଶ ରାତ ହୟେ ଗେଲୋ। ହୋଟେଲେର ଠିକାନା ଜାନା ସତ୍ତ୍ଵେ ଡ୍ରାଇଭାରରା ଅନ୍ଧକାରେ ପାହାଡ଼ି ରାସ୍ତାଯ ପଥ ହାରାଲୋ। ତଥନ ବୁଲାମ ଓଦେର ତାଡ଼ା ଦେବାର ଆସଲ କାରଣ। ହୋଟେଲେ ଆମାଦେର ଡିନାର ରେଡ଼ି ଛିଲା ପ୍ରଚାନ୍ଦ ଜେଟ ଲ୍ୟାଗ, ସାଥେ କିଧେ ଆର ଦୀର୍ଘ ପଥେର କ୍ଲାନ୍ଟି- ଗରମ ଜଳେ ଶାଓଯାର ଆର ଗରମ ଗରମ ଖାବାରେର ପର ଟେବିଲ ଛାଡ଼ାର ଆଗେ ସବାଇକେ ଏକବାର ଶୁଦ୍ଧ 'ଗୁଡ ନାଇଟ୍ ଇ ବଲତେ ପେରେଛିଲାମ- ଯତଦୂର ମନେ ପଡ଼େ। ସେ ରାତେ ଆର କାରୋ ସାଥେ ଗଲ୍ଲ-ଆଭା ହୟନି।

ଭ୍ୟାକେଶନେ ଗେଲେ ଭୋର ହୟେଛେ କିନା ଆମାକେ ଘଡି ଦେଖେ ବଲତେ ହୟ ନା। ହୋଟେଲ ହୋକ ବା, ଦେଶେର ବାଡ଼ି- କାନେର କାଛେ ଖୁବ ହାଲକା ସ୍ଵରେ ଏକଟା ଲାଇନ ଭେସେ ଆସେ.... "ଜବା, ଆମି ଏକଟୁ ବେରୋଛିଛି!" ଅର୍ଥାତ୍, ଆମାର କର୍ତ୍ତା ମହାଶୟ ଗଲାଯ କ୍ୟାମେରା ଝୁଲିଯେ ବେରିଯେ ପଡ଼ଛେ। ସେଦିନଓ ତାଇ ହଲୋ। ଭାଗେ ରାଜକେ ନିଯେ ବେରିଯେ ଗେଲୋ ସ୍ଵପନ L.O.C. ସୀମାନ୍ତ ଦେଖେ ଆସତେ। ଆମରା ବାକିରା ଘୁମାଲାମ ନିଜେଦେର ହିସେବ ମତୋ।

ପ୍ଲାନ ମତୋ ସକାଳ ଦଶଟାର ଦିକେ ବ୍ରେକଫ୍ଟ ଶେଷ କରେ ଆମରା ବେରିଯେ ପଡ଼ିଲାମ। କାର୍ଗିଲ ଦେଖେ ସେଦିନଇ ଆମରା ଯାବେ ଲାମାୟକୁ ଗାଡ଼ି ଚଲତେ ଶୁରୁ କରାର କମେକ ମଧ୍ୟେଇ ଆମାଦେର ଚୋଖ ବଡ଼ ବଡ଼ ହତେ ଲାଗଲୋ ହିମାଲୟେର ରୂପ ଦେଖେ। ସକାଳେର ରୋଦେର ସୋନାରଙ୍ଗେ ଚାରଦିକେ ଦ୍ୱାରାନୋ ହିମାଲୟେର ପର୍ବତମାଳା ବର୍ଣମ୍ୟ ହୟେ ଯେନ ଆମାଦେରକେ ବଲଛେ 'ଜୁଲେ' (Julley)! କାଉକେ ସ୍ଵାଗତ ଜାନାତେ, ସମ୍ମାନ ଜାନାତେ ଲାଦାଖେର ଲୋକେରା ବଲେ 'ଜୁଲେ'। ମନ କେଡ଼େ ନେଯା ସେଇ ଡାକକେ ଉପେକ୍ଷା କରା ଗେଲୋ ନା। ଗାଡ଼ି ଥାମିଯେ ସବାଇ ଆମରା ନେମେ ପଡ଼ିଲାମ। ପାହାଡ଼େର ଗା ବେଯେ ଯତୋଟା ସନ୍ତବ ଉପରେ ଚଢ଼ିଲାମ ଆମରା। ଯାଦେର ହାତେ କ୍ୟାମେରା ଛିଲ, ସବାରଇ ଚୋଖ ତଥନ ଲେନ୍ପେ।

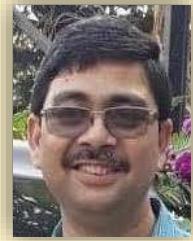
କାର୍ଗିଲେର ୮୭୮୦ ଫୁଟ ଥେକେ ଯତୋ ଭେତରେ ଯେତେ ଲାଗଲାମ ଉଚ୍ଚତା ତତି ବାଡ଼ତେ ଲାଗଲୋ। ଦୁପୁର ନାଗାଦ ଯଥନ ଲାମାୟକୁ ପୌଛୋଲାମ, ଉଚ୍ଚତା ତଥନ ୧୧,୫୨୦ ଫୁଟ। ହୋଟେଲେ ବୁକିଂ ଦେଓଯା ଛିଲୋ ଆଗେ ଥେକେଇ। ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦରଭାବେ ହୋଟେଲେର ଲୋକେରା ଆମାଦେରକେ ଆପ୍ଯାଯନ କରିଲୋ, ଆମାଦେର ବିଶ୍ରାମେର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ଦିଲୋ।

ଲାଞ୍ଛ ଏର ପର ଆମରା ଦେଖିଲେ ଗେଲାମ ଲାମାୟକୁ ମନାସ୍ଟାରି(monastery)। ହୋଟେଲ ଥେକେ ଦେଖେ ମନେ ହୟେଛିଲ ଖୁବ କାଛେଇ ଏହି ମନାସ୍ଟାରି। ତାଇ ଦଲ ବେଁଧେ ହେଁଟେ ରୋଯାନା ଦିଯେଛିଲାମ। ପରେ ମନେ ହଲୋ ପଥ ଯେନ ଆର ଶେଷ ହୟନା। ଚଢ଼ାଇ ଏର ଶେଷପ୍ରାନ୍ତେ ପୌଛେ ଯଥନ ଓପରେ ତାକାଲାମ- ଏକ ଅସ୍ଵାଭାରିକ ମୁଞ୍ଚତାଯ ମନ ଭରେ ଗେଲୋ। ନିର୍ଜନ, ଶାନ୍ତ ପରିବେଶେ ପରିଶ୍ରାନ୍ତ ହଦ୍ୟପ୍ରେ ନିଜେରଇ ଜୋରେ ଜୋରେ ନେଓଯା ପ୍ରତିଟି ଶ୍ଵାସ ଯେନ ସଦର୍ପେ ଜାନାଛିଲୋ ବେଁଚେ ଥାକାର ମୂଲ୍ୟ। ମନେ ଆସା ପ୍ରତିଟି ଭାବନାକେ ମନେ ହିସ୍ତିଲୋ ନିଖାଦ। ଚୋଥେର ସାମନେ ଦାଁଡ଼ିଯେ ଥାକା ବିଶାଳ ନିଃସ୍ତର ମନାସ୍ଟାରିଟିକେ ମନେ ହଲୋ ଯେନ ସବକିଛୁର ସାକ୍ଷୀ। ମନ୍ଦିରେର ସବଚେଯେ ଓପରେର ଦିକେ ସାଜାନୋ ଛିଲୋ ଛୋଟ ବଡ଼ ଅନେକ ସାଇଜେର ପ୍ରାର୍ଥନା-ଚକ୍ର ବା praying wheel। ହାନୀଯ ଲୋକେଦେରକେ ଦେଖିଲାମ ମନ୍ତ୍ର ପଡ଼େ ପଡ଼େ ଓହ ଚାକାଙ୍ଗୁଲୋକେ ଘୋରାତେ। ଆମିଓ ନିଜେର ମତୋ କରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଲାମ ଟେଷ୍ଟରେର କାଛେ।

ନେମେ ଆସାର ପଥେ ଓଦେର ପ୍ରଧାନ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀର (monk) ସାଥେ ଦେଖା ହଲୋ। ଅମାୟିକ ମାନୁଷ। ସକଳେର ସାଥେ କଥା ବଲିଲେନ। ଆମାଦେର ଅନୁରୋଧେ ସକଳେର ସାଥେ ବସେ ଛବିଓ ତୁଳିଲେନ। ଉଚ୍ଛ୍ଵାସହିନ ଅତୁଳନୀୟ ଭାଲୋଲାଗା ଓହି ସନ୍ଧ୍ୟାର କଥା ମନେ କରତେ ଗିଯେ, ଲିଖିତେ ବସେ, ଆଜ ଆମି ଉଚ୍ଛ୍ଵସିତ! ଇଟ, କାଠ, ପାଥରେ ବଁଧାନୋ ଶହରେ ଜୀବନେ ବସେ ଫେଲେ ଆସା ଓହି ନିର୍ମଳ ଭାଲୋଲାଗା ସମୟେର ମୂଲ୍ୟ ବୋକାନୋ କଠିନ। ଜାନି, ମନେର କୋନୋ ଏକ ଗଭୀରେ ଜେଗେ ଥାକା ଏକ ଟୁକରୋ ଖୁଶି ଶୁଦ୍ଧ ତାର ଶେଷ ଠିକାନା।

ଆଲୋକ ଚିତ୍ର - ଡକ୍ଟର ସ୍ଵପନ ଚୌଧୁରୀ

ପଲାଶ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ୟ
କଳକାତା

॥ ସ୍ଵପ୍ନେର ଫେରିଓୟାଲାରା ॥

"ଚାନାଚୁର ନକୁଲଦାନା, ବାବୁଦେର ଜନ୍ୟ ଆନା,
ଖୋକା ଖାବେ ଖୁକୁ ଖାବେ ଆର ଖାବେ ଖୋକାର ଠାକୁମା ।"

ସେଇ ଲୋକଟା ଆଜ ଆବାର ଏମେହିଲା ବିକେଳେର ଆଲୋ ଯଥନ କମତେ ଶୁରୁ କରେ ତଥନ ଏମନିତେ ଗରମକାଲେର ଏହି ସମୟଟାତେ ବିକେଳଟା ଅନେକ ବଡ଼ ବଲେ ଖେଳାର ସମୟ ଅନେକ ବେଶ ପାଓଯା ଯାଯା । ଏଥନ ଆମାର କ୍ଲାସ ସେବନା ସେଇ ସାଡେ ଚାରଟେୟ ଇସକୁଳ ଥେକେ ଫିରେ ଯାହୋକ କିଛୁ ମୁଖେ ଦିଯେଇ ଖେଳା ଶୁରୁ ଆର ସେଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ଘନିଯେ ଏଲେ ଗୁଟି ଗୁଟି ପାଯେ ବାଡ଼ି ଫେରା । ଆର କଯେକ ଦିନ ପରେଇ ଇସକୁଳେ ଗରମେର ଛୁଟି ଶୁରୁ ହବେ । ତଥନ ତୋ ଆରୋ ମଜା । ସକାଲେଓ ଖେଳାର ସମୟ ପାଓଯା ଯାବେ । ଖେଳା ଛାଡ଼ାଓ ତଥନ ଆରୋ ଅନେକ ମଜା ଆହେ ସାରାଦିନ । ବୁଲ୍ଟୁଦେର ବାଗାନେର ଗାଛ ଥେକେ ବଡ଼ ବଡ଼ ନୋନା ପେଡେ ସେଣ୍ଠଲୋ ତୁଷକୁଂଡୋର ବଞ୍ଚାର ମଧ୍ୟେ ପାକାତେ ଦେଓଯା ହବେ । ଏକଦିନ ପରେ ସେବ ତୁଳତୁଲେ ହେଁ ଉଠିଲେ ବିକେଳ ବେଳା ମାଠେ ସକଳେ ଭାଗ କରେ ଖାଓଯା ହବେ । ତାର ସାଥେ ସାରା ସକାଳ ରୋଦ୍ଦୁରେ ମାରବେଳ ପେଟାର ପରେ ନତୁନପୁକୁରେ ଝାଁପାଇଁ ଜୁଡ଼େ ଶ୍ଵାନ । ମା ଯତଇ ସାବଧାନ କରୁକ ଓସବ ରୋଦ୍ଦୁର ଫନ୍ଦୁରେ କିମ୍ବୁ ହବେ ନା । ପୁକୁରେର ଧାରେ ଏକଟା ସଜନେ ଗାଛେର ଡାଳ ଥେକେ " ବାବା ତାରକନାଥେର ଚରଣେ ସେବା " ବଲେ ଝାପାଂ - ଚୋଖ ଟକଟକେ ଲାଲ ନା ହୋଯା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଏଥନ କାରେନ୍ଟ ଚଲେ ଗେଛେ । ଖାଓଯାର ପରେ ଗରମେର ଜନ୍ୟ ତିନତଳାର ଛାତେ ଏକଟା ସତରଞ୍ଚି ପେତେ ଶୁଯେ ଆଛି । ଏକଟୁ ଦୂରେ ଦାଦୁ ହାତପାଖା ନେଢ଼େ ଚଲେଛେ । ଛାତେର ଚାରପାଶେ ଚୁପଚାପ ଭୂତେର ମତ ନାରକେଳ ଗାଛଙ୍ଗଲୋ ଦାଁଡିଯେ । ବଢ଼େର ସମୟେ ଓଣ୍ଠଲୋଇ ଦେଖେଛି ହେଲେ ଦୁଲେ କି କାନ୍ଦିଇ ନା କରୋ । ଚୋଥେର ସାମନେ ମାଥାର ଓପର ଅନ୍ଧକାର ଆକାଶେ ଅନେକ ତାରା । ଏକଟୁ ଲାଲଚେ ମଞ୍ଜଳ, ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ବେଷ୍ପତି ଆର ଐଟା ସପ୍ତର୍ଷିମନ୍ଦଳ । ବଡ଼ପିସି ଚିନିଯେ ଦିଯେଛେ । ତାରାରା ସତିଇ ମିଟ ମିଟ କରେ ଜୁଲେ କିନା ମାରେ ମାରେ ସେଟା ବୁଝାତେ ପାରି ନା । ତବେ ବହିୟେ ଯଥନ ଲେଖା ଆହେ ତଥନ ନିଶ୍ଚୟଇ କରେ । ଇନ୍ଦ୍ରଜାଳ କମିକସେର ଫ୍ଲ୍ୟାଶ ଗର୍ଡନ ପୃଥିବୀର ବାଇରେ ବିଭିନ୍ନ ଥିଲେ ଯୁବେ ବେଡ଼ାଯା । ତବେ ଆମାର ଓର ଗଲ୍ଲ ପଡ଼ିଲେ ଖୁବ ଏକଟା ଭାଲ୍ଲାଗେ ନା । ତାରଚେଯେ ବେତାଳ, ବାହାଦୁର, ମ୍ୟାନଙ୍କ୍ରେକ ଅନେକ ଭାଲା ଶେଓଡ଼ାଫୁଲିତେ ଛୋଟପିସିର ବାଡ଼ିତେ ଏବାର ଗିଯେ ଯେ ସଂଖ୍ୟାଟା ପଡ଼ିଲାମ ସେଟାତେ ବେତାଳେର ହେବି ଝାଡ଼ପିଟ ଛିଲ । ଲାଇବେରିତେ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଳ କମିକସ ପାଓଯା ଗେଲେ ବେଶ ହତ । କାଳ ଶଙ୍କୁର ପାନ୍ଦବ ଗୋଯେନ୍ଦା ବହିଟା ଫେରି ଦିତେ ହବେ । ଓଟା କୈଲାଶ ପାଠଗାରେର ବହି । ଆମାକେ ପଡ଼ିଲେ ଦିଯେଛେ । ହାରାଲେ ବିପଦ ।

ଦୂରେ ମାଠେର ଦିକ ଥେକେ ମାଟିକେର ଗାନ ଭେସେ ଆସଛେ । ସେଇ ଏକ ଦୁଜେ କେଲିଯେର ଗାନଟା । ସତ୍ୟମ ଶିବମ୍ ସୁନ୍ଦରମ୍ । ଗତବଚର ବଡ଼ମାମାର ବିଯେତେ ଅନେକବାର ଶୁଣେଛିଲାମ । ଛୋଟପିସିର ବାଡ଼ିତେ ରେକର୍ଡେର ଗାନ ଆହେ । ତାଇ ସେଟା ଚାଲାତେ ଜାନତାମ । ରେକର୍ଡେର ପିନଟା ତୁଲେ ଗାନେର ଆଗେ ଆଲତୋ କରେ ବସିଯେ ଦିଲେଇ ଚଲତ ଅତ୍ବୁତ ଗାନଟା । ବାପାଇ ମାମା ବଲଛିଲ ଓଇ ଗାନଟା

ନାକି ଅନେକ ହିନ୍ଦି ସିନେମାର ନାମ ଜୁଡ଼େ ଜୁଡ଼େ ତୈରି ଆଚ୍ଛା, କେଲିଯେ ତୋ ଖାରାପ କଥା ସେଟା ସିନେମାର ନାମ ହଲ କି କରେ? ଟିଭିତେ କ୍ରିକେଟ ଖେଳାର ସମୟରେ ବଲେ 'ଚାର ରାନ କେ-ଲିଯେ'। ହିନ୍ଦି ଭାଷାଟା ଅନ୍ତରେ ହଲେଓ ହିନ୍ଦି ସିନେମା ଦେଖିତେ କିନ୍ତୁ ଦାରନ ଲାଗେ। ତବେ ଟିଭିତେ ଯେଣ୍ଟିଲେ ଦେଯ ସେଣ୍ଟିଲେଟେ ତେମନ ମାରପିଟ ଥାକେ ନା। ଗତବହୁର ପରୀକ୍ଷାର ପର ଦିଦିକେ ଅନେକ ପଟିଯେ ମୋହନ ସିନେମାହଲେ ଏକଟା ହିନ୍ଦି ସିନେମା ଦେଖେଛିଲୁମ, ଜୁଗନୁ ଧରମେନ୍ଦରେ ସିନେମା ଏଖନେ ମନେ ଆଛେ। ବଚନେର ସିନେମାଓ ଏକଟା ଦେଖେଛି ତାର ଆଗେର ବହୁର ପୁଜୋର ସମୟ। ସେଟା ବାଂଲା ହଲେଓ ବେଶ ଭାଲୋଇ ଛିଲ। ଏ ବହୁର ଲବଡଙ୍କା।

ଲୋକଟା ଆଗେର ବହୁର ଦୁ ଏକବାର ଏସେଛିଲ। ଠାକୁମାରା ଚାନାଚୁର ଥେତେ ଭାଲୋବାସେ କିନା ଜାନିନା ତବେ ଏଇ ଗାନ୍ଟଟା ଆମାର ଖୁବ ଭାଲ ଲାଗେ। ଶୁଦ୍ଧ ଆମାର ନା, ପାଡ଼ାର ସକଳେରଇ। ଲୋକଟା ଏକଟା ଫେରିଓୟାଲା। କାଲୋ ଜାମାକାପଡ଼। କୋମରେ ସାଦା କାପଡ଼ ବେଳେଟର ମତ କରେ ବାଁଧା। ମାଥାଯ ଏକଟା ନେତାଜୀର ମତ ସାଦା ଟୁପ୍ପି। କାଁଧେ ସାଦା ଝୋଲା। ମୁଖେ ରଙ୍ଗଞ୍ଚ ମାଖା ଆର ଚୋଖେ ଏକଟା ଲାଟୁର ଠାକୁମାର ମତ ଗୋଲ ଫ୍ରେମେର ଚଶମା, ଘାର କାଁଚ ନେଇ। ଅନେକଟା ବଡ଼ଦିନେର ସେଇ ସାଦା ଦାଡ଼ିଓୟାଲା ବୁଡୋଟାର ମତ। ତାର ମଧ୍ୟେ ବୋଝାଇ ଜ୍ୟମିତିର ଶଙ୍କୁର ମତ ଦେଖିତେ କାଗଜେର ଠୋଣ୍ଡା ମୋଡ଼ା ଚାନାଚୁର ନକୁଳଦାନା। ପାଯେ ବାଁଧା ଘୁଣୁରେ ତାଲେ ତାଲେ ଗାନ ଗେଯେ ସେଣ୍ଟିଲେ ବିକ୍ରି କରତେ ଆସେ। ପ୍ରଥମ ଦିନ ଭେବେଛିଲୁମ ବହୁରପୀ। ବାଂଲା ବହୁର ଯେମନ ଆଛେ ଛିନାଥ ବହୁରପୀ। ଆମାଦେର ପାଡ଼ାତେଓ ଆସେ ତୋ। କାଳୀ, ମନସା, ଶିବ, ନାରଦ ନାନାରକମ ସେଜେ। ସେ ଚଲେ ଆର ଆମରା ପିଛନେ ପିଛନେ ଚଲିତେ ଥାକି। ଭୋଁଦାଟା ବଦମାଶ। ସେବାର ନାରଦେର ଧୂତି ଟେନେ ଖୁଲେ ଦିଯେ ପାଲିଯେଛିଲ।

ଏଇ ଲୋକଟା ଏକଟା ଅନ୍ୟରକମ ଫେରିଓୟାଲା। ସକାଳ ଥେକେ ବିକେଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନେକ ଫେରିଓୟାଲା ଦେଖା ଯାଇ ହରିପାଲେର ଏଦିକଟାଯା। ସକାଳେ ଯେ ଭୋଲାକାକା ଯୁଗାନ୍ତର କାଗଜ ଦେଯ ସେଓ ତୋ ଖବରେର କାଗଜେର ଫେରିଓୟାଲା। କଲତାତାଯ କସବାର ମାମାବାଡ଼ିତେ ଇଂରେଜି କାଗଜ ସୁତୁଲି ଦଢ଼ିତେ ବେଁଧେ ଟିପ କରେ ବାରାନ୍ଦାଯ ଛୁଟେ ଦେଯା।

ଦାଦୁ ବଲେଛେ ଫେରିଓୟାଲାଦେର ଇଂରିଜତେ ହକାର ବଲେ। ଅନ୍ୟଦିନେର କଥା ବାଦ ତବେ ଆନନ୍ଦମେଳା, ଶୁକତାରା, ଚାଁଦମାମା ଦେଓଯାର ଦିନ ଖୁବ ମଜା। ସକାଳେ ସଥିନ ଦେଖି ଯୁଗାନ୍ତର ଆର ଦିଦିର ପରିବର୍ତନ ପତ୍ରିକାର ସଙ୍ଗେ ଜଡ଼ାମାଡ଼ି କରେ ଏ ମାସେର ଶୁକତାରାଟା ସଦର ଦରଜାର ସାମନେ ପଡ଼େ ଆଛେ ତଥନ ଯେ କି ଆନନ୍ଦ ହୟ ଯେ କି ବଲବା ଏକ ନିଃଶ୍ଵାସେ ବାଁଟୁଲ ଆର ହାଁଦା ଭୋଁଦା ଶେଷ। ଗଲ୍ଲ ଆର ଧାରାବାହିକ ପରୋ। ଗତବହୁର ଶ୍ରାବନମାସେର ଏକଟା ରବିବାରେ ଦୁପୁରେର କଥା ବେଶ ମନେ ପଡ଼େ। ଏମନିତେଇ ବର୍ଷାର ସାରାଦିନ ମେଘବୃଷିତେ ମନଟା କେମନ ଦୁଃଖୀ ଦୁଃଖୀ ହୟେ ଥାକେ। ତାର ଓପର ବାବା ସେଦିନେ ପାଓୟା ନତୁନ ଶୁକତାରାର ଏକଟା ବିଦେଶୀ ଗଲ୍ଲେ ଏକ ଦୁଃଖୀ ଭିଖାରୀର କାହିନୀ ପଡ଼େ ଶୋନାଛିଲା। ବିଦେଶେ ଅନେକ ଜାୟଗାୟ ନାକି ବହୁରେ ଅନେକଟାଇ ସମୟ ଅମନ ମନଖାରାପ କରା ଆବହାୟା ଥାକେ। କେନ ଜାନିନା ସେଇ ରବିବାରେ ଦୁପୁରଟା ମନେ ରଯେ ଗେଛେ। ଏକେଇ ବୋଧହୟ ବଲେ ମନେ ଦାଗ କାଟା।

ବେଲାର ଦିକେଓ ଆସେ ଅନେକ ଫେରିଓୟାଲାରା। ମାଥାର ଝୁଡ଼ିତେ ପ୍ଲାସିଟିକ ଆର ଅୟାଲମୁନିଯାମେର ଜିନିସ ନିଯେ ସୁର କରେ ହାଁକ ଦେଯ "ହରେକ ମାଲ ପାଚସିକେ……"। ଦୁପୁରେର ପଡ଼ନ୍ତ ରୋଦେ କଥନେ ଆସେ କାଁସା ପିତଳେର ବାସନ ବିକ୍ରିର ଲୋକ। କାଁସା ପିତଳେର ବାସନ, ରାଙ୍ଗାଯ ରାଙ୍ଗାଯ ଧୂରେ ବିକ୍ରି କରୋ। ଦୁଜନ ଥାକେ। ଧୂତି ଆର ଫତୁଯା ପରା ଏକଟା ଲୋକ ଥାକେ ସାମନୋ। ଏକ ହାତେ ଏକଟା କାନା ଉଁଚୁ ଛୋଟ ବାଟି ଆର ଏକଟା କାଟି ନିଯେ ବାଜାତେ ବାଜାତେ ଯାଯା। ମୁଖେ କିଛୁ ହାଁକ ପାଡ଼େ ନା। ତାର ପିଛନ ପିଛନ ଆର ଏକଜନ, ଖାଲିଗାୟେ, ମାଥାଯ ତାର ବିରାଟ ଝାଁକା ବୋଝାଇ ଥାଲା-ବାଟି-ଗେଲାସ। ସବହି କାଁସା-ପିତଳେର ତୈରି। ଐ ବାସନଙ୍ଗଲେର ସାମନେର ଦିକଟା ବୁକ୍କାକେ ପାଲିଶ କରା ସୋନାର ମତ ରଙ୍ଗ ଆର ପେଚନ ଦିକଟା କାଲୋ। ଐ ବାଟି ବାଜାନୋର ଆଓୟାଜ ଶୁନଲେଇ ବୁଝାତେ ପାରି ଚାଲତାପୁରୁରେ ପାଡ଼େର ରାଙ୍ଗା ଧରେ ବାସନଓୟାଲା ଆସଛେ। ଆମାର ଏକଟା କାଁସର କିନତେ ଖୁବ ଇଚ୍ଛେ କରୋ। ଦୁର୍ଗାପୁଜୋର ସମୟ ତାକିଦେର ସଙ୍ଗେ ଯେମନ ଥାକେ। ଆମାଦେର ବାଡ଼ିତେ ସତ୍ୟନାରାଯଣେର ସମୟ ବାଜାନୋର ଜନ୍ୟ ଏକଟା କାଁସର ଆଛେ। କିନ୍ତୁ ସେଟା ବଡ଼

ଆର ଭାରି ବାଜାତେ ବେଶ କଷ୍ଟ। ତାକିଦେରଗୁଲୋ ଛୋଟ ଆର ହାଲକା। ଏକଟା ଛୋଟ ଛେଳେଇ ତୋ ବାଜାୟ ଗତବହର ଦୁ ବାକ୍ର ବନ୍ଦୁକେର ଟିପ କ୍ୟାପେର ବଦଳେ ଏକବାର ବାଜାତେ ଦେଓୟାର କଥା ବଲେଛିଲୁମ। ବଲେ ହବେନା, ବାଜାନୋ ଶକ୍ତ। ତାଲ କେଟେ ଫେଲବ। ତାକେର ଅନେକ ତାଲ । ପାଠାବଳି ଜ୍ୟମା, ବିସର୍ଜନେର ବାଜନା, ଆରତିର ପାଁଚ ଛଟା ତାଲ, କିନ୍ତୁ କାଁସିର ତୋ କେବଳ କାଁଇନାନା, କାଁଇନାନା ।

ବାଡିତେ ବାଡିତେ ଘୁରେ ଘୁରେ ଟିନଭାଙ୍ଗ, କାଁଚଭାଙ୍ଗ, ବଇଖାତା, ଲୋହାଲଙ୍କଡ଼େର ଜିନିସ କିନତେ ଆସେ ସେ ଲୋକଗୁଲୋ ତାରା ଏବାର ଅନେକଦିନ ଆସେନି। ଏକଟାକା ଦୁଟାକା କିଲୋ। ବଦଳବିଶୁଟ୍ ଓ ଯାଲାରାଓ ପ୍ଲାସିଟିକେର ଜିନିସ ନେୟ କିନ୍ତୁ ପଯସାର ବଦଳେ ବିଶୁଟ୍ ଦେଯ। ଆମି କିଛୁ ଜିନିସପତର ଜୋଗାଡ଼ କରେ ଲୁକିଯେ ରେଖେଛି। ବିକ୍ରି କରଲେ ବେଶ କଦିନ ଭୋଲାର ଆଇସକ୍ରିମ ଖାଓୟା ଯାବେ। ଭୋଲା ଆଇସକ୍ରିମ ଓ ଯାଲା ବେଲା ଏଗାରୋଟା ବାରୋଟା ନାଗାଦ ଆମାଦେର ପାଡ଼ା ଦିଯେ ଯାଯ। ତାରପର ଟିଫିନବେଲାଯ ଆମାଦେର ଗୁରୁଦୟାଳ ଇସକୁଲେ ପୋଂଛାଯ। ଇସକୁଲେ ଛୁଟି ଥାକଲେ ବେଲା ଏଗାରୋଟାର ସମୟ ଭୋଲାର ସାଇକେଲେର ଘନ୍ଟା ଶୋନାର ଜନ୍ୟ କାନ ଖାଡ଼ା କରେ ଥାକି। ଓ ରୀ ସାଇକେଲେର ସାମନେର ଚାକାର ସ୍ପୋକେର ସଙ୍ଗେ ଏକଟା ସାଇକେଲେର ବେଲ ଲାଗାନୋ ଆଛେ। ପାଡ଼ାଯ ପାଡ଼ାଯ ଢୁକେ ଓ ସେଟା କିଭେବେ ପା ଦିଯେ ଚାଲୁ କରେ ଦେଯ ଆର ସାଇକେଲେର ଚାକାର ଘୋରାର ସାଥେ ସାଥେ ଅନେକକ୍ଷଣ ଧରେ ଏକଭାବେ କିଡ଼ିମିଡ଼ି କିଡ଼ିମିଡ଼ି କରେ ବାଜତେ ଥାକେ। ସାଇକେଲେର ପିଛନେ ନୀଳ ରଙ୍ଗେ ବାକ୍ର ରବାରେ ଦଢ଼ି ବା ସାଇକେଲେର ଟାଯାର ଦିଯେ ବାଁଧା। ଦଶ ଆର କୁଡ଼ି ପଯସାର କାଠି ଆଇସକ୍ରିମ। କଯେକ ଜନ ମାଥାଯ ବାକ୍ର ନିଯେବେ ଆସେ। ଆମାଦେର ଇସକୁଲେର ଏକଟୁ ଆଗେଇ ପିଚ ରାଙ୍ଗାର ଡାନଦିକେ ଆଇସକ୍ରିମେର କଲଟା ବୋଷେ ଆଇସ କ୍ୟାନ୍ତି। ଭେତରେ ଢୁକେ ଦେଖେଛି। ଅନେକ ଠାନ୍ଡା ବାକ୍ରେର ମଧ୍ୟେ ଥରେ ଥରେ ମାଜାନୋ ଆଇସକ୍ରିମ। ବିକେଲେ ଠେଲାଗାଡ଼ି ନିଯେ ଆର ଏକଜନ ଆସେ। ଚୌଧୁରି ଆଇସକ୍ରିମ। ଲାଲ କାପଡ଼ ଜଡ଼ାନୋ ହାଁଡ଼ିତେ କୁଳଫି ବରଫ ଆର ମାଲାଇ ବରଫ ଓ ଯାଲାଓ ଆସେ ମାଝେ ମାଝେ ବିକେଲେର ଦିକେ। ଦୁଟୋଇ ଶାଲପାତାଯ ଦେଯ। ମାଲାଇ ବରଫେର ଜଳଟା ହସ କରେ ଟେନେ ନିଲେଇ ବାକିଟା ଶୁକନୋ ଘସା କାଁଚେର ମତ ହୟେ ଯାଯ।

ଫେରିଓୟାଲାଦେର ଅନେକେ ହରିପାଲେରଇ ଲୋକ। ଇସକୁଲେର ଟିଫିନେ ଆର ବଡ଼ବାଜାରେ ସେ ଝଟପଟଓୟାଲାଟା ଆସେ ତାକେ ଶୀତକାଳେ ବାଁକେ କରେ ଧାନ ବୟେ ଆନତେ ଦେଖେଛି। ଏକଇ ଲୋକ ଆବାର ବିଭିନ୍ନ ସମୟେ ବିଭିନ୍ନ ଜିନିସ ବିକ୍ରି କରେ। ଅୟନ୍ୟାଲ ପରୀକ୍ଷାର ପର ସଥନ ଧାନକଟା ମାଠେ ଘୁଡ଼ି ଲାଟାଇ ନିଯେ ମେତେ ଥାକି ତଥନ ସେ ଲୋକଟା ଟିଂ ଟିଂ କରେ ଘନ୍ଟା ବାଜାତେ ବାଜାତେ ଏକଟା କାଁଚେର ବାକ୍ର କରେ ହାଓୟାଇ ମିଠାଇ ବିକ୍ରି କରେ ସେ ଲୋକଟାଇ ଆବାର ବାରୋଯାରିତଲାର ପୁତୁଳନାଚେର ଆସରେ ଏକଟା ବାଁଶେର ମାଥାଯ ବୋଷାଇମିଠାଇ ନିଯେ ଦାଁଡ଼ିଯେ ଥାକେ। ଦୁଟୋଇ ବେଶ ମଜାର ଜିନିସ। ହାଓୟାଇ ମିଠାଇ ହଲ କାଠିର ମାଥାଯ ଗୋଲାପି ରଙ୍ଗେ ବରିକୁ ତୁଲୋର ମତ ଦେଖିତେ, ଜିଭେ ଲାଗାଲେ ଠାଣ୍ଡା, ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଗଲେ ଯାଯ ଆର ଠୋଁଟେଟିର ଚାରପାଶଟା ଚଟ୍ଟଚଟ୍ଟ କରେ। ବୋଷାଇମିଠାଇ ହଲ ଏକଟା ବାଁଶେର ମାଥାଯ ବେଶ ଖାନିକଟା ସାଦା ବା ଗୋଲାପି ଚୁଇଁଗାମେର ମତୋ ଚଟ୍ଟଚଟ୍ଟ ମିଷ୍ଟି ଏକରକମ ବଞ୍ଚି ଯା ଥେକେ ଖାନିକଟା ନିଯେ ତା ଦିଯେ ନାନାନ ଜିନିସ ବାନିଯେ ବିକ୍ରି କରେ ଏବଂ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଟା ପେଟେଇ ଯାଯ। ଆମାଦେର କ୍ଲାସେର ଏକଟା ବନ୍ଦୁ ବଲାହିଲ ଓର ମାମାର ବାଡ଼ିର ଦେଶେ ହାଓୟାଇ ମିଠାଇକେ ବୁଡ଼ିର ଚୁଲ ଆର ବୋଷାଇମିଠାଇକେ ବଲେ ଚଟରପଟରା ଇସକୁଲେର ଫେରିଓୟାଲା ବନ୍ଦୁ କିନ୍ତୁ କେବଳ ଇସକୁଲେଇ ଆସେ। ପାଡ଼ାଯ ପାଡ଼ାଯ ଘୁରତେ ଦେଖିନି। ତବେ ମେଲା ବା ଯାତ୍ରା ନାଟକେର ଆସର ବସଲେ ସେଖାନେ ଯାଯ। ଏକଟା ପାଁପଡ଼ ଭାଜା ବିକ୍ରିର ଲୋକ ଛିଲ। ସକଳେ 'ମ୍ୟାଂ' ବଲେ ରାଗାତୋ। ସେ ଲୋକଟା ଅନେକଦିନ ଆର ଆସେ ନା। ମହାଦେବ ବଲାହିଲ ଟିବି ହୟେ ମରେ ଗେଛେ। ପୁଜୋର ଆଗେ ପରେ ସାଁୱତାଲଦେର ଏକଟା ଲୋକ ଦିଘିର ପାନିଫଳ ତୁଲେ ବୁଡ଼ିତେ କରେ ବିକ୍ରି କରତେ ଆସେ। ତାକେ ଦେଖେଓ ଖୁବ ମାୟା ଲାଗେ। ନା କାଟା ଦାଡ଼ି, ହାତ ପା ଗୁଲୋ ଶୁକନୋ, ପେଟଟା ଫେଲା। ଚନ୍ଦ୍ର ଖେଲେ ଏମନ ଚେହାରା ହୟ, ଫଁଡୁକାକାର ମତ।

ଏହି ଚାନାଚୁରଓୟାଲା ଲୋକଟାର ମତ ଅନ୍ୟ ଜାଯଗାର ଫେରିଓୟାଲାରାଓ ଆସେ ବୈକି। ଯେମନ ଡୁଗଡୁଗି ବାଜିଯେ ସାପଥେଲା ଆର

ବାଁଦରନାଚ ଦେଖାତେ ଯେ ସବ ଲୋକଙ୍ଗଲୋ ଆସେ ତାଦେରକେ ଏ ଚତୁରେ ଦେଖିନି। ଦିଦି ବଲେ ଓରା ବେଦେ। ସାପୁଡ଼େଦେର କାଁଧେ ବାଁକେର ଦୁଦିକେ ବଡ଼ ଥେକେ ଛୋଟ ପରପର ମାଟି ଲେପା ଚୁପଡ଼ିର ମତ ଗୋଲ ଗୋଲ ବାକ୍ଷ। ତାର ମଧ୍ୟେ କୁଣ୍ଡଳ ପାକାନୋ ନାନା ଧରନେର ସାପ। ଆମାଦେର ପାଡ଼ାର ବୁଲୁକାକା ବେଶ ହଜୁଗେ। ସେବାର ବୁଲୁକାକା ଟାକା ଦିଯେ ଖେଳା ଦେଖେ ଛିଲା। ସଙ୍ଗେ ଆମରାଓ। ବେଶ ଭିଡ଼ ଜମେ ଗିଯେଛିଲା। ସାପୁଡ଼େ 'ଦେଖୁନ ବାବୁ ଶୁନୁନ ବାବୁରା' ବଲେ ସବ ରକମ ସାପ ଚିନିଯେ ଦିଚ୍ଛିଲା। ତାର ମଧ୍ୟେ ଲଖିନ୍ଦରକେ ବାସର ଘରେ କାମଡାନୋ କାଳନାଗିନୀର କଥାଓ ବଲେଛିଲା। ସାପେ ଆମାର ଖୁବ ଭୟ। ତାଇ ଦୂରେ ଥାକି। ତବେ ସାପୁଡ଼େଦେର ବାଁଶିର ସୁରଟା ଖୁବ ସୁନ୍ଦର। ଆର ବାଁଦରନାଚଓ ବେଶ ମଜାର। ରାମ ସୀତାର ଖେଳାତେ ବାଁଦରଟା ଏକ ଲାକ୍ଷେ ସମୁଦ୍ର ପେରିଯେ ସୀତାକେ ଉଦ୍ଧାର କରତେ ଯାଯା କଥିନୋ ଧରମେନ୍ଦର ଆର ହେମା ମାଲିନୀ ହେଁ ତିଡ଼ିଂ ବିଡ଼ିଂ କରେ ଡ୍ୟାନ୍ କରେ। ଓ ପାଡ଼ାର ଟ୍ୟାରା ତପନଦେର ବାଡ଼ିତେ ଏକଟା ପୋଷା ବାଁଦର ଆଛେ। ସେଟା କେବଳ କିଚକିଚ କରେ ମୁଖ ଭେଣ୍ଡାଯା ଭାଲୁକନାଚ ଏଖନଓ ଦେଖିନି।

ଶିଲ କାଟାନୋର ଲୋକଟାଓ ଏଦିକକାର ନଯା। ଗତମାସେ ଏକଦିନ ପୀଯୁଷଦେର ବାଡ଼ି ଏସେଛିଲା। ଓ ଇସକୁଳ ଗେଛିଲ କିନ୍ତୁ ଆମ ସେଦିନ ଯାଇନି। ତାଇ ଦେଖେଛି। ହାତୁଡ଼ି ଦିଯେ ଶିଲ କାଟାର ଛୋଟ ଛେନିର ମାଥାଯ ମାରେ ଆର ଛେନିଟା ସରିଯେ ସରିଯେ ନାନା ରକମ ନକଶା କରେ। ଆମରାଓ ଐରକମ ଦାଗ ଦିଯେ ଦିଯେ ଶିଲକାଟାକାଟି ଖେଲି ପାଡ଼ାଯା। ମାକେ ଜିଜେସ କରେ ଜେନେଛି ଶିଲ କଟାଲେ ତାତେ ବାଟନା ଭାଲ ବାଟା ଯାଯା। ଏକଟା ଛୁରି କାଁଚି ଧାର ଦେଓଯାର ଫେରିଓଯାଲା ଏକବାର ଦେଖେଛିଲାମ। ଘାଡ଼େ କରେ ଏକଟା ଚାକାଓଯାଲା ଯନ୍ତ୍ର ନିଯେ ଏସେଛିଲା। ତା ଦିଯେ କେମନ କରେ ଧାର ଦେଯ ସେଟା ଜାନାର ଖୁବ ଇଚ୍ଛେ ହଚ୍ଛିଲ କିନ୍ତୁ ଆମାଦେର ସବକିଛୁ ତୋ ସଞ୍ଚିତଲାର କାମାରଶାଲା ଥେକେ ଶାନିଯେ ଆନା ହୟ। ବାବାର ସାଥେ ପ୍ରାୟଇ ରବିବାର ସକାଳେ ଯାଇ କାମାରଶାଲାଯ ଦାଢ଼ି କାଟାର କୁର ଶାନିଯେ ଆନତେ। ଏକଟା ଗୋଲ ପାଥରେର ଚାକା ଦାଢ଼ି ଦିଯେ ଆର ଏକଟା ବେଶ ବଡ଼ ଚାକାର ସାହାଯ୍ୟେ ଘୋରାଯା। ଆର ସେଇ ସୁରନ୍ତ ପାଥରେର ଚାକାଯ କୁର ଠେକାଲେଇ ସୋନାର ରଙ୍ଗେ ଆଣ୍ଟନେର ଫୁଲକି ଛୋଟେ। ତାର ପାଶେ ହାପର ଆର ଆଣ୍ଟନେ ଲାଲ ହେଁ ଯାଓଯା ଲୋହା ପିଟିଯେ କାଁଚି ତୈରି କରାଓ ଦେଖେଛି। ଶୁନେଛି ଏମନ ଭାବେଇ ରାଜାଦେର ଯୁଦ୍ଧେର ତଳୋଯାର ବାନାନୋ ହତ।

ଆର ଏକ ଧରନେର ଫେରିଓଯାଲା ଆଛେ। ସିନେମାଓଯାଲା। ଏକଟା ବଡ଼ ସବୁଜ ରଙ୍ଗେର ବାକ୍ଷ ମାଥାଯ ନିଯେ ଆସେ। ତାରମଧ୍ୟେ ଆଲମୁନିୟାମ ଦିଯେ ବନ୍ଧ କରା କଯେକଟା କାଁଚ ଢାକା ଫୁଟୋ। ଓଖାନ ଦିଯେଇ ସିନେମା ଦେଖତେ ହୟ। ତବେ ମୋହନ ସିନେମାର ମତୋ ନା। ଭିତରେ ଲାଇଟ ଜୁଲେ ଆର ନାନା ଆଟିସ୍ଟେର ଛବି ଆଁଟା ଏକଟା କିଚୁ ଘୋରେ ବାକ୍ସେର ଓପରେ ରେକର୍ଡେ ଗାନ ଚଲେ। ଯେ ସିନେମାର ଗାନ ସେଟା ସେଇ ସିନେମା। ଆମି ତୋ ସେବାର ଡନ ଦେଖିଲାମ ଆର ବୁଡ଼ୋ ଦେଖିଲୋ ଆନନ୍ଦ ଆଶ୍ରମ। କିନ୍ତୁ ପରେ ଗଲ୍ଲ ବଲାର ସମୟ ବୁଝିଲାମ ଦୁଜନେ ଏକଇ ଜିନିସ ଦେଖେଛି। ସେବାର ସୂର୍ଯ୍ୟହନେର ସମୟ ଟିଭିତେ ପଥେର ପାଂଚାଲୀ ସିନେମା ଦିଯେ ଛିଲା। ସେଥାନେ ଅମନ ସିନେମାଓଯାଲାର ଦୃଶ୍ୟ ଛିଲା। ଗଲ୍ଲଟା ଆଗେ ଅନେକବାର ଶୁନେଛି ବାବା ଆର ଠାକୁମାର ମୁଖେ। ସେଇ ରେଲଗାଡ଼ି ଦେଖତେ ଯାଓଯାଟା ଆମାର ଖୁବ ଭାଲ ଲାଗେ। ଟେଲିଗ୍ରାଫେର ଖୁଟିର ଶୌଁ ଶୌଁ ଶବ୍ଦ। ଆମିଓ ଶୁନେଛି। ମୁସାପୂର ଗ୍ରାମେ ସୁରଲଦେର ବାଡ଼ି ଯାଓଯାର ସମୟ ମାଠେର ମାଝେ ତାରା।

ଏହି କଯେକଦିନ ଆଗେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଡ଼ିର ଲୋକ ଭଯ ଦେଖାତେ ଯେ ଏହିସବ ଫେରିଓଯାଲାରା ଛୋଟ ଛୋଟ ଛେଲେମେଯେଦେର ଧରେ ନିଯେ ଯାଯା। ଯଦିଓ ଏଖନ ଆର ଭଯ ପାଇଁ ନା ତବୁ ଆଜକେ ଚାନାଚୁରଓଯାଲାଟାକେ ଦେଖେ ସେଇ ହ୍ୟାମଲିନେର ବାଁଶିଓଯାଲାର ଗଲ୍ଲଟା ମନେ ହଚ୍ଛିଲା। ସେଦିନ କ୍ଲାସେ ଇଂରାଜିର ସ୍ୟାର ଗୁରୁପଦବାବୁ ବଲେଛିଲା। ସ୍ୟାର ପଡ଼ାର ଶେଷେ ରୋଜ ଏକଟା ଗଲ୍ଲ ବଲେ। ଏମନ ଫେରିଓଯାଲାଦେର ଗଲ୍ଲ ଠାକୁମାଓ ବଲତା। ତାର ଛୋଟବେଳୋଯା ଆରୋ ଅନେକ ଫେରିଓଯାଲାରା ଆସତା। ଆଜ ଥେକେ ଅନେକ ବଚର ପରେ ଏହି ସବ ଫେରିଓଯାଲାଦେର ସଂଖ୍ୟା ହୟତେ ଆରୋ କମେ ଯାବେ। ଏହି ଲୋକଙ୍ଗଲୋ ସଂଖ୍ୟା କେଟୁ ଏହି ପୃଥିବୀତେ ଥାକବେ ନା ତଥନ ଏହି ଚେନା ହାଁକଙ୍ଗଲୋ ଆର ଚାନାଚୁରଓଯାଲାର ଗାନ ଧୀରେ ଧୀରେ ହାରିଯେ ଯାବେ। ତବେ ନତୁନ ଆରୋ ଫେରିଓଯାଲା ଏଦେର ବଦଳେ ନିଶ୍ଚଯ ଆସବେ। ଆମାଦେର ମନେର ଏହି ସୃତିଙ୍ଗଲୋଓ ଏକଦିନ ଆବହା ହୟେ ଆସବେ। ଆମି ଭାବଛି ସାମନେର ବଚର ଇସକୁଲେର ସ୍ପୋର୍ଟ୍‌ସେର 'ଯେମନ

ଖୁଣି ସାଜ' ତେ ଆମି ଓହି ଚାନାଚୁରଓଯାଲା ସାଜବା କେମନ ହବେ ବଲୋତୋ ?

ନତୁନ ନତୁନ ପ୍ରୟୁକ୍ତି ଆର ବିଜ୍ଞାନେର ଅଗ୍ରଗତିର ଯୁଗେ ଛୋଟବେଳାର ସମସ୍ତ ଭାଲାଗାଙ୍ଗଲୋ ଚୋଖେର ସାମନେଇ କେମନ କରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ହାରିଯେ ଗେଲ ସେଟା ଭାବତେ ବେଶ ଅବାକ ଲାଗେ । ଛୋଟବେଳାର ସେଇସବ ଚେନା ରୂପ, ରସ, ଶବ୍ଦ, ସ୍ପର୍ଶ, ଗନ୍ଧ କେମନ କରେ ଯେନ ତାର ରଙ୍ଗ ହାରିଯେ ଚାଓଯା ପାଓଯାର ହିସାବେର ପରିବର୍ତ୍ତନେର କାହେ ଆଉସମର୍ପଣ କରେ ଫେଲଲା । ସେଇ ଶୋନପାପଡ଼ିଓଯାଲାର ଟିନେର ବାକ୍ତି ନତୁନ ନତୁନ ବିନୋଦନେର ଭୀଡ଼େ, ସବକିଛୁ ହାତେର ମୁଠୋଯ ପାଓଯାର ଆନନ୍ଦେ ବିବର୍ଣ୍ଣ ହୟେ ଏସେଛେ । ଏଥିନ ଆର ଗ୍ରାମ୍ ଦେବଦେଵୀର ସୋଲୋଆନା ପୁଜୋର ଜନ୍ୟ ତୈଳୋକ୍ୟଦ୍ୱାର ମତ ତୋଳ ବାଜିଯେ ସୁର କରେ ଢାଁଡ଼ା ଦେଓଯାର ଲୋକ ନେହି । କେବଳ୍ ଚ୍ୟାନେଲେ ବିଜ୍ଞାପନେର ସାଥେ ଜୁଡ଼େ ଦିଲେଇ ହଲା । ସେଇ ଆପାତ ସରଲ ସାଧାରଣ ଲୋକଲୋକଙ୍ଗଲୋର ବଦଳେ ଏଥିନ ଆରୋ ନତୁନ ନତୁନ ଆଧୁନିକ ଫେରିଓଯାଲାର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟେଛେ ଗାଡ଼ି, ବାଡ଼ି, ବିଲାସ, ବୈଭବେର ହାତଛାନିର ପସରା ନିଯୋ । ଲୋଭ, ବାସନା ଆଧୁନିକତାର ଚଟକ ହାରିଯେ ଦିଯେଛେ ଛୋଟବେଳାର ସରଲ ଅନାବିଲ ଆନନ୍ଦକେ । କାଲେର ଅମୋଘ ନିୟମ ମେନେ ଚଲତେଇ ହୟା । ନଇଲେ ପିଛିଯେ ପଡ଼ତେ ହୟା । ସେ ବଚର ସ୍ପୋର୍ଟସେର ଗୋ ଅ୍ୟାଜ ଇଉ ଲାଇକେ ଚାନାଚୁରଓଯାଲା ସାଜା ଆମାର ହୟେ ଓଠେନି କିନ୍ତୁ ସେଇ ପାଁୟତ୍ରିଶ ବଚରେର ପୁରନୋ ଫେରିଓଯାଲାଦେର ସୃତି ମନେର ମାଝେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ସାଜେ ରଯେ ଗେଛେ । ଏତ ବଚରେଓ ସେଇ ଚାନାଚୁରଓଯାଲାର ଗାନେର ସୁର ଆମାକେ ନୟାଲାଜିକ କରେ ଦେଓଯାର ଜନ୍ୟ କୋନୋ ମାଧ୍ୟମେ ବେଜେ ଓଠେନି । କେବଳମାତ୍ର ସୃତିର ତପ୍ରିତେ ତପ୍ରିତେ ମାଝେ ମାଝେ ସ୍ଵପ୍ନେର ମଧ୍ୟେ ରିନରିନିଯେ ଓଠେ-

"ଚାନାଚୁର ନକୁଲଦାନା, ବାବୁଦେର ଜନ୍ୟେ ଆନା"

ଶିଖା କର୍ମକାର
ଆଟଲାନ୍ତା

ପ୍ରକୃତିର ରୂପ

ଭୁଟ୍ଟା କ୍ଷେତେ ଝଲସେ ଉଠଛେ ସକାଳେର ରୋଦ ତାର ସୋନାଲୀ ଚୁଲ ଛୁଯେ, ସଖନ ପୃଥିବୀର ବାକିଟା ଘୁମିଯେ ଆଛେ ଅନ୍ଧକାରେ, ଆଲୋର ଗାନ ଯାଦେର ଛୁଯେ ଯାଯନି ସେଇ ନା ଜେଗେ ଓଠା ଗଞ୍ଜାଫଡ଼ିଙ୍ଗେରା। କଚୁବନେର ଭେତରେ ସୁମନ୍ତ ମାକଡ଼ସାର ଜାଲେ ଝିକିଯେ ଓଠେ ହୀରେକନା। ଏମନ ସମଯେ ଆମି ଏଇ ଜଙ୍ଗଲେର ଭେତରେ ଚୁକଛି ଜେନେ ନିଷ୍ଠକ୍ଷ ହୟେ ଗେଲ ବନବନାନ୍ତ। ଏକଟି ପାତାର ଆଡ଼ାଳ ଥେକେ ଚୟେ ରହିଲ ବାଦାମୀ ପାଖିଟି ତାର ଶୀର୍ଘ ଛାନାଟିକେ ବୁକେର କାହେ ନିଯେ, ଲୁକିଯେ ଥାକଳ କାଠବେଡ଼ାଲିରା ଗୋଲାପି ରଙ୍ଗେର ରୋମହିନ ତିନଟି ଅନ୍ଧ ଶାବକକେ କୋଟରେ ଭେତର ଦିକେ ଠେଲେ ଦିଯେ, ସତର୍କ ଦୁଚୋଖେ ଦେଖେ ନିଯେ ମାଥା ନାମିଯେ ମିଶେ ଗେଲ ବାସାର ରଙ୍ଗେର ସାଥେ ପାଟକିଲେ ଓ ସବୁଜ ହାଁସେରା, ପେଟେର ତଳାଯ ଉଷ୍ଣ ହୟେ ରହିଲ ତାଦେର ଅମୁଲ୍ୟ ଧନେରା। ଚୁପ କରେ ଗେଲ ବିଶାଳ ବୃକ୍ଷର ଡାଳେ ମିଶେ ଥାକା ବହୁରୂପୀରା, ତାଦେର ପାଯେର କାହେ ବହିତେ ଥାକା ଖାଲେର ଜଳ, ସେଖାନେ ତୃଷ୍ଣା ମେଟାତେ ଆସା ବୁନୋ ଘୋଡ଼ା ଜଲେର ଦିକେ ତାକିଯେ କି ଯେନ ଭାବଳ, ଆର ପାତାର ଡାଁଟିର ପାଶ ହୟେ ଅଜ୍ଞନ ଜଲପୋକା ଆର ବ୍ୟାଙ୍ଗାଚିର ଦଳ ଦୁଇ ଚୋଥେ ଆଲୋ ଜ୍ବଳେ ସାଁତାର କାଟତେ ଲାଗଲୋ ସାଁ ସାଁ କରେ।

ଯତ ଏଗୋଇ ତତ ଅନ୍ଧକାର ହୟେ ଆସେ ବନେର ଭେତରା ପାଯେର ନୀଚେ ଅଯୁତ-ନିୟୁତ-ଲକ୍ଷ କୋଟି ବରେ ଯାଓୟା ଭିଜେ ପାତା, ଝାଡ଼େ ଶେକଡୁନ୍କ ଉପଦେ ଯାଓୟା ଗାଛ ଶୁଯେ ଆଛେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ, ତାର ସବୁଜ ପ୍ରଶାଖାଯ ଏଥିନେ ସୁମିଲେ ଆଛେ ହାଜାର କକୁନ, ଚାଦରେର ଭେତରେ ତାଦେର ଶରୀର ଏଥିନ ଗଲଛେ, ମିଶେ, ବାନାଚେ ଜାଦୁଡ଼ାନା। ଡାନାଯ ପରାଗେର ସ୍ଵପ୍ନ, ପ୍ରବାହିତ ହତେ ଥାକା ଆମେଜି ବାତାସେର, ଫୁଲେର ବୁକେ ଜମେ ଥାକା ସୁମିଷ୍ଟ ମଧୁର, ଅନ୍ତହିନ ନୀଳ ଆକାଶେର ବାତାସ ବଦଳାଚେ ତାର ଗତିବେଗ, ଶାନ୍ତ ହୟେ ଶୁଯେ ଆଛେ ଘାସ, ତାର ଭେତରେ କତ ଯେ ଜୀବନ ଏଇ ନିଷ୍ଠକ୍ଷତାର ଭେତର ତିଲେ ତିଲୋତ୍ତମା ହୟେ ଉଠଛେ।

ଏହିବ ନିର୍ଜନ ସମଯେ, ଆମିଓ ଉଦ୍ଧିଦେର ମତ ସହଜ ସରଳ ଆର ସବୁଜ ହୟେ ଉଠିତେ ଉଠିତେ ଭାବି ତୋମାର କଥା, ତୋମାର ଓ ତୋ ପାତା ହୟେ ସୂର୍ଯ୍ୟଲୋକେ ଆମାର ପାଶେ ଝଲମଲିଯେ ଓଠାର କଥା ଛିଲା। ହୟତୋ ଖୁବ ବ୍ୟନ୍ତ ଆଛୋ ଅକ୍ଷରେର ଶରୀର, ଶଦେର ଗାନ୍ଧିର୍, ଆର ପଞ୍ଚତିନ୍ଦେର ଗୁଡ଼ ତତ୍ତ୍ଵ ନିଯେ, ଏତସବ କିଛୁ ତେମନ ନା ବୁଝେଇ ଏକଦିନ ଆମି ଓଇ ଅସଂଖ୍ୟ ପାତାଦେର ମତ ଏଇ ନାମ ନା ଜାନା ବନେ ବରେ ପଡ଼େ ଥାକବୋ। ସାଫାରି କରତେ ଏସେ ଏହିଥାନେ ଭୁଲ କରେ ଚଲେ ଏଲେ, ହରିଗେର ଚୋଖେ ଚୋଖ ପଡ଼ଲେ ତୋମାର ହୟତ ଆଚମକା ଦୁଲେ ଉଠିବେ ସୃତିର ପର୍ଦା, ଫିରେ ଆସବେ ଅନ୍ଧକାର ଥେକେ ଆଲୋଯ ସେଇ ଭୁଲେ ଯାଓୟା ମୁଖ, ହୟତ ଆନମନା ହବେ ମନ ଏକଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତେର ଜନ୍ୟ, ତାରପରେ କଯେକଶ ନୀଳ ହେରନକେ ଏକସାଥେ ଉଡ଼େ ଯେତେ ଦେଖଲେ ଆମାର ମତଇ ସବ ଭୁଲେ ସମ୍ମୋହିତ ହୟେ ଚୟେ ଦେଖିବେ ପ୍ରକୃତିର ରୂପ।

কচ্ছনা ব্যানার্জী
আটলান্টা

তর্পণ III

তর্পণ I

পুরাতন পূর্ব পাকিস্তান অধুনা বাংলাদেশের ফরিদপুর জেলার বর্ধিষ্ঠ পরিবার মুখুজ্জে বাড়ির মাতৃহীন পাঁচ ভাই ও এক বোনের মধ্যম ভাই বিশ্বরঞ্জন ফুটবল খেলে, যাত্রা দেখে, গান গেয়ে দিন কাটাত। পড়াশুনা ও করতো। কিন্তু সে মাঝে মাঝেই উধাও হয়ে যেত। তাকে সংসারে বাঁধবার জন্য তার বাবামশাই নয় বৎসরের বালিকা ননীবালার সাথে তার বিয়ে দিয়ে দেন। সেই বালিকার সাধ্যও ছিলোনা তাকে সংসারে বেঁধে রাখার। স্বদেশী আন্দোলনে যোগ দিয়ে সে বিবাগী হয়ে যায়। বহু দিন তার খোঁজ পাওয়া যায় না। এক সময় সে ইংরেজ পুলিশের হাতে ধরা পরে এবং বিচারে তার দশ বৎসরের সশ্রম কারাদণ্ড হয়।

তর্পণ II

দশ বৎসরের কারাজীবনে বিশ্বরঞ্জনের জীবন এক নতুন দিকে মোড় নেয়। বন্দী স্বাধীনতা সংগ্রামীরা রাজবন্দীর মর্যাদার জন্য কারাগারে অনশন ধর্মঘট করে। অনেক রক্তের বিনিময়ে, বাইরের আন্দোলনের চাপে এবং সংবাদপত্রের জ্বালাময়ী লেখনীর কারণে ইংরেজ সরকার পিছু হটে। আন্দোলনকারীদের দাবি দাওয়া মেনে নেয়। দীর্ঘ দিন অনশনের ফলে বিশ্বরঞ্জন অসুস্থ হয়ে পরে। তাকে ইংরেজ শাসকরাই সুস্থ করে তোলে। সুস্থ হয়ে বিশ্ব পড়াশুনাতে মন দেয়। সে কারাগারে পড়াশুনা করেই IA, BA পাশ করে। MA পরীক্ষার জন্য তৈরি হয়। ইতি মধ্যে নয় বৎসর কেটে যায়। ন বছরের বালিকা ননী বালা - অষ্টাদশী তরুণী এখন, কালের নিয়মে। ভালো ব্যবহারের জন্য মেয়াদ পূর্ণ হবার আগেই বিশ্ব ছাড়া পেয়ে যায়।

তর্পণ III

পূর্ব পাকিস্তান অধুনা বাংলাদেশের ফরিদপুর জেলার মুখুজ্জে পরিবার বিখ্যাত তাদের বাড়ির নাট মন্দিরের জন্য। সে দেশ ভাগ হবার আগেকার কথা। প্রতিদিন সন্ধ্যায় সেখানে গ্রামের মানুষের, বিশেষ করে বয়স্ক মানুষদের জমায়েত হয়। বিভিন্ন বিষয়ে আলোচনা হয়। সেদিনের আলোচনার বিষয় আসম বাস্সরিক কালী পূজো। ইংরেজ শাসনের সুফল কুফল নিয়ে ও আলোচনা চলে। তবে সে আলোচনা হয় একটু নিম্ন স্বরে। ইংরেজদের চর কথন এসে পরে তার ঠিক নেই। বিশ্বরঞ্জনের জন্য এই বাড়ির উপর পুলিশের নজর একটু বেশিই আছে। মাঝেমধ্যেই তারা হানা দেয় আর কোনো রাজনীতির চাষ হচ্ছে কিনা দেখার জন্য। বিশ্ব কারাবাসের সময় ইংরেজ পুলিশ একটু নিশ্চিন্ত ছিল। এখন বিশ্ব ছাড়া পেয়ে বাড়িতে আছে। তাই মাঝে মাঝেই পুলিশ দেখতে আসে বিশ্ব ইংরেজ বিরোধী কোনো কাজ করছে কিনা।

বিশ্ব তার MA পরীক্ষার পড়া নিয়ে ব্যস্ত। কয়েক দিন বাদেই সে পরীক্ষা দিতে কলকাতা যাবে। এই মুহূর্তে নাট মন্দিরে বয়স্কদের আলোচনার বিষয় আসম বাস্সরিক কালী পূজো। মুখুজ্জে বাড়ি কালী পূজোর জন্য বিখ্যাত। পূজোয় মহিষ

ବଲି ପ୍ରଥା ଏଦେର। ପୂଜୋର ସମୟ ନାଟ ମନ୍ଦିରେ କଲକାତା ଥେକେ ଯାଆଦିଲ ଆସେ ଯାତ୍ରା ଗାନ କରତେ। ଝୁମୁର ନାଚେର ଦଲ ଆସେ ରାତ୍ର ଭୂମି ଥେକେ। କଲକାତା ଥେକେ ବିଲିତି କାରଣ ବାରି ଆସେ। ସେ ଏକ ଏଲାହୀ ବ୍ୟାପାର। କାଳୀ ପୂଜୋର ଆଗେ ପରେ ମିଲିଯେ ସାତ ଦିନେର ଉଂସବ। କାଳୀ ପୂଜୋର ସମୟେ ବଡ଼ କରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୂଜୋ ଓ ହୟ। ଏତ ବଡ଼ ଜାକଜମକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଷ୍ଠାନେର ଆୟୋଜନ କରାର ଜନ୍ୟ ଚାର ପାଁଚ ମାସ ଆଗେ ଥେକେଇ ତୋରଜୋର ଶୁରୁ ହୟ। ଗ୍ରାମେର ଲୋକେରା ଓ ଦୟିତ୍ୱ ଭାଗ କରେ ନେଯ। ତାଇ ଘନ ଘନ ଆଲୋଚନା ସଭା ହତେ ଥାକେ। ଚା, ମୁଡ଼ି, ଚିନ୍ଦେ ଭାଜା, ନାଡୁ ଯୋଗାନ ଆସତେ ଥାକେ ଭିତର ବାଡ଼ି ଥେକେ। ସାଥେ ରାଜନୀତିର ଆଲୋଚନା ଓ ଚଳେ ନିମ୍ନ ସ୍ଵରେ। ଏହି ସମୟ ସ୍ବଧୀନତାର ଆନ୍ଦୋଳନ ଏକଟୁ ଭିମିତ। ଇତ୍ତମ୍ଭ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ସଶ୍ରମ ଘଟନା ଘଟେ। ମାଝେ ମାଝେ ଇଂରେଜରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୟ। କୋନୋ ସଞ୍ଜ୍ବବନ୍ଦ ଆନ୍ଦୋଳନ ତଥନ ଚଲଛିଲ ନା କିନ୍ତୁ ବୋକା ଯାଯ ଚାପା ଏକଟା ଆକ୍ରୋଶ କ୍ରମଶ ଇଂରେଜଦେର ବିରକ୍ତି ଦାନା ବାଁଧିଛେ। ଇଂରେଜରାଓ ବସେ ଥାକେନି। ଧର ପାକର ଚଲଛିଲ ଧରା ପରେ ଅପରିସୀମ ଅତ୍ୟାଚାରେର ସ୍ଥିକାର ହତେ ହଞ୍ଚିଲ ଭାରତବାସୀ କେ। ବିଶ୍ୱ ନାଟ ମନ୍ଦିରେ ଏସେ ଦାଁଡ଼ାୟ, ସକଳେ ତାର ଦିକେ ବିସ୍ମାୟ ଓ ସମ୍ପ୍ରମ ମେଶାନୋ ଦୃଷ୍ଟିତେ ତାକାୟ। ବିଶ୍ୱ ଏହି ବାଡ଼ିର ଛେଲେ କିନ୍ତୁ ଚେହାରାୟ ଓ ଭଙ୍ଗୀତେ ଯେନ ଅନ୍ୟରକମ। ଦୀର୍ଘ କାରାବାସେର ଜୀବନ ତାକେ ଅନ୍ୟ ସତ୍ତ୍ଵାୟ ପରିଣତ କରେଛେ। ସେ ସବାର ସାଥେ କଥା ବଲେ, ମେଶେ କିନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷା, ନିର୍ଜନ ବାସ ଓ କାରାଗାରେର ଅଭିଭବତା ତାକେ ଅନ୍ୟ ମାନୁଷ ତୈରି କରେଛେ। ତାର ମୁଖ ଶାନ୍ତ କିନ୍ତୁ ଦୀପ୍ତ। ତାକେ ଦେଖେ ମନେ ହୟ ତାର ମଧ୍ୟେ ଏକଟା ଅଗ୍ନି ପ୍ରବାହ ଆଛେ। ସାମାନ୍ୟ ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗେ ତା ଦପ କରେ ଜୁଲେ ଉଠିତେ ପାରେ ଯେକୋନୋ ସମୟେ।

ଶାନ୍ତ ଭାବେ ବାବାମଶାୟେର କାହେ ଗିଯେ ଦାଁଡ଼ାୟ ବିଶ୍ୱ। ବାବାମଶାଇ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଦୃଷ୍ଟିତେ ତାର ଦିକେ ତାକାନା। ସେ ବଲେ ବାବାମଶାଇ, ଆମି କଲକାତା ଯେତେ ଚାଇ। ଆର ମାସଖାନେକେର ମଧ୍ୟେ ଆମାର ଫାଇନାଲ ପରୀକ୍ଷା। ବାବାମଶାଇ ଆଏକେ ଉଠେ ବଲେନ, ସେ କି? କଲକାତା ଏଥନ ଅଗ୍ରିଗର୍ଡ। ଗାନ୍ଧିଜି ଅସହ୍ୟୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନେର ଡାକ ଦେବେନ ତାର ଜନ୍ୟ ତୋରଜୋର ଚଲଛେ। ସଶ୍ରମ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଚଲଛେ ଇତ୍ତମ୍ଭ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବେ। ମାଝେ ମାଝେଇ ଇଂରେଜ ନିଧିନେର ଖବର ଆସଛେ, ତୋମାକେ ଏର ମଧ୍ୟେ କି ଭାବେ ଯେତେ ଦିତେ ପାରି? ବିଶ୍ୱ ବଲେ, ଆମାର ପକ୍ଷେ ପରୀକ୍ଷା drop କରା ସମ୍ଭବ ନୟ। ବାବା ମଶାଇ ବଲେନ- ତୁମି ଏଥନ ଘରେ ଯାଓ। ଆମି ପରେ ତୋମାର ସାଥେ ଏହି ବିଷୟ ନିଯେ କଥା ବଲବୋ।

ବାଂସରିକ କାଳୀ ପୂଜୋର ଆଲୋଚନା ସେରେ ତିନି ଭେତର ବାଡ଼ିତେ ଆସେନ। ଖୁଡୋମଶାଇ, ଖୁଡ଼ିମା, ବିମାତା, ବଡ଼ଦା ଧରଣୀଧିର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଇରା, ଜ୍ଞାତି ଖୁଡୋ ଓ ଭାଇରା ସକଳେଇ ବୈଠକଖାନା ଘରେ ଆସେନ ମୁଖୁଜେ ମଶାୟେର ଡାକେ। ବିଶ୍ୱର କଲକାତାଯ ପରୀକ୍ଷା ଦିତେ ଯାଓୟା ନିଯେ ଆଲୋଚନା ଚଲତେ ଥାକେ। ପକ୍ଷେ ବିପକ୍ଷେ ସକଳେଇ ତାଦେର ମତ ଜାନାନ। ବେଶିର ଭାଗଇ ନା ଯାଓୟାର ପକ୍ଷେ ରାଯ ଦେନ ବିଶ୍ୱ ଜାନାଯ ସେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବେଇ, ବଲେ- ଆମାକେ କଲକାତା ଯେତେଇ ହବେ। ସକଳେ ବିସ୍ମିତ ଭାବେ ବିଶ୍ୱର ଦିକେ ତାକାଯ ବଡ଼ଦେର ମୁଖେର ଉପର କଥା ବଲାର ରୀତି ଏ ବାଡ଼ିତେ ନେଇ। ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ତରେ ଯେ ଅଗ୍ନି ପ୍ରବାହ ସମାହିତ ହୟେ ଛିଲ ତାର ଝଲକ ତାର କଥା ବଲାର ମଧ୍ୟ ଦିଯେ ପ୍ରକାଶ ହୟେ ପଡେ। ସକଳେ ବୁଝାତେ ପାରେ ଏହି କଥାର ଆର ନଡ଼ଚଡ଼ ହବେ ନା। ମୁଖୁଜେ ମଶାଇ ଅର୍ଥାତ୍ ବାବାମଶାଇ ବଲେନ ତାହଳେ ମେଜବୌମାକେ ସଙ୍ଗେ ନିଯେ ଯାଓ। ତୋମାର ଏକ ଯାଓୟା ହବେନା। ବିଶ୍ୱ ଅବାକ ହୟେ ବଲେ-ପରୀକ୍ଷା ଦିତେ ଯାବୋ ଆପନାଦେର ମେଜ ବୌମା କେ କି କରେ ନିଯେ ଯାବୋ? ଆମାର ବାଡ଼ି ଘର ନେଇ ଓଖାନେ। ଡାକ୍ତରଖୁଡୋ ମଶାୟେର ବାଡ଼ିତେ ଥେକେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବୋ। ବାବା ମଶାଇ ବଲେନ-ମେଜ ବୌମାକେ ନିତେଇ ହବେ। ଉନି ତୋମାର ସାଥେ ଥାକଲେ ତୋମାର ଦୟିତ୍ୱ ଥାକବେ ଓର ରକ୍ଷନାବେକ୍ଷନେର। ତୁମି କୋନୋ ରକମ ଆନ୍ଦୋଳନେ ଜଡ଼ାବାର ଆଗେ ଦୁ ବାର ଭାବବେ ଏହି ଅସହାୟ ମେଯେଟିର କଥା। ଏହୁକୁ ବିଶ୍ୱାସ ତୋମାର ଉପରେ ରାଖଛି। ଭବତୋଷେର ବାଡ଼ିତେ ତୋମରା ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ଥାକତେ ପାରବେ ଯତ ଦିନ ଇଚ୍ଛେ। ପରୀକ୍ଷାର ପର ଚାକୁରୀ ଯୋଗାଡ଼ କରେ ଆଲାଦା ବାସା କରବେ ବୌମାକେ ନିଯେ। ତୋମାର ଯା ବିଦେୟ ଓ ବୁଦ୍ଧି ଏକଟା ଚାକୁରୀ ତୁମି ସହଜେଇ ପେଯେ ଯାବେ। ବିଶ୍ୱ ବୁଝାତେ ପାରେ ନନ୍ଦିବାଲା କେ ସଙ୍ଗେ ନା ନିଲେ ତାର କଲକାତା ଯାଓୟା ହବେ ନା। ଅଗତ୍ୟା ସେ ରାଜୀ ହୟ ନନ୍ଦି ବାଲା କେ ସଙ୍ଗେ ନିତେ ଯେତେ।

ପର ଦିନ ଯାଓଯା ସ୍ଥିର ହୁଏ ମୁଖଜ୍ୟ ମଶାଇ ପାଲକି ସ୍ଥିର କରେନ ନନୀ ବାଲାର ଜନ୍ୟ। ବାଡ଼ୀ ଥେକେ ନନୀ ବାଲା ପାଲକି କରେ ଗୋଯାଳନନ୍ଦ ଜାହାଜ ଘାଟାଯ ଆସେ। ବିଯେର ପର ଏହି ପ୍ରଥମ ବାର ସେ ବାଡ଼ିର ବାଇରେ ବାର ହୁଏ। ବିଶ୍ୱ ତାର ଜିନିଷ ପତ୍ର ନିଯେ ହେଟେ ଆସେ। ବିଶ୍ୱ ଓ ନନୀବାଲାର ପଥେ କୋନୋ କଥା ହୁଏ ନା। ନନୀବାଲା ଅଜାନା ପଥେ ଅଜାନା ଥାନେ ଯେତେ ଭୟ ଓ ଭାବନାୟ କୁଁକଡ଼େ ବସେ ଥାକେ। ସ୍ଵାମୀ ସାଥେ ଆଛେ ତବୁ ତାର ମନେ ଭୟ। ସ୍ଵାମୀର ସାଥେ ସେ ଏଥିର ଓ ମହାଜନ ହୁଏନି। ସାମନେ ପରୀକ୍ଷା ସେ କାରଣେଇ ହୁଏତୋ ବିଶ୍ୱ ସବ ସମୟ ପଡ଼ାଣନା ନିଯେଇ ବ୍ୟଞ୍ଚି ଓ ନିଜେର ମନେଇ ଥାକେ। ତଥନକାର ଦିନେ ଦିନେର ବେଳାୟ ଦ୍ଵୀର ସାଥେ କଥା ବଲା ଶୋଭନ୍ତି ଛିଲ ନା।

ସ୍ଟୀମାରେ ଉଠେ ବିଶ୍ୱ ଓ ନନୀବାଲା ପାଶାପାଶି ବସେ। ବିଶ୍ୱର ନନୀ ବାଲାର ଦିକେ ଚୋଖ ପଡ଼େ ଛୋଟ ଖାଟୋ ଏକଟି ମେଯେ ମାଥାଯ ଏକ ଗଲା ଘୋମଟା ଦିଯେ ଜଡ଼ିବାର ହେଲା ବସେ ଆଛେ। ବିଶ୍ୱ ନନୀ ବାଲାର ହାତ ଧରେ ଦେଖେ ହାତ ଘାମେ ଭେଜା। ବିଶ୍ୱ ଆଲତୋ କରେ ଜିଜାସା କରେ, କ୍ଷିଦେ ପେଯେଛେ ଥାବେ? ନନୀ ବାଲା ମାଥା ନେଡେ ନା ଜାନାଯା। ବିଶ୍ୱ ଏହି କଯେକ ଦିନେ ଜେନେଛେ ନନୀବାଲା ଲାଜୁକ ଏବଂ କଥନୋ କିଛୁ ଚାଇତେ ଜାନେନା। ବିଶ୍ୱ ନିଜେଇ ଟିଫିନ କୌଟୋ ଖୁଲେ ଖାବାର ବାର କରେ ନିଜେ ନେଯ ଓ ନନୀବାଲାକେ ଦିଯେ ବଲେ, ଖାଓ। ନନୀବାଲା ଘରର ବାଇରେ ଅପରିଚିତ ଲୋକେର ସାମନେ ଥେତେ ଚାଯନା ବିଶ୍ୱ ଗନ୍ଧୀର ଗଲାଯ ବଲେ, ଖେଯେ ନାଓ। ତୋମାକେ କେଉଁ ଦେଖଛେନା। ଅଗତ୍ୟା ନନୀ ବାଲା ଘୋମଟାର ତଳାୟ ସମସ୍ତକୁ ଖାବାର ଥାଯା। ବିଶ୍ୱ ଟିଫିନ ଖେଯେ, କୌଟୋ ଧୁଯେ ଗୁଛିଯେ ରାଖୋ। ବିଶ୍ୱର କାଜକର୍ମ ଦେଖେ ନନୀ ବାଲାର ଅବାକ ଲାଗେ। ସେ କଥନ୍ତି ପୁରୁଷ ମାନୁଷରେ ଏହି ଧରଣେର କାଜ କରତେ ଦେଖେନି। ବିଶ୍ୱର ବ୍ୟାଙ୍ଗିତ୍ତର ସାମନେ କିଛୁ ବଲତେ ଓ ସାହସ ପାଇ ନା। ବିଶ୍ୱ ନନୀ ବାଲାର ହାତ ଧରେ, ଦେଖେ ନନୀ ବାଲା କାଁପିଛେ, ମେହେ ଭରେ ବଲେ, ଭୟ ପେଯେଛୋ? ଭୟ କି! ଆମି ତୋ ଆଛି। ଦ୍ଵୀର ଅଭ୍ୟ ଦାନ କରେ ସେ ପଡ଼ାଯ ମନ ଦେଯା। ଏକ ଫାଁକେ ନନୀବାଲାକେ ଜିଜାସା କରେ ଲିଖତେ ପଡ଼ତେ ପାରୋ? ସେ ଘାଡ଼ ନେଡେ ନା ଜାନାଯା।

ଏତ ଦିନ ସମୟ ପେଲେ ପଡ଼ିଲେ ନା କେନା? ନନୀବାଲା ଚୁପା ପଡ଼ିତେ ଇଚ୍ଛେ କରେ ନା? ନନୀ ବାଲା ନିରୁତ୍ତର। ବିଶ୍ୱ ନନୀବାଲାର ହାତେ ଚାପ ଦେଯ ତୋମାର ପଡ଼ିତେ ଇଚ୍ଛେ କରେନା?

ଏବାର ନନୀ ବାଲା ଅନ୍ଧକୁ ବଲେ, କେ ପଡ଼ାବେ?

ବିଶ୍ୱ ଅବାକ ହୁଏ ବଲେ, ବାଡ଼ିତେ ଏତ ଲୋକ! ତୋମାର ବୟସୀ ଆମାର ଭାଇରା ତୋ ଛିଲ। ଓରା ସଥିନ ପଡ଼ିତେ ତୁମି କେନ ଓଦେର ସାଥେ ପଡ଼ିଲେ ନା?

ଖୁଡ଼ିମାର ସାଥେ ଥାକତାମ। ଖୁଡ଼ିମା ଯା ବଲତେନ ତାଇ କରତାମ। ପଡ଼ିତେ ବଲେନ ନି।

ଠିକ ଆଛେ। ଆମାର ପରୀକ୍ଷାର ପର ତୋମାକେ ଆମି ପଡ଼ାବା ସେ ଆରୋ ବଲେ, ମାଥାଯ ଏତ ଧ୍ୟାବଡ଼ା କରେ ସିଂଦୁର ଦେବେ ନା। ଆମାର ବିଚ୍ଛିରି ଲାଗେ।

ନନୀ ବାଲା ଚମକେ ଯାଯ ବଲେ ସିଂଦୁର ପଡ଼ିବୋ ନା?

ନା ପଡ଼ିବେ ନା ପଡ଼ିଲେଓ ଖୁବ କମ।

ବିଶ୍ୱର କଥାଯ ନନୀବାଲା ବିଶ୍ୱିତ ସଧବା ମେଯେ ମାଥାଯ ସିଂଦୁର ଦେବେନା? ତାର ଅବାକ ହୁଏଯାର ଆରୋ ବାକି ଛିଲ, ବିଶ୍ୱ ନନୀବାଲାର ମାଥାର ଘୋମଟା ଟେନେ ନାମିଯେ ଦିଯେ ବଲେ, ଏତ ବଡ଼ ଘୋମଟାର କି ଦରକାର? ନନୀବାଲା ବିଶ୍ୱାରିତ ନେତ୍ରେ ବିଶ୍ୱର ଦିକେ ତାକିଯେ ଥାକେ। ବୁଝାତେ ପାରେ ଏହି କଥାର କୋନୋ ନଡ଼ିଚଢ଼ ହବେ ନା। ଓ ମାଥାଯ ଘୋମଟା ଦେବାର ଆର ଚେଷ୍ଟା କରେନା। ମାଥା ନିଚୁ କରେ ବସେ ଥାକେ। ବିଶ୍ୱ ନନୀବାଲାର ହାତ ଶକ୍ତ କରେ ଧରେ ରାଖେ। ବିଶ୍ୱ ତଥନକାର ସମାଜ ଓ ସମାଜଜୀବନ ସମସ୍ତକେ ଛିଲ ଅଜ୍ଞ। ଦୀର୍ଘଦିନ ସେ କାରାଗାରେ ବନ୍ଦୀ ଛିଲ। ତାର ମାନସିକ ବିକାଶେର ସମୟ ସଙ୍ଗୀ ଛିଲ ବହୁ। ଫଳେ ତଥନକାର ସାମାଜିକ ସଂକ୍ଷାର ବା କୁସଂକ୍ଷାର ତାର ଜାନା ଛିଲ ନା। ଚିନ୍ତା ଓ ଭାବନାୟ ସେ ଛିଲୋ ସମୟେର ଆଗେ।

ବନ୍ଦୀ ଥେକେ ଦୁପୁରେ ବିଶ୍ୱରା କଲକାତା ଯାବାର ଟ୍ରେନ ଧରେ। ଟ୍ରେନେ ଉଠେ ବିଶ୍ୱ ପଡ଼ାର ବହି ଯତ୍ନ କରେ ଗୁଛିଯେ ରାଖେ। ନନୀ ବାଲାର ସାଥେ ଓରା ଗଲ୍ଲ କରତେ ଇଚ୍ଛେ କରେ। ଜେଲ ଜୀବନେର ନାନା ଗଲ୍ଲ, ଦେଶ କି, ଦେଶର ସ୍ଵାଧୀନତାର ଜନ୍ୟ କି ଭାବେ ମାନୁଷ ତାଦେର ଜୀବନ

ବାଜି ରେଖେ ଅକାତରେ ପ୍ରାଣ ବିସର୍ଜନ ଦିଚ୍ଛେ । ଓ ସବ ଉଜାଡ଼ କରେ ନନୀବାଲା କେ ବଲେ । ଏହି ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱ କାରୁକେ ତାର ନିଜେର ଭାବନାର କଥା ବଲେ-ବଲତେ ତାର ଖୁବ ଭାଲୋ ଲାଗେ । ଅବାକୁ ହେଁ । ଓ ଭାବେ, ଏକେହି କି ଜୀବନ ସଙ୍ଗିନୀ ବଲେ । ତାର ପାଁଚିଶ ବହୁରେ ଜୀବନେ ସେ କାରୁର ସାଥେ ଏତ କଥା ବଲେ ନି । ନନୀବାଲା ତାର ଏକାନ୍ତ ଆପନ ଏହି ଭାବନାୟ ତାର ମନେ ଏକ ଧରଣେର ସୁଖ ଅନୁଭୂତ ହେଁ । ନନୀବାଲାର ସାଥେ ଗଲ୍ଲ କରେ ବିଶ୍ୱର ଭାଲୋ ଲାଗେ । ନନୀବାଲାର ମନେ ହେଁ ଓ ଯେଣ ରୂପକଥା ଶୁଣଛେ । କୋନୋ ଏକ ରାକ୍ଷସ ଯେଣ ଏକ ସୁନ୍ଦରୀ ମେଯେକେ ବନ୍ଦୀ କରେ ରେଖେଛେ । ତାକେ ବନ୍ଦନ ମୁକ୍ତ କରାର ଜନ୍ୟ ରାଜପୁତ୍ରର ଜୀବନ ପଣ କରେ ଯୁଦ୍ଧ କରଛେ । ସେ ଭାବେ ଏହି ସୁନ୍ଦରୀ ମେଯେଇ କି ଦେଶ ! ବିଶ୍ୱ ସାକେ ମା ବଲଛେ । ଏହି ମା କି ଫରିଦପୁରେ ଦେଭୋଗ ଗ୍ରାମେର ମତ ସୁନ୍ଦର ନା ତାର ଚାଇତେ ଓ ସୁନ୍ଦର ! ନନୀବାଲାର ଆଠାରୋ ବହୁରେ ଜୀବନେ ଝଡ଼ ଓଠେ । ସ୍ଵାମୀର କଥା ମନ୍ତ୍ରମୁଦ୍ରେ ମତୋ ଶୁଣତେ ଥାକେ । ସ୍ଵାମୀକେ ତାର ମନେ ହେଁ ଯୋଦ୍ଧା ରାଜପୁତ୍ର, ଯେ ତାର ସୁନ୍ଦରୀ ମା କେ ମୁକ୍ତ କରାର ଜନ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ କରେ, ନବହର ଜେଳେ ଛିଲ ସବାଇକେ ଛେଡ଼େ । ହଠାତ୍ ତାର ଭଯ କରତେ ଥାକେ ଏହି ଭେବେ ସଦି ସ୍ଵାମୀ ଆବାର ଯୁଦ୍ଧେ ଚଲେ ଯାଯା । ତାହଲେ ତାର କି ହେବେ ? ଅଜାନା ଦେଶେ ତାକେ କେ ଦେଖବେ । ସେ ଫୁଲିଯେ କେଂଦ୍ରେ ଓଠେ ତାର ଶରୀର ଥର ଥର କରେ କାଁପତେ ଥାକେ । ବିଶ୍ୱ ତାର କାନ୍ଦା ଦେଖେ ଅବାକ ହେଁ ବଲେ, କି ହଲୋ ? କାଁଦଛୋ କେନ ? ନନୀବାଲା ଅବୋର ଧାରେ କେଂଦ୍ରେଇ ଚଲେ । ଦୀର୍ଘ ନବହରେ ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, ହତାଶା, ବେଦନା, ଜମାନୋ କାନ୍ଦା ଚୋଥେର ଜଲ ହେଁ ବରେ ପଡ଼ତେ ଥାକେ । ବିଶ୍ୱ ନନୀବାଲା କେ କାଁଦିତେ ଦେଯ, ବୁଝିତେ ପାରେ ଏହି କାନ୍ଦା ଏକଟା ଅସହାୟ ମେଯେର ଦୀର୍ଘ ନବହରେ ସଞ୍ଚିତ ବେଦନା । ବିଶ୍ୱ ନନୀବାଲାର ହାତ ଶକ୍ତ କରେ ଧରେ ରାଖେ । ଯେଣ ବଲତେ ଚାଯ ଆମି ଆଛି ।

ଟ୍ରେନ ଚଲତେ ଥାକେ ଦୁ ପାଶେ ସବୁଜ ବନାନୀ ବାଡ଼ି ଘର କେ ପାଶେ ପାଶେ ନିଯେ ଗତ୍ୟବ୍ୟେ । ସନ୍ଧ୍ୟାର ପର ଟ୍ରେନ ଶିଯାଲଦହ ସ୍ଟେଶନେ ପୋଁଛାୟା । ବିଶ୍ୱ ଓ ନନୀବାଲା ପ୍ଲ୍ୟାଟଫର୍ମେର ବାଇରେ ଆସେ । ଏକ ସଙ୍ଗେ ଏତ ଲୋକ ନନୀବାଲା କଥନ ଦେଖେନି ସେ ନିଜେର ଅଜାନ୍ତେଇ ବିଶ୍ୱର ହାତ ଚେପେ ଧରେ । ଡାକ୍ତାର ଖୁଡ଼ୋମଶାଇ ଗାଡ଼ୀ ନିଯେ ସ୍ଟେଶନେ ଆସେନ ଓଦେର ନିଯେ ଯାଓୟାର ଜନ୍ୟ । ବାଦୁଡ଼ବାଗାନେ ତାର ବାଡ଼ୀ । ସାଦରେ ନନୀବାଲାକେ ତିନି ତାର ବାଡ଼ିତେ ନିଯେ ଆସେନ । ବିଶ୍ୱର ସାଥେ ତାର ଜେଳେ ଥାକାକାଲୀନ ନିୟମିତ ଯୋଗାଯୋଗ ଛିଲ । ଏହି ବୌମାକେ ତିନି ଦେଖେନ ନି । ତାଇ ନନୀବାଲାକେ ତାରା ରୀତିମତୋ ବରଣ କରେ ଘରେ ତୋଲେନା । ନନୀ ବାଲା ଏତ ଆଦର ଭାଲୋବାସା ତାର ଆଠାରୋ ବହୁରେ ଜୀବନେ ଖୁବ ଏକଟା ପାଇନି । ଏକ ଦେଶେର ବାଡ଼ୀର ଖୁଡ଼ିମା ଛାଡ଼ା । ନନୀବାଲା ଆପ୍ଲଷ୍ଟ ହେଁ ପଡ଼େ । ଡାକ୍ତାର ଖୁଡ଼ୋମଶାଇ ବିଶ୍ୱର ପରିକାର ବ୍ୟାପାରେ ଜାନତେ ଚାନ । ବିଶ୍ୱ ଜାନାୟ ସେ ପରଦିନ ସକାଳେ ଏଡମିଟ କାର୍ଡ ଆନତେ ପ୍ରଥମେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟେ ଯାବେ । ସେଥାନେ ସଦି ନା ପାଓୟା ଯାଯ ତବେ ପ୍ରେସିଡେନ୍ସି ଜେଳେ ଯାବେ । ଆଗେ ବନ୍ଦୀଦେର ପରିକାର ଏଡମିଟ କାର୍ଡ ଜେଲେଇ ପାଠାତ ଓରା । କଥାଯ ଖୁଡ଼ିମା ଜାନାନ ବୋନ ଅନପୂର୍ଣ୍ଣର ବିଯେ ଠିକ ହେଁଛେ ଖୁବ ବଡ଼ ଘରେ । ପ୍ରଥମ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି W.C. Banerjee ର ବାଡ଼ୀତେ । ବିଶ୍ୱ ଖୁବ ଖୁଶି ହେଁ ଶୁଣେ । ଅନପୂର୍ଣ୍ଣ ତାର ପିତା ବୋନ । ଜେଳେ ବିଶ୍ୱର ସାଥେ ଦେଖା କରତେ ଯେତ । ଖୁଡ଼ିମା ବଲେନ-ଅନୁର ବିଯେତେ ତୋମାକେ ଥାକତେ ହେଁ, ଖାଟାଖାଟନି କରତେ ହେଁ । ଏଖନଇ ତୋମରା ବାସାବାଡ଼ିତେ ଚଲେ ଯେଓନା । ତୋମାର କୋନୋ ଚାକୁରୀ ନା ହୋୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଖାନେଇ ଥାକବେ । ମେଜବୌମା ଏକଟୁ ସରଗର ହଲେ ତବେ ଯାବେ । ନାନାରକମ କଥାବାର୍ତ୍ତାର ମଧ୍ୟେ ରାତ ହେଁ । ତାରପର ସବାଇ ଶୁଣେ ଯାଯା । ବିଶ୍ୱ ପଡ଼ତେ ବସେ । ଏକ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ବାଦେ ତାର ପରିକାର ।

ପରଦିନ ସକାଳେ ଜଲଖାବାର ଖେଯେ ବିଶ୍ୱ ଏଡମିଟ କାର୍ଡ ଆନତେ ବେରୋଯ, ଖୁଡ଼ୋ ମଶାଇ ସାବଧାନ କରେନ ବିଶ୍ୱ କେ ବଲେନ-ଖୁବ ବୋମା ପଡ଼ିଛେ ଶହରେ । କଲକାତା ଉତ୍ତପ୍ତ ହେଁ ଆଛେ । ଗାନ୍ଧିଜି ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନେର ଜନ୍ୟ ପ୍ରକ୍ଷତି ନିଷେହା । ଇଂରେଜ ଶାସକୁ ବସେ ନେଇ, ଅଳ୍ପ ବୟାପୀ ଛେଲେଦେର ଦେଖିଲେଇ ସନ୍ଦେହେର ବଶେ ଜେଳେ ପୁଡ଼ିଛେ । ଜେଳେ ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ହଙ୍ଗେ ମାତ୍ରା ଛାଡ଼ା । ଇଂରେଜ ଶାସକେର ମାତ୍ରା ଛାଡ଼ା ନୃଶଂସ ଅତ୍ୟାଚାରେ ଅତିଷ୍ଠ ଯୁବ ସମାଜ । ତାରା କଷିପ୍ତ ହେଁ ଆଛେ । ଅନ୍ତରେ ଦିଯେ ଇଂରେଜ ତାଡ଼ାବାର ଶପଥ ନିଯେଛେ । ଅନ୍ତରେ ଆକ୍ରମଣ, ବୋମା ନିକ୍ଷେପ ଚଲିଛେ । ଯାତେ ଇଂରେଜ ଭଯ ପୋଯେ ଏ ଦେଶ ଛାଡ଼େ । ତୁମି ସାବଧାନେ ଯାବେ । ଆର ଖୁବ ତାଡ଼ାତାଡ଼ି ବାଡ଼ୀ ଫିରବେ । ଆମି ତୋମାକେ ଗାଡ଼ିତେ ନିଯେ ଯେତେ ପାରି ।

ବିଶ୍ୱ ତାଡ଼ାତାଡ଼ି ବଲେ ଓଠେ - ନାନା। ଆମି ସାବଧାନେ ଯାବୋ। ଆପନାକେ ସମୟ ମତୋ ଚେଷ୍ଟାରେ ବେରୋତେ ହବେ। ରୁଗ୍ଣୀରା ଆପନାର ଆଶାୟ ବସେ ଥାକବେ। ତାହାଡ଼ା ଆମାର ଏଡ଼ମିଟ କାର୍ଡ କୋଥା ଥେକେ ପାବୋ ତାଇ ତୋ ଜାନିନା। ଆମାର ଦେଇ ହବେ। ଆପନି ବ୍ୟକ୍ତ ହବେନ ନା। ବିଶ୍ୱର ଆପତ୍ତିତେ ଅଗତ୍ୟ ଖୁଡ଼ୋ ମଶାଇ କ୍ଷାନ୍ତ ହଲେନ। ବିଶ୍ୱ ବେରୋବାର ଆଗେ ନନୀ ବାଲାର ସାଥେ ଦେଖା କରେ ଅଭୟ ଦିଯେ ବଲେ-ଆମି ତାଡ଼ାତାଡ଼ି ଫିରେ ଆସବୋ। ତୁମି ଚିତ୍ତା କରୋନା। ନନୀ ବାଲାର ଶାନ୍ତ ବଡ଼ ବଡ଼ ଚୋଖେ ଆଶଙ୍କାର ଛାଯା। ବିଶ୍ୱ ନନୀ ବାଲାର ମାଥାୟ ହାତ ରେଖେ ବଲେ-ଭୟ ନେଇ।

ମନ୍ଦ୍ୟେ ଯାଯ ରାତ୍ରି ଆସୋ ବିଶ୍ୱ କିନ୍ତୁ ଫେରେ ନା। ଦୀଘିଦିନ ତାର କୋନୋ ଖୋଁଜ ପାଓଯା ଯାଯ ନା। ଅନେକ ଛୋଟାଛୁଟି ଖୋଁଜ ଖବର କରାର ପର ଜାନା ଯାଯ ତାକେ ଆନ୍ଦାମାନେ ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗେ ନିର୍ବାସନେ ପାଠାନୋ ହେଁବେ। ସେଇ ଦିନ ରାଜାବାଜାରେ ଘନଘନ ବୋମା ପଡ଼େଛିଲ ଇଂରେଜଦେର ଗାଡ଼ିତେ। ଦୁଜନ ଇଂରେଜ ନିହତ ଓ କିଛୁ ଆହତ ହୟ। ଫେରାର ପଥେ ବିଶ୍ୱ ସେଇ ଗନ୍ଦଗୋଲେ ପଡ଼େ। ତାର ବିରଳକ୍ରେ ଇଂରେଜ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନେର ଛାପ ଆଛେ। ତାଇ ଛାଡ଼ା ପାଓଯାର କୋନୋ ପଥଟି ନେଇ। ମୁକ୍ତିର ଆଶା ମାଗରେର ଜଲେ ଭେସେ ଯାଯ। ନନୀବାଲା ଡାକ୍ତର ଖୁଡ଼ୋମଶାୟେର ସାଥେ ଫରିଦପୁରେର ଶ୍ଵଶୁରବାଡ଼ିତେ ଫିରେ ଆସେ ଏକ ସମୟ।

ଆବାର ଶୁରୁ ହୟ ତାର ଅନ୍ତହିନ ପ୍ରତିକଷାର ପାଲା।

ଆନ୍ଦାମାନ ଏବଂ ନିକୋବର ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜେର ସେଲୁଲାର ଜେଲ

ସେଲିନ୍ ଥିପେର ଦେଶେ

ଲେଖକ ଓ ଛବି - ସୋମନାଥ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ

ବ୍ୟାଙ୍କକ ଶହରଟା ବିଶାଳ ବଡ଼। କିନ୍ତୁ ଠିକ କଲକାତାର ମତୋ ନା। କଲକାତାର ମାନଚିତ୍ର, ଆମାର କରା ଡିମେର ପୋଚେର ମତ ଦେଖତେ ହେତରେ ସାଓୟା, ଏକଦିକଟା ଲମ୍ବାଟେ, କିଛୁଟା ଯେନ ହିଁତେ ଆସଛେ, କୁସୁମଟା ଗଲେ ଗଡ଼ିଯେ ଗେଛେ। କିନ୍ତୁ ବ୍ୟାଙ୍କକ ଅନେକଟା ଓ ସନ୍ତଦେର ହାତେ ତୈରି ଡିମେର ପୋଚ (ଆସଲେ ଏଟାଇ ଫ୍ରାଯେଡ ଏଗ୍) ଆମାଦେର ଡିମ ଭାଜା ହଲୋ ଅମଲେଟ, ଆର ପୋଚଡ୍ ଏଗଟା ତୈରି ହୁଏ ଫୁଟ୍‌ସ୍ଟ ଜଳେ ଡିମ ଭେଣେ ହେବେ ଦିଯେ)। ପ୍ରାୟ ଗୋଲାକାର, ଆର ମାଝାମାଝି ହଲୋ ତାର ଧର୍ମତଳା ବା ଡାଉନ୍‌ଟାଉନ୍। ବେଶିରଭାଗ ଶହରେଇ ଧର୍ମତଳା ଥାକେ ଶହରେ କେନ୍ଦ୍ରେ, ବାତ୍ୟ ନିଉ-ଇଯର୍କ୍। ଓୟାଦେର ଇଯେଟା ହଲୋ ଶହରେ ଏକ ପ୍ରାନ୍ତେ, ସମୁଦ୍ରରେ ଧାରେ। ଓହି ଯେ, ସେଥାନେ ପେଣ୍ଟାୟ ଉଁଚୁ ଦୁଟୋ ବାଡିତେ ପ୍ଲେନ ଦିଯେ ଧାଙ୍କା ମେରେ.....। କଲକାତା ଥେକେ ଦୁ ଘଣ୍ଟା ଉଡ଼େ ସେଥାନେ ନେମେଛି, ସେଟା ଆଦତେ ବ୍ୟକ୍ଷକେର ବିଖ୍ୟାତ ସୁବର୍ଣ୍ଣଭୂମି ବିମାନବନ୍ଦର ନୟ। ଶୁନେଛି ସେଟା ନାକି ଅ୍ୟାସା ଝାଁ-ଚକଚକେ, ଯେ ଦେଖେ ଆପନାର ମାଥା ଘୁରେ ଯାବେଇ। ଆର ବ୍ରନ୍ଦତାଲୁର ସେଇ ଘୂର୍ଣ୍ଣିତେ ଯାତେ ଆପନି ଧାଁଇ କରେ ପଡ଼େ ମୁଣ୍ଡ ନା ଫାଟାନ, ତାଇ ନାକି ସେଇ ବିମାନବନ୍ଦର ଆଦ୍ୟପାଞ୍ଚ ନରମ କାର୍ପେଟେ ମୋଡ଼ା। ପଡ଼େ ଗେଲେଓ ଲାଗବେନା। ଆର ଦୋକାନପାଟ? ଆମାଦେର ନିଉମାର୍କେଟ – ସାଉଥ ସିଟି – ମନି କ୍ଷୋଯାର - ଅବନି ନାକି ତାର କାହେ ତୁଚ୍ଛ। ଦେଖଲେଇ ଚୋଥ ଟେରିଯେ ଯାଯା। ଆର ଚୋଖେର ସେଇ ଟ୍ୟାରା ଭାବ ଠିକ କରାର ଜନ୍ୟ ନାକି ବିମାନବନ୍ଦରେ ସବ ଦୋକାନେର ଶୋ-ଉଇନ୍‌ଡୋର ଶାର୍ସିତେ ପାଓୟାର ଦେଓୟା ଆଛେ। ସୁବର୍ଣ୍ଣଭୂମିର ବର୍ନନା ଦିଯେଛିଲେନ ବନ୍ଦୁବର ସ୍ଵନାମଧନ୍ୟ ସେନ ମହାଶୟ। ବ୍ୟାଟା ଏକେ ବେଂଟେ, ତାଯ ବଦି ତାର ଓପର ଆବାର ହିଁପାରେର, କାଜେଇ ସେ ବର୍ନନା ଆପନି ପଡ଼ିବେନ କିନା, ଆର ପଡ଼ିଲେଓ ଗିଲିବେନ କିନା, ସେ ଭାବ ଆପନାର ଓପରେଇ ଛାଡ଼ିଲାମ। କାରନ ଆମି ସୁବର୍ଣ୍ଣଭୂମି ଦେଖିନି। ଆମରା ସେଥାନେ ନେମେଛି, ସେଇ ବିମାନ ବନ୍ଦରେ ଶୁଦ୍ଧ ଆସେ ଏୟାର ଏଶିଆର ବିମାନ। ଏ ହଲୋ କିମ୍ପିତ ସନ୍ତାର ଏୟାରଲାଇନ୍। କଲକାତା ଥେକେ ଛାଡ଼େ ରାତ ଏକଟାର ସମୟ, ଆର ଦୁ ଘଣ୍ଟା ପରେ ନେମେ ପଡ଼େ ବ୍ୟକ୍ଷକେ। ସେଥାନକାର ସମୟ ଅନୁଯାୟି ତଥନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠି ଉଠି କରଛେ। ତା ଓହି ମାଝରାତରେ ଉଡ଼ାନେ ଥାବୋଇ ବା କି? ଓ ତୋ ଆମାଦେର ଘୁମେର ସମୟ କାଜେଇ ଖାଦ୍ୟ ପାନୀୟ ନାହିଁ ବା ଦିଲୋ? କେବଳ ଆମାର କନ୍ୟାରତ୍ରେ ଜନ୍ୟ ଏକ ବୋତଳ ଜଳ ଏନେଛି। ଆମାଦେର ମଧ୍ୟେ ତାର ଉତ୍ସାହି ସବଚେଯେ ବେଶୀ। ଜୀବନେ ପ୍ରଥମ ବାର ଆକାଶେ ଓଡ଼ାର ଟେନଶନେ ସେ ବାଡି ଥେକେ ବେରିଯେ ଏକବାର ରାନ୍ତାଯ ବମି କରେଛେ, ତାରପର ଦମଦମ ବିମାନବନ୍ଦର ଦେଖେ ଖୁଣିତେ ପ୍ଲେନେ ଓଠାର ଆଗେ ଘନ୍ଟା ତିନେକ ଦୌଡ଼ୋଦୌଡ଼ି କରେଛେ। ଆମି ପ୍ଲେନେ ଉଠେ ଲାଲ କ୍ଷାର୍ଟ ପରା ବିମାନସେବିକାକେ ଜିଜ୍ଞେସ କରେଛିଲାମ ବିମାନେ ବାଥରମ ଆଛେ କିନା। କେ ଜାନେ ବାବା, ଖେତେ ଦେବେନା ବଲେ ଯଦି ଇଯେ କରତେ ନା ଦେଯ? ଉତ୍ତରେ ସାଡ଼େ-ବରିଶ ପାଟି (ଆଧିକାନା ଆକ୍ଲେଲ ଦାଁତ୍‌ତ ଛିଲୋ) ଉଜାଡ଼ କରା ଏକଟା କିଛୁ ପେଲାମ। ସେଟା ହାସି, ନା ଦାଁତ ଖିଁନି, ଠିକ ବଲତେ ପାରବୋ ନା।

ଡନ ମୁଯାଂ ହଲୋ ବ୍ୟକ୍ଷକେର ପୁରୋନୋ ବିମାନବନ୍ଦର। ସୁବର୍ଣ୍ଣଭୂମି ତୈରି ହବାର ପର ଏଟା ବନ୍ଦ କରେ ଦେଓୟା ହୟ। କିନ୍ତୁ ଦୁ ବହର ପରେ, ଲୋକେର ଭିଡ଼ ସାମଲାତେ, ଆର ସୁବର୍ଣ୍ଣଭୂମିର ଓପର ଚାପ କମାତେ ଏଟା ଆବାର ଖୁଲେ ଦେଓୟା ହୟ। ଏଥିନ ଏଥାନେ ଏୟାର ଏଶିଆ ସମେତ କିଛୁ ସନ୍ତାର ବିମାନ ଓଠାନାମା କରୋ। ଆମରା ନେମେଛି ସ୍ଵାନୀୟ ସମୟ ଭୋର ସାଡ଼େ ଚାରଟେୟା ସେ ସମୟ ମାନୁଷ ତୋ କୋନ ଛାର, ବାଡି-ଘରଦୋର ଓ ଘୁମୋଯା। ଇମିଗ୍ରେଶନେ କୋନ ଲାଇନ ନେଇ। କାଉନ୍‌ଟାରେର ପେଛନେ ନୀଳଚେ-କାଲୋ ଇଉନିଫର୍ମ ପରିହିତା ଆଧୁମନ୍ତ ଥାଇ କନ୍ୟା ଆମାକେ ଭିସାର ଫର୍ମ ଗୁଲୋ ଦିଲେନ। ସେଥାନେ ଅନ୍ୟ ସବ କିଛୁର ସଙ୍ଗେ ଲିଖିତେ ହବେ ଆମରା ଏ ଦେଶେ କୋଥାଯ ଥାକବୋ। ଆମି ଟିକିଟ କେଟେଛି ଆସବାର ମାତ୍ର କଯେକ ଦିନ ଆଗେ। ଆଗେ ଥେକେ ଭିସା ଓ କରାଇନି। ଆମାଦେର ଭିସା ନେଇ। ଶୁନେଛି ଏଥାନେ ନାକି ପନେରୋ ଦିନେର କମ ଥାକଲେ ବିମାନବନ୍ଦରେ ପୌଛନୋର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭିସା ଦିଯେ ଦେଯ ଭାରତୀୟଦେର। ଏଦିକେ କୋଥାଯ ଥାକବ ତାର ଠିକାନା ଜାନିନା। ଇତି-ଉତି ତାକିଯେ ଦେଖି ନାନା ବିଜ୍ଞାପନ ଦେଓୟା ଆଛେ ବିଭିନ୍ନ ହୋଟେଲ ଆର ରିସୋଟେର। ଫର୍ମ ଭରବାର ଅଛିଲାଯ କାଉନ୍‌ଟାର ଥେକେ ଏକଟୁ ସରେ ଏଲାମ। ବିଜ୍ଞାପନେର ଏକଟା ହୋଟେଲେର ନାମ, ଠିକାନା, ଫୋନ ନମ୍ବର ଟୁକେ ଦିଯେ ଫର୍ମ ଜମା ଦିଲାମ, ସଙ୍ଗେ

ପାସପୋର୍ଟ ଆର ଫେରାର ଟିକିଟ ଆର ଆମାଦେର ସକଳେର ଛବି। କାଉନ୍ଟାରେର ଭେତରେ ସପାତ ସପାତ କରେ କଯେକ ପ୍ରଷ୍ଟ ଛାପ୍ଲା ମେରେ ପାସପୋର୍ଟ ଗୁଲୋ ଆମାର ହାତେ ଫିରେ ଏଲୋ। ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଦେ ଟୋକାର ଛାଡ଼ପତ୍ର ସମେତ। ସବ ମିଲିଯେ ସମୟ ଲାଗଲୋ ମିନିଟ ପାଁଚେକ।

ଏୟାରପୋର୍ଟେର ଠିକ ବାଇରେଇ ଦେଖି ବାସଟପ। ସେଖାନେ ଆବାର ବସାର ଜନ୍ୟ ଚୟାର ପାତା। ସେଖାନେ ବସେଇ ଆମରା ବାସେର ଅପେକ୍ଷା କରତେ ଲାଗଲାମ।

ବଡ ବଡ ଶହରେ ଦେଖେଛି ରାଙ୍ଗା, ରାଙ୍ଗାର ଓପର ଫ୍ଲାଇଓଭାର, ତାର ଓପରେ ଆରୋ ଫ୍ଲାଇଓଭାର। ଏତ ଗୋଲକଧାଁଧୀୟ ଆମି ଧାଁଧିୟେ ଘାଇ। ବୁଝତେ ପାରିନା, କୋନ ଦିକେ ଚଲେଛି, କତଦୂର ଏଲାମା ଏଖାନେଓ ତାଇ ହଲୋ। ଏକଟୁ ପରେଇ ସବ ଗୁଲିଯେ ଗୁବଲେଟ। ଏକଟା ଫ୍ଲାଇଓଭାରେର ଓପର ଦିଯେ ଚଲେଛି। ଖାଲି ଭାବାଛି ଏବାରେ ମାଟିତେ ନାମବେ ବୁଝି।

କିନ୍ତୁ ନକ୍ଷତ୍ରବେଗେ ମିନିଟ କୁଡ଼ି ଧରେ ଓହ ଭାବେ ଚଲାର ପରେଓ ସଥନ ଆମାଦେର ମିନି ବାସ ମାଟି ଛୁଲୋନା, ତଥନ ଏଗିଯେ ଗିଯେ ଡ୍ରାଇଭାରକେ ଜିଜେସ କରଲାମ ଆର କତକ୍ଷନ ଏଇ ଫ୍ଲାଇଓଭାର ଚଲବେ? ହାସି ହାସି ମୁଖେ ସେ ଉତ୍ତର ଦିଲୋ – ‘ଇସେସ, ଇସେସ, ଫ୍ଲାଇଓଭାର’। ବଡ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଲାଗଲୋ, ଆମାର ଅତୁଳନୀୟ ଇଂରେଜି ଜ୍ଞାନେର ସଙ୍ଗେ ତୁଳନୀୟ କାଉକେ ପେଯୋ ପରେର କଦିନେ ବାର ବାର ଏରକମ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଲେଗେଛେ, ଶୁଦ୍ଧ ଏକଦମ ଶେଷେର ବାର ଛାଡ଼ା। ସେ ଗପ୍ପେ ଆସବୋ ପରେ। ଗାଡ଼ିର ଏକଟା ଆସନେ ଆମାର କନ୍ୟରତ୍ନ ଘୁମେ କାଦା। ବେଚାରାର ଏଥନ ମାବରାତ, ଦେଶେର ହିସେବେ ଆର ତାର ଆଗେର ସିଟେ ବସେ ତାର ମା ଓ ଦେଖଲାମ ନାକ ଡାକିଯେ ଘୁମୋଛେ। ପ୍ରାୟ ଆଧିଘନ୍ଟା ପରେ ଫ୍ଲାଇଓଭାର ଥେକେ ନାମଲାମା ପରେ ଖୋଜ ନିଯେ ଦେଖେଛି, ଫ୍ଲାଇଓଭାରଟା ନାକି ସାତାନ କିଲୋମିଟାର ଲମ୍ବା ଭେବେ ଦେଖୁନ, ଦମଦମ ଥେକେ ସାତାନ କିଲୋମିଟାର ଏକଥାନା ଫ୍ଲାଇଓଭାର ଯଦି ଥାକତୋ, କଲ୍ୟାନୀ କି କୋନା ଛାଡ଼ିୟେ କାହା କାହା ମୁଲୁକେ ପୌଛେ ଯାଓଯା ଯେତ ମାଟିତେ ନା ନେମେ। ଶହର ଛାଡ଼ିୟେ ଗାଡ଼ି ଚଲିଲେ ମାଠଘାଟେର ଭେତର ଦିଯେ। ଦିବି ଚତୁର୍ଦ୍ରା ରାଙ୍ଗା, ଆମାଦେର ଦୁର୍ଗାପୂର ଏକ୍ଷପ୍ରେସ୍‌ଓଯେର ପ୍ରାୟ ଦ୍ଵିତୀୟ ଚତୁର୍ଦ୍ରା, ଆର ଆରୋ ମସ୍ତନ। ଦୁ ଦିକେ ଦିଗଗ୍ରସିଣ୍ଠିତ ଧାନଖେତ। ବର୍ଷାର ଶେଷ ବଲେ ମାଠେ କରମରତ ମାନୁଶେର ସଂଖ୍ୟା ଥୁବ କମ। କୋଥାଓ କୋଥାଓ ଟୋକା ମାଥାଯ ଦୁ ଏକଜନ କୃଷକ ମାଠେ କାଜ କରଛେ। ମାରେ ମାରେ ବେଶ ବଡ ବଡ କାରଖାନା। ସାଦା ସାଦା ବାଡ଼ି, ହାଲକା ନୀଳ ଛାଦ ତାଦେର। ଭାଗିଯ୍ସ ଏଖାନେ ଚାଷ ଜମି ରକ୍ଷାର ଆନ୍ଦୋଳନ...।

ଆଗେ ନାମ ଛିଲୋ ଥାପ ଫ୍ରାଯା। ଅର୍ଥାତ୍ କିନା ଫ୍ରାଯାର ସେନା ବାହିନୀ। ଫ୍ରାଯା ଛିଲେନ ଶ୍ୟାମ ଦେଶେର ରାଜଧାନୀ ଛିଲୋ ଆୟୁଥ୍ୟାୟା। ଶ୍ୟାମଦେଶ ତଥା ଆଜକେର ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଦେ ଯେଖାନେଇ ଯାନ, ରାମାଯନେର ପ୍ରଭାବ ଆପନାର ଚୋଥ ଏଡାବେନା। ଆଜେ ହାଁ, ଆମାଦେର ଆଦୀକବି ବାନ୍ଧିକିର ରାମାଯନ। ସେ ପ୍ରଭାବ ଏମନ୍ତ ଗଭିର, ଯେ ଓନାର ନିଜେଦେର ରାଜଧାନୀର ନାମ ରାଖଲେନ ଅଯୋଧ୍ୟା। ଏକବାର ଭାବୁନ ଦିକି, ଇଉପିର “ଆୟୋଧ୍ୟ” ଥେକେ ଏସେ ଚିତ୍ରର୍ଜନ ପେରୋତେଇ ଆପ କାନ୍ତିର “ଆଇୟୋଧ୍ୟ” ହେଁ ଗେଲୋ ବାଂଲା “ଆୟୋଧ୍ୟ”। ତାହଲେ ଏତଥାନି ସମୁଦ୍ର ପେରିଯେ ସୁଦୂର ଶ୍ୟାମ ଦେଶେ ଗିଯେ ସେ “ଆୟୁଥ୍ୟାୟା” ହଲେ ତାକେ ଚିନବୋନା କେନ? ଏ ଦେଶେର ରାଜାର ନାମ ରାମ। ଠିକ ନାମ ନୟ, ବରଂ ବଲା ଭାଲୋ ଉପାଧି। ଯିନିଟି ଯାନ ଆୟୁଥ୍ୟାୟା, ତିନିଟି ହନ ରାମ। ଆଗେର ରାଜଧାନୀ ଆୟୁଥ୍ୟାୟା, ଏଥନ ଅବଶ୍ୟ ବ୍ୟାଙ୍କକ। ସବ ରାଜାରଟି ଉପାଧି ରାମ। ଏଥନକାର ରାଜା ଭୂମିବଳ ଅଦୁଲ୍ୟଦେଇ ହଲେନ ଦଶମ ରାମ। ମହାରାଜେର ନାମଟା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତା। ଆଦତେ ଭୂମିବଳ ଅତୁଳ୍ୟ ତେଜ। ପଶ୍ଚିମ ବାଂଲାର ପ୍ରଦେଶ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି ଛିଲେନ ଅତୁଳ୍ୟ ଘୋଷ ଅତୁଳ୍ୟ ନାମଟା ଆମାଦେର ଚେନା। ହିନ୍ଦୁଶ୍ଵାନି “ଆତୁଳ” ନୟ, ବାଂଲା “ଆତୁଳ୍ୟ”। ଠିକ ଏକଇ ଭାବେ, ଥାଇ କଥା ଆର ନାମେର ମଧ୍ୟେ ଅନେକ ଚେନା ଶବ୍ଦ ପାବେନ। ଅଭ୍ୟର୍ଥନାର ସମୟ ଥାଇରା ଏକଟୁ ଝୁକେ ହାତ ଜୋଡ଼ କରେ ଯେଟା ବଲେନ, ସେଟା ଶୁନେ ପ୍ରଥମେ ଠାଓର ହୟ – “ସଦି ଥା”। ଏଇ ସଦି ଆସଲେ “ସ୍ଵସ୍ରଦ୍ଵି” ବା ସ୍ଵସ୍ତି। ଆମରାଓ ବହୁ ଆଗେ ଶୁଭ-ମନ୍ତ୍ର ବା ସ୍ଵସ୍ତି-ମନ୍ତ୍ର ବଲତେ ଅଭ୍ୟନ୍ତ ଛିଲାମା। ପରେ ଶାସ୍ତି ଆର ସ୍ଵସ୍ତି ହାରିଯେ ଗେଛେ, ସେଇ ସଙ୍ଗେ ଅଭ୍ୟାସଓ। ଏଥନ ଶୁଦ୍ଧ ଶାସ୍ତିର ଜଳ ଛିଟନୋର ସମୟ ଠାକୁରମଶାୟରା “ଓଁ ସ୍ଵସ୍ତି” ବଲେନ। ଏଇ ଯେ ବ୍ୟାଙ୍କକ ଥେକେ ବେରିଯେ ଯେ ପ୍ରଦେଶେର ମଧ୍ୟେ ଦିଯେ ଏଲାମ, ତାର ନାମ ଚୋନବୁରି। ବ୍ୟାଙ୍କକେର ଉତ୍ତରେ ଆବାର ଆଚେ କାଞ୍ଚନବୁରି। ବୁରି ଆସଲେ ପୁରି। କାଞ୍ଚନପୁରି ଆର

ସ୍ଵର୍ଗପୁରି ହୟେ ଗେଛେ କାଞ୍ଚନବୁରି ଆର ଚୋନବୁରି। ଯାଇ ହୋକ, ତୋ ସେଇ ରାଜା ଫ୍ରାଯା ତା'ର ସେନା ନିୟେ ଦକ୍ଷିଣ ଦିକେ ଏହି ଚୋନବୁରି ରାଜ୍ୟର ଭେତର ହାନା ଦିଲେନ। ସେ ସମୟ ଏହି ଏଲାକାର ରାଜା, ଫ୍ରାଯାର ସୁଶିକ୍ଷିତ ସେନା ଦେଖେ ଏତା ଅଭିଭୂତ ହୟେଛିଲେନ ଯେ ଯୁଦ୍ଧ ନା କରେ, ଅଧୀନତା ମେନେ, ଫ୍ରାଯାର ବାହିନୀତେ ଯୋଗ ଦିଯେଛିଲେନ। ସେଇ ଥେକେ ଓହ ଜାୟଗାର ନାମ ହୟ ଥାପ ଫ୍ରାଯା, ବା ଫ୍ରାଯାର ସେନା ବାହିନୀ । ବିଂଶ ଶତକେର ପଞ୍ଚମ ଦଶକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଡ ଉପସାଗରେର ତୀରବର୍ତ୍ତି ଏହି ସୁନ୍ଦର ଛୋଟ ଜନପଦେର ନାମ ତାଇ ଇ ଛିଲୋ । କିନ୍ତୁ ତତଦିନେ ପାଶେର ଦେଶ ଭିଯେତନାମେ ଜୋର ଲଡ଼ାଇ ବେଁଧେଛେ । ଲସ୍ବା ଚତୁର୍ଦ୍ବାରା ଗାଲେର ମାର୍କିନୀ ବୀରଦେର ଲଡ଼ାଇଯେର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏଟୁ ଆମୋଦ-ପ୍ରମୋଦେରେ ଦରକାର ହୟ । ପୂର୍ବତନ ଫରାସି ଇନ୍ଦ୍ରୋଚିନେର, ତଥା ତଂକାଳୀନ ଦକ୍ଷିଣ ଭିଯେତନାମେର ରାଜଧାନୀ ସାଯଗନେର ଆବାର ଏଦିକେ ଛିଲୋ ବିନ୍ତର ଖ୍ୟାତି । କିନ୍ତୁ ବିଧି ବାମ ଭିଯେତନାମେର କ୍ଷୟାଟେ ଚେହାରାର ଚାଷାଭୃତୋ ଲାଲ ଗନଫୌଜ ଚୋଯାଲ ଶକ୍ତ କରେ, ମାର୍କିନୀ ପଲ୍ଟନକେ ପୌଦିଯେ ବୃନ୍ଦାବନ ଦେଖିଯେ ଦିଲୋ । ସାଥେର ସାଯଗନ ହେଡେ ଗେଲେନ ପ୍ରଭୁରା ଏଯାର ଆମେରିକା ଚଢେ । ଏହି ନାମେ ଏକଟା ଛବି ହୟେଛେ ହଲିଉଡ୍ । ଦେଖତେ ପାରେନ ସ୍ପିଲବାର୍ଗେର “ଦ୍ୟ ପୋଷ୍ଟ”, ସିଆଇ୍‌ଏର ନିର୍ଲଙ୍ଗ୍ୟ ଆଗ୍ରାସନ ଏବଂ ବାନିଙ୍ଗ୍ୟ କରାର ଆଡ଼ାଲେ ସାନ୍ତାଜ୍ୟବାଦୀ କୁକୀର୍ତ୍ତିର ଜାଲ ବିଛୋନୋର ପଦ୍ଧତି । କିନ୍ତୁ ଭିଯେତନାମେର ଗନଫୌଜ ସାନ୍ତାଜ୍ୟବାଦେର ହାତ ଥେକେ ସାଯଗନକେ ମୁକ୍ତ କରାର ପରେ, ମାର୍କିନ ଜଲପାଇ ଉର୍ଦୀର, ଜଲକେଳୀର ଜନ୍ୟ ଜଳ ପାଇ କୋଥାଯା? ଚୋଖ ପଡ଼ିଲୋ ଥାପ ଫ୍ରାଯାର ଦିକେ । ସେଦିନେର ଥାପ ଫ୍ରାଯା ହୟେ ଗେଲୋ ଆଜକେର ପାଟ୍ଟାଯା । ଇନ୍ଦ୍ରୋଚିନେର ଲାସ ଭେଗାସ । ଏଖାନେ କି ନା ହୟ? ଆର ଯା ହୟ, ତା ଏଖାନେଇ ଥାକେ । ବାହିରେ ଯାଯା ନା ।

ସକାଳେ ଜଳଖାବାରଟା ବେଶ ବେଶିଇ ହୟେ ଗେଲୋ । ଆମାର ଆବାର ବାହିରେ ଗେଲେ ଖିଦେଟା ଏକଟୁ ଅତିରିକ୍ତ ପାଯ । ତବେ କିନା ଦେଖଲାମ ଆମାର ଏକ ଟୁକରୋ ପାଉରଟି ଖାଓଯା ମେଯେ ଆର ତାର ମା, ଦୁ ତିନ ବାର କରେ ପ୍ଲେଟ ଭରେ ଭରେ ଖାବାର ନିୟେ ଏଲୋ । ସୁଇମିଂ ପୁଲେର ପାଶେ, ଛାତାର ତଳାଯ ବସେ ବ୍ରେକଫାସ୍ଟ ଖେତେ ଦିବି ଲାଗିଛିଲୋ । ମେଯେକେ ଦେଖେ ବୁଝିଲାମ, ସାମାନ୍ୟ ଏକଟୁ ପରିବେଶେର ତଫାତ ଏକଟା ମାନୁଷ କେ କି ଭାବେ ବଦଳେ ଦିତେ ପାରେ । ଯେ ମେଯେ ବାଡିତେ କୋନୋ ଦିନ ଏକଟୁକରୋ ଫଳ ମୁଖେ ଦିତେ ଚାଯନି, ସେ ଦେଖଲାମ ଦୁ ପ୍ଲାସ ଫଲେର ରସ ଖେଯେ ଫେଲିଲୋ । ଆରୋ ଫଲେର ଦିକେ ନଜର ଛିଲୋ, କିନ୍ତୁ ଏକ ଯାତ୍ରାଯ ଅତିରିକ୍ତ ଫଳାଫଳ ଭାଲୋ ନୟ, ତାଇ ବାରନ କରିଲାମା । ଏଦିକେ ଘଡ଼ିତେ ପ୍ରାୟ ସକାଳ ମାତ୍ରେ ଦଶଟା ବାଜେ । ତାଇ ଦୁଧିର ବେଳା ଖାବାର ପରିକଲ୍ପନାଟା ଏକଟୁ ପାଲଟେ ନିଲାମା । ବାହିରେ ଏକଟା ସେଭନ ଇଲେଭେନ ସ୍ଟେରେ ଖାବାର ଜଳ କେନାର ସମୟ ଖୋଜି ନିୟେ ପରିକଲ୍ପନା କରିଲାମା କାହେଇ ଏକଟା ଗ୍ରାମେ ଏଖାନେ କିଛୁ ପ୍ରଥାଗତ ନାଚେର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦେଖତେ ଯାଓଯା ଯାଯା । ଆମାଦେର ଦେଶେ କିଛୁ ଅଞ୍ଚଲେ ଦେଖେଛି ଶହରେ “ବାବୁ” ରା “ଜଙ୍ଗଲେ” ବେଡ଼ାତେ ଗିଯେ “ଆଦିବାସୀ” ଦେର ଲାଚ ଦେଖେନ ସନ୍କ୍ୟେ ବେଳା ହିନ୍ଦିତେ ଚୁମୁକ ଦିତେ ଦିତେ । ହୟତ ଛୋଟବେଳାଯ ଶହରେ ପରିବେଶେ ମାନୁଷ ହଇନି ବଲେଇ, ଏରକମ ଭାବେ ନାଚ ଦେଖତେ ମନେର ଭେତରେ କୋଥାଓ ଏକଟା ଆଟକାଯ । କିନ୍ତୁ ଯଥିନ ନିଜେଦେର ଉଂସବେର ସମୟ ସାଁଓତାଳ ମେଯେରୀ ଲାଲପେଡ଼େ ଶାଡି ପରେ ନାଚତେ ଥାକେ, ସେଥାନେ ଖୁବ ଖୋଲା ମନେ ତାଦେର ନାଚ ଉପଭୋଗ କରତେ ପାରି । ଏଖାନେ ନାଚ ହବେ ବିକେଳ ବେଳା, ଆର ମଞ୍ଚେର ଓପର । ସେଥାନେ ପାନ ଭୋଜନେର କୋନରକମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନେଇ । ଯଦି ଥାଇ ସଂସ୍କୃତିତେ ଆପନାର କୌତୁହଳ ଥାକେ, ତାହଲେ ଆସୁନ, ଦେଖୁନ ଆର ଉପଭୋଗ କରନା ନାହଲେ ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦେ ବାଦ ଦିନ ଆପନାର ଭ୍ରମନେର ତାଲିକା ଥିଲେ । ଆମାର ଏହି ଥାଇ ନାଚ ଦେଖାର ଉଂସାହ ଛିଲୋ ଅନେକ ଦିନ ଧରେ । ଆଗେ କିଛୁ ଛବି ଦେଖେଛି ଏହି ନାଚେର, କିନ୍ତୁ ଚାକ୍ଷୁଷ ଦେଖାର ସୌଭାଗ୍ୟ ହୟନି । ଫୋନ କରେ ଏକଟା ଗାଡ଼ିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଲାମା । ଡ୍ରାଇଭାର ଛେଲେଟିର ମୁଖେ ହାସି ମିଲିଯେ ଯେତେ ଦେଖିନି । ଖୁବ ଭାଙ୍ଗା ଭାଙ୍ଗା ଇଂରିଜି ବେଳେ ଆମାରଟି ମତୋ । ଆକାରେ-ଇଞ୍ଜିନେ କାଜ ଚାଲିଯେ ନିଲାମା । ଯେତେ ହବେ ପ୍ରାୟ ପଞ୍ଚଶିଲ କିଲୋମିଟାର । ହୋଟେଲ ଥେକେ ବେରିଯେ ଘିଞ୍ଜି ରାଙ୍ଗା । ଇତି ଉତ୍ତି ଖାବାରେ ଦୋକାନ, କୋନୋଟା ଥାଇ, କୋନୋଟା ଚିନେ, ଇତାଲିଯାନ ବା ରାଶିଯାନ ଓ ରଯେଛେ । ଆର ରଯେଛେ ଯଥେଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟାଯ ଭାରତୀୟ ଖାବାରେ ଦୋକାନ, ବେଶିରଭାଗ ପାଞ୍ଜାବିଦେର, ଆର ଢାବା ବଲେ ଲେଖା ଆଛେ । ଏଖାନେ ବଲେ ରାଖି, ଦେଶେର ବାହିରେ ନେହାତ ଠେକାଯ ନା ପଡ଼ିଲେ ଭାରତୀୟ ଖାବାରେ ଦୋକାନ ଏଡିଯେ ଚଲାଇ ଭାଲୋ । ଏଟା ବଲଛିନା ଯେ ସବ ଜାୟଗାଇ ବାଜେ, ତବେ କିନା

ଶତକରା ନରବିହାଗ ଭାରତୀୟ ରେଣ୍ଡୋରଁ ଆପନାକେ ସାହାରପରନାଇ ନିରାଶ କରବେ। ପାଟ୍ଟାୟା ଶହର ଛାଡ଼ିଯେ ଗାଡ଼ି ହାଇଓସେ ଧରଲୋ। ମସ୍ତନ ଗତିତେ ପ୍ରାୟ ସନ୍ତାୟ ୧୨୫ କିଲୋମିଟାର ବେଗେ ପାଇଁ ତାଙ୍କିମ ମିନିଟେ ପୌଁଛେ ଗେଲାମ ଗତବ୍ୟେ। ନେମେ ଦେଖି ଲୋକେ ଲୋକାରନ୍ୟ। ସାଦା, କାଳୋ ବାଦାମୀ, ହଲଦେ ସବ ରକମେର ସବ ଦେଶେର ମାନୁଷ ଏସେ ଜୁଟେଛେ ସେଖାନେ। ଖାଲି ଦେଖବେନ ନା ଦେଶୀ, ଅର୍ଥାତ୍ ଭାରତୀୟ-ପାକିସ୍ତାନ-ବାଂଲାଦେଶୀ ମାନୁଷ। କାନ ପାତଳେଇ ଶୁନଛି “ସ୍ପାସିବୋ”, “ନିଯେୟ” କିମ୍ବା “ପାଂଲୁଶକି ଦା?”, ପ୍ରଚୁର ରୁଶି। ଆର ତାରା ଏସେହେ ଆନ୍ଦା-ବାଚ୍ଚା-ଭାଇ-ଭାତିଜା-ବାପ-ପିତେମୋ ସମେତ। ଚୁଷିକାଠି ମୁଖେ କଯେକ ମାସେର ଲାଲଚେ ରାଶିଯାନ ଛାନା ଥେକେ ସାଦା କାଗଜେର ମତ ଗାୟେର ରଞ୍ଜ, ତଳଞ୍ଜୁଯେର ମତ ଦେଖିତେ ଟାକମାଥା, ଦାଡ଼ିଓୟାଲା ଖାଁଟି ରୁଶି ଦାଦୁ, ସବାଇ ଆଛେନ ଦଲେ। ଆର ଦେଖଲାମ ଦଲେ ଦଲେ ଚିନେ ଟ୍ୟୁରିସ୍ଟ। ଭାଷା ବାବଦ ତାଦେର ଆବାର ଆରୋ ଖାରାପ ଅବହ୍ଵା। ଚିନେ ଛାଡ଼ା କୋନ ଭାଷା ଜାନେନା। ଏକେ ଅନ୍ୟେର ହାତ ବା ଜାମା ଧରେ ଆଛେ। ଆର ଦଲେର ସାମନେ ଗାଇଡ ଏକଟା ରାଙ୍ଗିନ ପତାକା ନିଯେ ଦାଁଡ଼ିଯେ ଆଛେ। କେଉ ହାରିଯେ ଗେଲେ, ଓହ ପତାକା ଦେଖେ ଚିନିତେ ପାରବେ। ଆଛେନ ଆମେରିକାନ ଟ୍ୟୁରିସ୍ଟ, ଆଛେନ ଜାପାନିରା। ଚିନେ ଆର ଜାପାନି ଦେଖେ ଆଲାଦା କରା ଆମାର ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବ ନୟ। କଥା ବଲାମେ ତବୁ କିଛୁଟା ବୋର୍ଦା ଯାଯା। ଆର ଦେଖଲାମ କିଛୁ ପଞ୍ଚମ ଏଶ୍ୟାର ଲୋକଜନ। ସଙ୍ଗେ ବୋର୍ଦା ପରେ ମହିଳାରା।

ଚତୁରେ କିଛୁ ହାତି ସୁରଛେ। ତାଦେର ପିଠେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର କାରୁକାଜ କରା ହାଓଦା। ଦେଖଲାମ ଏକଟା ସିଁଡ଼ି ଆର ମଞ୍ଚ। ଏକଟା କରେ ହାତି ଏସେ ଦାଁଡ଼ାଛେ ସେଖାନେ ଆର ସବାଇ ସିଁଡ଼ି ବେଯେ ଉଠିଛେ ହାତିର ପିଠେ। ଚତୁରେ ଏକପାକ ସୁରେ ଏସେ ଆବାର ଓଇଥାନେଇ ସେଇବାରି ନାମିଯେ ଦିଚ୍ଛେ ହାତି। ମେଯେର ମା ଦେଖଲାମ ଚକଚକେ ଚୋଖେ ଦେଖିଛେ ହାତିର ଦିକେ। ନିର୍ଧାତ ଚଢ଼ାର ସଖ ହେୟେଛେ। ମଧ୍ୟତିରିଶେ ମେଯେଦେର ମଧ୍ୟେ ଛେଲେମାନୁଷୀ କମେ ଆସେ ବଟେ, କିନ୍ତୁ ଏକେବାରେ ଯାଇନା। କିନ୍ତୁ ବାଧ ସାଧଲୋ ମାଯେର ମେଯେ। ଆମାର ମେଯେ ଆମାର ମତୋଇ। ରାମ ଭିତୁ ଗୋଛେରା। ଅତବତ୍ ଜାନୋଯାର ଦେଖେ ପୁଂଚି ବେଚାରା ଗେଲୋ ଘାବଡ଼େ। କିଛୁତେଇ ରାଜି ହଲୋ ନା ଉଠିତେ। ହଞ୍ଚିବିହାରେ ସେଖାନେଇ ଇତି ଘଟିଲୋ। ପା ବାଡ଼ାଲାମ ଆରୋ ଭେତରେର ଦିକେ। ଦେଖଲାମ ଏକଜାୟଗାୟ ଗୋଲ କରେ ଘେରା, ଆର ତାର ଚାରିଦିକେ ବସାର ଜନ୍ୟେ ବେଞ୍ଚି ପାତା ଆଛେ। ଆମରା ଗିଯେ ମାବାମାବି ଏକଟା ଭାଲୋ ଜାୟଗା ବେଛେ ବସଲାମ। ମଞ୍ଚେର ଆଯୋଜନ ଖୁବ ସାଧାରନ, ଜାଁକଜମକ ନେଇ ତେମନା ଧିରେ ଧିରେ ନର୍ତ୍କ ନର୍ତ୍କିରା ମଞ୍ଚେ ଉଠେ ଏଲେନ। ତାକେର ବାଜନା ଶୁରୁ ହଲୋ, ସେଇ ସଙ୍ଗେ ତାରେ ଯଦ୍ରେ ବାଜନା। ଅନେକଟା ଚିନେ ବାଜନାର ମତ, ତବେ ସୁର ଓ ତାଲ ଏକେବାରେଇ ଆଲାଦା। ଠିକ ନାଚ ନା ବଲେ, ନୃତ୍ୟାନ୍ତ୍ୟ ବଲା ଭାଲୋ। ବିଷ୍ଣୁର ଅବତାର ରାମ, ତାଁର ଓ ସୀତାର ବିଯେ, ବନବାସ, ରାବନ, ରାକ୍ଷସ, ହନୁମାନ, ଶୂର୍ପନଖା, ଯୁଦ୍ଧ, ସବହି ଛିଲୋ, ଏମନକି ଏକଟା ଜାୟଗାୟ ଅକାଲ ବୋଧନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖଲାମ ମନେ ହଲୋ। କି ଅପୂର୍ବ ଆର ରଙ୍ଗିନ ପୋଷାକ କୁଶିଲବଦେର। ଆର ତେମନଇ ସୁନ୍ଦର ତାଁଦେର ନାଚେର ଭଞ୍ଜି।

ନାଚେର ମୁଦ୍ରା କିଛୁଟା ଯେନ ଆମାଦେର ମନିପୁରି ନାଚେର ସଙ୍ଗେ ମେଲେ। କୋଥା ଦିଯେ ସମୟ କେଟେ ଗେଲ ବୁଝାତେଇ ପାରିଲାମ ନା। ଯାଁରା ନୃତ୍ୟାନ୍ତ୍ୟ ସରାସରି ଅଂଶ ନିଲେନ, ତାଁରା ତୋ ମଞ୍ଚେ ଛିଲେନଇ, କିନ୍ତୁ ଉପରି ପାଞ୍ଚନା ହଲୋ ମଞ୍ଚେର ଓପର ବାଜନଦାରଦେର ଉପଥିତି। ଆମାଦେର ଗ୍ରାମେର ଯାତ୍ରାପାଲାୟ ବାଜନଦାରରା ବସେନ ମଞ୍ଚେର ଏକପାଶେ, ଏଖାନେଓ ତେମନଇ। ଶୁଦ୍ଧ ଦେଖଲାମ, ଏଖାନେ ବାଜନଦାରରା ବସେ ନେଇ। ଦାଁଡ଼ିଯେ ବାଜାଚେନ, ଆର ଶୁଦ୍ଧ ଦାଁଡ଼ିଯେଇ ନୟ, ବାଜନାର ଗମକେର ତାକେ ତାଲେ ଲାଫିଯେ ଉଠିଛେନ ବାଜାତେ ବାଜାତେ। ମୁଢ଼ ହେୟେ ଦେଖଲାମ ପ୍ରାନଶକ୍ତି ଆର ଉଚ୍ଛଳତା। ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଦ ହଠାତ୍ କରେ ବଜ୍ଜ ଭାଲୋ ଲେଗେ ଗେଲୋ। ଛୁଟକିଟା ଆମାର ପାଶେ ବସେ ବସେ ପୁରୋଟା ଦେଖଲୋ ଆର ଦେଖଲାମ ଖୁବ ଜମେ ଗିଯେ ଉପଭୋଗ କରଲୋ। ସଂକ୍ଷତି ଭିନ୍ନ କରେ ମାନୁଷକେ, ଆବାର ଜୁଡ଼େଓ ଦେଯା। ନାଚେର ପ୍ରାନଶକ୍ତି ଆର ଉଚ୍ଛଳତା ଏଖାନେ ମୁଢ଼ କରଲୋ ବଟେ, କିନ୍ତୁ

ନାଚେର ଅନୁଷ୍ଠାନେର ପରେ ତାର ଆରୋ ଏକ ରୂପ ଦେଖିଲାମ। ଦେଖିଲାମ ଠିକ୍ ବକ୍ସିଂ ଏର ମତୋ ଦେଖିତେ ରିଂ, ଆର ତାର ଦୁଃଖରେ ନେମେ ପଡ଼ିଲେନ ବକ୍ସିଂ ଏର ଦସ୍ତାନା ପରେ ଦୁଃଖ ଥାଇ ବକ୍ସାରା। ଏର ନାମ ମୁଯେ ଥାଇ, ଆଦିତେ ଥାଇ ମାର୍ଶାଲ ଆର୍ଟ। ଜାପାନିଦେର ଯେମନ ଜୁଦୋ, ଚିନେ ଦେର କୁଂ ଫୁ, କୋରିଯାନ ଦେର ତାଇକୋନଦୋ, ଠିକ୍ ସେରକମଟି ଥାଇ ଦେର ରଯେଛେ ମୁଯେ ଥାଇ। ଆମଦେର କାହେ ମୁଯେ ଥାଇ ପରିଚିତ କିକ୍ ବକ୍ସିଂ ନାମେ। ଅର୍ଥାତ୍ ହାତ ଦିଯେ ଘୁଷୋଘୁଷି ତୋ ଚଲେଇ, ପା ଦିଯେ ଲାଥାଲାଥି ଓ ଚଲେ ସେଇ ସଙ୍ଗେ, ଯେଟା ବକ୍ସିଂ ଏ ଚଲେନା। ଲଡ଼ାଇ ଶୁରୁ ହବାର ପର ହାତ ଆର ପା ସମାନ ତାଲେ ଚଲିଲୋ। ଆଗେ ଟିଭି ତେ ବା ସିନେମାଯ କଯେକବାର ଦେଖେଛି ବଟେ କିକ୍ ବକ୍ସିଂ, କିନ୍ତୁ ସାମନେ ବସେ ଦେଖିତେ ଗିଯେ ପ୍ରତିଟି ଘୁଷି ଆର ଲାଥିର ଶବ୍ଦେ ଗା ସିରସିର କରିଛିଲୋ। ତିନ ରାଉଣ୍ଡ ଲଡ଼ାଇ ହଲୋ, ଆର ଶେଷେ ଏକଜନ ଧରାଶାୟୀ ଓ ହଲୋ। କିନ୍ତୁ ସତି ବଲାଇ, ଖେଳାଟା ଖୁବ ଏକଟା ଉପଭୋଗ କରତେ ପାରିନି। ମେଯେ ତୋ ଏକଟୁ ଭୟଇ ପେଯେ ଗେଲୋ। ଆର ତାଛାଡ଼ା ସାରା ରାତ ବିମାନ ଯାତ୍ରା। ତାର ପରେ ୨୫୦ କିଲୋମିଟିର ଗାଡ଼ିତେ ଦୁପୂର ବେଳାଯ ଏଥାନେ ଲଞ୍ଛବରମ୍ଭ। ଦେଖିଲାମ ମା ମେଯେ ଦୁଇଜନେଇ ନେତିଯେ ପଡ଼େଛେ। ଫିରିଲାମ ହୋଟେଲୋ। ଓରା ଦୁଇନେ ଘୁମିଯେ ନିଲୋ ଖୁବ ଖାନିକଟା। କେଉ ଘୁମୋଲେ କେନ ଜାନି ଆମାର ଖୁବ ମାୟା ଲାଗେ। କେମନ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମୁଖେ ଘୁମୋଇ ଆମରା। ଘୁମ ଥେକେ ଉଠେ ସଙ୍କ୍ୟେ ବେଳା ଦେଖିଲାମ ମା ମେଯେ ଚାଙ୍ଗା ବେରିଯେ ପଡ଼ିଲାମ ରାନ୍ତାଯ।

ପାଟ୍ଟାଯାର ଖ୍ୟାତିଇ ବଲୁନ ଆର କୁଖ୍ୟାତିଇ ବଲୁନ, ଦୁଇ ଇ ତାର ରାତେର ଜନ୍ୟେ। ଏ ଶହର ସଙ୍କେ ବେଳାଯ ଜେଗେ ଓଠେ, ଆର ରାତେ ତାର ଚୋଖେ ଘୁମ ଆସେ ନା। ଅନେକେର କାହେ ଶୁଣି ତାଁରା ନାକି ପାଟ୍ଟାଯାତେ ଦକ୍ଷିନ ଚିନ ସାଗର (ସାଉଥ ଚାଯନା ସି) ଦେଖେ ଏସେଛେନ। କିନ୍ତୁ ଦକ୍ଷିନ ଚିନ ସାଗର, ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଡ ଥେକେ ବହୁ ଦୂରେ ମାଲଯ ଉପଦ୍ଵୀପ ଘୁରେ ମଲାଙ୍ଗା ପ୍ରନାଳୀ ପେରିଯେ ମାକାଟ – ହଂକଂ – ତାଇଓୟାନେର ଦିକେ ଗେଲେ ଦକ୍ଷିନ ଚିନ ସମୁଦ୍ର ପେତେ ପାରେନ। ସେ ସମୁଦ୍ର ବେଜାଯ ବେଯାଡ଼ା, ଭୟକ୍ଷରା ଓ ସେ ସମୁଦ୍ର ପେରୋତେ କେଂପେ ଯାଯ। ଯାଁରା ବିଭୁତିଭୁଷନ ବନ୍ଦ୍ୟାପାଧ୍ୟାୟେର “ମରନେର ଡଂକା ବାଜେ” ପଡ଼େଛେନ, ତାଁରା ମନେ କରେ ଦେଖିତେ ପାରେନ, ବିଭୁତିଭୁଷନ ଏଇ ସମୁଦ୍ର ପାର ହବାର କି ଅପର୍ବ ବର୍ଣନା କରେଛେନ। ଦକ୍ଷିନ ଚିନ ସମୁଦ୍ରକେ ଆମି ହଂକଂଯେ ଏକ ଝଲକ ଦେଖେଛିଲାମ। ପାଟ୍ଟାଯାତେ ଆପନି ଦେଖିବେନ ତେଲୁକ ସିଯାମ, ବା ଶ୍ୟାମ ଉପସାଗର, ଯାର ବର୍ତମାନ ପରିଚିତି ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଡ ଉପସାଗର ନାମେ। ସେ ସମୁଦ୍ର ଶାନ୍ତ ଆର ସୁନ୍ଦର। ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଡ ଉପସାଗରର ତୀର ଧରେ ଏକଟା ରାନ୍ତା ଧନୁକେର ମତ ବେଁକେ ଚଲେ ଗେଛେ ଦକ୍ଷିନ ଥେକେ ଉତ୍ତରେ, ଠିକ୍ ଯେନ ଏକଟା କାଣ୍ଡେ। ଏ ରାନ୍ତାର ଉତ୍ତରେର ଦିକେ କିଞ୍ଚିତ ଉଚ୍ଚକୋଟିର ଲୋକଜନେର ଥାକାର ଜାଯଗା। ହଲିଡେ ଇନ୍ ସମେତ ନାମକରା ସବ ପାଁଚତାରା ହୋଟେଲ ଆଛେ, ଆଛେ ଅନେକ ଗୁଲୋ ରିସୋର୍ଟ, ଦିବି ଦେଖିତେ, ଦାରନ ସାଜାନୋ ସବ ବାଡ଼ି, ଘର ରାନ୍ତା, ଦୋକାନ, ମଳ, ରେଣ୍ଟୋରାଁ। ଯତ ଦକ୍ଷିନେ ଆସିବେ, ତତଇ ଘିଞ୍ଜି ବାଡ଼ବେ, ଆର ଜମଜମାଟି ଓ ବାଡ଼ବେ। ଏ ରାନ୍ତାର ଏକଦିକେ ସମୁଦ୍ର ଆର ତାର ବେଳାଭୂମି, ଅନ୍ୟଦିକେ ଦୋକାନପାଟେ ଭର୍ତ୍ତି ଭିଡ଼। ରାତ ଯତ ବାଡ଼େ, ପାଙ୍ଗ୍ଲା ଦିଯେ ବାଡ଼େ ଲୋକେର ଭିଡ଼। ଆର ଦୋକାନ ଗୁଲୋ ଯଦି ଦେଖିନ, ସେଥାନେ ପାବେନ ନା ଏମ ଜିନିସ ନେଇ। ଘର ସଂସାରେ ଟୁକିଟାକି, ଜାମା, ଜୁତୋ, ପ୍ରସାଧନ, ବୈଦ୍ୟୁତିନ ସତ୍ରପାତି, ଉପହାର ସାମଗ୍ରୀ। ତବେ ଶତକରା ତିରିଶ ଭାଗ ଦୋକାନ ହୟ ଖାବାରେ, ନୟତ ଥାଇ ମ୍ୟାସାଜେର। ଦୋକାନେର ସାମନେ ଏକ ସାରି ସୁବେଶା ତରନି ବସେ ଆଛେନ, ଆପନି ତାଦେର ମଧ୍ୟେ କୋନୋ ଏକଜନ କେ ବେଛେ ନିତେ ପାରେନ ଆପନାକେ ଦଲାଇମଲାଇ କରେ ଦେବାର ଜନ୍ୟ। ତିନ ଚାର ରକମେର ମ୍ୟାସାଜ ହୟ। ଏକଟା ହଲୋ ଥାଇ ପ୍ରଥାଗତ ମ୍ୟାସାଜ, ଯେ ଖାନେ ଶରୀରେର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶେ କିଛୁ ଭାବେ ମାଲିସ ଓ ଦଲାଇ ମଲାଇ କରେ ଆପନାର ପେଶୀ ଗୁଲୋକେ ଆଲଗା କରା ହୟ, ଆର ମ୍ୟାସାଜକେ ଚାଙ୍ଗା କରା ହୟ। ଏ ଛାଡ଼ା ଆଛେ ଫୁଲ ବଡ଼ ମ୍ୟାସାଜ, ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନିଷ୍ପର୍ଯ୍ୟୋଜନ, ତା ଛାଡ଼ା ଆଛେ ଫୁଟ ମ୍ୟାସାଜ, ଆପନାର ପାଯେର ପାତା ଓ ଆଙ୍ଗୁଲେର ଓପର ମ୍ୟାସାଜଓୟାଲିର ଆଙ୍ଗୁଲେର କାରିକୁରି ଆର ଆଛେ ଫିସ ମ୍ୟାସାଜ। ଏକଟା ଗାମଲାଯ ଜଳ ଭର୍ତ୍ତି କରେ ଆପନାକେ ପା ଡୁବିଯେ ବସତେ ବଲା ହବେ। ସେଇ ଜଳେ ଛାଡ଼ା ଥାକବେ କିଛୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ମାଛ, ଯାରା ଆପନାର ପାଯେର ମରା ଚାମଡ଼ା ଖେଯେ ନେବେ, ଆର

ପା ଟା ବେଶ ତାଜା ଲାଗବେ। ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ମ୍ୟାସାଜ ନିତେ ପାରେନା ସତିଇ ଭାଲୋ ଲାଗବେ। ଖରଚାଓ ଏମନ କିଛୁଇ ନା। ତବେ ଏର ବାହିରେଓ କିଛୁ କିଛୁ ମ୍ୟାସାଜ ପାରୀରେ ଅନୈସର୍ଗିକ ଅନେକ କିଛୁଇ ହୟ, କିନ୍ତୁ ସେ ସବ ନେହାତି ଶୋନା କଥା। ଆମି ଯେ ମ୍ୟାସାଜ ପାରୀର ଦେଖେଛି, ସେଥାନେ ଏରକମ କିଛୁଇ ନେଇ। ତବେ କିନା ସାଧାରନ ପାରୀରଙ୍ଗଲୋତେଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଚିତା ଏକ ସୁନ୍ଦରୀ ଆପନାର ଶରୀରେ ଦଲାଇମଲାଇ କରେ ଦିଚ୍ଛେ ଘନ୍ତାଖାନେକ ଧରେ, ଏହି ବ୍ୟାପାରଟା ଅନେକେର କାହେଇ ବେଶ ଶିହରନ ଜାଗାନୋ ଅନୁଭୂତି।

ଶହରେର ଏକେବାରେ ଦକ୍ଷିଣେ, କାନ୍ତେ ରାନ୍ତାର ହାତଲେର କାହେ, ସମୁଦ୍ରେ ଧାରେ ଏକଟା ଟିଲାର ଓପର ବିଶାଳ ଆକାରେର ରୋମାନ ହରଫେ ଲେଖା ଆଛେ ପାଟ୍ଟାୟା। ଏ ଲେଖା ଆବାର ରାତ୍ରେ ଆଲୋ ହୟେ ଜୁଲତେ ଥାକେ। ଆର ତାର କିଛୁଟା ଆଗେ, ରାନ୍ତାର ଶେଷ ଭାଗଟୁକୁତେ ସନ୍ଦେର ପର ଥେକେ ଗାଡ଼ି ଚଲା ବାରନ। ସେଟାର ନାମ “ଓୟାକିଂ ସ୍ଟ୍ରୀଟ”। ଶୁଦ୍ଧ ହାଁଟା ଛାଡ଼ାଓ ଏ ରାନ୍ତାର ଖ୍ୟାତି ଅନ୍ୟ ଜାଯଗାଯା ହାଜାରୋ କିମିମେର ନୈସର୍ଗିକ, ଅନୈସର୍ଗିକ ମୌଜ-ମନ୍ତ୍ରିର ଆଡ଼ିତ ହଲୋ ଏହି ଓୟାକିଂ ସ୍ଟ୍ରୀଟ। ସନ୍ଦେ ବେଳାୟ ଏଥାନେ ତୁକେ ହାଁଟତେ ଥାକୁନ, ସତିଇ ଚୋଖ ଟେରିଯେ ଯାବେ। କତ ରକମେର ସାଜୁ-ଗୁଜୁ କରେ ମେଯେରା ଘୁରଛେ, ଶୁଦ୍ଧ ମାତ୍ର ଆପନାର ମନୋରଙ୍ଗନ କରାର ଜନ୍ୟେ, ତା ନା ଦେଖଲେ ବିଶ୍ୱାସ ହୟ ନା। ରାନ୍ତାର ଧାରେ ଲାଇନ ଦିଯେ ବିଯାର ବାର। ସେଥାନେ ଝାଁକେ ଝାଁକେ ମେଯେରା ବସେ ଆଛେ। ତାଦେର ସିଂହଭାଗ ଥାଇ ହଲେଓ, କିଛୁ ଅନ୍ୟ ଦେଶେର ମେଯେରାଓ ରଯେଛେ ଦେଖଲାମ। ଭାରତୀୟ ଓ ଚୋଖେ ପଡ଼ଲୋ ଦୁ ଏକ ଜନ। ଟ୍ୟୁରିସ୍ଟରା ଏଥାନେ ଆସବେ, ଏସେ ରାନ୍ତାଯ ହାଁଟତେ ହାଁଟତେ କୋନ ଏକଟା ବିଯାର ବାରେ ତୁକବେନ, ତାର ପର ଏହି ମେଯେଦେର ସଙ୍ଗେ ଆଲାପଚାରିତା ଓ ବିଯାର ଚଲବେ। ବିଯାରେର ଦାମ, ଆପନାର ଜନ୍ୟେ ହୟତ ୫୦ ବାତ(Baht), ଆର ମେଯେଟିର ଜନ୍ୟ ୧୦୦। ଏଟାଇ ଏଥାନେର ଦସ୍ତର। ଆପନି ବିଯାର କିନେ ନା ଦିଲେ, କୋନ ମେଯେଇ ଆପନାର ସଙ୍ଗେ କଥା ବଲତେ ଆସବେ ନା। କିଛୁ ଆଲାପଚାରିତାର ପରେ ପଚନ୍ଦସଇ କୋନୋ ଏକଟିକେ ନିଯେ ଚଲେ ଯାଓଯା ଯାବେ ହୋଟେଲେର ଘରେ, ଅବଶ୍ୟଇ କିଛୁ ଅର୍ଥମୂଳ୍ୟ ଚୁକିଯେ। କିଛୁ ବିଯାରଖାନାୟ ନାଚ-ଗାନାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାକେ। ସେଥାନେ କୋନ ନର୍ତ୍କିକେ ମନେ ଧରଲେ ତାର ସଙ୍ଗେ ଆଲାଦା ଆଲାପଚାରିତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଛେ। ମନେ ଧରଲେ ତାକେଓ ହୋଟେଲେର ଘରେ ନିଯେ ଯାଓଯା ଚଲବେ, ତବେ କିନା, ଯେହେତୁ ସେ ବେତନଭୁକ ନର୍ତ୍କି, ତାଇ ବିଯାର ବାରେ କିଞ୍ଚିତ ପଯସା କ୍ଷତିପୂରନ ଦିଯେ ଯେତେ ହବେ। ତବେ ଏକଟା ବ୍ୟାପାର ଖେଯାଳ ରାଖା ଦରକାର। ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉନ୍ନତ ଶୁନତେ ଲାଗଲେଓ, ଏହି ମେଯେଦେର ସକଳେଇ କିନ୍ତୁ ଆଦତେ ମେଯେ ନୟ। ପ୍ରାୟ ୨୦% ଆସଲେ ଛେଲେ, ତାରା ମେଯେ ସେଜେ ଏଥାନେ ବସେ ଆଛେ। ବିଭିନ୍ନ ମାନୁମେର ବିଭିନ୍ନ ପଚନ୍ଦ। ଥାଇଦେର ଦେଖେ ଏମନିତେଇ ଛେଲେ-ମେଯେ ଆଲାଦା କରା ଶକ୍ତି। ଆର ଏକ୍ଷେତ୍ରେ, ଏରା ଏମନ ଭାବେ ସେଜେ ଥାକେ, କେ ଛେଲେ, ଆର କେ ମେଯେ, ସେଟା ଚେନା ପ୍ରାୟ ଅସନ୍ତ୍ବବା କାଜେଇ, ସୁଧି ପାଠକ, ଯଦି ଏହି ବିଯାର ବାରେ ପଚନ୍ଦସଇ ବାନ୍ଧବୀ ଖୋଜନେ, ଆଗେ ଏକଟୁ ଭାଲୋ କରେ ବାଜିଯେ ନେବେନ। ତବେ କିନା, ବିଯାର ବାର ଛାଡ଼ାଓ ରାନ୍ତାଯ ଅଜନ୍ତ୍ର ମେଯେରା ଦାଁଡ଼ିଯେ ଆଛେ ସେଜେ ଗୁଜେ। ଏଦେର ସଙ୍ଗେ ବିଯାର ବାରେ ଗିଯେ ବିଯାର ଖାଦ୍ୟର ଦରକାର ନେଇ, ଗନ୍ଧ-ଆଭାର ଓ ତେମନ ଧାର ଧାରେନା ଏରା କେଉ। ଏକଦମ ସୋଜା ସାପଟା ବିନିମୟ। ଯେଟା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରଲାମ, ସେଟା ହଲୋ, ବିଯାରଖାନାୟ ବସେ ଗନ୍ଧ କରଛେ ଯାରା, ତାରା ପ୍ରାୟ ସବାଇ ସାଦା ଟ୍ୟୁରିସ୍ଟ। ଆର ରାନ୍ତାଯ ଦାଁଡ଼ିଯେ ଥାକା ମେଯେଦେର ସଙ୍ଗେ ଯାରା ଦରଦସ୍ତର କରଛେ, ତାଦେର ମଧ୍ୟେ ଆମାଦେର ଦେଶୀ ଲୋକଜନେର ସଂଖ୍ୟା ସିଂହଭାଗ। ଏଦେର ବିଯାରପାନ, ବା ଗନ୍ଧ ଆଭାର ସମୟ ନେଇ। ତବେ ହ୍ୟାଁ, ଏକଟା କଥା ଅବଶ୍ୟ ବଲବୋ। ଆପନି ଯଦି ପରିବାର ପରିଜନେର ସଙ୍ଗେ ଘୁରତେ ଆସେନ, ଆପନାର ଦିକେ କେଉ ଫିରେଓ ତାକାବେନା, ବିରକ୍ତି କରବେନା। ଏତ ବିଯାରଖାନା, ହାଜାରେ ହାଜାରେ ବାର, କିନ୍ତୁ ଏକଟାଓ ମାତାଲ ଦେଖିନି ଥାଇଲ୍ୟାଙ୍କେ, ଦେଖିନି ରାନ୍ତାଯ କୋନରକମ ଅସଭ୍ୟତା ବା ମହିଳାଦେର ଅସମ୍ମାନ କରା। ମାଝ ରାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାନ୍ତାଯ ଘୁରନ ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ।

ପାଟ୍ଟାୟାତେ କ୍ୟାବାରେ ଆଛେ। ଆପନି କ୍ୟାବାରେ ବଲତେ ଇଯୋରୋପ ଆର ଆମେରିକାର ବିଖ୍ୟାତ କ୍ରେଜି ହର୍ସ ଶୋ ଭେବେ ବସବେ ନା। ଆବାଲ୍ୟ ସଂକ୍ଷାରେ ମାଥା ଖେଯେ ଏକବାରଇ ଦେଖେଛିଲାମ ସେଇ ନାଚ। ଦେଖେଛିଲାମ ନର୍ତ୍କିଦେର ଅସାଧାରନ ସୁନ୍ଦର ଜମକାଳେ ପୋଷାକ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତ୍ର ଭାବେ ମେଯେଗୁଲୋର ଉର୍ଧ୍ଵାଙ୍ଗ ନିରାବରନ। ତାଇ ଏହି କ୍ୟାବାରେ ନିଯେ କିଛୁଟା ସନ୍ଦେହ ଛିଲୋ। ଏଦିକ ଓଦିକ ଖବର ନିଯେ ଜାନଲାମ, ଏଥାନେ ସେରକମ କିଛୁ ହୟ ନା। ଅନେକ ଭେବେ, ଯା ଥାକେ କୁଳ-କପାଳେ ବଲେ କ୍ୟାବାରେ ଦେଖିତେ ତୁକେ ପଡ଼ଲାମ ସପରିବାରେ।

ଦୁ ଥାନା କ୍ୟାବାରେ ଶୋ ଖୁବ ନାମକରା। ଏକଟା ଆଲକାଜାର ଶୋ, ଆର ଏକଟା ଟିଫାନିଜ ଶୋ। ଯେ କୋନ ଏକଟାଯ ଚୁକତେ ପାରେନ। ଏକଦମ ସାମନେ ବସେ ଦେଖିଲେ ଟିକିଟେର ଦାମ ବେଶି। ନାଚ-ଗାନ ତୋ ଭାଲୋଇ ହଲୋ। ବହୁ ଦେଶେର ଏବଂ ଭାଷାର ଗାନ ଏବଂ ନାଚ ହଲୋ। ବଲିଓଡ ଓ ଛିଲୋ – “ଦୋଳା ରେ... ଦୋଳା ରେ” ବଲେ ଥାଇରା ଭାଲୋଇ କୋମର ଦୋଲାଲେନ। ତବେ ଆମାର ଭାଲୋ ଲାଗଲୋ ଏକଟା ଚିନେ ଗାନ ଓ ନାଚ। ସୁରଟା ଭାରି ମାୟାମୟ। ବହୁ ବହୁ ଆଗେ, ରେଡିଓ ପିକିଂ (ଆମାର ଛୋଟୋ ବେଲାଯ ପିକିଂ, ବୈଇଜିଂ ହୟ ଯଦିଓ, ରେଡିଓ ବଲତେ ଏଖନୋ ପିକିଂଟାଇ ମନେ ଆସେ ପ୍ରଥମେ) ଏରକମ କିଛୁ ଗାନ ଓ ସୁର ଶୋନାତୋ ତାଦେର ବାଂଳା ଅନୁଷ୍ଠାନେ। ଯଦିଓ ଗାନେର ଭାଷାର ବିନ୍ଦୁବିସର୍ଗ ବୁଝାଇମାନ ନା। କେନ ଜାନି ମନେ ହଲୋ, ଏଖାନେ ଜାଁକଜମକ ହୟତ ଅନେକ ବେଶି, କିନ୍ତୁ ସେଇ ପ୍ରଥମ ଦେଖା ରାମାଯାନର ନୃତ୍ୟନାଟ୍ୟ ଯେଣ ପ୍ରାନେର ଛୋଟା ଆର ଏକଟୁ ବେଶି ଛିଲୋ। ଓହୋ, ଆର ଏକଟା କଥା ବଲେ ରାଖି, ଯଦିଓ ଅବିଶାସ୍ୟ ଶୋନାବେ, ତବୁଓ, ଏହି ଦୁଟୋ ଶୋ କିନ୍ତୁ ଆସଲେ ଲେଡ଼ି-ବ୍ୟ ଶୋ। ଅର୍ଥାତ୍ ଯାଁରା ନାଚେନ, ତାଁରା ସବାଟ ପୁରୁଷ। ଯଦିଓ ଏହିଦେର ଆୟାର ଫଳାସ ଫିଗାର, ସୁଲଲିତ ବାହୁ ଓ ପଦ ଯୁଗଳ ଏବଂ ବାକି ସବ ଶାରୀରିକ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖେ କିଛୁତେଇ ଆପନି ଭାବତେ ପାରବେନ ନା ଏହା ଛଲେ। ଆମିଓ ପାରିନି। ଏକଟା ଦୁଟୋ କ୍ଷେତ୍ରେ ଏକଟୁ ଖଟକା ଯେ ଲାଗେନି ତା ନୟ, ଯେମନ ଗଲାର ସ୍ଵରା କିନ୍ତୁ ସନ୍ଦେହ ନିରସନେର ପକ୍ଷେ ତା ଯଥେଷ୍ଟ ନୟ। ପରେ ବିଶ୍ୱାସ ନା ହେଉଥାତେ ଇନ୍ଟାରନେଟ୍ ଖୁବେ ଦେଖେ ତାରପର ନିଶ୍ଚିତ ହେଯେଛି, ଆର ବୁଝେଛି, କେନ କ୍ରେଜି ହର୍ସ ଶୋ ଏର ଥେକେ ଏହି କ୍ୟାବାରେ ଆଲାଦା।

ଏକଟା ସମୟ ପାଟ୍ଟାଯାର ଖ୍ୟାତି ଛିଲୋ ଶୁଦ୍ଧି ଓ ଯାକିଂ ସ୍ଟ୍ରୀଟେର ଜନ୍ୟ। କିନ୍ତୁ ଗତ କିଛୁ ବହୁରେ ଥାଇ ସରକାର ଏହି ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ବଦଳାବାର ଅନେକ ଚେଷ୍ଟା କରେଛେନ। ଆଜକେର ପାଟ୍ଟାଯାଯ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରମୋଦବିଲାସୀ ଲୋକଜନ ନୟ, ବହୁ ମାନୁଷ ପରିବାର ପରିଜନ ନିଯେଓ ଆସଛେନ। ଏମନକି ଆମାର ତୋ ମନେ ହଲୋ ତାଁଦେର ସଂଖାଇ ବେଶି। ପରିବାର ନିଯେ ଯାଁରା ଏସେହେନ, ତାଁଦେର ମଧ୍ୟେ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଟ ବୋଧହୟ ରକ୍ଷ ଦେଶେର ମାନୁଷ, ତାର ପରେଇ ଆହେନ ଚିନେରା। ଭାରତୀୟଦେର ମଧ୍ୟେ ଦଲ ବେଁଧେ ହେଲେ ଛୋକରାରା ମୌଜ-ମୁଣ୍ଡ କରତେଓ ଏସେହେ, ଆବାର ଅନେକେ ପରିବାରେର ସଙ୍ଗେ ଛୁଟି କାଟାତେଓ ଏସେହେନ। ସେରକମ ମାନୁଷେର ଜନ୍ୟେ ପ୍ରବାଲ ଦ୍ଵୀପ (କୋରାଲ ଆଇଲ୍ୟାନ୍ଡ) ଭ୍ରମ ଖୁବ ଭାଲୋ ଏକଟା ପରିକଳ୍ପନା। ପାଟ୍ଟାଯାର ସମୁଦ୍ରତୀର ଥେକେ ସମୁଦ୍ରେ ଭେତ୍ରେ ପ୍ରାୟ ୬-୭ କିଲୋମିଟର ଦୂରେ ଏକଥାନା ପ୍ରବାଲ ଦ୍ଵୀପ ରଯେଛେ। ପାଟ୍ଟାଯାର ସୈକତ ଥେକେ ସ୍ପିଡ଼ବୋଟ ନିଯେ ଆସେ ଏହି ଦ୍ଵୀପେ। ସ୍ପିଡ଼ବୋଟେ ଯେତେଯେତେ ଦୂର ଥେକେ ଫିରୋଜା ରଙ୍ଗେର ଜଲେର ମଧ୍ୟେ ସବୁଜ ଗାଛପାଳା ଢାକା ଦ୍ଵୀପଟା ଚୋଖେ ପଡ଼ିଥେଇ ମୁଖ ଦିଯେ ବେରିଯେ ଏଲୋ – “ଏ ତୋ ସବୁଜଦ୍ଵୀପ”। ଆପନି ଯଦି ତପନ ସିଂହେର “ସବୁଜ ଦ୍ଵୀପର ରାଜା” ଛବିଟା ଦେଖେ ଥାକେନ, ତାହଲେ ଆନ୍ଦାମାନେର ଠିକ ଏରକମ ଦେଖିତେ ଏକଟା ଦ୍ଵୀପକେ ଆପନି ଦେଖିଥେନ ସବୁଜ ଦ୍ଵୀପ ବଲେ। ଆନ୍ଦାମାନେ କିନ୍ତୁ ଆଦତେ ପ୍ରବାଲେର ତୈରି ଦ୍ଵୀପ। ଆମାକେ, ଆମାର ଖୁବ ସନିଷ୍ଠ ଏକଜନ ବାର ବାର ଆନ୍ଦାମାନେର ଗଲ୍ଲ ଶୁନିଯେଛେ, ଯେତେ ବଲେଛେ। କିନ୍ତୁ ପୋଡ଼ା କପାଳ ଆମାର, ଆମି କଥନୋ ଆନ୍ଦାମାନ ଯେତେ ପାରିନି। ଯଦି ଯେତେ ପାରି, ତାର ବର୍ଣନାର ସଙ୍ଗେ ମିଲିଯେ ଦେଖିତେ ପାରବୋ ଆନ୍ଦାମାନ। ଯାଇହୋକ, ସ୍ପିଡ଼ବୋଟେ ଉଠେ ସୋଜା ଗିଯେ ଓହି ସବୁଜ ଦ୍ଵୀପେ ପୋଛନୋର ବଦଳେ, ଆପନି ମାଝପଥେ ଥାମତେ ପାରେନ ପ୍ଯାରାଣ୍ଟ୍ୟଟେ ଓଡ଼ାର ଅଭିଜ୍ଞତା ଅର୍ଜନ କରାର ଜନ୍ୟେ। ଆପନି ଯଦି ଆମାର ମତ ଦୂର୍ଲିଚିତ୍ତ ହେବ, ତାହଲେ ଏହି ରୋମାଞ୍ଚ ଆପନାର ଜନ୍ୟେ ନୟ। ଏକମାତ୍ର ସାହସିରାଇ ଏଖାନେ ରୋମାଞ୍ଚରେ ସ୍ଵାଦ ନିତେ ପାରେନ। ଏ ଛାଡ଼ା ଜଲେର ତଳାଯ ଡୁବୁରି ହେବ ପ୍ରବାଲ ଦେଖିତେଓ ଯେତେ ପାରେନ ସବୁଜ ଦ୍ଵୀପେ। ସାତାର ଜାନାର ଦରକାର ନେଇ।

ସମୁଦ୍ରେ ମାଝଥାନେ ଏକଟା ବିଶାଳ ଜେଟି ତୈରି କରା ହେବେଛେ। ସେଇ ଜେଟିର ପେଛନ ଦିକେ ବସାର ଜାଯଗା, ଆର ସାମନେ ଦିକେ କିଛୁଟା ଖୋଲା ଜାଯଗା। ସ୍ପିଡ଼ବୋଟ ଆପନାକେ ଏଖାନେ ନାମିଯେ ଦେବେ। ସାମନେର ଖୋଲା ଜାଯଗାଯ ଗିଯେ ଦେଖିବେନ ଅନେକେ ଜଡ଼ସଡ଼ ହେବେ ଦାଁଡ଼ିଯେ, ଠିକ ବୁଝାତେ ପାରଛେନା, ସାହସ କରେ ଉଡ଼ିବେ କିନା। ଓଦିକେ ସାମନେ କିଛୁ ଇଯେ ପାକା ଓ ସ୍ତାଦ ଏଗିଯେ ଗିଯେ ଲାଇଫ ଜ୍ୟାକେଟ ଆର ପ୍ଯାରାଣ୍ଟ୍ୟଟ ପରେ ତୈରି ହଚେ ଓଡ଼ାର ଜନ୍ୟେ। ବ୍ୟାପାରଟା

କିଛୁଟା ଏରକମ। ଆପନାକେ ଲାଇଫ ଜ୍ୟାକେଟ ପରାନୋ ହୟ, ତାରପର ଆପନାକେ ଏକଟା ପ୍ୟାରାଶ୍ୟଟେର ସଙ୍ଗେ ଜୁଡ଼େ ଦେଓୟା ହୟ।

ଆପନାର ଆର ପ୍ୟାରାଶ୍ୟଟେର ଏଇ ଗାଟବନ୍ଧନ ଆବାର ଦାଡ଼ି ଦିଯେ ଜୋଡ଼ା ଆଛେ ଏକଟା ସ୍ପୀଡ଼ବୋଟେର ସଙ୍ଗେ ସ୍ପୀଡ ବୋଟ ନିଚେ, ଜଳେ। ଆର ଆପନି ଜେଟିର ପାଟାତନେର ଓପରେ। ତାର ପରେ ଶୁରୁ ହୟ ମାଦାରି କା ଖେଲା ସ୍ପୀଡ ବୋଟ ଆପନାକେ ଟେନେ ନିଯେ ଯାଯା ପାଟାତନ ଥେକେ ଯେଇ ଆପନି ପଡ଼ିବେନ ଜଳେ, ସେଇ ମୁହଁରେ ହାଓୟା ପାକଡ଼େ ନେଯ ଆପନାର ପ୍ୟାରାଶ୍ୟଟ, ଆର ମାନୁଷ ଶୂନ୍ୟ ଉଡ଼ିବେ ଥାକେ ସ୍ପୀଡ଼ବୋଟେ କରେ ଏଦିକ ଓଦିକ ଜଳେର ଓପର ଘୁରିଯେ ଏନେ ଆବାର ଆପନାକେ ଓଇ ଜେଟିର ଓପର ନାମିଯେ ଦେବେ। ଅନ୍ୟରା

ପ୍ୟାରାଶ୍ୟଟ ଜଡ଼ିଯେ ଓଖାନେ ଦାଁଡ଼ାଲେ ଆପନି ପେଛନେ ଦାଁଡ଼ିଯେ ଉଂସାହ ଦିତେ ପାରେନା। “ଓଇ ତୋ ସବାଇ କରଛେ, ଆମରାଇ ଶୁଧୁ ଭୟ ପାଇ। କିଛୁ ହବେ ନା, ଏରା ଖୁବ ଭାଲୋ କରେ କରିଯେ ଦେବେ”। କିନ୍ତୁ ନିଜେ ଉଡ଼ିବାର ଜନ୍ୟେ ଦାଡ଼ିଦା ବେଁଧେ ଓଇ ଖୋଲା ଯାଯଗାଯ ଦାଁଡ଼ାଲେଇ ଚିତ୍ତିରା ହାତେର ତେଲୋ ବରଫେର ମତ ଠାନ୍ଡା, ଜିଭ ତାଲୁ ଶୁକିଯେ କାଠା ଆପନ ଚତୁର୍ଦଶ ପୁରୁଷେର ନାମଗୋତ୍ର ମୂରନେର ଚେଷ୍ଟା, କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ପିତୃଦେବେର ନାମଓ ମୂରନ କରତେ ନା ପାରା, ଯେ ବା ଯିନି ସବଚେଯେ ବେଶ ଉଂସାହ ଦିଯେ ଠେଲେ ଠୁଲେ ଆପନାକେ ଏଇ ବିପଦେ ଫେଲିଲେନ , ମାନସପଟେ ତାଁର ନାମେ ଅଶ୍ଵିଳ ଶବ୍ଦ ସମ୍ମହେର ଘୋରାଫେରା, ଆର ପରିଶେଷେ ତଳପେଟେ ପ୍ରବଳ କନକନେ ଏକଟା ଚାପ ମତ। ଯାରା ଏଇ ଗୋଟା ବ୍ୟାପାରଟାର ବ୍ୟବସ୍ଥାପନାୟ, ସେଇ ସବ ଲୋକେରା ଆପନାକେ ଅନେକ କିଛୁ ବଲଛେ ଭାଙ୍ଗା ଭାଙ୍ଗା ଇଂରିଜିତେ, କିନ୍ତୁ ସେ ସବ ଶୋନାର ମତ ଅବସ୍ଥାଯ ଆପନି ତଥନ ନେଇ। ଏକେ ଲାଇଫ ଜ୍ୟାକେଟ, ତାର ଓପର ଇଂରିଜିକିଡି ବିଭିନ୍ନ ଦାଡ଼ିର ବାଁଧନ। ସେ ବାଁଧନ ଆବାର ବାଁଧା ହେଁବେ ଆପନାର ଅଶ୍ଵାନ-କୁଶାନେର ଖୁବ କାହାକାହି ଜାଯଗା ଦିଯେ। ଆପନି ଆରୋ ସିଁଟିଯେ ଆଛେନ ତାଇ ଜନ୍ୟେ। ପେଛନେ ଫିରେ ଏକବାର ଦେଖାର ଚେଷ୍ଟା କରିଲେନ ବାକିଦେଇ, କିନ୍ତୁ ସେଇ ମୁହଁରେଇ ଏକଟା ବୋଞ୍ଚାଇ ହ୍ୟାଁଚକା ଏସେ ଲାଗିଲୋ ଆପନାର ବପୁତୋ। ହିଡ ହିଡ କରେ ଟାନଛେ କେଉ ଆପନାକେ ସାମନେ। ଯେ ଛୋକରା ଏତକ୍ଷନ ଆପନାକେ ଧରାଚୁଡ଼ୋ ପରାଚିଲୋ, ସେ ବ୍ୟାଟାଓ ଆପନାର କାଁଧେ ଏକଟା ଚାପଡ଼ ମେରେ ଆପନାକେ ବାଇ ବାଇ କରେ ଦିଲୋ। ଏତକ୍ଷନ ମନେ ହଚ୍ଛିଲୋ ଆପନି ଭିତ୍ତି, ଏଥିନ ଏଇ ମୁହଁରେ ମନେ ହଚ୍ଛେ ଆପନି ବିଶି ରକମ ଅସହାୟ। ପାଟାତନେର ଓପର ଦିଯେ ହିଂଚିଡ଼େ ଟେନେ ନିଯେ ଯାଓୟା ହଲୋ ଆପନାକେ, କିନ୍ତୁ ସେଟା ଏକ ମୁହଁର୍ତ୍ତ ମାତ୍ର। ତାର ପରେଇ ପାଟାତନ ଶେଷ। ପ୍ରାୟ କୁଡ଼ି ବାଇଶ ଫୁଟ ନିଚେ ସମୁଦ୍ରେର ଜଳ। ଆପନାର କାନେ ଏକଟା ହୁହ କରେ ଶବ୍ଦ, ଶିରଦାଁଡ଼ାଯ ଗଞ୍ଜେତ୍ରୀର ବରଫ ଗଲା ଜଳ, ତଳପେଟେ ଏକଟା କନକନେ ଘୁର୍ଣ୍ଣିବାଢ଼ ତାନ୍ତବ। ଫାଁରା ପ୍ଲିନେ ଚେପେ କଥନେ ଏୟାର ପକେଟେ ପଡ଼େଛେନ, ତାଁର କିଛୁଟା ଆନ୍ଦାଜ କରତେ ପାରିବେନ। ଶୌଁ ଶୌଁ କରେ ଜଳେର ଦିକେ ନେମେ ଯାଚେନ ଆପନି। କମଳା ରଙ୍ଗେ ସ୍ୟାନ୍ଦୋଗେଣ୍ଜି ପାନା ଲାଇଫ ଜ୍ୟାକେଟ ଆପନାକେ ଜଳେ ଭାସିଯେ ରାଖତେ ପାରେ, ଏଇ ସନ୍ତାବନାଟାଇ ମାଥା ଥେକେ ଗାୟେବ ହୟେ ଯାଯା ତଥନ।

ଆରୋ ନାମଛେନ, ନାମଛେନ, ପାଯେ ସମୁଦ୍ରେର ଜଳେର ଏକଟା ବାପ୍ଟାଓ ବୋଧହୟ ଲାଗିଲୋ। କିନ୍ତୁ ହଠାତ କେଉ ଏକଜନ ଆପନାର କାଁଧ, କୋମର, ପେଟ ଜାପଟେ ଧରେ ଓପର ଦିକେ ଏକଟା ହ୍ୟାଁଚକା ଟାନ ମାରିଲୋ। ଆପନି ଏକ ଝଟକାଯ କିଛୁଟା ଶୂନ୍ୟେ ଉଠେ ଗେଲେନା। ଆର ପଡ଼ିଛେନ ନା ନିଚେ। ପ୍ରଥମଟା ଧାଁଧା ଲାଗେ, କି ଘଟିଲୋ ସେଟା ଭାଲୋ କରେ ବୋକ୍ଯା ଯାଯ ନା। କିନ୍ତୁ ତାର ପରେ ଓପର ଦିକେ ତାକିଯେ ଦେଖିବେନ ପ୍ୟାରାଶ୍ୟଟେ ହାଓୟା ଧରେ ନିଯେଛେ। ଆର ସେ ଇ ଆପନାକେ ଉଡ଼ିଯେ ନିଯେଛେ। ଧରେ ଏକଟୁ ପ୍ରାନେର ସ୍ପନ୍ଦନ ଅନୁଭବ କରା ଯାଚେହା ଏ ଯାତ୍ରା ହୟତ ବେଚେଇ ଗେଲେନା। ଏଦିକ ଓଦିକ ତାକିଯେ ଦେଖିବେନ ଆପନାର ସାମନେ ଏକଟୁ ଦୂରେ ପାଟାଯା ଶହରେ ଉଁ ଉଁ ବାଢ଼ି ଘର। ପାଥିର ମନେ ହୟ ନିଜେକେ। ମନେ ହୟ ଶୁଧୁ ଉଡ଼େ ଚଲା ଯେତ ଯଦି ଏଇ ଭାବେ ଠିକ ଯେ ମୁହଁରେ ଆପନି ଉପଭୋଗ କରତେ ଶୁରୁ କରେନ, ତଥନଇ ସ୍ପୀଡ଼ବୋଟ ଆରୋ ଏକଟା ବାଁକ ଘୁରେ ଆପନାକେ ଜେଟିର କାହାକାହି ନିଯେ ଏସେ ଗତି କମାତେ ଥାକେ, ଆପନି ଓ

ନାମତେ ଥାକେନ ନିଚେର ଦିକେ। ଜେଟିର ଓପର ଆପନାକେ ଧରେ ନେଯ କିଛୁ ଲୋକ ଜନ। ଧରାଚୁଡ୍ଗୋ ଛେଡେ ବେରିଯେ ଆସେନ ଆପନି। ମୁଖେ ବିଜୟୀର ହାସି, ଆର ପକେଟେ ଆଗାମୀ ବେଶ କିଛୁ ବହୁର ଘରୋଯା ଆଭଦ୍ରା ଜମାବାର ରସଦ ସଂଗ୍ରହ କରେ।

ନାନା ରକମ ଆନନ୍ଦ ଓ ବିନୋଦନେର ଉପକରନେର ମାର୍ଖାନ୍ତେ ମନ ଖୁଣ୍ଟଖୁଣ୍ଟ କରଛେ। ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ୟ ଖୁବ ବେଶୀକଣ ଟାନେନା ଆମାକେ। ଆମ ଏକଟୁ ସୃଷ୍ଟିଛାଡ଼ା ଆଛି। ବରଂ ଅଚେନା କୋନ ଶହରେର ବ୍ୟକ୍ତତମ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ ଆମାକେ ଘନଟାର ପର ଘନଟା ହାଁଟତେ ବଲୁନ, ଆମ ଏକ ପାଯେ ଖାଡ଼ା। ଆର ଆକର୍ଷନ କରେ ମାନୁଷ ଏବଂ ମାନୁଷେର କୀର୍ତ୍ତି। ଅନେକ ବହୁର ଆଗେ, ସେଟା ବୋଧହୟ ୧୯୮୯ ସାଲ, ଆମରା ବେଡ଼ାତେ ଗିଯେଛିଲାମ ରାଜଗୀର। ସକାଳ ବେଳା ବେରୋନୋ ହଲୋ, ଯାବୋ ନାଲନ୍ଦା ଦେଖିତେ ଏକ ଭଦ୍ରଲୋକ, ତିନିଓ ବାଙ୍ଗଲି, ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ କରେଛିଲେନ, ନାଲନ୍ଦାୟ ତୋ ସବଇ ଭାଙ୍ଗଚୋରା। ସେଇ ବୟସେଇ କଥାଟାଯ ଖୁବ ଅବାକ ଲେଗେଛିଲୋ। ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଦେ ଆମ ଶୁଧୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ୟ ଦେଖିତେ ଆର କେନାକାଟା କରତେ ଆସିନି। ହାତେ ସମୟ ମାତ୍ର ପାଁଚ ଦିନ। ତାରଇ ମଧ୍ୟେ ଯତଟା ପାରି ଦେଖେ ନିତେ ହବେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ନୃତ୍ୟନାଟ୍ୟ ମନ କେଡ଼େଛିଲୋ। ବ୍ୟାଙ୍କକେର ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ ଏଦିକ ଓଦିକ ହେଠେ ବେଡ଼ିଯେ ଭାଲୋ ଲାଗିଛିଲୋ। କିନ୍ତୁ ତବୁଓ ଯେନ ଠିକ ଯା ମନ ଚାଇଛେ, ତାର ସବ କିଛୁର ନାଗାଳ ପାଞ୍ଚି ନା। କୋନ କିଛୁ ଚେଯେ, ନା ପେଲେ, ଆମାର ବଡ଼ ଥିଦେ ପାଯା ରାଷ୍ଟ୍ରାର ଧାରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଟେଲାଗାଡ଼ିତେ ଖାବାର ଦାବାର ବିକ୍ରି ହଚ୍ଛେ। ଆର ଆଗେଇ ବଲେଛି, ଦୋକାନପାଟେର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରାୟ ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଖାବାରେର ଦୋକାନ।

ଥାଇ ଖାବାରେର ଖ୍ୟାତି ବିଶ୍ୱଜୋଡ଼ା। ଚିନେ ରାନ୍ନାର ଧାରାଲୋ ସ୍ଵାଦ ଯେମନ ଆଛେ ଥାଇ ରାନ୍ନାୟ, ତେମନି ଆଛେ ଭାରତୀୟ ପାକଶାଲେର ମାଖୋ ମାଖୋ ଜମାଟି ବୈଠକି ଭାବ। ଆମାର କେମନ ଜାନି ମନେ ହଲୋ, ଭୋଗୋଲିକ ଅବସ୍ଥାନେର ମତଇ, ଏ ରାନ୍ନା ଚିନେ ଓ ଭାରତୀୟ ରାନ୍ନାର ମାଝାମାଝି। ଥାଇ ରାନ୍ନାୟ ମଶଲାର ବ୍ୟବହାର ଆଛେ, ତବେ ସେଟା ଉତ୍ତର ଭାରତୀୟ ରାନ୍ନାର ମତ ପ୍ରଚୁର ନୟ। ଆର ଥାଇ ମଶଲା ପ୍ରଧାନତଃ ଟାଟକା ଆର କାଁଚା ସବଜି। ଏଦିକ ଥେକେ ବରଂ ଖାଁଟି ବାଙ୍ଗଲୀ ରାନ୍ନା, ଥାଇ ରାନ୍ନାର ଅନେକ କାଛାକାଛି, ଯେଥାନେ ମଶଲାର ବ୍ୟବହାର ଉତ୍ତର ଭାରତେର ତୁଳନାୟ ଅନେକ ପରିମିତି ଥାଇ ଦେର ଆସଲ ଖାବାର ହଚ୍ଛେ ଭାତ। ତାର ସଙ୍ଗେ ଝୋଲ ଆର କିଛୁ ତରି-ତରକାରି। ମାଛେର ବ୍ୟବହାର ଖୁବ ବେଶି। ମାଂସେର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରଧାନତଃ ମୁରଗି ଆର ଶୁଯୋର। ପାଁଠାର ମାଂସ ଅଜାନା। ଗରୁର ମାଂସ ଖାଓଯା ହୟ, ତବେ ବହୁଳ ପ୍ରଚଲିତ ନୟ। ବରଂ ଦେଖିଲାମ ମାଛ ଛାଡ଼ାଓ ଆରୋ ଅନେକ ସାମୁଦ୍ରିକ ପ୍ରାନୀ ଖାଓଯା ହଚ୍ଛେ। କିଛୁ ଆମାଦେର ଖୁବ ପରିଚିତ, ଯେମନ କାଁକଡ଼ା-ଚିଂଡ଼ି, ଆବାର କିଛୁ ଅଚେନା, ଯେମନ ଝିନୁକ, ଅଟ୍ଟୋପାସ ବା ଶୁଇଡା। ତବେ ପ୍ରଧାନତ ସାଧାରନ ମାନୁଷେର ଖାବାର ହଲୋ ଭାତ ଆର ଏକଟା ମାଛେର ଝୋଲ ଗୋଛେର ବ୍ୟାପାର। ସେଇ ଝୋଲେ ଥାକେ କିଛୁ ସବଜି, ମାଛ ବା ମାଂସ, ଚିଂଡ଼ିର ମଳମ, ଲେବୁ ପାତା ଆର ନାରକୋଲେର ଦୁଧା ବେଶ ଏକଟା ଟକ୍ ମିଷ୍ଟି ସ୍ଵାଦ। ଆମାଦେର ଜିଭେ ଭାଲୋଇ ଲାଗେ। ରାଷ୍ଟ୍ରାର ଟେଲାଗାଡ଼ିତେ ବିକ୍ରି ହଚ୍ଛେ “ସାତେ”। ଏ ହଲୋ ଇନ୍ଦୋଚିନେର କାଯଦାଯ ତୈରି କାବାବ। ମୁଘଲାଇ କାବାବେର ବପୁ ସ୍ଵାଦ ବା ମେଜାଜ କୋନୋଟାଇ ଏର ନେଇ। କିନ୍ତୁ ଅତିଶ୍ୟ ହାଲକା, ଆର ସଞ୍ଚାଓ ବଟେ। ଦଶ ବାତ ମାନେ ଆମାଦେର କୁଡ଼ି ଟାକା ଦିଯେ ଏକ କାଠି ତେ ଅନେକ ଗୁଲୋ କାବାବ ପାବେନ। ଆମାର ତୋ ଦିବି ଲାଗିଲୋ। ଛୋଟୋ ଛୋଟ କାଠିତେ ଗାଁଥା ସସେଜ ବିକ୍ରି ହଚ୍ଛେ। ମାଂସେର ସସେଜ ଛାଡ଼ାଓ ରଯେଛେ ମାଛ, ଶୁଇଡା ବା ଚିଂଡ଼ିର ସସେଜ ବା ବଲ। ମାଛ ବା ମାଂସେର କିମା କରେ, ସେ ଗୁଲୋ ଲାଡୁ ପାକିଯେ ବଲ ତୈରି କରା ହଯେଛେ। ଖାବାର କାଯଦାଟା ଦିବି। କାଠିତେ ଗାଁଥା ଏହି ବସ୍ତୁ ଗୁଲୋର ମଧ୍ୟେ ଯେଟା ଯେଟା ଆପନାର ପଚନ୍ଦ, ସେଟା ସେଟା ଆଶ୍ରମ ଦିଯେ ଦେଖାଲେ ଦୋକାନି (ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରେ ମହିଳା) ସେଇ କାଠି ଗୁଲୋ ତୁଲେ ଗ୍ରୀଲେ ବସିଯେ ଦେନ। ସେଟା ଏକଟା କଯଳାର ଆଣ୍ଟନ, ଆର ତାର ଓପରେ ଏକଟା ଧାତବ ତାରେର ଜାଲ। ଏକଟୁ ପର, ସେକୁ ହେଲେ, ଏକଟୁ ସମ୍ ଆର ସ୍ୟାଲାଡ ସହଯୋଗେ ଆପନାକେ ପରିବେଶନ କରେନ। ସମ ଆବାର ମୂଲତଃ ମିଷ୍ଟି-ଖାଲ। ଏକଟୁ ଅନ୍ତୁତ ମନେ ହଲେଓ, ମିଠେକଡ଼ା ସ୍ଵାଦଟା କିନ୍ତୁ ଦିବି ଜମେ। ଏର ସଙ୍ଗେ ଥାଇ ମାନୁଷଜନ ଖାନ ଏକତାଲ ଭାତ। ଥାଇ ଭାତ, ଆମାଦେର ଭାତତେର ମତ ନୟ। ଏଦେର ଭାତ ଯାରବାରେ ହୟନା। କେମନ ଏକଟା ତାଲ ପାକାନୋ ଚଟଚଟେ ମନ୍ଦ। ଖୁବ ନତୁନ ଆତପ ଚାଲେର ଭାତ ଯେମନ ହୟ, ତେମନ ଦେଖିତେ ତବେ ଖେତେ ଖୁବହି ଭାଲୋ। ଥାଇରା ମୂଲତଃ ଏହି ଭାତ ଖାନ ଦିନେ ୩ ଥେବେ ୪ ବାରା ଆର ତାର ସଙ୍ଗେ ଝୋଲ ଝୋଲ କିଛୁ ଏକଟା। ପ୍ରଧାନତଃ ମାଛ ବା ମାଂସ ଆର ତାର ସଙ୍ଗେ ସବଜି ଦିଯେ ତୈରି ଝୋଲ। ତାତେ ନାରକୋଲେର ଦୁଧର ବ୍ୟବହାର ଖୁବ ବେଶି। ଲେବୁର ଗନ୍ଧ ଓ ଯାଳା ପେଁଯାଜଶାକେର ମତ

ଦେଖିତେ ଏକରକମ ସବଜି ହୁଯ ଏଥାନେ, ଯା ଏରା ପ୍ରାୟ ସବ କିଛୁତେ ଦେଇବ। ଏର ନାମ ଲେବୁ ଘାସ। ଯଦିଓ ଘାସେର ସଙ୍ଗେ ଏର ଦୃଶ୍ୟତ ମିଳ କମିଇ। ଆର ତାର ସଙ୍ଗେ କାଫିର ଲେବୁ ପାତି ଲେବୁର ମତ ଛୋଟ ଲେବୁ ଘନ ସବୁଜ ରଙ୍ଗ। ଗା ଟା ଏବଡୋ ଖେବଡୋ ଆର ରଙ୍ଗଟା ଘନ ସବୁଜ। କାଫିର ଲେବୁର ଖୋସାଟାଇ ପ୍ରଧାନତଃ ବ୍ୟବହାର ହୁଯ ଗନ୍ଧେର ଜନ୍ୟ। ଯେ କୋନ ଥାଇ ଖାବାରଇ ଖାନ ନା କେନ, ତାତେ ଏହି ଲେବୁ ଲେବୁ ଏକଟା ଗନ୍ଧ ପାବେନ। ଏର ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହାର କରା ହୁଯ ଗାଲାଂଗାଲ ବଲେ ଆଦା ଜାତୀୟ ଏକ ରକମ ମୂଳ। ଦେଖିତେ ଅନେକଟା ଆଦାରଇ ମତ, ତବେ ରଙ୍ଗ ଆର ସ୍ଵାଦ ଗନ୍ଧ ଅନେକ ହାଲକା। ଅନେକ ରାନ୍ଧାଯ କାଁଚା ହଲୁଦ ବ୍ୟବହାର କରା ହୁଯ। ଏର ସଙ୍ଗେ ପଡ଼େ ଚିଂଡ଼ିର ମଲମ। ଘୁଷୋ ଚିଂଡ଼ି କେ ପିଷେ, କଯେକ ଦିନ ଗାଁଜିଯେ ସେଟା ରାନ୍ଧାଯ ବ୍ୟବହାର କରା ହୁଯ। ଖେତେ କିନ୍ତୁ ବେଶ। ରାନ୍ଧାର ସ୍ଵାଦ ନିଚକ ନୋନତା ବା ଚାଷାଡ଼େ ଝାଲ ନୟ, ବରଂ ବେଶିର ଭାଗ ପଦେ, ହାଲକା ତେଣୁଲ ଆର ସାମାନ୍ୟ ଗୁଡ଼ ଦିଯେ ଘଟିଦେର ରାନ୍ଧାର ମିଠେ-କଡ଼ା ଭାରସାମ୍ୟେର ସ୍ଵାଦେର ଜାଦୁ ଏନାରାଓ ଦେଖିଯେ ଥାକେନ। ଥାଇ ଝୋଲ ବା ତରକାରି ପ୍ରଧାନତଃ ତିନ ଚାର ରକମେର ମଶଳାର କହିନେଶନ ବ୍ୟବହାର କରେ ତୈରି ହୁଯ। ପ୍ରଥମ ରକମ ମଶଳା ଟକ୍ଟକେ ଲାଲ, ଏବଂ ବଲାଇ ବାହଲ୍ୟ ପରେର ଦିନ ସକାଲେ ମନେ କରିଯେ ଦେଇ ଆଗେର ଦିନ କି ଖେଯେଛେନ। ଏର ପରେ ଆଛେ ଏକ ରକମ ସବୁଜ ମଶଳା ଆର ହଲଦେ ମଶଳା। ସବୁଜ ମଶଳା ଦେଓଯା ପଦ ଗୁଲୋ ଖୁବ ହାଲକା ଆର ସହଜ ପାଚ୍ୟ। ଲାଲ ଗୁଲୋ ଘୋରତର ଗୁରୁପାକ। କିନ୍ତୁ ସ୍ଵାଦ ଓହି ଲାଲେଇ ବେଶି। ହଲଦେ ଗୁଲୋ ଏହି ଦୁଇ ଏର ମାଝାମାଝି। ସବ ଦିକ ଥେକେହା।

ବ୍ୟାଂକକ ଶହରଟା ଅତିକାଯ ଆଗେଇ ବଲେଛି। ଆର ଶହରେର ଚେଯେଓ ଯେନ ବଡ ଅସଂଖ୍ୟ ଶପିଂ ମଲ ଆଛେ ଏଥାନେ। ଭାରତୀୟ ପ୍ରଟିକକୁଲେର ସିଂହଭାଗେର ଗନ୍ତବ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ର ଶପିଂ କମପ୍ଲେକ୍ସ୍। ଏକବାର ତୁକେ ଦେଖାର ଭିମରତି ହେୟିଛିଲୋ। ଘିଞ୍ଜି ଶସ୍ତା ଜାମାକାପଡ଼େର ଦୋକାନା ମାହିର ମତ ଲୋକ ଭନ୍ଦନ କରିଛେ। ବେସମେନ୍ଟେ ରାଜ୍ୟେ ଇଲେକ୍ଟ୍ରାନ୍ତିକ ଦ୍ରବ୍ୟେର ବେସାତି। ଉନ୍ମତ୍ତେର ମତୋ କେନାକଟା କରେ ଚଲେଛେ ଭାରତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟଟକକୁଳ। ତାଦେର ମଧ୍ୟେ ଏକଟା ବଡ ଅଂଶ ଆବାର ବାଙ୍ଗଲି। ଆପନି ବ୍ୟାଂକକେ ଏସେ ଏହି ଯାଯଗାୟ ନା ଏଲେ କିନ୍ତୁ ହାରାବେନ ନା। ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି, ଆମାଦେର ନିଉ ମାର୍କେଟେର ମେଜାଜେର ୧୦% ଓ ମେହି ଏଥାନେ। ଏହି ବାଜାରେର ବାଇରେଟା ହଲୋ ଶହରେର ବ୍ୟକ୍ତତମ ରାନ୍ତା ସୁଖୁମଭିତ୍ତା। ଆମାଦେର ଚୌରଙ୍ଗି ଯେମନା। ଚୌରଙ୍ଗି ପ୍ରସଙ୍ଗେ ବଲେ ରାଖି, ଆମି ଜାନିନା ଖୋଦାର ଖାମୋଖା କେନ ଏତ ମୁନ୍ଦର ଏକଟା ରାନ୍ତାର ନାମ ପାଲଟେ ଜ୍ଞାତରଲାଲ ନେହେର ରୋଡ କରା ହଲୋ। ଏତେ ଓ ରାନ୍ତାର ବିଲକ୍ଷନ ମାନହାନୀ ହେୟିଛେ ବଲେ ଆମି ମନେ କରି। ଚୌରଙ୍ଗି ଆମାର କାହେ ଚୌରଙ୍ଗି ଇ ଥାକବେ। ଯାଇ ହୋକ, ଏଥାନେ ସୁଖୁମଭିତ୍ତର ଦୁ ପାଶେ ଠିକ ଗଡ଼ିଆହାଟ ବା ହାତିବାଗାନେର ମତ ହକାର୍ସ ସ୍ଟଲ। ମାରେ ମାରେ ପା ଫେଲାର ଜାଯଗା ନେଇ। ଆମାର ବ୍ୟକ୍ତକେର ସବଚୟେ ଭାଲୋ ଲେଗେଛେ ଦୁ ଥାନି ଚିଜ। ରାନ୍ତାଯ ହେଁଟେ ବେଡ଼ାନୋ, ଆର ରାନ୍ତାର ଖାବାର। ଏ ଛାଡ଼ା ଜାଁକଜମକ ଆମୋଦ ଆହ୍ଲାଦ ବା ଦଶନୀୟ ସ୍ଥାନ ଅନେକ ଆଛେ। କିନ୍ତୁ କି ଜାନି କେନ, ଏକଟାଓ ଠିକ ମନ ଛୁଟେ ପାରଲୋ ନା। ନଦୀର ଧାରେ, ପ୍ରାସାଦେ, ମନ୍ଦିରେ, ବହୁତଳ ବିପନ୍ନିତେ, ରାଜପଥେ ବା ହାଜାର ହାଜାର ମାନୁଷେର ଭିତ୍ତେ, ଆମି ବ୍ୟକ୍ଷକକେ ଠିକ ଛୁଟେ ପାରଲାମ ନା ଯେନ। ବଡ଼ବେଶି କେନାବେଚା ଯେନ ଚାରିଦିକିକେ। ଆର ପ୍ରତିଟି ମୋଡେ ମୋଡେ ରାଜା-ରାନୀ ଓ ବୁଦ୍ଧେର ଛବି ବା ମୁର୍ତ୍ତି। ଏହି ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ବନ୍ଦନା, ଯତଦିନ ମାନୁଷ ଭକ୍ତି ଅଟୁଟ ରାଖିବେ, ତତଦିନ ଚଲିବେ କିନ୍ତୁ କଥନୋ, କୋନ ପ୍ରଜନ୍ୟେ ଯଦି ଏହି ବ୍ୟକ୍ତି ବନ୍ଦନା ନିଯେ ପ୍ରଶ୍ନ ଓଠେ, ତଥନ କି ହବେ ଜାନତେ ଇଚ୍ଛେ କରେ। ରାତ୍ରି ବେଳା ଏକା ଏକା ଘୁରେ ଫେଟେଲେ ଫେରାର ସମୟ ଏକ ଅମାଯିକ ଥାଇ ଟ୍ୟାଙ୍କି ଡ୍ରାଇଭାର ଫୁଟପାଥେର ଓପରେ ଉଠେ ଏସେ ସ୍ଵତଃପ୍ରନୋଦିତ ହେୟେ ଆମାକେ “ଗୁଡ ଗାଲ”, “ଭେଲି ନାଇସ ଗାଲ” ଆର “ପ୍ଲେଟ ଗାଲ” ଦେଇ ସଙ୍ଗେ ଆଲାପ କରିଯେ ଦେବାର ଅନେକ ଚେଷ୍ଟା କରାର ପରେଓ ଆମାର ଭୟ କାଟାତେ ପାରଲୋ ନା। ସବ “ଗାଲ” ମନ୍ଦ ତାର ବୃଥା ଗେଲା। ଆମାର ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ମନ ହିମାଲୟେର ଚୁଡ଼ାଯ ହୟତ ଉଠିତେ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ସାମାଜିକ ବିଧିର ଫୁଟପାତ ପେରୋତେ ପାରେନା। ଏଟା ବ୍ୟକ୍ଷକେର ଟ୍ୟାଙ୍କି ଡ୍ରାଇଭାର ବେଚାରା କି କରେ ଜାନବେ? ବାଙ୍ଗଲି ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ମନ ଆର ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ୩୪ ବର ଘର କରେଓ ବୋଝା ଯାଇନି, ଆର ଏ ତୋ ଏକ ଅଚେନା ଭିନ୍ଦେଶୀ ମାନୁଷ। ଏ ଘଟନାକେ ପାଠକ କି ହିସେବେ ନେବେନ ଆମାର ଜାନ ନେଇ। ଏମନ କି ଆମି ନିଜେ କି ହିସେବେ ନିଯୋଛି, ସେଟାଓ ପରିଷ୍କାର କରେ ବଲିତେ ପାରବୋ ନା। ତବେ ହାଁ, ଆମି ନେହାତଇ ସାଧାରନ ମାନୁଷ ନିଜେକେ ଜିତେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମହାପୁରୁଷ ବଲେ ଦାବୀ କରାର କୋନ ବାସନା ଆମାର ନେଇ। ବ୍ୟକ୍ଷକ ଶହରେ ଭାଲୋ ଲାଗା ଆର ଦୁଟୋ

ଜିନିଷେର କଥା ନା ବଲଲେଇ ନଯା। ଏକଟା ହଲୋ ମେଟ୍ରୋ ରେଲ। ଶହରେ ପୃଥିବୀ ବିଖ୍ୟାତ ଟ୍ରାଫିକଜ୍ୟାମେର ହାତ ଥେକେ ମୁକ୍ତି ପାଓଯାର ସହଜ ଉପାୟ, ଆର ଏକଟା ହଲୋ ରଙ୍ଗ-ବେରଙ୍ଗେ ଟ୍ୟାଙ୍କ୍ରି। ଆମି କୋଥାଓ ଏତ ରଣ୍ଜିନ ଟ୍ୟାଙ୍କ୍ରି ଦେଖିନି। କଲକାତା, ମୁଖ୍ୟାଇ, ନିଉ ଇଯର୍କେ ଦେଖେଛି ଟ୍ୟାଙ୍କ୍ରି ପ୍ରଧାନତଃ ହଲଦେ। ଫିଲାଡେଲଫିଆ ବା ସାନ ଫ୍ରାନ୍ସିସକୋତେଓ ତାହା ସିଙ୍ଗାପୁର ବା ହଂକଂ ଏ ଟ୍ୟାଙ୍କ୍ରିତେ କିଛୁ ରଙ୍ଗ ଆଛେ ବଟେ, କିନ୍ତୁ ତା ଏତ ବାକବାକେ ରଣ୍ଜିନ ନଯା। ଏଥାନେ ଟ୍ୟାଙ୍କ୍ରିତେ ଟୁକ୍ଟୁକେ ଲାଲ, ଡଗମଗେ କମଳା, ମିଠେ ମିଠେ ଗୋଲାପି, କଚି କଚି କଲାପାତା ସବ ରକମ ରଙ୍ଗଇ ପାବେନା ଦେଖଲେଇ ଚଢ଼ିତେ ଇଚ୍ଛେ କରୋ।

ମେଯେର କଥା ଭେବେ ଏକଦିନ ଗେଲାମ
ବ୍ୟାଙ୍କକେର ଚିଡ଼ିଯାଖାନା ଦେଖତେ।
ଆମାଦେର ଚିଡ଼ିଯାଖାନା ଏକବାର
ଆଲିପୁର ଛେଡେ ସୋନାରପୁରେ ନିଯେ
ଯାବାର ପରିକଳ୍ପନା ହେଁଛିଲୋ
ଶୁନେଛିଲାମା କିନ୍ତୁ ତାର ପରେ

ବୋଧହ୍ୟ ବ୍ୟାପାରଟା ବିଶେଷ ଏଗୋଯନି। ଏଥାନେ ଦେଖିଲାମ ଚିଡ଼ିଯାଖାନା ବ୍ୟାଙ୍କକେର ସୋନାରପୁରେଇ। ମାନେ ଶହରେ ବେଶ କିଛୁଟା ବାଇରେ। ପ୍ରଥମେ ଉଡ଼ାଳପୁଲ ଆର ଆକାଶଘାଡୁ ବ୍ୟାଙ୍କକ ପେରୋଲାମ। ତାର ପର ସରୁ ଗଲି, ଘିଞ୍ଜି ରାସ୍ତା ଆର ଭିତ୍ତେ ଭର୍ତ୍ତି ବାଜାରେର ଶହରତଳି ପେରୋଲାମ। ଶେଷେ କେମନ ଫାଁକା ହେଁୟ ଏଲୋ ଚାର ଦିକ। ଏକଟୁ ସବୁଜ ଦେଖା ଯାଚେ, ଛୋଟଖାଟୋ ବାଗାନ। ଏକତଳା ବା ଦୋତଳା ବାଡ଼ି। ବାଡ଼ିର ସାମନେ ଗୋଲଗାଲ ଥାଇ ବାଚାରା ଖେଲଛେ। ସବାଇ ବଜ୍ଦ ହାସି ମୁଖ ଏଥାନେ। ଏ ଦେଶେର ନାମେର ମାନେ ନାକି ହାସି ମୁଖେର ଦେଶ। କେ ଜାନେ? ହତେଓ ପାରେ। ଆଗେ ନାମ ଛିଲୋ ଶ୍ୟାମ, ଏଥିନ ହେଁଯେଛେ ଥାଇ। ରୋଜ ରୋଜ ଓଇ ତମ-ଇଯାମ-କୁଂ ବା ଚିଂଡ଼ି ଆର ମାତ୍ରେର ଝୋଲ ଦିଯେ ଭାତ ଖେଲେ, ଆମିଓ ବାକି ଜୀବନ ଏଦେର ମତଇ ହାସତେ ପାରି। ଥାଇ ରାଘାର ତୁଳନା ନେଇ। ଥାଇ ହୋକ। ଚିଡ଼ିଯାଖାନା ଆମାଦେର ଆଲିପୁର ଉଦ୍‌ଯାନେର ଅନ୍ତର୍ଗତ ୧୦ ଗ୍ରାମ ବଢ଼ିଲା ଆର ଆମୋଦ ପ୍ରୋମୋଦେର ଉପକରନ ଓ ଅନେକ ବେଶି। ଯଦି ଶିଶୁର ମନ ନିଯେ ଆସତେ ପାରେନ ଏଥାନେ, ତାହଲେ ଏହି ସାଫାରି ଓୟାର୍କ୍ ନାମେର ଚିଡ଼ିଯାଖାନା ଆପନାକେ ହତାଶ କରବେ ନା। ଏଥାନେ ହାତିରା ଫୁଟବଲ ଖେଲେ, ଓରାଂ-ଉଟାନରା ବର୍କିଂ କରେ, ଡଲଫିନରା ଡାଇଭ ଦେଯେ। ତବେ କିନା ଆମାର ମନେ ହ୍ୟ ଅତିକାଯ ଶପିଂ ମଲେ ଚୁକେ ନିଜେ ନାଚାର ଚେଯେ ଓରାଂ-ଉଟାନରେ ନୃତ୍ୟ ଦେଖା ତେର ଭାଲୋ। ମେଯେ ଖୁଶ, ତାର ମା ବାପ ଓ ଦିବି ଖୁଶି ଆଫସୋସ ଲାଗେ, ଆମାଦେର ଚିଡ଼ିଯାଖାନାଯ କି ଏରକମ କିଛୁ କରା ଯାଯ ନା?

ଫେରାର ଦିନେର ପରିକଳ୍ପନାଟା ଏକଟୁ ଦୁଃସାହିସିକ ଛିଲୋ। ଆଗେ ଥେକେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଛିଲୋନା କୋନ। କିନ୍ତୁ ମାଥାଯ ଛିଲୋ ଆୟୁଥ୍ୟାୟ ଦେଖିବୋ। ଆଗେଇ ବଲେଛି ଆୟୁଥ୍ୟାୟ ହଲୋ ଶ୍ୟାମେର ପୁରୋନୋ ରାଜଧାନୀ। ଖୌଜଖବର ନିଯେ ଏକ ଟ୍ରାଭେଲ ଏଜେନ୍ଟକେ ଫୋନ କରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରଲାମ। ବଲଲୋ ତାଦେର ଲୋକ ଆସବେ ସଙ୍କେ ବେଲାଯ ଆମାର ଥେକେ ଟାକା ନିତେ ଆର କାଗଜ ପତ୍ର ଦିତେ। ନାମ ସେଲିନ୍ଥିପା ହୋଟେଲେର ଲବି ତେ ବସେ ଅପେକ୍ଷା କରାଇ, ନାମ ଶୁନେ ମନେ ହେଁଯିଲି ଇନି ମହିଳା। ପରେ ଇନି ଫୋନ କରେ କଥା ବଲାର ସମୟ ନିଶ୍ଚିତ ହଲାମ। ତାହା ଆର ହୋଟେଲେର ଘରେର ନମ୍ବର ନିଯେଛିଲେନ। ଲବି ତେ ବସେ ଦେଖିଲାମ କୋନ ଥାଇ ମହିଳା ଚୁକେଛେ କିନା। ଅନେକେଇ ଚୁକେଛେ ବେରଙ୍ଗେ। କେଉ ଥାଇ, କେଉ ସାଦା, କେଉ ଭାରତୀୟ ଠିକ ବୁଝାତେ ପାରଲାମ ନା। ଲବି ତେ ଅନେକେଇ ବସେ ଆଛେନା ରିସେପ୍ଶନେ ଏକ ବିପଞ୍ଜନକ ସୁନ୍ଦରୀ ଭାରତୀୟ ମହିଳା ଚୁକେଛେ ଦେଖିତେ ପେଲାମ। ଆକାର ପ୍ରକାରେ ଠାହର ହଲ ଖୁବ ସନ୍ତ୍ରବତଃ ପାଞ୍ଜାବୀ। ଦେଖି ରିସେପ୍ଶନିଷ୍ଟ ଆମାର ଦିକେ ଆଙ୍ଗୁଳ ତୁଲେ ଦେଖାଲେନ, ଆର ଓଇ ପାଞ୍ଜାବୀ ମହିଳା ଆମାର

ଦିକେଇ ଏଗିଯେ ଆସଛେନ ହାସି ହାସି ମୁଖେ। ଏକଟୁ ଘେଣେ ଗୋଲାମ। ସାମନେ ଏସେ ଖାଁଟି ଥାଇ ଟାନେ ଇଂରିଜି ତେ ବଲଲେନ “ହାଇ ଆଇ ଅ୍ୟାମ ସେଲିନଥିପା”। ବୁଝିଲାମ ନା ପାଞ୍ଜାବୀ ବାପ-ମା ଏରକମ ନାମ ରେଖେଛେନ କେନ। ମହିଳା ଏକଟା କାର୍ଡ ଦିଲେନ ଆମାକେ। ଦେଖି ତାତେ ଲେଖା ସ୍ଵରନଦୀପ କାଉରା। ଓ ହରି, ଇନି ଅଭିବାସୀ ଭାରତୀୟ। ଥାଇ ଉଚ୍ଚାରନେ ସ୍ଵରନଦୀପ ହୟେ ଗେଛେନ ସେଲିନଥିପା। ପରେର ଦିନ ଯାବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାକା ହଲୋ। ଶେଷ ମୁହଁରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ତାଇ ସୁମ ଥେକେ ଉଠିତେ ହଲୋ ଭୋର ଟୋଯ। ସକାଳ ୬୩ୟ ଗାଡ଼ି ଏସେ ତୁଲେ ନିଲୋ। ହୋଟେଲେର ପାଞ୍ଜାବା ମିଟିଯେ ବାଙ୍ଗ-ପ୍ଯାଟରା-ଝୋଲା-ଝୁଲି ସମେତ ଉଠେ ବସିଲାମ ମିନିବାସେ। ଟେମ୍ପୋ ଟ୍ର୍ୟାଭେଲାର ଗୋଛେର ଗାଡ଼ି। ଗାଡ଼ି ଭର୍ତ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟଟକେର ଦଳ। ଏଖାନେଓ ସେଇ ଏକ ଗଲ୍ଲା। ଚାର ତାଲଚ୍ୟାଙ୍ଗ ଜାର୍ମାନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟେର ଛାତ୍ର ଏସେହେ ଡୁସେଲଡର୍ଫ ଥେକେ। ସଦ୍ୟ ବିବାହିତ ଇତାଲିଯ ଦମ୍ପତ୍ତି, ଇଂରେଜିତେ ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ। ଆମେରିକାନ ଯୁଗଳ। ଚିନେ ଆର ଜାପାନୀ କଯେକଜନ ଏକଳା। ଏକଜନ ବ୍ରାଜିଲିଯ। ନେଇ କେବଳ ଭାରତୀୟ। ଆମି ବସିଲାମ ସେଇ ବ୍ରାଜିଲିଯ ଛେଲେଟିର ପାଶୋଓର ନାମ ଏଦୁଯାର୍ଦୋ। ଜିଜେସ କରିଲାମ, ବ୍ରାଜିଲେ ଠିକ କତଜନ ଏଦୁଯାର୍ଦୋ ଆଛେ ? ହାସାହାସି ଆର ଫୁଟବଳ ନିଯେ ଗଲ୍ଲ ଜମେ ଗେଲୋ।

ରାନ୍ତା ମୋଟାମୁଟି ଫାଁକା। ଗାଡ଼ି ଚଲେଇ ମସନ ଗତି ତେ ଆସଲେ ୩ ଖାନା ମିନିବାସ କାଁଠାଲ ବୋଝାଇ ହୟେ ଆମରା ଚଲେଇ ରାଜଧାନୀ ଆର ରାଜବାଡ଼ି ଦର୍ଶନେ। ଆଜେ ହଁଁ, ରାଜବାଡ଼ିଓ ଦେଖା ଯାବେ ବଲହେ ଗାଇଡ। ଗାଇଡ ଏକଟି କମବୟାସି ଥାଇ ମେଯୋ। ଏତରକମେର ଜଗାଥିଚୁଡ଼ି ଲୋକଜନ ଆର ଭାଷା ନିଯେ ତାର ଘାମ ଛୁଟଛେ। ତାର ଓପରେ ତାର ନିଜେର ଇଂରେଜିଓ ବିଶେଷ ସୁବିଧେର ନା। ଏକବାର ଏକଟା ଶବ୍ଦ ବଲଲୋ “କୋସୁମା”। ଅନେକ କଟେ ବୁଝିଲାମ ବଲତେ ଚାଇଛେ କାସ୍ଟମାର। ଘନ୍ଟା ଆଡ଼ାଇ ପର ଗାଡ଼ିର ସାମନେ ରାନ୍ତାର ଡାନ ଦିକେ ଗାଛ ପାଲାର ମାଥା ଛାଡ଼ିଯେ ଏକଟା ସାଦା ରଙ୍ଗେ ମିନାର ଦେଖିତେ ପେଲାମା। ଆରୋ ପ୍ରାୟ ମିନିଟ ଦଶେକ ଚଲାର ପରେ ଗାଡ଼ି ହାଇଓୟେ ଛାଡ଼ିଯେ ଡାନ ଦିକେ ମୋଡ଼ ନିଲୋ। ଆମରା ଗିଯେ ପୌଛିଲାମ ଓୟାତ ଫୁ ଖାଓ ଥାଏ। ଓୟାତ ମାନେ ମନ୍ଦିରା। ଏକେବାରେ ଗୋଡ଼ାର ଦିକଟା ଚାର ଚୌକୋ, ପ୍ରାୟ ଏକଟା ଫୁଟବଳ ମାଠେର ଅର୍ଧେକ। ପ୍ରଥମେ ଧାପେ ଧାପେ ପିରାମିଦେର ମତ ଗଡ଼ନ ଉଠିତେ ଶୁରୁ କରେଛେ। ଶୁରୁର ଦିକେ ତାଲ ଖୁବ ଏକଟା ଖାଡ଼ା ନା, ବଡ଼ ଜୋର ୩୦ ଡିଗ୍ରି ମତ। ସାମନେର ଦିକେ ସିଁଡ଼ି ଆହୋସେଟା ବେଯେ ଓଠା ଯାଯା। ସାଦା ରଙ୍ଗେ ପ୍ଲାସ୍ଟାର ଆର ଇଂଟେର କାଠାମୋ। ଏ ଅଞ୍ଚଲେ ପାଥରେର ଅଭାବ ବଲେ, ସବ କିଛୁଇ ଇଂଟେର ତୈରି। ଏମନକି ଅତିକାଯ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ଆନ୍ତେ ଆନ୍ତେ ସେଇ ଚାରକୋନା ପିରାମିଦେର ଧାପ ଗୋଲ ହୟେ ଓପରେ ଉଠିତେ ଉଠିତେ ସ୍ଥାପତ୍ୟେର ଢାଳ ଶୁରୁର ଦିକେର ତିରିଶ ଡିଗ୍ରି ଥେକେ ନବରାଇ ଡିଗ୍ରି ହୟେ ଗେଛେ, ଆର ଶେଷେ ସର ଚାଁଚିଲୋ ଚାଁଚିଲୋ ଯେନ ଆକାଶ ଫୁଁଡ଼େ ବେରିଯେ ଯେତେ ଚାଇଛେ। ଅନ୍ତୁତ ଆକୃତି। ଏରକମଟା ଦେଖିନି ଆଗେ। ନୀଳ ଆକାଶେର ପଟଭୁମିକାଯ ଶ୍ରେତଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନ୍ଦିର ତାର ଅଭ୍ୟଂଲେହୀ ଶିଖର ନିଯେ ମାଥା ତୁଲେ ଦାଁଡ଼ିଯେ ରଯେଛେ ଶତାବ୍ଦୀର ପର ଶତାବ୍ଦୀ। ଏତ ବଡ଼ ସ୍ଥାପତ୍ୟ। କିନ୍ତୁ ତବୁଓ ଏ ସ୍ଥାପତ୍ୟ କୋନ ଅହଂବୋଧ ନେଇ, ଦେଖନଦାରି ନେଇ। ବରଂ ମନ ଶାନ୍ତ ହୟେ ଆସେ, ଆର ମାଥା ନିଚୁ ହୟେ ଆସେ। ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ନାସ୍ତିକ ଇଶ୍ୱରେ ଅନ୍ତିତ୍ୱ ନେଇ ଏଖାନେ। କର୍ମ ଏବଂ କର୍ମଫଳଟି ସବା କିନ୍ତୁ ତବୁଓ ଏହି ମନ୍ଦିରେର ସାମନେ

ଦାଁଡ଼ାଲେ ମନ ଏକ ଅନ୍ତୁତ ମେଦୁରତାୟ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ହୟ। ମନେ ହୟ କିଛୁକ୍ଷନ ଓହି ଗାଛ ତଳାଯ ବସି, ଆର ଚୁଡାର ଦିକେ ତାକିଯେ, କୋନ ସୃଷ୍ଟି କର୍ତ୍ତା କଥା ଭାବି। ଆମାର ମତ ନାସ୍ତିକ ଯେ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ଅନ୍ତିତ୍ୱର ସ୍ଥିକାର କରେନି କୋନୋଦିନ, ତାରଓ ଏରକମ ଇଚ୍ଛେ କରେ। କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନ ହଲୋ ନାସ୍ତିକରେ ଏହି ଧର୍ମେ ଏରକମ ସ୍ଥାପତ୍ୟେର ପ୍ରୟୋଜନ ହଲୋ କେନ? ତବେ ଏଖାନେ ଶୁଦ୍ଧ ସେଇ ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତାଇ ନନ, ଯାଁରା ଏହି ମନ୍ଦିରେର ପରିକଲ୍ପନା କରେଛେ, ଏବଂ ରୂପ ଦିଯେଛେ, ଏହି ମନ୍ଦିରେର ସାମନେ ଦାଁଡ଼ିଯେ ତାଁଦେର ପ୍ରତିଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାଯ ମାନା ନୁହେ ଆସେ। କ୍ୟାମେରା ବାର କରେ କଯେକଟା ଛବି ତୁଲତେ ଚେଷ୍ଟା କରିଲାମା। କିନ୍ତୁ ମନେ ହଲୋ ଏହି ସ୍ଥାପତ୍ୟକେ, ଏହି ରୂପକେ, ଏହି ଗାନ୍ଧିର୍ୟକେ କ୍ୟାମେରା ବନ୍ଦୀ କରାର କ୍ଷମତା ଆମାର

ନେଇ।

ସିଁଡ଼ି ଦିଯେ ଓପରେ ଉଠତେ ଶୁରୁ କରଲାମ। ଅଫିସେର ଫୁଟବଲ ଟୁର୍ନାମେନ୍ଟେ ଖେଳତେ ଗିଯେ ଠ୍ୟାଂ ଭେଣେଛିଲାମ ବୁଡ଼ୋ ବସେ। ସେ ପାଯେ ଏଥିନୋ ତେମନ ଜୋର ଆସେନି। ତାର ଓପର ପିଠେ ଭାରି ବ୍ୟାଗ। ଆମାର ଆଗେ ଆଗେ ସିଁଡ଼ି ତେ ଉଠଛେ ସେଇ ଚାର ଜନ ଜାର୍ମାନ ଛାତ୍ର। ସିଁଡ଼ିର ଧାପଙ୍ଗଲୋ ବିରାଟ ବଡ଼ ବଡ଼। ଆମାଦେର ସାଧାରନ ସିଁଡ଼ିର ଚେଯେ ପ୍ରାୟ ଦୁ ଗୁଣ ଉଁଚୁ। କିଛୁଟା ଉଠଲେଇ ଦମ ଚଲେ ଯାଯା। ପାହାଡ଼େ ଟ୍ରେକ କରାର ଅଭିଜ୍ଞତା ଥେକେ ଜାନତାମ, ଉଠତେ ହବେ ଦମ ବାଁଚିଯେ ରେଖେ, ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ। ବାହାଦୁରି କରେ ଦୁମ ଦାମ ସିଁଡ଼ି ଓଠାର ଚଢ଼ାର କୋନୋ ଦରକାର ନେହା। ତାତେ ଏକଟୁ ପରେଇ ଦମ ଫୁରିଯେ ଯାଯା। ବହୁ ସିଁଡ଼ି ଭେଙ୍ଗେ ଓପରେ ଉଠଲାମ।

ଏଟା ଚୁଡ଼ା ନୟ। ମାଝାମାଝି ଏକଟା ଧାପ। ଏର ପରେ ଆର ଓପରେ ଓଠା ଯାଇନା। ଏହି ମାଝାମାଝି ଜାଯଗାଯ ଏସେ ଦେଖି, ଏକ ଚିଲତେ ବାରାନ୍ଦା ମତ କରା, ଯେଥାନ ଥେକେ ବାକି ଚୁଡ଼ାର ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଶୁରୁ ହେଁଯେଛେ। ଏହି ବାରାନ୍ଦା ମୂଳ ସ୍ତପେର ଚାରିଦିକ ପ୍ରଦକ୍ଷିନ କରେ ଆଛେ। ଏଥାନ ଥେକେ ନିଚେ ତାକାଳେ ବହୁଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖା ଯାଚେଛେ। ଏ ତଳାଟେ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ ତୋ ଦୂରଙ୍ଗ୍ରେ, ସାମାନ୍ୟ ଏକଟା ଢିବି ଓ ଦେଖା ଯାଇନା। ଏକଦମ ଚ୍ୟାଟାଲୋ ଜମି, ଦିଗନ୍ତ ରେଖାଓ ଏକଦମ ମୋଜା ସାପ୍ଟା। ପ୍ରଦକ୍ଷିନ କରେ ପେଛନ ଦିକେ ଗିଯେ ଦେଖି ଏକଟା ଛୋଟୁ ଦରଜା। କାଠେର ପାଲ୍ଲା ଓଯାଲା। ପାଲ୍ଲା ଗୁଲୋ ଖୋଲା। ଭେତରଟା ଅନ୍ଧକାର ସୁଡଙ୍ଗ୍ରେ ଦରଜାଟା ଆମାର କୋମରେର ଚେଯେ ଏକଟୁ ଉଁଚୁ। ସାମନେ ଚାରଜନ ତାଲଦ୍ୟାଙ୍ଗ ଜାର୍ମାନ ଛୋକରା ମୁଖ ଚାତ୍ରଯାଚାଓୟି କରଛେ ଦେଖେ, ଆମିହି ଏଗିଯେ ଗେଲାମ ଦରଜାର ଦିକେ। ମାଥା ବୁକିଯେ ଅନେକ କଟେ ଆମାର ବପୁ ଓଇ ଦରଜାର ଖୁପରି ତେ ଢୁକିଯେ ୪ ଟେ ମୂଳ୍ୟବାନ ତଥ୍ୟ ଆବିକ୍ଷାର କରଲାମ। ପ୍ରଥମଃ – ସାମନେ ସୁଟୁସୁଟେ ଅନ୍ଧକାର, ନିଜେର ହାତ ପା ଦେଖା ଯାଚେ ନା। ଦ୍ୱିତୀୟଃ – ଭେତରେ ମାନୁଷ ଆଛେ, କାରନ ଟୁକରୋ ଟୁକରୋ କଥା ଭେସେ ଆସଛେ। ତୃତୀୟଃ- ସାମନେ ଏଗୋତେ ପାରଛିନା, କାରନ ଆମାର ପିଠେର ବେଚପ ବ୍ୟାଗ ସମେତ ଆମି ସୁଡଙ୍ଗେ ଆଟକେ ଗେଛି ଆର ଚତୁର୍ଥ୍ୟଃ ଆମି ପେଛିଯେଓ ଯେତେ ପାରଛିନା, କାରନ ପେଛନେ ଜାର୍ମାନ ଗୁଲୋ ଢୁକେ ଏସେଛେ, ଆର ଆମାର କଥା ଶୁନତେ ପାଚେ ନା, କାରନ ସୁଡଙ୍ଗେର ମୁଖ ଆମାର ବପୁ ଆର ବ୍ୟାଗ ସମେତ ଛିପି ଆଁଟା।

ମାରୋ ଜୀବନ ହେଇଯୋ, ଆଉର ଥୋଡ଼ା ହେଇଯୋ, ଦମ ଲାଗାକେ ହେଇଯୋ, ଇତ୍ୟାଦି ଶୁନଲାମ। ଅବଶ୍ୟଇ ଜାର୍ମାନ ଆର ଇତାଲିଯାନ ଭାଷାଯା ସାମନେ ତତ୍କଣେ ଏକଜୋଡ଼ା ଇତାଲିଯାନ ହାଜିରା କିଛୁକ୍ଷନ ଟାନା ହ୍ୟାଁଚ୍ଡାର ପର ହ୍ରୁସ କରେ ଆମି ଛିପି ଖୋଲାର ମତ ଖୁଲେ ଏଲାମ। କିନ୍ତୁ ଏଲାମ ନା ବଲେ, ଗେଲାମ ବଲାଇ ଭାଲୋ। ଚାର ଜାର୍ମାନେର ଠେଲା ସାମଲାତେ ଗିଯେ ପଡ଼ିଲାମ ସୁଡଙ୍ଗେର ଭେତରୋ। ତାରପର ହ୍ୟାଁଚ୍ଡପ୍ୟାଁଚ୍ଡ କରେ ହାମାଣ୍ଡି ଦିଯେ ସୂଚିଭେଦ୍ୟ ଅନ୍ଧକାରେ କିଛୁଦୁର ଏଗୋଲାମ। ସାମନେ ଟା ଢାଲୁ ହେଁସେ ନେମେ ଗେଛେ, ତାର ପରେ ଏକଟା ହାଲକା ହଲଦେଟେ ଆଲୋର ରେଖା। ଦେଖିଲାମ ଡାନ ହାତି ସୁଡଙ୍ଗଟା ଏକଟୁ ଚାନ୍ଦା। ସେଥାନେ ଏକଟା ଛୋଟୁ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି, ଆର ତାର ସାମନେ ଏକଜନ ମୁଣ୍ଡିତ ମନ୍ତ୍ରକ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ। ଥାଇ ଦେର ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ହଲେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ମାନାଯା। ମାଥା ଚକ୍ରକେ ମୋଡ଼ାନୋ, ନାକ ଚୋଥ ଓ ତେମନ ଚୋଥା ନା। କେମନ ଏକଟା ଗୋଲ ଗାଲ ମୋଲାଯେମ ଭାବ। ବୁଦ୍ଧ ମୂର୍ତ୍ତିର ସାମନେ ଏକଟା ପ୍ରଦୀପ ଜୁଲାହେ, ଆର କଯେକଟା ଧୂପ। ବେଶ ଶାନ୍ତ ସମାହିତ ଏକଟା ଭାବ। କିନ୍ତୁ କି ଜାନି କେନ, ଆମାର ମନେ ହଲୋ, ଆର ଏକଟୁ ଖେଳେ-ଛାଇୟେ ବନ୍ଦୋବନ୍ତ କରଲେ ବେଶ ହତୋ। ବଡ଼ ଯେନ ଚାପାଚୁପି। ଯେ ଭାବେ ଭେତରେ ଢୁକେଛିଲାମ, ତାର ଚେଯେଓ ଖାରାପ ଭାବେ ବାଇରେ ବେରିଯେ ଏଲାମ। ତଥନ ବେଳା ସାଡେ ଦଶଟା। ଗରମେ ଗନ୍ଗନ୍ କରଛେ ଚାରିଦିକ। କିନ୍ତୁ ବେରିଯେ ଏସେ ହାଁଫ ଛେଡେ ବାଁଚିଲାମ। ନିଚେ ନେମେଓ ଏଲାମ। ସାମନେ ଆର ଏକଟା ମନ୍ଦିର। ତବେ ତାର ଆକାର ତତ ବଡ଼ ନୟ। ଭେତରେ ଢୁକେ ଦେଖି ଅଜନ୍ମ ମୂର୍ତ୍ତି। ସିଂହଭାଗ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ହଲେଓ ବାକି ମୂର୍ତ୍ତିର ମଧ୍ୟ ଆଛେନ ପ୍ରଜାପତି ବ୍ରହ୍ମା, ଯମ ରାଜ ଏବଂ ଖୁବ ସନ୍ତୁବତଃ ମା ସରସ୍ଵତି। କଯେକଟି ମେଯେ, ଖୁବ ସନ୍ତୁବତ ଆମେରିକାନ, ଦେଖିଲାମ ସବଚେଯେ ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧ ମୂର୍ତ୍ତିର ସାମନେ ନାନା ରକମ ପୋଜ ଦିଯେ ଛବି ତୁଳାହେ। ଏକଜନ ବୁଦ୍ଧ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ବସେ ଆଛେନ ଏଥାନେ ମୁଖେ ହାଲକା ହାସି। କିନ୍ତୁ କେନ ଜାନି ମନେ ହଲୋ ହାସିର ଆଡ଼ାଲେ କିଛୁଟା ଅସନ୍ତୋଷ ଲୁକିଯେ। ସାମନେ ଗିଯେ ବଲଲାମ ଆମି ଭାରତବର୍ଷ ଥେକେ ଏସେଛି। ଆମି ବୁଦ୍ଧଗ୍ରୟା ଓ

ସାରନାଥ ଦେଖେছି। ବୁଦ୍ଧ ଆମାର ଦିକେ ତାକିଯେ ହାସଲେନ। ସତିକାରେର ହାସି। ଭାଙ୍ଗା ଭାଙ୍ଗା ଇଂରେଜିତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରଲେନ, ତାର ପର ଘୁରିଯେ ଦେଖାଲେନ ମନ୍ଦିର। ଫୁ ଖାଓ ଥାଏ ମନ୍ଦିର ଥେକେ ଚଲଲାମ ଘୁମନ୍ତ ବୁଦ୍ଧକେ ଦେଖତେ। ଥାଇଲ୍ୟାଣ୍ଡେ ଯେଥାନେଇ ଯାନ ନା କେନ, ଏନାରା, କୋନ୍ ଶାୟିତ ଓ ଘୁମନ୍ତ ବୁଦ୍ଧ କତ ବଡ଼, ତାର ଏକଟା ଜଟିଲ ହିସେବ ନିକେସ ପେଶ କରେନ। ମିନିବାସ ଥେକେ ନେମେ ଯେ ଅତିକାଯ ବୁଦ୍ଧର ସାମନେ ଦାଁଡାଲାମ, ସେଟା ଆଗାଗୋଡ଼ା ଇଟି ଦିଯେ ତୈରି, ଓପରେ ପ୍ଲାସ୍ଟାର। ଶୁନଲାମ ଇଉନେକ୍ଷୋ ଥେକେ ଏହି ମୁର୍ତ୍ତିକେ ସଂରକ୍ଷନ କରା ହୟ। ଗାଇଡ ମେଯେଟିକେ ଏକଟୁ ଆଡ଼ାଲେ ଜିଜେସ କରତେ ବଲଲୋ ଦଶ ବହରେ ଏକବାର କରେ ଚୁନକାମେର ପୋଂଡ଼ା ଟାନେ। ସେଇଟାଇ ସଂରକ୍ଷନ।

ଅତିକାଯ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ଦର୍ଶନ କରେ ଆବାର ମିନିବାସେ ଓଠା ଓଯାତ ମାହାଦାତ। ସେଟା କାହେଇ। ଯେତେ ଦଶ ମିନିଟ୍‌ଓ ଲାଗଲୋ ନା। ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ଛିଲୋ ମାଠେର ମାଝାନେ, ଠାଠା ରୋଦ୍ରୁରେ ଯେନ ଝଲମାଛେ ସବକିଛୁ। ଏତୋ ରୋଦେର ମାଝେ କେଉ ଘୁମୋତେ ପାରେ ଏହଟାଇ ଯେନ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ମନେ ହୟନା। ଓଯାତ ମାହାଦାତ ପୌଛେ ଦେଖି, ସେଥାନେ ଗାଛେର ମେଲା। ଅଶ୍ଵ ଗାଛେର ଛଡ଼ାଛଡ଼ି। ବେଶ ଛାଯା ଛାଯା ଠାଣ୍ଗା ଏକଟା ଭାବ। ଗାଇଡ ମେଯେଟି ଖୁବ ଉତ୍ତେଜିତ ହୟେ କିଛୁ ଏକଟା ବଲଲୋ, କିନ୍ତୁ ସେଟା ବୁଦ୍ଧଲାମ ନା। ଶୁଧୁ ବୁଦ୍ଧଲାମ ମାଥା ନିଯେ କିଛୁ

ବଲଛେ। କିଛୁ ନା ବୁଝିତେ ପେରେ ସାମନେ ଏଗୋଲାମ। ବାକି ଟ୍ୟୁରିସ୍ଟଦେର ସଙ୍ଗେ। ଏକଟା ବଡ଼ ଅଶ୍ଵଥ ଗାଛେର ତଳାଯ ସବାଇ କିଛୁ ଏକଟା ଦେଖଛେ। ଏପାସ ଓପାସ କନୁଇ ମେରେ ସାମନେ ଗିଯେ ଦେଖି ହସି ମୁଖେ ଗୋତମ ବୁଦ୍ଧ ଆମାର ଦିକେ ତାକିଯେ ଆଛେନ। ଆଜେ ହାଁ। ଗୋତମ ବୁଦ୍ଧ। ଏତ ଜୀବନ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତି ଆମି ଦେଖିନି। ଆରୋ ଅନ୍ତୁତ କି ଜାନେନ? ମୂର୍ତ୍ତି ବଲତେ ଶୁଧୁ ମାଥା। ଆର ତାର ଚାରିଦିକେ ଗାଛେର କାନ୍ଦ ଆର ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା। ଠିକ ଯେନ ମାଥାଟା ଗାଛେର ଭେତର ଥେକେ ଉକି ମାରଛେ। ଜମି ଥେକେ ପ୍ରାୟ ଦୁ ହାତ ଉଚୁଁତେ ଏହି ମାଥାଟା ଦେଖେ କେମନ ଏକଟା ଅନ୍ତୁତ ଅନୁଭୂତି ହଲେ। ପାଥରେର ସ୍ଥାପତ୍ୟକେ ଚାର ପାଶ ଥେକେ ଘିରେ ଧରେଛେ ଏକଟା ଗାଛ। ଇଶ୍ଵରହୀନ ମାନବ ଧର୍ମର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ତଥାଗତ ବୁଦ୍ଧର ପାଥରେର ନିଷ୍ପାନ ମୁର୍ତ୍ତିକେ ତୁଲେ ଧରେ ରେଖେଛେ ଏହି ଗାଛଟା। ପାଥରେର ମୁର୍ତ୍ତିକେ ସଜୀବ କରେଛେ। ତଥାଗତ ଯେନ ବଲଛେନ - କେ ବଲେଛେ ଆମି ନେଇ? ଏହି ତୋ ଆଛି, ଏଥାନେ। ଏହି ମାଟିତେ ଏହି ବିଶାଳ ଗାଛେର ଶେକଡ଼େର ଚେଯେଓ ଗଭିରେ ମାନବିକ ଧର୍ମର ବିଶ୍ୱାସ ଆର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଚଲେ ଗେଛେ। ଶତାବ୍ଦୀର ପର ଶତାବ୍ଦୀ ଗେଛେ। ବର୍ମି ଦସ୍ୟର ହାତେ ଆୟୁଖ୍ୟାଯା ଧ୍ୱନି ହୟେଛେ। କିନ୍ତୁ ଆମାର ଶିକଡ ଏଥାନେ ଏତଟାଇ ଗଭିର, ଯେ କାଲେର ନିଯମେ ଧ୍ୱନି ଆର ମୃତ୍ୟୁର ଧାକ୍କା ତାକେ ସ୍ଥାନଚୂତ କରତେ ଚାଇଲେଓ ଜୀବନ ତାକେ ଠିକ ଆଗଲେ ଧରେ ବାଁଚିଯେ ରେଖେଛେ। ପାଟ୍ଟାଯାର “ଓଯାକିଂ ସ୍ଟ୍ରୀଟ” ଦେଖେ ଥାଇଲ୍ୟାଣ୍ଡ କେ ଚିନୋ ନା। ଶ୍ୟାମଦେଶ କେ ଚିନୋ ଏହିଥାନେ ଏସେ। ଏହି ପ୍ରଥମ ବାର ଏଦେଶେ ଏସେ ମନେ ହଲୋ ଶୁଧୁ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ନୟ, ଆମାର ଓ କିଛୁ ଏକଟା ଆଛେ ଏଥାନେ। ବିମ୍ୟାର ତଥାନୋ ବାକି ଛିଲୋ।

ଏକଟା ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ଦୋକାନେ ଭାତ ଆର ଖୋଲ ଥେଯେ ପୌଛେଲାମ ଓଯାତ ଫ୍ରା ସି ସାନଫେତ। ମାନେ ଫ୍ରା ସି ସାନଫେତେର ମନ୍ଦିର। ଏଟା ଠିକ ଏକଟା ମନ୍ଦିର ନୟ। ସ୍ତପ ଆଛେ ଅନେକ ଗୁଲୋ, ଆବାର ଗୁଲୋ ମନ୍ଦିରଓ ଆଛେ। ତାଦେର ମଧ୍ୟେ ଏକଟି ମନ୍ଦିର ଆବାର ଜୀବନ୍ତ। ମାନେ ସେଥାନେ ଏଥାନେ ପୂଜୋପାଟ ହୟ। ସେଇ ମନ୍ଦିରେର ନାମ ଫା ମଞ୍ଜନବୋଫିତ। ଏଥାନେ ମନ୍ଦିର ଏବଂ ପ୍ରାସାଦ ଚତ୍ର ଅନେକଟା ଛଡ଼ାନୋ। ବଡ଼ ରାସ୍ତା ଥେକେ ଏକଟା ପାଯେ ଚଲା ବିଥି ଚଲେ ଗେଛେ ମନ୍ଦିରେର ଦିକେ। ସେଇ ପଥ ଏକଟା ଛୋଟ ଖାଲ ପେରିଯେଛେ ଛବିର ମତୋ ଏକଟା ସାଁକୋର ଓପର ଦିଯେ। ଓପାଶେ ଆବାର ଗାଛ ପାଲାର ମଧ୍ୟେ ଦିଯେ ଏଁକେ ବେଁକେ ଚଲା। କାନେ ଏକଟା ହାଙ୍କା ସୁର ଭେସେ ଆସଛେ। ପ୍ରାର୍ଥନା ସଙ୍ଗୀତେର ମତ

କିଛୁ ଏକଟା। ଗାଛ ପାଲାର ଫାଁକ ଦିଯେ ମନ୍ଦିରଟା ଦେଖିତେ ପେଲାମ। ସାମନେ ଏକଟା ମାଠ, ତାର ମାଝଥାନେ ରାଙ୍ଗା ଚଲେଛେ ମନ୍ଦିରେ ଦିକେ। ଆହେ ଆହେ ପ୍ରାର୍ଥନାର ଶବ୍ଦ ସ୍ପଷ୍ଟ ହଚ୍ଛେ। ସେ ସୂର କେମନ, ତା କଥାଯ ଲିଖେ ବୋକାନୋର କ୍ଷମତା ଆମାର ନେଇ। ଚଟୁଳ ସଙ୍ଗୀତ ନୟ, କିଛୁଟା ହୟତ ଏକଧେୟେ, କିନ୍ତୁ କି ଅପାର୍ହୀବ ଆମି ଲିଖେ ବୋକାତେ ପାରବୋ ନା। ଏକଟା ଅଲସ ଭାବ, ଏକଟା ଭାବାତୁର ସମର୍ପନ ରଯେଛେ ସେ ସଙ୍ଗୀତେର ସୁରୋ ଯେନ ଜାଗତିକ ସବ କିଛୁର ବହୁ ଓପରେ କୋନ ଏକ ଶାନ୍ତିର ଖୋଜ। ଗାନେର ଭାଷା ବୁଝିନି। କିନ୍ତୁ ମନେ ହଚିଲୋ ଏ ଗାନ ଉଠେ ଆସଛେ ବହୁ ଯୁଗେର ଓପାର ଥେକେ, ଶ୍ୟାମଦେଶେର ହଦୟ ଥେକେ। ଆର ଏ ଦେଶେର ସେଇ ହଦୟେ ପ୍ରାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରେଛେ ଭାରତବର୍ଷ ଥେକେ ଆସା ସମ୍ବାସୀ ଆର ଭିକ୍ଷୁରା। ମନ୍ଦିରେର ଭେତରେ ଅତିକାଯ ଧାତବ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି। ସାମନେ ଦାଁଡ଼ିଯେ ମାଥା ନତ କରାର ବଦଳେ ଚିବୁକ ଉଁଚିଯେ ତାକାଳାମ ତଥାଗତେର ଦିକେ। ମନେ ହଲୋ ଏ ତୋ ଆମାର ନିଜେର ଆପନ ଆମାର ଖୁବ ଚେନା କୋନକିଛୁ! ଖୁବ ଜ୍ଞାଲାଲାମ। ଦକ୍ଷିନାର ବାକ୍ଷେ ଥାଇ ୨୦ ବାତେର ନୋଟ ଢୁକିଯେ ଦିଲାମ, ଆର ତାର ପର କି ମନେ ହେଁଯାତେ ପକେଟ ହାତଡେ ଏକଟା ଭାରତୀୟ ପାଁଚ ଟାକାର କଯେନ ଓ ଦିଲାମ। ମନ୍ଦିରେର ବାଁ ପାଶେ ଆୟୁଥ୍ୟାଯାର ସବ ଚେଯେ ବଡ଼ ପୁରାତାତ୍ତ୍ଵିକ ନିଦର୍ଶନ – ଓୟାତ ଫ୍ରା ସି ସାନଫେତ।

ଯଥିନ ଦାଁଡ଼ାଳାମ ଏଇ ମନ୍ଦିର, ସ୍ତର ଆର ପ୍ରାସାଦେର ଭଗ୍ନଶ୍ରମର ମଧ୍ୟେ, ପ୍ରଥମେଇ ମନେ ହଲୋ କିଛୁ କିଛୁ ଯେନ ଖୁବ ଚେନା ଆୟୁଥ୍ୟା ବହୁ ଶତକ ଧରେ ଶ୍ୟାମେର କ୍ଷମତାର କେନ୍ଦ୍ରେ ଥାକେ। ଏଥାନେ ରାଜାରା ଥାକତେନା ପ୍ରଶାସନିକ କେନ୍ଦ୍ର ଛିଲୋ ଆୟୁଥ୍ୟା। କିନ୍ତୁ ଆଜକେର ଆୟୁଥ୍ୟାତେ ଆପନାର ଚୋଖ କେଡ଼େ ନେବେ ଏଥାନକାର ମନ୍ଦିର, ସ୍ତର ଆର ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ନଜର ଏଡ଼ାବେନା, ଏଇ ସବ ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଆର ମୂର୍ତ୍ତିତେ ଭାରତବର୍ଷେର ପ୍ରଭାବ ଥାକଲେଓ ଆଦିତେ ଏଣ୍ଟିଲୋ ଶ୍ୟାମ ଦେଶେର ଏକାନ୍ତ ନିଜେରଇ। ହୟତ ଏଇ ଭାବେ, ଏଇଥାନେ ସୁଦୂର ଅତୀତେ ଆମାରଇ ମତ ହୟତ କେଉ ଏସେଛିଲୋ ଭାରତବର୍ଷ ଥେକେ। ଏବଂ ଏଥାନେ ଯେ ବୀଜ ଛାଡ଼ିଯେଛିଲୋ, ସେଇ ଅକ୍ଷୁର ଆର ମହିରହେ ପରିନିତ ହୟେଛେ। ଆର ମାଟିର ବହୁ ଗଭିରେ ତାର ଶେକଡ଼ ଛାଡ଼ିଯେ ଗେଛେ। ମନେ କରତେ ଚେଷ୍ଟା କରିଲାମ ସେଇ ଅଦେଖା ପୂର୍ବପୁରୁଷକେ। ବହୁ ବଚର ଆଗେର ଯେ ପଥ ଧରେ ତିନି ଏସେଛିଲେନ, ଆମି ସେଇ ପଥେ ଆସିନି। ତିନି ଯେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏଥାନେ ଏସେଛିଲେନ, ଆମି ତାର ଧାରେ କାହେଓ ଯାଇନା। ତବୁଓ ଆଜକେ ଏତ ଶତବ୍ଦୀ ପରେ ଏହିଥାନେ ଏସେ ଦାଁଡ଼ିଯେଇଁ, ଆମାର ପୂର୍ବପୁରୁଷେର ପଦାକ୍ଷେ, ଏଟା ଭାବତେଇ କେମନ ଗାୟେ କାଁଟା ଦିଲୋ। ଏଇ ମୁହଁତଟାଇ ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଦେ ଆମାର ସେରା ମୁହଁର୍ତ୍ତ। ନିଜେକେ ଆବିନ୍ଧାର କରା ଏକଟା ଆନନ୍ଦ ଆର ବିଶ୍ୱାସ ଠିକ ଏରକମ ଏକଟା କିଛୁ ଦେଖିତେଇ ଆମି ଯେନ ଏସେଛିଲାମ ଏଦେଶେ। ପ୍ରତିଟି ସ୍ତରର ସାମନେ ଦାଁଡ଼ିଯେ, ପ୍ରତିଟି ମନ୍ଦିର ବା ଭାଙ୍ଗା ବୁଦ୍ଧ ମୂର୍ତ୍ତିର ସାମନେ ଦାଁଡ଼ିଯେ ନତୁନ କରେ ଶ୍ୟାମଦେଶ କେ ଚିନିଲାମ। ଏତଦିନ ଏଦେଶେ ଏସେ ଠିକ ଯେନ ମନ ଭରିଛିଲୋ ନା। ଆଜ ଏହିଥାନେ ସେଟା ହଲୋ। ସ୍ଥାନୀୟ ଜନଜାତି ତାର ନିଜସ୍ବ ବୈଶିଷ୍ଟ ବଜାଯ ରେଖେ ଭାରତ ଥେକେ ଆଗତ ଧର୍ମ କେ ଆର ସଂକ୍ଷତିକେ ଗ୍ରହନ କରେଛେ। ଆର ଆତିକରନ ହୁଁ ତୈରି ହୟେଛେ ଆଜକେର ଥାଇଲ୍ୟାନ୍ଦ। ସ୍ଵରନଦୀପ କାଉର ନୟ, ସେଲିନଥିପା ଭାରତ ଏଥାନେ ମିଶେ ଗେଛେ ଶ୍ୟାମେ। ସେଟାଇ ଓର ଆସଲ ନାମ ଆୟୁଥ୍ୟାଯା ଦାଁଡ଼ିଯେଇ ବଲେ ଏସେଛି, ଆବାର ଆସବୋ ସେଲିନଥିପେର ଦେଶେ।

ଶୈଳେଖ

-Summer blooms of Bengal.

Artist- Samaresh Mukhopadhyay

ବେଳୁଳି

Runa Mukherjee Parikh
Sabarmati, Gujarat

Maya

Maya removed the gold bangles she was wearing from her journey. It was a long second flight, twelve hours to be precise.

Her gold earrings had bothered her in the flight as well, hurting the ear on the side she dozed off. For someone who had loved wearing silver jewelry all her student life, she wondered when she started wearing gold so religiously. Marriage came to mind.

Brushing the thought aside, she looked at her reflection in the mirror. Her eyes stared back at her blankly. This was one of the happiest places on earth. It was Durga poojo, the happiest time of the year. But her face, like her body, didn't believe it.

At the very beginning, Durga poojo was all about eating chicken rolls for Maya. As a Bengali living in Delhi, chicken rolls were a big part of what made her childhood Bengali. And the rolls were special alright. To begin with, they weren't made at home by Ma. Being outside food made them tastier right away.

These rolls were made by one sweaty man who stood behind a stove all evening. First, he flattened the dough with a rolling pin and then stretched the roti to its limits with his pudgy fingers. Maya had not started suffering from OCD yet so it was all fine to her, the dough and his fingers mashing into each other.

Next came the deliciously concocted affair of meat and onion. The greasy mix of the juicy chicken with the pungent onion and garlic made for one of the most divine food stuffings, Maya had ever come across. As the man took a handful and heaped it on her roti, she could feel a dull throbbing in her veins. Very soon, this gorgeous little delicacy would be in her mouth.

Buying them on her own had become possible because the nine-year-old Maya was given a coin or two every day by her father. She religiously put it inside her piggy bank, a brown mud vessel with a slot. There were days in the month when she really wanted to buy and eat a candy or two but the only way, she could get her hard-earned coins out was if she broke the vessel into pieces. So, she resisted. She waited for the grand finale that was approaching her in October instead.

On the D Day, she counted every coin, satisfied that the amount crossed eighty rupees. That meant she could have a chicken roll on each day of poojo. Oh, the freedom of being able to buy something on her own, at any hour of the day she pleased. Ma and Baba did not even ask how she was spending her money. But she had a suspicion that they already knew she wouldn't think beyond food when it came to spending money.

As the chicken rolls melted in her mouth, she remembered what her Ma would say over lunch on wintry afternoons, "Glorious food, isn't it, shona?"

Today, as Maya slowly removed every piece of clothing and went for a warm bath, she realized a smile was playing on her lips. The thought of a little girl with a satisfied heart and tummy had somehow made its way into the body of a melancholy thirty-five-year-old woman.

-

The washroom with its light blue walls and a bright white light right over the mirror took Maya back to the many times she had had conversations with her Ma here who, almost always, was cleaning the sink.

"Ma, why doesn't Baba ever clean the basin?" she had once asked her Ma.

"Because according to Baba, the basin is never dirty," she had answered.

The twelve-year-old never really understood what her mother meant because as far as she knew, men were turning out to be a fascinating species. Boys had started to take notice of the tomboy who spoke and laughed loudly and so, Durga poojo had assumed greater significance. Maya could wear jeans and tees the year round but not when Uma came a calling. She remembered her Ma getting taken aback one time they were shopping together.

"I will not buy corduroy pants, Ma! And definitely not a size bigger just so it fits me next year too!" she told her Ma in exasperation that day. Instead, she bought a maroon, knee length frock, green denims, a purple kurta and a pink salwar kameez. It was a good mix of attires and her Ashtami morning was made when Ujjwal from next door said she looked beautiful.

It was the first year a boy walked her home. It was also the year her Ma had no role in her poojo celebration, from what she wore to who she befriended.

--

In the next few years, Maya discovered that she loved serving bhog during poojo. Splattering dollops of khichudi and labra on the banana leaf plates of the thousands who came to her pandal gave her a sense of authority and achievement. Bang under the autumn sun, she stood and served bhog, wearing her Ma's sarees, looking like her younger version and slowly understanding how beautiful her Ma actually was.

And it was here that she met Arjun. Over messy ladles of hot khichdi, they fell in love and had their first date surrounded by the cacophony of a vibrant collective. She had worn her Ma's red lehriya, a saree that had literally been the only topic of conversation since she had left the house that Navami. The boys were casually hinting at losing their hearts to Maya. But she had already lost hers, to the soft-spoken Arjun.

Later that night, the moon's radiance shone in Maya's face, as she felt butterflies in her stomach. First love had arrived, along with the kaash flowers and her beloved goddess.

--

In the autumn of 2012, Maya returned for her first Durga poojo in three years. She had married and moved to New York where her husband worked and lived. Returning home for poojo wasn't easy anymore. After years of trying to make a plan with the husband, she decided to head to Delhi alone instead.

But poojo had moved on without her. Maya found that her friends were all happy in their little cocoon that did not accommodate her anymore. She was the only one who had married someone out of the large social circle, and it made her an outcast along with her husband. Her friends made her a part of every plan but she didn't really belong. Within two days, she understood what her Ma meant when she said, "Durga pujo aar amar nei, eita ekhon toder..amar pujo Port e hoto.."

Maya's grandfather worked in the Port Trust of India, and her Ma had grown up in the vicinity. The first of three daughters to a loving father and a stern mother, her Ma probably remembered the festival of her carefree childhood more fondly than anything.

-

As she emerged from her bath, Maya felt years of memories wash away. She opened what used to be her mother's wardrobe. It was full of sarees, the ones she had stopped wearing over the years. Up until that moment, she had no interest in even acknowledging them. But today she found herself caressing the silkiness of the pink and yellow one right in front of her. Without knowing why she was doing it, she took it out of the closet and spread it on the bed and sat next to it. A little bit of dust flew up from the bed as she did.

The bedroom had her Ma's presence in every corner – Maya remembered her Ma cleaning out the closet, dusting the bed, reading magazines on the bamboo chair near the window where the sunlight streamed in. The list was endless.

Her mother, like all mothers, had roamed around the house more than her father could even imagine. She had made every nook a livable space. From the tribal masks that welcomed the guests at the entry of the house to the fake white Dahlias hanging lazily inside a plastic bottle at the balcony wall, her Ma had made the home what it was. Even today, when sitting in her cozy flat in New York, if she closed her eyes in nostalgia for a moment, she saw her Ma, holding a

bowl of mushoorir dal with a pair of steel tongs, bringing it to the dining table as Maya sat, waiting patiently for her mother to mash her bhaat with the dal and make little balls out of them for her to eat.

Or she would remember the time in the afternoon that both mother and daughter would lie on the sofa or carpet and watch a mundane TV show. Maya couldn't remember the name of the show, only that she watched it religiously with her mother for so many years together.

--

Maya came out and sat at the dining table where her father was already having his bowl of cereal. The sound of a conch blowing gave way to a dhak that took its turn and musically ran over all the houses on their lane. Ashtami poojo had started at its usual time.

"Baba, aarek baar cha khaabe?" Maya asked.

Her father, suddenly looking ten years older than his actual age, nodded. Maya got up and went to the kitchen. As she measured two cups of water and poured them in the pan, she realized her Durga poojo had changed yet again.

Instead of a new sari, she was wearing her mother's. Instead of giving pushpanjali, she was trying to understand how much companionship her solitary father might require in the coming days.

Instead of Ma Durga, it was her own mother who was filling her thoughts. As bright as only memories can be, her Ma smiled at her, happy with how the tea was simmering just right.

"This way, it will be perfect, neither too bland, nor too bitter," she heard her Ma say.

Maya nodded and smiled at yet another sage advice from Ma.

--

ବୈଜ୍ଞାନି

Urmi Dutta Roy
London

My journey through grief and the long road ahead

I lost Mum to Ovarian Cancer a little over two and a half years ago. To say the experience was traumatic would be an understatement. Mum was diagnosed eleven months prior to passing away. During her illness our family went into crisis management mode, hoping and praying for a miracle despite all the medical facts presented and feeling utterly helpless.

The Cancer was brutal on Mum and by extension on us as a family. In such a short time this cruel disease took hold in a vice like grip and wasn't going to let go until it ravished her, which it did in May 2016. In addition, my Dad who had been uber positive about Mum's recovery all the way through her treatment had a heart attack ten weeks before Mum passed away and had to have life-saving double 'Heart Bypass' surgery. For the last weeks of Mum's life, she was in a hospital on one side of London with my Dad fighting for his life on the other. Both were worrying about each other and my sister and I spent our days rallying between the two with my aunt (Mashi) as support. You really could not make this stuff up or the events which ultimately unfolded. Dad made it but Mum didn't and those are the facts.

Being a solutions focused person, one of the hardest things to accept was that in some situations you have absolutely no control in an outcome. I solve problems for corporates for a living but when it came to solving the most important problem of my life, the one that mattered the most, I was powerless in saving Mum from Cancer. Believe me when I say our family tried everything but Mum's situation worsened, she couldn't eat or drink anything, had lost so much weight, was hooked up to various tubes until she was no more. Being powerless is a bitter pill to stomach and challenged my entire belief system that if one worked hard towards an outcome, then said outcome would be achieved. Instead I failed, I failed to save Mum and I carry that failure around with me all the time.

Losing a loved one, especially a parent who for most people are a significant pillar in their lives is devastating. Memories haunt you and sadness becomes a constant companion. Confusion envelopes and it feels like I'm in an alternate universe where Mum is no more whilst the rest of the world are happily carrying on as if nothing has changed in their paradigm. The two worlds don't converge or at least not just yet.

Both my sister and I started therapy and whilst I cannot speak for my sister, it has been a mixed bag of emotions. My therapist advised that grief is a deeply intimate and personal journey, one that cannot be rushed to meet anyone else's timeline but your own. The manifestations of grief will be different for everyone. For me this presented itself in loss of sleep, panic attacks, crying on the tube journey to and from work, irritability, rashes across my arms and legs which started when Mum was diagnosed, restlessness and experiencing flashbacks of Mum in her dying days. In addition, my self-esteem and confidence was non-existent, I was constantly questioning myself when making decisions, at least outwardly. My therapist diagnosed me with Post Traumatic Stress Disorder (PTSD). Most people associate PTSD with those exposed to war zones but it is also something which can manifest in people who have experienced stressful, frightening or distressing events.

Going to therapy has highlighted that I'm unable to openly talk about Mum and that my feelings are kept just under the surface in order for me to function on a daily basis. My therapist tells me I need to find an outlet to process my feelings otherwise they will consume me. However, what that mechanism is, is a mystery to me. Friends have suggested I write down my feelings as a way to process my grief and that brings us back to this open essay where I am attempting to do that. My Mum was a complex, determined, cultured and ultimately kind woman. I could probably write a whole thesis on her alone but whatever I could say would not do her justice, so I won't.

Rather frustratingly instead of people allowing me to process my grief in my own time, I had certain family members and friends suggest that getting a boyfriend or husband would help my recovery. I found this suggestion highly offensive and wondered why in this day and age, do people think a man would immediately wipe away my grief. It is a nonsense to think the patriarchy have the power to do this and who the hell do they think they are?!? The pitying looks I receive sometimes make me feel both angry and distressed. Having spoken at length with my counsellor, I can now see this suggestion put forward by many was preposterous and others need to understand a person has to go through their own grief journey in their own time before they can form healthy relationships with new people. Getting together with someone will not alleviate the grief one is going through and many societal groups need to open their eyes to this.

'The 5 stages of Grief' model developed by Elizabeth Kubler-Ross describes that people who experience the loss of a loved one, goes through a number of emotional stages not necessarily in a particular order. These include denial, anger, bargaining, depression and acceptance. After two and a half years I tend to fluctuate around the depression stage and it is tough. Depression for me manifests itself in lack of sleep, self-care and exhaustion. The motivation to carry on is worn thin and there is risk that one day I will give up. However, I look to my sister and my Dad (Baba) and force myself to wake up each day, taking one step at a time. The road ahead is long and I don't know at what point if ever, I will wake up and not feel like I am drowning or being swallowed up by life.

Since Mum passed away there have been other losses too, it is almost as if death is becoming more and more part of our lives. With each passing moment there is more heartbreak around the corner and I never quite feel I get enough time to recover from one life shock before another curveball is launched. Increasingly it is evident that society need to consider better ways to process the deluge of grief that surrounds us. Reaching out, asking for support and being kinder to oneself is critical for survival. Yet, why do so many of us struggle with asking for help. Mental health is critical and so many of us suffer in silence. This fact is truly heart breaking.

For now, all I can promise myself is that I will get up each day and take each 24 hours at a time and that to me is survival. Wish me luck!

ଶୈଳେଖ

Artist- Sudeshna De

ପିଆ ସେନଙ୍ଗପ୍ତ
ଆଟଲାନ୍ଟା

ଆମାର ଚୋଥେ କାଜୀ ନଜରୁଲ ଇସଲାମ

ଦିନଟା ଛିଲ ୭ଇ ଡିସେମ୍ବର ୨୦୧୮, ହଠାତ୍ ଦେଖିଲାମ ଆମାର ଫୋନେ ମେସେଜ ଏଲୋ ଆମାର ଖୁବ କାହେର ଏକଜନ ମାନୁଷେର କାହିଁ ଥେକେ ଯିନି ଏକାଧାରେ ଆମାର ଶିକ୍ଷିକା, ଆମାର ପ୍ରିୟ ମାସୀମଣି କଲ୍ପନା ମାସି। ମେସେଜ ଛିଲ ଆମି ଯେନ କବି ନଜରୁଲ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଏକଟି ଲେଖା ଲିଖି, ଆମାଦେର ପୂଜାରୀର ଅଞ୍ଜଳି ପତ୍ରିକାର ଜନ୍ୟ। ମନ ଆନନ୍ଦେ ଭୋରେ ଉଠିଲୋ ତୃକ୍ଷଣାଂ, କଥା ଅମାନ୍ୟ କରି ଏହି ସାଧ୍ୟ ଆମାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକ ଅଜାନା ଉତ୍କଟ୍ଟା ଶୁରୁ ହଲୋ କାରଣ ଏତୋ ବଡ଼ ଏକଜନ ପ୍ରବାଦପ୍ରତିମ ମାନୁଷକେ କଲମେ କି କରେ ସୀମାବନ୍ଦ କରବୋ ସେହି ଚିନ୍ତାୟ ଦିନ ଦୁଇୟେକ ଗେଲା ମାସୀମଣିର କାହେ ଦୁଦିନ ସମୟ ଚେଯେ ନିଲାମ, କିନ୍ତୁ ତାର କଥା ଅମାନ୍ୟ କରି ଏହି ସାଧ୍ୟ ଆମାର ନେଇ। ତାଇ ବୁକେ ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରେ ଲିଖିତେ ବସଲାମ ସେହି କିଂବଦ୍ଵାରା ମାନୁଷଟି କେ ନିଯୋ।

‘ଅଞ୍ଜଳି ଲହୋ ମୋର’ ଗାନେର କଲି ବାଣୀଲିର ଜୀବନେ ଓତୋପ୍ରୋତୋ ଭାବେ ଜଡ଼ିଯେ ଆଛେ। ଆମି ଆଜ ଲିଖିବୋ ଏକଟି ଅଧ୍ୟାୟ କିଛୁ ଜାନା ଅଜାନା ତଥ୍ୟ ନିଯେ ଆମାର ପ୍ରିୟ ସେହି ସ୍ଵନାମଧନ୍ୟ, କିଂବଦ୍ଵାରା କବି ନଜରୁଲ ଇସଲାମ କେ ନିଯେ ଯିନି ଛିଲେନ ଏକାଧାରେ ସଂଗୀତଜ୍ଞ, ଦାଶନିକ, ନାଟ୍ୟକାର ଏବଂ ଛିଲେନ ତିନି ଏକ ବିଶାଳ ଔପନାସିକ୍ୟକୁ।

୨୪ଶେ ମେ ୧୮୯୯ ଏକ ଶୁରୁବାରେ ଚୁରଳିଯା ଗ୍ରାମେ କବିର ଜନ୍ମ ହୁଏ ଏକ ଦରିଦ୍ର ମୁସଲିମ କାଜୀ ପରିବାରେ।

ତାଁର ବାବା ଛିଲେନ ସ୍ଥାନୀୟ ମସଜିଦେର ଇମାମ। ତାଁକେ ଛୋଟବେଳୋଯା ସବାଇ “ଦୁଖୁ ମିଯାଁ” ଡାକତୋ।

ଦାରିଦ୍ର୍ୟତା ତାକେ ଦମିଯେ ରାଖିତେ ପାରେ ନି, ତିନି ଜୀବନେର ବିଭିନ୍ନ ସମୟେ ପଡ଼େଛିଲେନ ଇସଲାମ ଦର୍ଶନ ଓ ତାର ସାଥେ ସାଥେ ବାଂଲା ଏବଂ ସଂକ୍ଷିତ ଶିଖିତେ ଶୁରୁ କରେନ। ପଡ଼ାଶୁନାର ପାଶାପାଶି କବିର ଭୀଷଣ ଆଗ୍ରହ ଛିଲ ଥିଯେଟାରେ। ତିନି ସେହି ସମୟ ଏକ ଯାଯାବର ନାଟ୍ୟଗୋଟୀର ସାଥେ ଯୁକ୍ତ ହେଁ ଯାନ ସେହି ଦଲେର ଜନ୍ୟ ଗାନ, କବିତା ଲେଖା ଶୁରୁ କରେନ। ଶକୁନି ବଧ, ଦାତା କର୍ଣ୍ଣ, ଆକବର ବାଦଶା, ବିଦ୍ୟାନ ହୃତୁମ ଇତ୍ୟାଦି ଏକେର ପର ଏକ ଲିଖିତେ ଶୁରୁ କରେନ। ଏହିଭାବେ ଏଗିଯେ ଚଲେ ତାଁର କର୍ମଯତ୍ତ, ବିକଶିତ ହତେ ଥାକେ ତାଁର ଅପୂର୍ବ ଲେଖନୀର ଭାନ୍ଦାର।

ଏରମଧ୍ୟେ ତିନି ସଖନ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀତେ, ସେହି ସମୟ ମ୍ୟାଟ୍ରିକୁଲେଶନ ପରୀକ୍ଷା ନା ଦିଯେ ତିନି ଭର୍ତ୍ତି ହେଁ ଯାନ ବ୍ରିଟିଶ ଇନ୍ଡିଆନ ଆର୍ମ୍ ନାମରେ ମାତ୍ର ୧୮ ବର୍ଷର ବୟବେ। ବ୍ରିଟିଶ ରାଜେର ବିରୁଦ୍ଧେ ଲେଖନ ବିଦ୍ରୋହୀ, ଭାଣୀ ଗାନେର ମତୋ କବିତା ଏବଂ ଧୂମକେତୁର ମତୋ ସାମୟିକୀ। କବି ନଜରୁଲ ବିଦ୍ରୋହୀ କବି ହିସାବେ ସମାଜେ ପରିଚିତ ଛିଲେନ, ବଲା ଭାଲୋ ସବାଇ ତାଁକେ ବିଦ୍ରୋହୀ କବିଟି ବଲତେନ, କାରଣ ତାଁର ଦୃଷ୍ଟିଭନ୍ଦୁର ଜନ୍ୟ। ତାଁର ଚିନ୍ତାଧାରା, ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ କବିତାର ମୂଳ ବିଷୟବନ୍ଦୁ ଛିଲ ମାନୁଷେର ଉପର ଅତ୍ୟାଚାର, ସାମାଜିକ ଅନାଚାର ଓ ଶୋଷଣର ବିରୁଦ୍ଧେ ପ୍ରତିବାଦ।

କବି ରଚନା କରେଛିଲେନ ପ୍ରାୟ 3000 ଗାନ ଯା ଆମାଦେର କାହେ ନଜରଳଗୀତି ହିସାବେ ପରିଚିତ। ତିନି ଲିଖେଛିଲେନ ଶ୍ୟାମାସଙ୍ଗୀତ, ହିନ୍ଦୁ ଭଣ୍ଡଗୀତ, କିର୍ତ୍ତନ, ଦେଶାଭବୋଧକ ଗାନ। ଲୋକଗାନେଓ ତାଁର ଅନ୍ତିତ୍ଵ ଛିଲ ଅବାଧ ବାଉଳ, ବୁମୁର, ସାଁଓତାଳି ଏବଂ ଭାଟିଆଳି ବହୁ ଗାନ ଆମରା ପେଯେଛି ତାଁର ସଭାର ଥେକେ। ତାଁର ରାଗାଶ୍ରୟ ଗାନେର ମଧ୍ୟେ ତୈରବ ରାଗଟିର ପ୍ରକାଶ ବହୁବାର ପେଯେଛେ।

ହିନ୍ଦୁ ଭଣ୍ଡଗୀତ “ବଲିସ ନନ୍ଦିରେ ସେଇ, ଆମି କୁଳ ଛେଡେ ଚଲିଲାମ...ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମେ ତରଣିତେ ପ୍ରେମ ଯମୁନାର ନୀଡ଼େ” । ବାଉଳ ଗାନେର ମଧ୍ୟେ ତିନି ରଚନା କରେଛିଲେନ “ଆମି ବାଉଳ ହଲାମ ଧୂଲିର ପଥେ ଲାୟ ତୋମାର ନାମ” । ବୁମୁର ଗାନେର ମଧ୍ୟେ ଏକଟି ଗାନ “ବୁମୁର ନାଚେ ଡୁମୁର ଗାହେ” ଖୁବଇ ପ୍ରଚଲିତ ଛିଲା। ଦେଶାଭବୋଧକ ଗାନେର ମଧ୍ୟେ ଆପାତ ବାଙ୍ଗଲୀ ପ୍ରାୟ ସକଳେଇ ଏହି ଗାନଟି ଜୀବନଦଶାୟ ଏକବାର ହଲେଓ ଶୁଣେଛେ ଅଥବା ଗାନଟି ଗେୟେଛେ, ସେଟି ହଲୋ “ଦୁର୍ଗମ ଗିରି କାନ୍ତାର ମରନ୍ ଦୁନ୍ତର ପାରାବାର ହେ” ।

କବି ନଜରଳ ଯିନି ଛିଲେନ ଏକ ପ୍ରକୃତ ସଙ୍ଗୀତ ସାଧକ, ଜାତି ଧର୍ମ ନିର୍ବିଶେଷେ ତିନି ଲିଖେଛିଲେନ ହିନ୍ଦୁ ଭଣ୍ଡଗୀତ “ଆମାର ଆନନ୍ଦିନୀ ଉମା ଆଜଓ ଆସେନି ତାର ମାୟେର କାହେ”, ଠିକ ତେମନି ଲିଖେଛିଲେନ “ଆମି ସଦି ଆରବ ହତାମ ମଦିନାରଇ ପଥ, ଏହି ପଥେ ମୋର ଚଲେ ଯେତେନ ନୂର ନବୀ ହଜରତ”, ତାଁର ହାତ ଧରେ ପ୍ରତିଟି ମାନୁଷେର ମନେପ୍ରାଣେ, ମାନୁଷେର ସରେ ସରେ ପୋଁଛେ ଗିଯେ ଛିଲୋ। ବୈବାହିକ ସୂତ୍ରେ ତିନି ଆବନ୍ଦ ହେୟେ ଛିଲେନ ଏକ ହିନ୍ଦୁ ନାରୀ ପ୍ରମିଳା ଦେବୀର ସାଥେ।

ନଜରଳ ତାର କବିତା ଓ ଗାନେ ବାଂଲା ଭାଷାର ଉଲ୍ଲେଖ ଛାଡ଼ାଓ ପାର୍ଶ୍ଵ୍ୟାନ ଭାଷାର ମେଲବନ୍ଧନ ଘଟିଯେଛିଲେନ। ଲିଖେଛିଲେନ ବାଂଲା ଗଜଳ। ଆମିର ଖଣ୍ଡ ସଦି ଭାରତବରେ ଗଜଳ ଏନେ ଥାକେନ ତାହଲେ ବାଂଲାଯ ପ୍ରଥମ ଗଜଳ ଆନେନ କବି ନଜରଳ। ଲିଖେଛିଲେନ ଅବିମୁରଗୀୟ ଗାନ “ଆଲଗା କରୋ ଗୋ ଖୋଁପାର ବାଁଧନ, ଦିଲ ଓହି ମେରା ଫାସ ଗଯି” । ଗାନ ରଚନା ଛାଡ଼ାଓ ତିନି ସଙ୍ଗୀତ ପରିଚାଳନା କରେଛିଲେନ ସଚିନ ସେନଗୁପ୍ର ଲେଖା ବିଖ୍ୟାତ ‘ସିରାଜ-ୱୁଦ-ଦୌଲା’ ତେ।

ଦେଶ ଜୁଡ଼େ ସଥିନ ଅସହ୍ୟୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଲଛେ ସେଇ ସମୟ ନଜରଳ ଇସଲାମ ଏର ପ୍ରଧାନ କାଜ ବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ଛିଲ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଓ ସଭାଯ ଯୋଗଦାନ କରେ ତାଁର ରଚିତ ଓ ସୁରାରୋପିତ ବିଦ୍ରୋହୀ ଦେଶାଭବୋଧକ ଗାନ ଗାୟା, ଏବଂ ସେଇ ସବ ଗାନେର ମାଧ୍ୟମେ ପ୍ରକାଶ ହତୋ ଅନ୍ୟାଯ, ଅତ୍ୟାଚାର ଏର ବିରକ୍ତେ ପ୍ରବଳ ପ୍ରତିବାଦ। ଆବାଲ ବୃଦ୍ଧ ବନିତା ସବାଇ ସେଇ ଗାନେର ମାଧ୍ୟମେ ଅନୁପ୍ରେରିତ ହେୟେ ଏଗିଯେ ଆସତୋ ଅନ୍ୟାଯ ଓ ଅବିଚାର ଏର ବିରକ୍ତେ ଗର୍ଜେ ଓଠାର ଜନ୍ୟ। ତାଁର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରତିବାଦୀ କବିତା ଛିଲ ‘ବିଦ୍ରୋହୀ’ କବିତାଟି। ଜେଲେ ବନ୍ଦି ଦଶାୟ ଲେଖେନ ‘ରାଜବନ୍ଦୀର ଜବାନବନ୍ଦୀ’ ।

କବିର ଲେଖା ‘ସଞ୍ଚିତା’ ନାମକ କବିତାର ବହଟି ପ୍ରତିଟି ବାଙ୍ଗଲିର ସରେ ସରେ ଛିଲ ତଥିନ ଏକ ପରମ ଧନ। ନଜରଳ ଲିଖେଛିଲେନ ସେଇ କାଲଜୟା କବିତା ‘ଅଭିଶାପ’, ଯେଥାନେ ତିନି ବଲେଛିଲେନ “ଯେଦିନ ଆମି ହାରିଯେ ଯାବୋ, ବୁଝବେ, ସେଦିନ ବୁଝବେ, ଅନ୍ତପାରେର ସନ୍ଧ୍ୟାତାରାୟ ଆମାର ଖବର ପୁଢ଼ବେ, ବୁଝବେ ସେଦିନ ବୁଝବେ” । ଲିଖେଛିଲେନ ତିନି ସାମାଜିକ ପ୍ରେକ୍ଷାପଟେ “ଜାତେର ନାମେ ବଜାତି ସବ ଜାତ ଜାଲିଯାଇ ଖେଳଛୋ ଜୁଯା” । ବିଦ୍ରୋହୀ କବି ନଜରଳ ଛିଲେନ ପ୍ରତିଟି ମାନୁଷେର ମନନେ। ପରାଧୀନ ଦେଶେର ମାନୁଷେର ଦୁଃଖକଟ, ଅଭାବ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାର ତାଁକେ କାଁଦାତୋ, ତାଁକେ ଆରୋ ବେଶ କରେ ବିଦ୍ରୋହୀ କବି କରେ ତୁଳେଛିଲୁ ସେଇସମୟ।

ଏରପର ସଥିନ ଦେଶ ଭାଗ ହଲୋ, ସେଇ ସମୟ ଅଶାସ୍ତ୍ର ପରିବେଶେ କବି ଜାତି ଓ ଦେଶେର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଲିଖେଛିଲେନ ସେଇ ପ୍ରାଣ ହୁଁଯେ ଯାଓଯା ଗାନ “ମୋରା ଏକଇ ବୃତ୍ତେ ଦୁଟି କୁସୁମ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ” । ମାନୁଷେ ମାନୁଷେ ବିଭେଦ କବିକେ କରେ ତୁଳେଛିଲୁ କ୍ଷତିବିକ୍ଷତ, ତାଇ ତାଁର ଲେଖା ଗାନ ଓ କବିତା କେ ଅନ୍ତରେ ମାନୁଷେର କାହେ ପୋଁଛେ ଦିତେ ଚେଯେଛିଲେନ ଶାନ୍ତିର ବାର୍ତ୍ତା, ମୈତ୍ରୀର ବାର୍ତ୍ତା।

ଜୀବନଦର୍ଶନ ତାଁର ଛିଲ ଜେଲେ ମତୋ ସ୍ଵଚ୍ଛ, ଶିଶୁ ମତୋ ସରଳ ଓ ପବିତ୍ର, ତାଇ ସାରାଟି ଜୀବନ ଧରେ ମାନୁଷେର କଥା ଭେବେ ମାନୁଷେର ସାଥେ କାଁଧେ କାଁଧେ ମିଲିଯେ ଚଲେ ସେଇ କାରଣେ ଲିଖେଛିଲେନ ତାଁର ଗାନ, କବିତା, ଏବଂ ଉପନ୍ୟାସ। ଏଟାଇ ଛିଲ ତାର ମାଧ୍ୟମ, ଯାର ଦ୍ୱାରା ତିନି ମାନୁଷେର ଅନ୍ତରେ ଠାଁଇ କରେ ନିତେ ପେରେଛିଲେନ।

ঐৱনি

কবির লেখা বিখ্যাত উপন্যাসগুলির মধ্যে ‘বাধনহারা’, ‘মৃত্যুকুধা’, ‘কুহেলিকা’, ‘সাম্যবাদী’ এইরকম বহু উপন্যাস তিনি লিখেছিলেন তখনকার সমাজ ব্যাবস্থার প্রেক্ষাপটে। তাঁর লেখা শিশুদের জন্য বাংলা কবিতা ‘খুকি ও কাঠবিড়ালি’, ‘লিচু চোর’, ‘খাঁদু দাদু’ ইত্যাদি ভীষণ ভাবে নান্দনিকতা এনেছিল। ১৯২২ সনে কবির লেখা বিখ্যাত কবিতা সংকলন ‘অগ্নিবীণা’ প্রকাশিত হয়, যার প্রতিটি কবিতা বিশেষভাবে বাংলা কাব্যের জগতে পালাবদল ঘটিয়েছিল। কবিতাগুলির মধ্যে ছিল বিখ্যাত কবিতা ‘বিদ্রোহী’, ‘কামালপাশা’, ‘খেয়াপারের তরণী’ ইত্যাদি।

বিশ্বকবি রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর ১৯২৩ সনে বিদ্রোহী কবি নজরুল কে উৎসর্গ করেন তাঁর ‘বসন্ত গীতিনাট্য’ গ্রন্থটি, যখন কবি নজরুল ছিলেন আলিপুর এর কেন্দ্রীয় কারাগারে, এতে বিদ্রোহী কবি বিশেষভাবে উল্লিঙ্কিত হয়ে আনন্দে লিখেছিলেন সেই অসামান্য কবিতা ‘আজ সৃষ্টি সুখের উল্লাসে’।

১৯৬০ সালে নজরুল সম্মানিত হয়েছিলেন ‘পদ্মভূষণ’ খেতাবে, তাহাড়াও তাঁর বিশাল কর্মজ্ঞ সম্মানিত হয়েছিল ‘একুশে পদক’ এবং “Independence award”-এ। জীবনের শেষ প্রান্তে এসে তিনি এক দুরারোগ্য ব্যাধিতে আক্রান্ত হয়েছিলেন। বলতে গেলে তার আরোগ্য লাভ ছিল অসম্ভব। বিদেশেও তাঁর চিকিৎসা হয়েছিল। ১৯৭২ সনে ভারত সরকারের অনুমতিক্রমে কবি নজরুলকে সপরিবারে বাংলাদেশে নিয়ে আসা হয়, বাকি জীবন তাঁর সেখানেই কাটে। এরপর ১৯৭৬ সালে ২৯ সে আগস্ট তিনি মৃত্যুবরণ করেন।

নাসির আহমেদ
আটলান্টা

রবীন্দ্রনাথের বাল্যজীবনে সংগীতের প্রভাব এবং রবীন্দ্রসংগীতের বৈশিষ্ট্য।

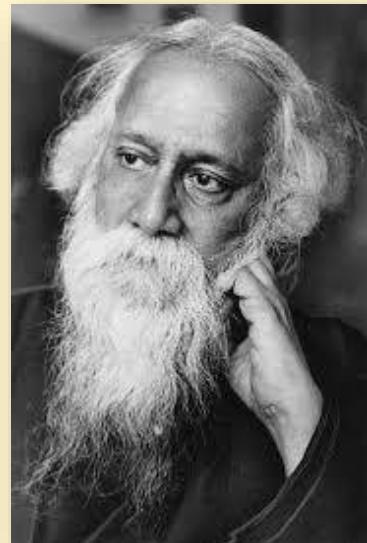
কোন মহান সৃষ্টির পিছনে যেমন পরিবেশের অনেক প্রভাব থাকে, রবীন্দ্রনাথের সংগীত-প্রতিভা বিকাশের মূলেও তেমনি ঠাকুর-পরিবারের সংগীতের পরিবেশের প্রত্যক্ষ প্রভাব ছিল। বাংলাদেশে আধুনিকতার সূচনালগ্নে রবীন্দ্রনাথের জন্ম। অভিজাত পরিবারে তখন উচ্চাঙ্গসংগীতের ঘরে সমাদৃত ছিল। ঠাকুর পরিবার উচ্চাঙ্গসংগীতের চর্চায় অগ্রণী ভূমিকা পালন করেন। পরিবারের ছেলেমেয়েদের শুন্দি শাস্ত্রীয় সংগীত শেখানোর জন্য একজন গৃহশিক্ষক সবসময়ই নিযুক্ত থাকতেন। এরমধ্যে বিশ্ব চক্রবর্তীর নাম সবচেয়ে উল্লেখযোগ্য। এঁর কাছেই রবীন্দ্রনাথের সংগীতের হাতেখড়ি। বিষ্ণু চক্রবর্তী প্রচলিত পাড়াগেঁয়ে ছড়ায় হালকা সুর বসিয়ে সহজ ছন্দের গান ছেলেমেয়েদের শেখাতেন। এছাড়া ছিলেন যদু ভট্ট, শ্রীকঠ সিংহ, রাধিকা গোস্বামী, এবং আরও অনেকে। রবীন্দ্রনাথের দাদারাও সকলেই উচ্চাঙ্গ সংগীতে বিশেষ পারদর্শী ছিলেন। বাড়ীর ব্রহ্ম-উপাসনায় গাহিবার জন্য এঁরা সকলেই হিন্দী গান ভেংগে ব্রহ্মসংগীত রচনা করতেন।

বাড়ীতে উচ্চাঙ্গ সংগীতের মজলিষ বসত প্রায় প্রতি সন্ধায়। এছাড়া দুর্গাপূজার সময় হতো আগমনী বিজয়ার গান। কখনো অজানা গায়করা বাড়ীতে আসতেন অতিথী হয়ে। দিনরাত গান হতো তখন।

মহর্ষি দেবেন্দ্রনাথ ছিলেন উচ্চাঙ্গ সংগীতের বিশেষ ভক্ত ও পৃষ্ঠপোষক। তিনি কিছু কিছু গাইতেও পারতেন। তাঁরই উৎসাহে তাঁর পুত্রগন সংগীতের ক্ষেত্রে কালজয়ী হয়েছিলেন। পুত্রগনকে উৎসাহিত করার জন্য তিনি একবার জ্যোতিরিন্দ্রনাথকে বিশুদ্ধ সংগীত সাধনার জন্য এক হাজার টাকা এবং রবীন্দ্রনাথকে তার মাঘোৎসব উপলক্ষে রচিত ‘নয়ন তোমারে পায়না দেখিতে রয়েছ নয়নে নয়নে’ – গানটির জন্য পাঁচশত টাকা পুরঙ্কার দিয়েছিলেন। ঠাকুর পরিবারের মেয়েরাও সংগীতচর্চা করতেন এবং সর্ব সমক্ষে গান গাইতেন।

ଠାକୁର ପରିବାରେ ଏହି ଜମଜମାଟ ଗାନେର ଆବହାଓଯାଇ କାରୋ ପକ୍ଷେଇ ଗାନବାଜନାର ବ୍ୟାପାରେ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଥାକା ସନ୍ତ୍ଵନ ଛିଲନା। ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ବାଡ଼ୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟଦେର ମତୋ ନିୟମ-ମାଫିକ ଭାବେ ଗାନ ଶେଖେନନି। ବିଧିବନ୍ଦ ଶିକ୍ଷା ନା ହଲେଓ ସୁରେର ଯେ ଆବେଷ୍ଟନୀତେ ତିନି ବଡ଼ ହେଁଛେନ, ତାତେଇ ଗୀତରସେର ତରଙ୍ଗଉଚ୍ଛାସେ ତାଁର ମନପ୍ରାଣ ଦୋଳାଯିତ ହତୋ। ବାଡ଼ୀତେ ଦିନେର ପର ଦିନ ସଂଗୀତେର ଯେ ଅବିରାମ ଧାରା ବହିତ, ତାତେଇ ତାଁର ବାଲକମନେ ସୁରେର ଇନ୍ଦ୍ରଜାଳ ଆଁକା ହେଁ ଗିଯେଛିଲା ଗାନେର ଚର୍ଚାର ମଧ୍ୟେ ବେଡେ ଓଠାର ଜନ୍ୟ ଖୁବ ସହଜେଇ ଗାନ ତାଁର ପ୍ରକୃତିର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ କରେଛିଲା।

ପ୍ରଥମ ଜୀବନେ ଦାଦା ଜ୍ୟୋତିରିନ୍ଦ୍ରନାଥ ସଂଗୀତ ସୃଷ୍ଟିର କ୍ଷେତ୍ରେ ତାଁକେ ସବଚେଯେ ବେଶୀ ପ୍ରଭାବିତ କରେଛିଲେନ। ଜ୍ୟୋତିରିଦାଦା ତାଁକେ ପାଶେ ବସିଯେ ପିଯାନୋଯ ନାନା ସୁର ସୃଷ୍ଟି କରତେନ, ଆର ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ସେଣ୍ଟଲିତେ କଥା ବସିଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗାନ ରଚନା କରତେନ। ଏଭାବେଇ ତାଁର ଗାନ ରଚନାର କ୍ଷେତ୍ରେ ଶିକ୍ଷାନବିଶୀ ଶୁରୁ ହେଁଛିଲା। ବନ୍ଧୁତଃ ସୁର ଏବଂ ସଂଗୀତ ରଚନାର କ୍ଷେତ୍ରେ ଯତ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ କରେଛେନ, ତାର ଅନ୍ୟତମ ମୂଳ ପ୍ରେରଣା ଛିଲେନ ତାଁର ଜ୍ୟୋତିରିଦାଦା।

କବିଷ୍ଣୁର ସଂଗୀତର ବୈଶିଷ୍ଟ ଅଳ୍ପ କଥାଯ ପ୍ରକାଶ କରା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରୁହ। ଏହି କ୍ଷେତ୍ରେ ଭାରତୀୟ ଐତିହ୍ୟର ପ୍ରତି ତାଁର ଯେମନ ଛିଲ ଗଭୀର ଅନୁରାଗ, ତେମନି ଆକୃଷ୍ଟ ହେଁଛିଲେନ ତିନି ଇଯୋରୋପୀୟ ସଂଗୀତ-ସଂକ୍ଷତିର ପ୍ରତି। ତାକେଓ ତିନି ଗ୍ରହନ କରେଛିଲେନ ତାଁର ସୃଷ୍ଟିର କାଜେ। କିନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶକାଳେ ଦେଖା ଗେଲ ତାର ଏକଟି ସମବ୍ୟଧର୍ମୀ ଭାରତୀୟ ରୂପ।

ରବୀନ୍ଦ୍ରସଂଗୀତ କାବ୍ୟଧର୍ମୀ ସୁରେର ସଙ୍ଗେ କବିତାର ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ମିଳନ। ସୁର ଓ ବାଣୀର ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ ପୋଯେଛେ ସମାନଭାବେ। ଗୁରୁଦେବେର ନିଜେର କଥାଯ “ଆମାର ମନେ ଯେ ସୁର ଜମେଛିଲ, ସେ ସୁର ଯଥନ ପ୍ରକାଶ ହତେ ଚାଇଲ, କଥାର ସଙ୍ଗେ ଗଲାଗଲି କରେ ସେ ଦେଖା ଦିଲ। ସଂଗୀତକେ କାବ୍ୟେର ସଙ୍ଗେ ମିଲିଯେ ଦିଲେ, କୋନଟା ବଡ଼ ଆର କୋନଟା ଛୋଟ ବୋକା ଗେଲ ନା” ।

ଠାକୁର ବାଡ଼ୀତେ ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ସଂଗୀତର ଅବିରାମ ଚର୍ଚାର ମଧ୍ୟେ ବେଡେ ଓଠାର ଦରଳ ତାଁର ମନେ କାଲୋଯାତି ଗାନେର ଠାଁଟ ଆପନା ଆପନିଟି ଜମେ ଉଠେଛିଲା। ଆର ଏର ସାଥେ ଗ୍ରାମ ବାଂଲାର ଅପରକପ ଲୋକସଂଗୀତର ସୁର ଯଥା, କୀର୍ତ୍ତନ, ବାଉଳ ଇତ୍ୟାଦିର ସୁରେର ସାଥେ ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ସଂଗୀତର ଏକ ଅପୂର୍ବ ମିଳନ ଘଟିଯେଛେନ ତିନି।

ରବୀନ୍ଦ୍ରସଂଗୀତ ଧ୍ରୁପଦ-ଆଶ୍ରିତ ସନାତନୀ ଏକଟି ସୁର। ବାଂଲାର ନିଜସ୍ବ ଲୋକସଂଗୀତ ଓ କୀର୍ତ୍ତନ ମୂଳତଃ ଦୁ-କଲିର ସୁର, ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ଥାଯୀ ଏବଂ ଅନ୍ତରା – ଏହି ଦୁଇ ଭାଗେ ବିଭିନ୍ନ। କବିଷ୍ଣୁର ହିନ୍ଦୀ ଧ୍ରୁପଦ, ଟଙ୍କାର ଅନୁକରଣେ ଚାର କଲି ଓ ଦୁ-କଲିର ଅସଂଖ୍ୟ ଗାନ ରଚନା କରେଛେନ। କିନ୍ତୁ ଧ୍ରୁପଦେର ମତ ଚାର କଲି ତଥା, ସ୍ଥାଯୀ, ଅନ୍ତରା, ସଞ୍ଚାରୀ ଓ ଆଭୋଗ – ଏର ଗାନଇ ସଂଖ୍ୟାଟ ସବଚେଯେ ବେଶୀ। ଏମନକି ପାଁଚକଲି ଥେକେ ଦଶ କଲିର ଗାନେ ତିନି ଗାନେର ପ୍ରଥମ ଚାର କଲିତେ ତିନି ଧ୍ରୁପଦେର ନିୟମେ ସୁର ଯୋଜନା କରେଛେନ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବାକୀ କଲିତେ ପର ପର ବ୍ୟବହାର କରେଛେନ ସଞ୍ଚାରୀ ଓ ଆଭୋଗେର ସୁର।

ତାଁର ନିଜେର ଭାଷାଯ, “ସଂଗୀତର ଏକଟି ଅଙ୍ଗ ତାଳ। ଆମାଦେର ଆସରେ ସବଚେଯେ ବଡ଼ ଦାଙ୍ଗା ଏହି ତାଳ ଲାଇୟା। ଗାନ ବାଜନାର ଘୋଡ଼ିଦୌଡ଼େ ଗାନ ଜେତେ କି ତାଳ ଜେତେ ଏହି ଲାଇୟା ବିଷମ ମାତାମାତି। ଦେବତା ଯଥନ ସଜାଗ ନା ଥାକେନ ତଥନ ଅପଦେବତାର ଏମନି କରିଯାଇ ବାଡ଼ିଯା ଓଠେ ସ୍ଵୟଂ ସଂଗୀତ ଯଥନ ପରବଶ, ତଥନ ତାଳ ବଲେ ‘ଆମାକେ ଦେଖୋ, ସୁର ବଲେ ‘ଆମାକେ। … ତାଳ ଜିନିସଟା

সংগীতের হিসাব-বিভাগ। এর দরকার খুবই বেশি সে কথা বলাই বাহল্য। কিন্তু দরকারের চেয়েও কড়াকড়িটা যখন বড়ো হয় তখন দরকারটাই মাটি হইতে থাকে। … তাল ভাব প্রকাশের একটা অঙ্গ। যেমন সুর তেমনি তালও আবশ্যিকীয়, উভয়ে প্রায় সমান আবশ্যিকীয়। অতএব ভাবের পরিবর্তনের সঙ্গে সঙ্গে তালও দ্রুত ও বিলম্বিত করা আবশ্যিক – সর্বত্রই যে তাল সমান রাখিতেই হইবে তাহা নহে। … আমাদের সংগীতে যে নিয়ম আছে যে, যেমন-তেমন করিয়া ঠিক একই স্থানে সমে আসিয়া পড়িতেই হয়, সেটা উঠাইয়া দিলে ভালো হয়”। (সংগীতচিষ্টা, পৃঃ ৬)

কবিগুরু তাঁর গানের ভাব, সুর, ও ছন্দের সঙ্গে সামঞ্জস্য রেখে বিভিন্ন মাত্রা ও বিভাগের তাল প্রবর্তন করেছেন, এমনকি, ভাবের ও সুরের পরিপূর্ণ প্রকাশের খাতিরে তিনি অনেক গানে তাল সম্পূর্ণ পরিহার করেছেন। তাঁর প্রবর্তিত মোট ৬টি তাল হলো, ১) ঝম্পক (৫ মাত্রা, ৩।২ ছন্দে); ২) ষষ্ঠি (৬ মাত্রা, ২।৪ ছন্দে); ৩) রূপকড়া (৮ মাত্রা, ৩।২।৩ ছন্দে); ৪) নবতাল (৯ মাত্রা, ৩।২।২।২ ছন্দে); ৫) একাদশী (১।১ মাত্রা, ৩।২।২।৪ ছন্দে); এবং ৬) নবপঞ্চ তাল (১।৮ মাত্রা, ২।৪।৪।৪।৪ ছন্দে)।

সুরের সঙ্গে বাণীর, প্রাচ্যের সাথে পাশ্চাত্যের সুরের ধারার মিলন, ছন্দের বৈচিত্র – সব মিলেই রবীন্দ্রসংগীত আপন বৈশিষ্টে চির উজ্জ্বল।

“গান সম্বলে আমার অহঙ্কারের বিষয় আছে। পূর্বে কত অয়ল, অবজ্ঞা, হেসে উড়িয়ে দিয়েছে সবাই। কিন্তু আমি জানতুম বাংলাদেশকে আমার গান গাওয়াবই। সব আমি জোগান দিয়ে গেলুম; ফাঁক নেই। এ না গেয়ে উপায় কি। আমার গান গাইতেই হবে – সব কিছুতে”। (শ্রীমতী রাণী চন্দ, আলাপচারী রবীন্দ্রনাথ, পৃঃ ১২৬)

ସୁମିତା ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ
ଆଟଲାନ୍ଟା

ଖ୍ୟକେଶେର ପଥେ

ଖ୍ୟକେଶେର ପଥେ ୨୦୧୭ ତେ ଯାଓଯାର ଇଚ୍ଛା ଛିଲ ନା। କିନ୍ତୁ କେମନ କରେ ଯେନ ହେଁ ଗେଲୋ। ପାଡ଼ାଯ ହାଁଟିତେ ଗିଯେ ପ୍ରତିବେଶୀର କାହେ ଖବର ପେଲାମ ଯେ ଦେରାଦୂନେ ନତୁନ ଏୟାରପୋଟ୍ ହେଁଛେ, ଦିଲ୍ଲି ଥିକେ ଫ୍ଲାଇ କରା ଯାଯା। ଠିକ କରଲାମ ଆମାଦେର ବଡ ପୁତ୍ର ମିଳନ କେ ନିଯେ ଘୁରେ ଆସା ଯାବେ ଏହି ଯାତ୍ରାଯା। ସେ ଏବାର ଭାରତେ ଆସଛେ ଦିନିମାର ସଙ୍ଗେ ଦେଖା କରତେ।

ଆମି ଫ୍ଲାଇଟ୍ ବୁକ କରଲାମ ଏବଂ ତାର ସଙ୍ଗେ ଦୁଦିନେର ଜନ୍ୟ ହୋଟେଲ୍‌ଓ। ଆମାର ବୋନ ଯେ ହୋଟେଲ୍‌ଟି ସୁପାରିଶ କରଲୋ ତା ପେଲାମ ନା। କିନ୍ତୁ ଅନଲାଇନ Orbitz ଏ ଆରେକଟା ହୋଟେଲ ମନେ ହଲୋ ଭାଲୋ, ବୁକ କରେ ଫେଲଲାମ।

ଆମରା ତିନିଜନେ ୨୫ ଶେ ଡିସେମ୍ବର ଦିଲ୍ଲି ଥିକେ ସକାଳେ ଫ୍ଲାଇଟ୍‌ଟେ ପୌଁଛେ ଗେଲାମ ଦେରାଦୂନ। ବାକବାକେ ଦିନ। ତବେ ପ୍ଲେନ ଛାଡ଼ିତେ ଦେରି ହେଁଯାତେ ପୌଁଛାତେ ବେଶ ବେଳା ହେଁ ଗେଲୋ। ହୋଟେଲେ ପୌଁଛେ ମନଟା ଖାରାପ ହେଁ ଗେଲା। ଏକେବାରେ ରାନ୍ତାର ଉପର ଛୋଟ ହୋଟେଲ। ପଯସା ଦେଓଯା ହେଁ ଗେଛେ, କି ଆର କରା! ଘର ଦେଖିତେ ଗେଲାମା।

ଘରେ ଗିଯେ ଦେଖି ବେଶ ଭାଲୋ ମୋଟାମୁଟି ସବ ଆଛେ। କିନ୍ତୁ ଯଥନ ଜାନାଲାର ପର୍ଦା ଟାନା ହଲୋ, ତଥନ ମନ ଭରେ ଗେଲୋ। ସାମନେ ଗଞ୍ଜା ଆର ପାହାଡ଼େର ଏକ ଅପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ। ଗଞ୍ଜା ମୋର ନିଯେଛେ ସାମନେ। ଘରଟା ତିନିତଳାୟ ସାମନେର ଦିକେ- ପୁରୋ ଜାନାଲା ଛାଦ ଅବଧି ପାଶେର ଘରଟା ଆରୋ ସୁନ୍ଦର। କୋନାର ଦିକେ ବଲେ, ଦୁପାଶେ ଜାନାଲା- ତାଇ ପୁରୋ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖା ଯାଚେ। ଯମୁନା ଆର ଗଞ୍ଜା ଦୁପାଶ ଥିକେ ମିଶଛେ।

ହୋଟେଲେର ମ୍ୟାନେଜାର ଆମାଦେର ଘର ଦେଖିଯେ ବଲ୍ଲେନ, “ଆପନାରା ଚା ଖେଁୟେ ନିଚେ ଚଲେ ଆସୁନ ଆମି ଆପନାଦେର ତ୍ରିବେଣୀ ଘାଟେ ଆରତି ଦେଖାତେ ନିଯେ ଯାବା” ଆମରା ଛ'ଟା ନାଗାଦ ନିଚେ ନାମଲାମ। ମ୍ୟାନେଜାର ରେବି। ଶୁନଲାମ, ହେଁଟେଇ ଘାଟେ ଯାଓଯା ଯାବେ।

ଆମରା ମ୍ୟାନେଜାର ଏର ସାଥେ ରାନ୍ତା ପାର ହେଁ ଦେଖି, ସିଁଡ଼ି ନେମେ ଗେଛେ ଗଞ୍ଜା ଅବଧି। ଗଞ୍ଜାର ପାଡ ଦିଯେ ସୁନ୍ଦର ରାନ୍ତା ହାଁଟାର। ଗୋଧୂଳୀ ଲଗନେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅନ୍ତେର ଆଲୋତେ ଆମରା ହାଁଟିତେ ଲାଗଲାମ ଘାଟେର ଦିକେ। ଶିତେର ସନ୍ଧ୍ୟାଯ ରାନ୍ତାଯ ଲୋକେର ଅଭାବ। ଛବି ତୋଲାର ଅଗାଧ ସୁଯୋଗ। ରାନ୍ତାର ମାଝେ ମାଝେ ଯାତ୍ରୀଦେର ଜନ୍ୟ ଢାକା ଦେଓଯା ବସାର ଜାଯଗା। ଭୀତେର ସମୟ ନିଶ୍ଚଯ ଯାତ୍ରୀଦେର ଖୁବ କାଜେ ଆସେ। ଆମରା କାଜେ ନାମଲାମ। ଛବି ତୋଲାର ଜନ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାମଛେ ଗଞ୍ଜାର ଓପରୋ। ପାହାଡ଼ଙ୍ଗଲୋ କାଳୋ, ଆର ଗଞ୍ଜା ଲାଲ ହେଁ ଯାଚେ ସୂର୍ଯ୍ୟାନ୍ତେର ଆଲୋଯା ପ୍ରକୃତି ନିଜେର ମନେ ଛବି ଆଁକିଛେ, ଆର ଆମରା ଆମାଦେର କ୍ୟାମେରାତେ ଧରେ ରାଖାର ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଯେ ଗେଲାମ, ମାଝେ ମାଝେ ଦାଁଡ଼ିଯେ। କିଛୁଦୂର ଏଣ୍ଟେ ଭେସେ ଆସଲୋ ଗାନେର ସୁରା ଅପାର୍ଥିବ ପରିବେଶା ବୁଝଲାମ, ଆମରା ଏସେ ଗେଛି ଘାଟେର କାହେ। ଯଦିଓ ତଥନେ ଘାଟ ଚୋଖେ ଦେଖା ଯାଚେ ନା। ହଠାଂ ଏକଟା ମୋଡ ଘୁରତେଇ ଦେଖି ସାମନେ ଗଞ୍ଜାର ମନ୍ଦିର।

ମନ୍ଦିରଟି ଏକେବାରେ ଅନ୍ୟରକମ। ଚାରିଦିକେ ଖୋଲା ଉଠାନେର ମତୋ, ଛାଦ ଶୁଧୁ ଢାକା ଦେଓଯା। ନା ଆଛେ ମୂର୍ତ୍ତି, ନା ଆଛେ ବେଦି। ସଦିଓ ମନ୍ଦିରେର ବାହିରେ ମହାଦେବେର ଏକଟା ମୂର୍ତ୍ତି ବେଶ ବଡ୍ରୋ, କିନ୍ତୁ ପୁଜୋ ହ୍ୟ ବଲେ ମନେ ହଲୋ ନା। ସବାଇ ନଦୀର ଦିକେ ତାକିଯେ ଘାଟେର ସିଂଡିତେ ବସେ ପଡ଼େଛେ। ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ ମେଶାନୋ ଦର୍ଶକ। ନିଚେ ନଦୀର ଧାରେ ସାତ ଜନ ପୁରୋହିତ ଆରତିର ଜନ୍ୟ ଜୋଗାଡ଼ କରଛେନା। ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରୋହିତ ଏର ଜନ୍ୟ ବିଶାଳ ପ୍ରଦୀପ ଆର ଏକଟା ଘନ୍ଟା ନଦୀର ଘାଟେ ତୈରି କରେ ରାଖା। ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଞ୍ଚେର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏକଦମ ଘଡି ଧରେ ଏକସଙ୍ଗେ ଘନ୍ଟା ବେଜେ ଉଠିଲୋ, ଆର ଶୁରୁ ହଲୋ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଗଙ୍ଗା ଆରତି। ଘନ୍ଟା, ପ୍ରଦୀପ ଆର ଭଜନ ଆମାଦେର ସବାଇକେ ନିଯେ ଗେଲୋ ଏକ ଅନ୍ୟ ଜଗତେ। ପ୍ରକୃତିର ମନ୍ଦିରେ ସଙ୍ଗେ ତୁଳନା ହ୍ୟ ନା କୋନୋ ମାନୁଷ-ଗଡ଼ା ମନ୍ଦିରେର। ମାଥାର ଓପରେ ତାରା ଭରା ଆକାଶ। ସାମନେ ଗଙ୍ଗା ସମୁନାର ସମ୍ମିଳିତ ଜଳେର ତରଙ୍ଗ ଆର କାଳୋ ପାହାଡ଼। ଶୀତେର ସାକଷାକେ ରାତ୍ରିର ବିଶାଳ ଆକାଶେର ନିଚେ ଦାଁଡିଯେ ମୁଫ୍କ ଦର୍ଶକ। ଦଲେର ଫୋନ ଓ କ୍ୟାମେରା ଚାଲୁ ହ୍ୟ ଗେଲୋ। ମିଳନଓ ଦେଖିଲାମ ଫୋନ ଏ ଛବି ତୁଳଛେ। ଭାଲୋ ଲେଗେଛେ, ତାଇ ମନେର କୋଠାଯ ଧରେ ରାଖାର ଚେଷ୍ଟା। ଏଇ ଅନୁଭୂତିଇ ହ୍ୟତୋ ଆମାଦେର ପୂର୍ବପୁରୁଷଦେର ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରେଛିଲ ବେଦ ବେଦାନ୍ତ ରଚନା କରତେ। ଅନେକ ଜ୍ଞାନଗାୟ ବେଡ଼ାତେ ଗେଛି କିନ୍ତୁ ଏରକମ ଅଭିଜତା ଆଗେ କଥନେ ହ୍ୟନି। ମନେ ହଲୋ ଆମରା ସ୍ଵର୍ଗ ଆର ମର୍ତ୍ତେର ମାଝଥାନେ ହାରିଯେ ଗେଛି ଏକ ଅନ୍ୟ ଜଗତେ। ଏକେଇ ହ୍ୟତୋ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅଭିଜତା ବଲେ, ଯେଣ୍ଟିଲୋ ଆମାଦେର ଜୀବନେର ପାହେଯା ଆରତି ଶେଷ ହଲେ, ତୀର୍ଥ୍ୟାତ୍ମୀରା ସବ ପ୍ରସାଦ ହାତେ ନିଜେର ନିଜେର ହୋଟେଲେର ପଥେ ଯାଆ କରିଲୋ। ଆମରାଓ ହୋଟେଲେର ପଥେ ଏଗୋଲାମ, ମୃତିର କୋଠାଯ ମୂଲ୍ୟବାନ ମଣି ରତ୍ନ ନିଯେ। ଗଙ୍ଗାଯ ଶାଲପାତାଯ ଭାସିଯେ ଦେଓଯା ପ୍ରଦୀପ ଗୁଲି ଆମାଦେର ସଙ୍ଗେ ଭେସେ ଭେସେ ସଙ୍ଗୀ ହଲୋ ଏହି ସୁନ୍ଦର ରାତ୍ରେ॥

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତର ପ୍ରମାଣିତ ଆରତି

ଶ୍ରୀମତୀ

ଅନିମା ମଜୁମଦାର
ଆଟଲାନ୍ଟା

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନାରୀ ଦିବସ

ଏହି ପୃଥିବୀର ଶୁଭେଚ୍ଛା ଭାଲୋବାସାୟ ଅଗାଧ ଆନ୍ତରିକତାୟ ଅଗାଧ ହଦ୍ୟବତ୍ତାର ଆନନ୍ଦ ଉଚଳାନ ଆଲୋର ଦୃତି ବଲକାନ ଶକ୍ତି ସାହସ
ପ୍ରୟାସ ପ୍ରକାଶ ନିୟେ ସୃଷ୍ଟିର ଉଚ୍ଛାସେ ଆବିର୍ଭୂତ ଏ ବିଶ୍ୱ ବ୍ରକ୍ଷାଣେ ନାରୀ ପୁରୁଷ --

ଆଜ ନାରୀ ଦିବସ-- ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ--

ନର ନାରୀ--

ନାରୀର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ନରତେ ନରର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ନାରୀତେ--

କେଉଁ ଏକା ନୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ -ସୃଷ୍ଟି ନୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ-ପୃଥିବୀ ହତ ଗୋଲାକାର ଗୋଲା, ପ୍ରାଣହୀନ ପାଥର, କାଁକର ଓ ନୋନା ଜଳ। ନର ନାରୀର ମିଳନ ସୁଗନ୍ଧ
ହଦ୍ୟବତ୍ତା ବ୍ୟାପୀତ-

ପ୍ରକୃତିର ଶୁଭେଚ୍ଛା ଭାଲୋବାସାର ଅନନ୍ତଦୋଳା ଜୀବନେର ରୂପ କଥା-ବହମାନ ଝାତୁର

ପ୍ରବାହ, ଜୀବନେର ଗୀତ ଗାନ-ରଙ୍ଗେ ରଞ୍ଜିନ ଗୁଲାଲେର ରଙ୍ଗ ହୟ ନା ହଦ୍ୟ ଝରା,

ଏହି ଦୁଇ ହଦ୍ୟେର ହଦ୍ୟ ହାରାନ କଥା ଛାଡ଼ା-

ଜୀବନେର ପଦକ୍ଷେପେ, ମଦନେର ଫୁଲଶର, ଫୁଲମାଳା, ଚନ୍ଦନେର ସୁରଭିତ ସୁଗନ୍ଧ, ଜୀବନକେ ଦୋଲାଯ, ଭାସାୟ, ହାସାୟ-

ହାତେ ହାତ ଧରେ ଚଲେ, ଦେଯ ଜୀବନ ଅସୀକାର-

ଶାନ୍ତି ଶାନ୍ତି ଶାନ୍ତି--

ଥାକେନା କୋଲାହଳ-

ଦେଯ ଜୀବନ ପୂର୍ଣ୍ଣତା -

କିନ୍ତୁ ପୃଥିବୀର ସୂର୍ଣ୍ଣିତ ଜୀବନ ପ୍ରବାହେ କୋଲାହଳ, ଦୁଃଖ, ବେଦନା, ସୁଖ ଯେ ଜୀବନେର

ରଙ୍ଗେ ହୋଲିର କାଦା ଜଳ-

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନାରୀ ଦିବସ ଭାବାକ, ଜାଗାକ, ଜାନାକ, ଛଡ଼ାକ ନାରୀର ଶୁଭ କାରୀ

ଶ୍ରୀଜ୍ଞାନୀ

କର୍ମକାରିତାର ଜଗଃ ଶୁଭ କରି ଶତ୍ରୁ, ସାହସ, ସେହ, ଭାଲୋବାସାର ସୁଗନ୍ଧ ବାର୍ତ୍ତା-ଯା

ଜୀବନ ଯାତ୍ରାଯ ଦୀପିତ ସାନ୍ଧ୍ୟ ମାଟିର ପ୍ରଦୀପ - ଯେ ପ୍ରଦୀପେର ଅନୁଜ୍ଞଳ ଶିଖାଓ

ସଙ୍କମ ହ୍ୟ ଦିତେ ଘରେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଆଲୋର ଜୀବନ ପ୍ରଭା--

ଜୀବନେର ଚଲାର ପଥଟି ନାରୀ ପୁରୁଷେର ମିଳନ ସଖ୍ୟତାୟ ଭାବ ଭାଲୋବାସାୟ ହତେ ପାରେ, ସହ୍ୟୋଗିତାର ଐକ୍ୟତାନେ ମିଲିତ ଯାତ୍ରା-ଏଇ ସମସ୍ତୟେର ସୁରେତାଲେ ଗାନେ ବାଧା ସୁର, ବାଁଧେ ଜୀବନେର ଭୀତ - ଯା ଜୀବନ ପ୍ରବାହେ, ଜୀବନେର ଜୟେ, ଜୀବନେର ସ୍ଥାପନ-ଷ୍ଠିରତାୟ ହ୍ୟ ସୁହିର ।

ପ୍ରାଗ ଇତିହାସ କ୍ରମାସ୍ୟେ ଆଜ ଇତିହାସେର ପୃଷ୍ଠା ବେଯେ ବେଦ ଉପନିଷଦେର ସ୍ତୁତି ଚାରଣାୟ, ପୁରାଣ ମହାକାବ୍ୟେର ଉପସ୍ଥାପନାୟ, ସମାଜ ସଂସାରେ ସୁହିତ ହ୍ୟେଛେ ସମାଜ ସଂଗଠନେର ଧାରାବାହିକତାୟ ।

ଶିକ୍ଷାଦୀକ୍ଷା, ଆବିଷ୍କାର, ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନେର ମହା ସୋପାନ ବେଯେ ଏଇ ବ୍ରନ୍ଦାଣ୍ଡେର ଶାଖା ପ୍ରଶାଖାୟ ଆଜ ମାନୁଷେର କର୍ମକାରିତାର ଜୟଗାନ ଜାଗରଣେର ସାଥେ, ଚିନ୍ତା ଭାବନାର ଉଥାନ ପତନେର ଧାରା ବିଧାରାୟ, ସମାଜ ସଂସାରେ ପଥ ଯାତ୍ରାୟ, ସମାଜ ଯେନ ଆଜ ହତାଶା ଗ୍ରହ୍ୟ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ମେହ ଭାଲୋବାସାର ଧ୍ୱଂସ ସ୍ତପେ ଦାଁଢାନ ଏକ ରାଜଭୂମି- ଯାତେ ଆଛେ ହୀନତାର ଜଡ଼ତାର ହାୟ ହାୟ ।

ଜୀବନେର ଜୀବନ ମେଲାୟ ପ୍ରାଣପୂର୍ଣ୍ଣ ଆସରେ ଆଲୋଯ ଦୋଦୁଲ୍ୟମାନ ଫୁଲେର ମାଳା ମୋହମାୟାର ମାଧ୍ୟମିତାର ଚାହନିର ହଦ୍ୟ ଦୋଲାୟ, ବୁକେର କୁଲେ ଭେସେ ବେଡାୟ, ପ୍ରାନେର ହିଲ୍ଲୋଲ-ୟୁଗଳ ଯାତ୍ରାୟ ପ୍ରାନେର ଏଇ ହିଲ୍ଲୋଲ, ଆତରେର ସୁଗନ୍ଧ ଉତରୋଲେ, ଜାଗାୟ ହଦ୍ୟେର ଗାନ- ଯା ହଦ୍ୟ ଭରାନ, କରାନ, ପ୍ରେମ ଭାଲୋବାସା ଆର ବନ୍ଧନେର ଗାନ-ଏଇ ବନ୍ଧନ ଜୀବନେର ସୁର, ଜୀବନେର ପ୍ରାଣ- ଥାକେନା ଦେଓଯା ନେଓଯା ପାଓଯା ନା ପାଓଯାର, ହିସାବ ନିକାଶ-

ଯଦି ଏମନଇ ହତେ, ତବେ ତୋ ଜୀବନ ହତେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାୟ ଭାସମାନ ଭେଲାୟ ଭେସେ ବେଡାନୋ ଏକ ଦିଗନ୍ତ ଶୋଭା- ତାତ ହବାର ନୟ ।

ଜୀବନେର ମାଳା ଜୀବନେର ଫୋଟା ଫୁଲେର ସୁଗନ୍ଧ, ସବହି ଶୁଖା ଫୁଲେର ଝରା ପାତା ଯେନ ଆଜ--

ନାରୀର ଶତ୍ରୁ, ନାରୀର ସାହସ, ନାରୀର ସେବା, ନାରୀର ଜୀବନ-ନଦୀର ଧାରା-

ଯଦି ତାର ପାଶେ ପୁରୁଷ ତାର ଶୁଭ ବୁଦ୍ଧିରପ୍ରକାଶ ନିଯେ ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପେ ଦିତ ସୁଦୃଧ

ସହାୟତା ତାହଲେ ସମାଜ ସଂକ୍ଷାର ଦେଶ ଦଶ ବିଶ୍ୱ ପରିଶେବାୟ ହତେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟୋଗ୍ୟ କଥା- ହତୋନା ସାମାଜିକ ଅବକ୍ଷୟେର ଚିନ୍ତାୟ ସତ୍ରୁଷ୍ଟ ଆଜକେର ସମାଜ-

ସମାଜ ଆଜ ଜଙ୍ଗଲମୟ- ସମାଜ ବିରୋଧୀଦେର ଅତ୍ୟାଚାର ଆର ରଯେଲ ବେଙ୍ଗଲ ଟାଇଗାରେର ଆଚମକା (ଅଧୁନା) ଲୋକାଲୟେ ଘୂର୍ଣ୍ଣିପାକ ଖାଓଯାର ମତୋଟ ଯେନ ସଙ୍କଟିତ ଅବସ୍ଥା ।

ପୁରୁଷ ନାରୀର ବିଭେଦ ବୁଦ୍ଧିତେ ସମାଜ ସଂସାରେ ଲେଗେହେ ହାୟ ହାୟ- ଏଇ ହାୟ ହାୟେ ନାରୀ ପୁରୁଷ ସମାନ ଦାରୀ ।

ସଂସାର ମାନୁଷେର ଠାଇ ସଂସାର ଛାଡ଼ା ଜୀବନ ବାଁଚେ ନା ସଂସାର ସମାଜ ତୈରି କରେ- ସମାଜ କରେ ଗୋଟୀ- ଗୋଟୀ ଥେକେଇ ଦେଶ ବିଦେଶ ମହାଦେଶ । ସୃଷ୍ଟି ଷ୍ଠିତିର ମହା ମିଳନେ ନାରୀ ପୁରୁଷ ନିଜ ନିଜ ଅବଦାନେ ମହତ୍ୱେର କର୍ମକାରିତାୟ ଅପୂରଣୀୟ ଅନବଦ୍ୟ ପ୍ରତିଭାର ଅଧିକାରୀ ।

ନାରୀ ଦିବସେର ଆନ୍ତରିକ ପ୍ରାର୍ଥନା ନାରୀର ଶୁଭ ବୁଦ୍ଧି, ଶୁଭ ଇଚ୍ଛାର, ଶୁଭ ଚିନ୍ତାର ହୋକ ଗଞ୍ଜାର ମର୍ତ୍ତାଭିସାରୀ ଅଭିଯାନ। ଯା ସତତ ସତ୍ୟ ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ହୟେ ଆପନ ମହିମାଯ ହୋକ ପ୍ରଜ୍ଞାଳା।

ପୁରୁଷ ତାର ଶୁଭ ବୁଦ୍ଧିର ସଂ ବ୍ୟବହାରେ ସଦାଇ ବହିମୁଖୀ ନାରୀ ଜୀବନ ନୌକାର ଗୁଣ, ଖୁଟିତେ ରଶିତେ ବନ୍ଧନେ ବାଁଧେ ତାର ଜଲକେଳି। ସକଳ ଅହିରତାୟ ଆନେ ମେ ଧୀରତା ସ୍ଥିରତା। ନାରୀ ସହନଶୀଳ, ଗୃହମୁଖୀ ଗୃହେର ପ୍ରାଗ- ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଯଦିଓ ଥାକେ। ମହାପୁରୁଷ, ମହାମାନବ, ମହାଜନୀ, ମହାନଙ୍ଗର ମହାନ ଶିକ୍ଷକ- ତାରା ଅଜ୍ଞାନତାର ଅନ୍ଧକାରେ ଜୀବନ ଆଲୋର ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ। ମହାମାନୀ ଓ ଆଛେନ- ତାରା ଚିର ପ୍ରଗମ୍ୟ ଚିର ଶ୍ରଦ୍ଧେୟ।

ଆଜ ନାରୀ ଦିବସ -ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ- ଏହି ଦିବସେ ନାରୀଜାତିର ପ୍ରତି ଶନ୍ଦାଶୀଳ ହୟେ ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନାୟ ଆଜ ସମାଜ, ଦେଶ, ଜାତି ନମିତ ଯେ ଆମାଦେର ନାରୀରା ପୁରୁଷରା ସମାଜ ସଂସାର ଦେଶ ଦଶେର ମଙ୍ଗଳ କାମନାୟ “ମାଲାବନ୍ଧନ”, “ରାଖି ବନ୍ଧନେର” ସହ ଯୋଗୀତାୟ ବା ଆପନ ଆପନ ସଂକ୍ଷାର ସଂକ୍ଷତିର ଅନୁସରଣେ ସକଳ ବନ୍ଧନେର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ନିଯେ, ସତ୍ୟତା ନିଯେ ସମାଜ ସଂକ୍ଷାର ଦେଶ ଦଶ ବିଶ କଳ୍ୟାନେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୟେ ଜୀବନ ଧର୍ମ ରକ୍ଷା କରନ୍ତା ଘର ସଂସାର ସମାଜ ଦେଶ ବଞ୍ଚିତ ନା ହୋକ। ସନ୍ତାନରା ସମାଜ ସଂସାର ଦେଶ ଦଶେର ଭବିଷ୍ୟତ । ତାଦେର ବାଲ୍ୟ, କୈଶୋର, ଯୌବନ ଜୀବନେର ସୁଗନ୍ଧ ବାତାବରଣ କେଡେ ନିଯେ ପୁରୁଷ ନାରୀର ବିତର୍କ ମେଲାଯ ତାଦେର ଜୀବନେ ଯୌଚାକ ଯେନ ନା ହୟ ମଧୁଶୂନ୍ୟ।

ନାରୀ ଶକ୍ତି ପୁରୁଷ ଶକ୍ତିର ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ପ୍ରଯୋଜନହୀନ। ପୃଥିବୀର ଗୁଣ ଟାନାଯ ସମାଜ ସଂକ୍ଷାର ଦେଶକାଳେ ଏହି ଦୁଇ ଶକ୍ତି ନିଜ ନିଜ କ୍ଷେତ୍ରେ ମହୀୟାନ। ଶୁଦ୍ଧ ଭାବ, ଶୁଦ୍ଧ ଭାବନା, ଶୁଦ୍ଧ ଚେତନାୟ, ହଦ୍ୟ ଜ୍ଞାନେ, ସକଳ ହଦ୍ୟତାୟ ଆବଦ୍ଧ ହୟେ ନାରୀ ପୁରୁଷେର ଜୀବନ- ଜଗତ ସଂସାରେ କରକ ଶୁଦ୍ଧ ଯାତ୍ରା। ନାରୀଦିବସେ ଆଜ ଏହି କାମନାଇ କରି।

ଦେଓଯାଳୀତେ ପ୍ରଦୀପ ମାଲାର ଦୋଳ, ହୋଲିତେ ରଙ୍ଗେର ଖେଳା, ଏ ସବହି ଜୀବନେର କଥା, ଜୀବନେର ଭାଷା, ଜୀବନେର ପ୍ରାନ- ବନ୍ଧନହୀନ ଜୀବନେର ଜଣେ, ବାନେ ନା ଭେସେ ଯାକ ଜୀବନେର ସୁଖ, ଜୀବନ ନା ହୋକ “ଆୟଲା”, “ସୁନାମୀ” ଜୀବନ ନା ହୋକ ଟର୍ନେଡୋ- ନା ଆସୁକ ଜୀବନେ ଫ୍ଳୋରିଡ଼ାର ହତାଶ ।

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନାରୀ ଦିବସେ ଶୁଦ୍ଧୁଇ ନାରୀର ପ୍ରତି ଶନ୍ଦା ଜ୍ଞାପନ ନୟ ପୁରୁଷ ଓ ସମାନ ଶ୍ରଦ୍ଧେୟ ପୁରୁଷ ନାରୀ ଏକେ ଅନ୍ୟେର ପରିପୂରକ। ଜୀବନ, ଦେଶ, ପୃଥିବୀ ସମାଜ ସଂକ୍ଷାର ଅନ୍ତରିତ ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣତାୟ ଜୀବନେର ପୂର୍ଣ୍ଣତାୟ ଜୀବନେର ଗାନ, ଜୀବନେର ଯୁଦ୍ଧେ ଜୀବନେର ଜୟା। ପୃଥିବୀ ମହାନ, ଜୀବନ, ଯୌବନ, ବାଲ୍ୟ, କୈଶୋର, ଶୈଶବ ମହାନ।

ଏହି ମହାନ ଯାତ୍ରାଯ ପୃଥିବୀ ସଫଳ, ଉତ୍ସାହିତ ତଥନାଇ ସିଖନ ନାରୀ ପୁରୁଷେର ମିଳନ ବନ୍ଧନେର ଏକାତ୍ମତାୟ ଦୁଇୟେ ଦୁଇୟେ ଚାର ହାତ ହୟ ଏକାକାରା। ଜୀବନେର ଶେଫାଲୀ ସୁବାସ ଜୀବନେର ବାଗାନେ ବାତାସେ ସଦା ପାଯନା ପ୍ରାଗ, ଦେଇନା ପ୍ରାନେର ଦୋଳା। ପ୍ରକୃତିର ଖାମାର ସିଖନ ସୁଜଳା ସୁଫଳା ତଥନ ପ୍ରକୃତିର ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରାଗ ଘରେର ମା, ବୋନ, ଜ୍ଯାମୀ ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ଓଡ଼ନାର ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଛାଯାଯ ଢାକେ ତାର ଗୁମୋଟ ଭ୍ୟାପସା ମନେର ଭାଗ ଦିଯେ ତାର ହଦ୍ୟ ତାପ -

ତବୁ କଠୋର କଠୋରତାୟ ସ୍ଵାର୍ଥପରତା ଓ ନାରୀର ଅନ୍ୟ ଆର ଏକ ରୂପ- ଯା ଘର ଭାଙ୍ଗେ ପ୍ରାଗ ନେଯା। ସବ ନାରୀ ମାଯେର ମମତା ଭରା ନୟ, ସବ ନାରୀ ନିଜେର କ୍ଷୁଦ୍ରାର ଗ୍ରାସ ଅନ୍ୟ କେ ଦିତେ ପାରେ ନା। ଆଧୁନିକତାର ବାନେର ଜଳେ ଭେସେ ଆସା ବିଷ ବାଷ୍ପ ବାସନାର ଜଞ୍ଜାଳେ ଆଜ ସ୍ତ୍ରୀପ୍ରକୃତ ଜୀବନ। ସମାଜ ହତେ ଚଲେଛେ ଉତ୍ସଞ୍ଜାଳା। ସବ ନାରୀ ଆଜ ଲଲିତ ଲତାର ସୁଲଲିତ ଭଙ୍ଗିମାଯ ନୟ ଦୁଲିତ- ପ୍ରାଗ ମନେର ଦୋଳାୟ ପ୍ରାୟଇ ତାରା ଦେଇ ବିଶୃଙ୍ଖଳ ବାସନାର ଉକ୍ତାନୀ।

ଶ୍ରୀମତୀ

ବ୍ରକ୍ଷାଣେର ଭାଇବ୍ରେସନେ ଯେ ଶତ୍ରୁ ଉଂପନ ହୟ, ସେଇ ଶତ୍ରୁର ଶତ୍ରୁତେଇ ପୃଥିବୀର ସୃଷ୍ଟି । ସେଇ ଶତ୍ରୁର ମୌଲିକତାତେଇ ପ୍ରାଗ ସୃଷ୍ଟି-
ଯେ ପ୍ରାଗେ ଥାକେ ଶୁଭ ଅଶୁଭ ମନନ ଚେତନା, ଯେ ଚେତନାଯ ସମାଜ ସଂସାରେ ସକଳ ଅଶୁଭତା ଦୂରୀଭୂତ ହୟ ମାନୁଷେର ଅନ୍ତର
ଗଭୀରତାର ମୌଲିକତାୟ ।

ଏହି ପୃଥିବୀର ସୃଷ୍ଟି ତାଲୁକେ ସୃଷ୍ଟିର କାରିଗର ଆମାଦେର ନାରୀ । ତାଇ ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ମାଝେ ଶୂନ୍ୟତାର ସ୍ଥାନ ଅତି ନଗନ୍ୟ । ଶୂନ୍ୟତାତେଇ ମାନୁଷେର
ଅନ୍ତର ଗଭୀରତାୟ ମୌଲିକତା ସମାହିତ- ସେଇ ମୌଲିକତାୟ ନାରୀଜାତି ସ୍ୱୟଂସିଦ୍ଧା । ନାରୀର ଅନ୍ତର ଗଭୀରତାୟ ଯେ ମୌଲିକତା
ସମାହିତ ସେଇ ମୌଲିକାତାର ବାତାବରଣେ ସ୍ୱୟଂସିଦ୍ଧା ନାରୀ ତାଇ ମା, ବୋନ, ଜାୟା, କନ୍ୟା । ସେଇ ନାରୀ” ମାତ୍ର ରୂପେ “ପୂର୍ଜିତା” ।

ପୃଥିବୀ ଘୁରଛେ ନିରାଳାୟ-

ଘୁରଛେ ପୃଥିବୀ ଆପନ ସଞ୍ଚାଯ-

ପୃଥିବୀର ଡାଲପାଳା ହଦୟ ତୁଫାନେ

ଆଛାଡ଼ ପିଛଟେ

ଛନ୍ଦ ହାରିଯେ ଖୋଁଜେ

ଛନ୍ଦିତ ସାଜାନ ବରଣ ଡାଳା-

-ସେଇ ବରଣ ଡାଳା ହାତେ ନାରୀ

ମହିଯଷୀ ମହାନ-

ଶିଳ୍ପୀ- ଚୈତାଳି ମୁଖାର୍ଜୀ

ଶବନମ ସୁରିତା
ଜାର୍ମାନି

ଦୂରପାଞ୍ଚାର ଯାତ୍ରାଗାନ

୨୦୧୫ ସାଲେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ଜନ୍ୟେ ଏକଟି ବିଶେଷ ବୃତ୍ତି ପେଯେ ଆମି ଡେନମାର୍କେ ପଡ଼ତେ ଆସାର ସୁଯୋଗ ପେଯେଛିଲାମ। ସେଇ ସୁବାଦେ ଇଉରୋପେର ଖାନ ଦଶେକ ଦେଶ ଦେଖାର ସୌଭାଗ୍ୟରେ ହେଁଥେବେଳେ ଆହି ବଲେଇ ମହାନଦେ ଆହି ଏମନ ଧାରନା ଆମାର ଗୋଡ଼ାର ଦିକେ ଥାକଲେଓ କହେକ ମାସେଇ ସେଟା କେଟେ ଗେଲୋ। ଯା ବୁଝିଲାମ, କେତା-କାଯଦା ସବହି ଆଛେ, କିନ୍ତୁ ବାଡ଼ି-ପରିବାର-ବନ୍ଧୁଦେର ଚେଯେ ପ୍ରାୟ ସାତ ହାଜାର ମାଇଲ ଦୂରେ ଥାକଲେ ଆର ଯାଇ ହୋକ ନା କେନ ଏକାକିତ୍ତାଟାଇ ବେଶି ଜାପଟେ ଧରେ। ଅଗତ୍ୟା ଆଶ୍ରଯ ଖୁଁଜିଲାମ ଆମାର ଆବାଲ୍ୟକାଲେର ପୁରନୋ ବନ୍ଧୁର କାହେ। ଭାଗିଯ୍ସ ଗାନ ଛିଲ! ନୟତ ଇଉରୋପେ ଏସେ ଆମି ନିର୍ଧାତ ଅବସାଦ ବାଧିଯେ ବସତାମ।

ଯେଦିନ ପ୍ଲେନେ ଚେପେ ଦୁବାଇ ଥେକେ କୋପେନହେଗେନେ ଏସେ ଜାନତେ ପାରିଲାମ ଆମି ତାରପରେର ଫ୍ଲାଇଟ ମିସ କରେଛି, କିଛୁ ଭାଲୋ କରେ ବୋଝାର ଆଗେଇ ସମସ୍ତ ଚିତ୍ତା-କ୍ଲାନ୍ସି ଉଧାଓ। ହବେ ନାହିଁ ବା କେନ? ବକବକ କରାର ଏକଜନ ସଙ୍ଗୀ ପେଯେ ଗିଯେ ଆମାର ଆର କୋନ କିଛୁରଇ ପ୍ରୟୋଜନ ଛିଲ ନା। ରେନେ'ର ସାଥେ ଏଯାରପୋଟେଇ ଆଲାପା। ଫ୍ରେଞ୍ଚ ଭଦ୍ରଲୋକ, ପେଶାଯ ସ୍ଟ୍ରୀଟ ପାରଫର୍ମାର। ନିଉ ଇଯର୍କେର ରାଷ୍ଟ୍ରାଧାଟେ-ଆନାଚେ-କାନାଚେ ଗାନ ଗେଯେ ବେଡ଼ାନ। ଏଯାରପୋଟେର ବାଥରମେର ବାଇରେ ଦାଁଡିଯେ ଅନବଦ୍ୟ ନକଲ କରେ ଦେଖାଲେନ ପିଟ ସିଗାରକେ। ସେଇ ଶୁରୁ! ଆର ତାରପର ଥେକେ ଏହି ଗୋଟା ବହୁରେ କତ ଯେ ଅନ୍ତୁତ ଅଭିଜତା ହେଁଥେ ତାର ଶେଷ ନେଇ।

ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ଆହେ ୨୦୧୫ ସାଲେର ଡିସେମ୍ବର ଶେଷେର କୋନ ଏକ ସନ୍ଦେୟ। ଆମି ଆର ଆମାର ବନ୍ଧୁ ସୋନା ତଥନ ଗ୍ରୀସେର ରାଜଧାନୀ ଏଥେନ୍ୟେ ଖୋଲା ଆକାଶେର ତଳାଯ ହାଜାର ହାଜାର ମାନୁଷେର ସାଥେ ଆମରା ନେଚେ ଚଲେଛି। ଆର ମୁକ୍ତମଞ୍ଚେ ଗାଇଛେ ଲୋକଗାନେର ଦଳ, ଏନକାର୍ଦ୍ଦିଯା। ଚାରଦିକେ ତାକିଯେ ବୁଝିଲାମ କେଉଁ କାରୋ ଭାଷା ବୁଝାତେ ପାରାଛି ନା, ଅଥଚ ତାତେ କିଛୁଇ ବଦଳାଚେଛ ନା। ଆମରା ନେଚେ ଯାଚିଛି, ଗେଯେ ଯାଚିଛି ଆର ଆମାଦେର ଚାରପାଶେର ମାନୁଷଗୁଲି ଏକେ ଏକେ ଜୀବନ୍ତ ଏକ ଏକଟା ଗାନ ହେଁସେ ଉଠିଛେ।

ଆମାର ଇଉରୋପେ ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରିୟ ଦେଶ ଜାର୍ମାନି। ଡେନମାର୍କେର ପାଟ ଚୁକିଯେ ବର୍ତମାନେ ଆମି ପଶ୍ଚିମ ଜାର୍ମାନିର ରାଜଧାନୀ ବନ ଶହରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟେ ଗବେଷଣା କରି। ଶୁଦ୍ଧ ତାଇ ନୟ, ବନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟେ ଜାର୍ମାନ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଦେର ବାଂଲା ଭାଷାଓ ପଡ଼ାଇ ଆମି ନିୟମିତ। କିନ୍ତୁ ବନ ଛାତ୍ରାଓ ଏହି କହେକ ବହୁରେ ଆମାର ବେଶ ପରିଚାରର ହେଁ ଉଠେଛେ ଆରେକଟି ଶହର ହାମବୁର୍ଗ। ନତୁନ, କିଞ୍ଚିତ ଅନ୍ତୁତ କତଙ୍ଗଲୋ ବନ୍ଧୁ ହେଁଥେ ବଲେ ନୟ, ଏହି ଶହରଟାକେ ମନେ ଧରେଛେ ଏମନିହିଁ ଅକାରଣ।

ଏମନିଇ ଅକାରଗ ଏକ ଆଉଡ଼ାବହୁଲ ବିକେଳେ ଆମାର ପରିଚୟ ମାରିଯାର ସାଥେ ମାରିଯା ଓସେଟିଆ ବଲେ ଏକଟା ନା-ରାଷ୍ଟ୍ର, ନା-ଦେଶେର ମେଯୋ ଶୁଣେଛି ଓସେଟିଆ ଏକକାଳେ ସୋଭିଯେତ ଇଉନିୟନେର ଅଂଶ ଛିଲ, ଏଥିନ କୋଥାଯ, କେନ, କୀଭାବେ କାର ଅଂଶ ତା ଜାନିନା। ଓସେଟିଆ ନିଜେଓ ଜାନେନା ବୋଧହୟ ସେଟା ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ଯାଇ ହୋକ, ମାରିଯା ହାମବୁଗେହି ଥାକେ, ପେଶାଯ ସାଂବାଦିକ। ତାର ବାଡ଼ିତେଇ ଜମେଛିଲ ଆଉଡ଼ା। ଆର ବାଙ୍ଗଲିର ଯେମନ ସ୍ଵଭାବୀ ସ୍ଵର୍ଗେ ଗେଲେଓ ରବିଠାକୁର ନା ଆଉଡେ ଛାଡ଼ବେ ନା, ଠିକ ସେଭାବେଇ ଆମିଓ ତାକେ ଖାନ କତକ ବାଂଲା ଗାନ ଶୋନାଲାମ। ବ୍ୟସ ଆର ଯାଇ କୋଥା! ଓମନି ଜେଦ ଧରେ ବସନ ମାର୍ଚ ମାସେ ହାମବୁର୍ଗେ ନାରୀ ଦିବସ ଉଦୟାପନେର ଅନୁଷ୍ଠାନେ ଆମାଯ ନାକି ଗାଇତେଇ ହବେ। ଆମିଓ ଭାବଲାମ ଏମନିଇ ବଲଛେ ବୋଧହୟ। ଭୁଲେ ଗେଲାମ ବେମାଲୁମ। କୀ ସାଂଘାତିକ ମେଯେ, ଆମି ଅରହସ ଫେରାର ଦୁଦିନ ପର ଫୋନ କରେ ବଲେ, “ତାହଲେ ୪ ତାରିଖ ଆସଛ ତୋ? ୫ ତାରିଖ ଗାଇତେ ହବେ କିନ୍ତୁ!” ସେ ତାରପର ଆମି ସତିୟ ସତିୟ ଗେଲାମ, ଗାଇଲାମ। ଗୋଟା ସନ୍ଧ୍ୟାଟାଇ କାଟିଲ ଏକ ଅସାମାନ୍ୟ ବିମୁକ୍ତତାଯା। ଏକେ ଏକେ ଶୁନଲାମ ସ୍ପେନ, ମେଞ୍ଚିକୋ, ଜାର୍ମାନି, ଫ୍ରାନ୍ସ, ଆଫଗାନିସ୍ତାନ, ଇରାନ, ପେର, ଓସେଟିଆ, ପାକିସ୍ତାନେର ଶିଳ୍ପୀଦେର ଗାନ-କବିତା। ଏତଦିନ ଶୁଧୁ ଲୋକମୁଖେ ଶୁନନାମ, ସଙ୍ଗୀତର କୋନ ଭାଷା ଲାଗେନା। ସେଦିନ ସେଟାକେ ବାନ୍ଦବାୟିତ ହତେ ଦେଖିଲାମ। ଆମିଓ ଗାଇଲାମ ଆମାର ମାତୃଭାଷାଯ। ମୌସୁମୀ ଭୌମିକେର ଗାନ ଥେକେ ରବିନ୍ଦ୍ରନାଥ ଗାଁଯା ହଯେ ଗେଲେ ଫୈଜ ଆହମେଦ ଫୈଜେର ଗାନ ଧରିଲାମ। ମୁଖେ ମୁଖେ ତର୍ଜମା କରାର ଚେଷ୍ଟା କରିଲାମ ଯତଟା ପାରି। ଆଶର୍ଯ୍ୟ ହଲାମ ଏହି ଦେଖେ ଯେ ହଲଭର୍ତ୍ତି ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାଗୋଟୀର ମାନୁଷ ଦର୍ଶକାମନେ। ଆର ମଞ୍ଚେ ଏକେର ପର ଏକ ଗାନ ହଚ୍ଛେ ପୃଥିବୀର ଏକପ୍ରାନ୍ତ ଥେକେ ଆରେକ ପ୍ରାନ୍ତେର। କିନ୍ତୁ କେଉଁ ଏତୁକୁଓ ବିରତ୍ତ ନନ। କାରଓ ଉଂସାହେ ଏକଚଳାଓ ଫାଁକି ନେଇ। ଫଳସ୍ଵରୂପ, ମାଥାର ଭେତର ସମସ୍ତ ମାନଚିତ୍ର, କାଁଟାତାର ଘେଁଟେ ଘା।

ଇଉରୋପେ ଏସେ ସବ ଥେକେ ବଡ଼ ଯେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରେଛି ତା ହଲୋ ଶିଳ୍ପକେ, ଶିଳ୍ପୀକେ ସମ୍ମାନ କରତେ ଶେଖା। ଏଥାନେ ମାନୁଷ ରାଷ୍ଟ୍ରାଯ ଗାନ ଗାୟ ସମ୍ମାନେର ସାଥେ, ମାନୁଷ ସେ ଗାନ ଶୋନେନ ମନ ଦିଯେ, ଉଂସାହେର ସାଥେ ଭାଲୋ ଲାଗଲେ ହାତତାଳି, ଟାକା। ନା ଲାଗଲେଓ ଧନ୍ୟବାଦ ଜ୍ଞାପନ କରେ ଏଗିଯେ ଯାଓଯା। ସୌଜନ୍ୟବୋଧ ଏଥାନେ ମାରାଉକ ପ୍ରବଳା ମାଝେମାଝେ ଅବଶ୍ୟ ଅନ୍ୟରକମାତ୍ର ହଯା। ଏହି ଯେମନ ଏକଜନ ଗାୟକ ଏକଟା ଡାସ୍ଟବିନେର ଭେତରେ ବସେ ଗିଟାର ବାଜିଯେ ଗାନ କରେନ ଇଂଲ୍ୟାନ୍ଡେର କ୍ୟାମବ୍ରିଜ ଶହରେ। କିନ୍ତୁ ତା ବଲେ କେଉଁ ଯଦି ତାର ଅନୁମତିବିହୀନ ଛବି ତୋଲେନ ଓ ପଯସା ନା ଦେନ, ଗିଟାର ନିଯେ ତାଡ଼ା କରତେ ସେଇ ଗାୟକେର ସମୟ ଲାଗେ ବଡ଼ଜୋର ଦୁଇ ଥେକେ ତିନ ମିନିଟ୍। ଯେମନ ବିଚିତ୍ର ଶିଳ୍ପ, ଠିକ ତେମନିଇ ତାଲ ମିଲିଯେ ବିଚିତ୍ର ଶିଳ୍ପୀ!

ସବ ମିଲିଯେ ପ୍ରାୟ ସାଡେ ତିନ ବଚର ଇଉରୋପେ ଆଛି। କିନ୍ତୁ ଏହୁକୁ ସମୟେ ଇଉରୋପ ଦେଖା ବା ବୁଝେ ଫେଲା ଅସମ୍ଭବ, ଆର ଇଉରୋପେର ଗାନ ଶୋନା ତୋ ଆରୋଇ କଠିନ ବିଷୟ। ସେଦିନ ଶେଙ୍କପୀଯରେର ନାଟକ ଦେଖିତେ ଗିଯେଛିଲାମ ଲଞ୍ଚନେ। ଦେଖେ ମନେ ହଲ ଆରୋ ଦେଖି, ଆରୋ ଶୁଣି ଦର୍ଶକାମନେର ମାଟିତେ ଦାଁତ କାମତେ ପଡ଼େ ଥାକି। ପାରିନି। ତଥନ ଆମାର ଜାର୍ମାନି ଫେରାର ପାଲା। ଯା ଦେଖେଛି, ଶୁଣେଛି ତାକେ ମାଥାର ପେଛନେ ଠେଲେ ଦିଯେ ଦୈନନ୍ଦିନ କାଜେ ମନ ଲାଗାନୋ। ନତୁନ କୋନ ଶିକ୍ଷାଯ ମନୋନିବେଶ କରା। କିନ୍ତୁ ସୁଯୋଗ ପେଲେଇ ବେଡ଼ିଯେ ପଡ଼ି ଆମି। କେ ଜାନେ କୋନ ଶହରେ କୋନ ପଥେର ଧାରେ ଆମାର ଜନ୍ୟେ ହୟତ ଅପେକ୍ଷା କରେ ଆଛେ କୋନ ନତୁନ ମାରିଯା ବା ରେନେ ବା ନିଦେନପକ୍ଷେ ଏକଟା ଡାସ୍ଟବିନେର ଗିଟାର?

ନୂପୁର ମୁଖାର୍ଜି ଦୁର୍ଗାପୁର

ভোজন রসিক বাঙ্গলি

বাঙালির ভোজন রসিকতার কথা বলতে গেলে মনে পড়ে যায় সেই সন্ধ্বান্ত বঙ্গ সন্তানের কথা যিনি কালী পূজা বন্ধ করার কারণ হিসাবে তার কমজোরী দাঁত কে দায়ী করেন। প্রশ্নকর্তা তো হতবাক! দাঁতের সাথে পূজোর কি সম্পর্ক! ভদ্রলোক বলেন,” বলির মাংস রসিয়ে না খেলে কালী পূজোর মজা কোথায়?” এই না হলে বাঙালী। অন্নপ্রাশন থেকে শেষকৃত, প্রাতরাশ থেকে নৈশভোজ, পূজাপার্বণ, সৈদ- মহরম, আজডা থেকে চড়ুইভাতি- খাদ্য রসিক বাঙালির সব অনুষ্ঠানেই আহারের বাহার দ্রষ্টব্য। শুধু জীবিত বাঙালিরাই নন, বাংলার লোককথার ভুতেদের খাদ্য প্রীতি ও বিখ্যাত, বহু নিয়ম, বহু বাছবিচার।

বাংলার বাইরে বাঙালির প্রধান পরিচয় মৎস্য ভূখ হিসাবে হলে ও বাঙালির খাদ্যের তালিকা অন্যান্য প্রান্তের নিরামিশায়ীদের থেকে বেশী বই কম নয়। মোচারঘন্ট, কচুর শাক, মান কচু বাটা, এচোরকোপ্তা, খোসা চচড়ি, খোসা বাটা, ইত্যাদি, ইত্যাদি যে রীতিমত উপাদেয় তা বাঙালি ঘরে না জন্মালে বোঝানো মুশকিল। শাক, শাক সবজি মাছ মাংসের কথা। ফলাহারেও পিছিয়ে নেই বাঙালি। নবাবের সময় থেকে গোলাবখাস, বেগমখাস, চিনেছে তারা। এক ঘ্রানেই বাতলে দেন আমের পোত্র, ঠিকুজি। নবাব গেলেন, রইলো আম আর কিছু উত্তরাধিকার। তাদের একজন কুদুস মিএঁ, রিকশা চালাতেন, গুন গুন করে গজলের সুর ভাঁজতে ভাঁজতে একদিন বাই চাপল, আম খাবেন। গোলাপজাম। অনেক দাম! কিন্তু কুদুস মিএঁকে আটকায় কে! নবাবী মেজাজ। রিকশাটাই বেঁচে দিলেন এক কিলো আম কিনতো। আম খেলেন, তারপর গাছ তলায় গামছা বিছিয়ে শুয়ে পড়লেন গজলের সুর ভাঁজতে ভাঁজতে।

আশাপূর্ণ দেবীর উপন্যাসে এই আমেরই বিচিত্র সম্ভাবনের সন্ধান পাই আমরা। গোলাপখাস, ক্ষীরসাপাতি, বেলসবাসী, কাশির চিনি, বৌগালানে, বাঁদর ভ্যাবাচ্যাকা ইত্যাদি নানান আম ঘার নামকরণ অবশ্যই বাঙালি মন্তিক্ষ প্রস্ত।

আজকের দিনে বাঙালি বিয়ে বাড়ি মানে রাজকীয় ব্যাপার, ফুচকা পকোড়া, চাট, কোল্ড ড্রিফ্স, চা, কফি দিয়ে শুরু করে শেষ পদ কুলপি আইসক্রিমের সাথে যে কত অজস্র খাবারের আয়োজন থাকে বাঙালি মাত্রই জানে। তবে বিশ পঁচিশ বছর আগেও বিয়ে বাড়ির জৌলুস কোনো অংশে কম ছিল না। শুধু শহর নয় প্রত্যন্ত গ্রামেও বিয়ে মানে ছিল এক বিশাল যজ্ঞ। এক মাস আগে থেকে সাজ সাজ রব। মিষ্টির কারিগর এসে তৈরি করত- রসগোল্লা, কাঁচাগোল্লা, ক্ষীরমোহন, দরবেশ, সরভাজা ইত্যাদি হালুইকর এনে রান্না করানো হত নানান পদ। বাড়ির আত্মীয় স্বজন কোমরে গামছা বেঁধে পরিবেশনে মেতে উঠতেন।

ବାଙ୍ଗଲି ସାହିତ୍ୟକ, ସଂଗୀତଜ୍ଞ, ଅଭିନେତା, ଶିଳ୍ପୀ କମବେଶୀ ସକଳେଇ ଭୋଜନ ରସିକ। ଅଭିନେତା ଉତ୍ତମ କୁମାର, ବିଶ୍ୱଜିଃ ଦାରୁଳ ଭାବେ ଉପଭୋଗ କରତେନ ସୁପ୍ରିୟା ଦେବୀର ହାତେର ରାନ୍ଧା ବିଶେଷ ଭାବେ ମାଛେର ନାନା ପଦ। ଶିଳ୍ପୀ ସାନୁ ଲାହିଡ଼ିର ରାନ୍ଧାର ପ୍ରତି ଏତଇ ଆଗ୍ରହ ଛିଲ ଯେ ରାନ୍ଧାର ବହୁ- ଇ ଲିଖେ ଫେଲିଲେନ। ହମାଯନ ଆହମେଦ, ସୁନୀଲ ଗଙ୍ଗୋଧ୍ୟାୟ, ପ୍ରେମେନ୍ଦ୍ର ମିତ୍ର ପ୍ରମୁଖ ସାହିତ୍ୟକଦେର ରଚନାଯ ଏମନ କିଛୁ ଜିଭେ ଜଳ ଆନା ରାନ୍ଧାର କଥା ପାଇ ଯା ତାଦେର ଭୋଜନ ରସିକତାର ପ୍ରମାନ ଦେଯ । ଆର ଠାକୁର ବାଡ଼ିର ରାନ୍ଧାବାନ୍ଧାର କଥା କାରକରଇ ଅଜାନା ନୟ । ଖାଦ୍ୟ ରସିକ ଛିଲେନ ତାରା । ଖେଯେ ଓ ଖାଇସେ ତୃପ୍ତି ପେତେନ ତାରା ।

ପ୍ରମର୍ଜନ, ଠାକୁର ରାମ କୃଷ୍ଣ ଯାର ମନେର ସ୍ଵାଭାବିକ ଗତି ଛିଲ ଉର୍ଦ୍ଦ୍ଵ ଦିକେ, ତାର ମୁଖେଇ ଆମରା ଶୁଣି- “ତୋମାଦେର ଏହି ଫୋରଗେର ଗନ୍ଧେର ବେଶୁନ ଖେତେ ଦକ୍ଷିଣେଶ୍ୱର ଥେକେ ଏଲାମ” । ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ସାରଦା ମାୟେର ରାନ୍ଧା ତାଁର ଶିଷ୍ୟଦେର କାହେ ଛିଲ ଅମ୍ବତ ସମାନ । ସ୍ଵାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଛିଲେନ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ, କିନ୍ତୁ ମଶଳା ବିହୀନ ଜୋଲୋ ଖାବାର ତିନି ମୋଟେଇ ପଚନ୍ଦ କରତେନ ନା । ବିଦେଶେ ଥାକାକାଲୀନ କୋନୋ ଏକଟି ଗୁହେ ଆତିଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣେର ସମୟ ଗୃହସ୍ଵାମୀ ତାର ପଚନ୍ଦେର ଖାବାର ଜାନତେ ଚାଟିଲେ ସ୍ଵାମୀଜୀ ବଲେନ -”ଆମି ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଯା ପାଇ ତାଇ ଖାଇ” । ପରେ ଦେଖା ଯେତ ସେଇ ଝାଲହିନ ଖାବାର କେ ସୁନ୍ଦର କରାର ଜନ୍ୟ ସ୍ଵାମୀଜୀ ପ୍ରଚୁର ଝାଲ ସମ ମିଶିଯେ ନିତେନ । ବିଦେଶ ଥେକେ ଫିରେ ଏକଦିନ ତିନି ତାର ଶିଷ୍ୟ ଶରଚନ୍ଦ୍ର ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀର ରାନ୍ଧା ଖେତେ ଚାନ । ଶିଷ୍ୟ ରାନ୍ଧାଯ ବିଶେଷ ପଟ୍ଟ ନା ହେଉଯାଇ ଯୋଗୀନ ମାୟେର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାୟ ତିନି ରାନ୍ଧା କରଲେନ । ରଙ୍ଗ ରସିକତାର ମଧ୍ୟ ଦିଯେ ଯାଓଯାର ଶେଷେ ସ୍ଵାମୀଜୀ ଶିଷ୍ୟକେ ବଲିଲେନ- ”ଶୋନୋ ବାଙ୍ଗଲ, ଯେ ଭାଲୋ ରାଖିତେ ପାରେନା ସେ ଭାଲୋ ସାଧୁ ହତେ ପାରେନା- ମନ ଶୁଦ୍ଧ ନା ହଲେ ସୁନ୍ଦର ରାନ୍ଧା ହେଯ ନା” । ଶିଷ୍ୟ ତୋ ଅବାକ, ଭାବଛେନ ରାନ୍ଧାର ମଧ୍ୟେ ଯେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଆହେ ତା କେ ଜାନତ ?

ବାଙ୍ଗଲିର ରାନ୍ଧାଘରେ ଝାତୁ ବଦଲେର ସାଥେ ସାଥେ ଖାଦ୍ୟଭ୍ୟାସେର ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଯ । ଗ୍ରୀଷ୍ମେର ରାନ୍ଧା ଏକରକମ ତୋ ଶୀତେର ରାନ୍ଧା ଆରେକ ରକମ । ଦୋଳ, ଦୁର୍ଗୋଂସବ, ନବବର୍ଷ, ପୌଷପାର୍ବନ ଇତ୍ୟାଦି ନାନାନ ଉତ୍ସବେର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରାନ୍ଧା ଘରେ ଆସେ ଉତ୍ସବେର ଆମେଜ । ଏହି ମଧ୍ୟେ ଶୁଦ୍ଧ ହେଯ ରାନ୍ଧାର ଉପର ନାନାନ ପ୍ରତିଯୋଗିତା । ରାନ୍ଧାକେ କେନ୍ଦ୍ର କରେ ଗଡ଼େ ଉଠେଛେ କତ ହୋଟେଲ, ରେସ୍ଟୋରାଁ ଆର ଜନ୍ମ ହେଯେବେ ବହୁ ଶେଫେର !

ଭୋଜନ ରସିକ ବାଙ୍ଗଲିର ଆର ଏକ ପ୍ରିୟ ଖାବାର ହଲୋ ରସଗୋଲ୍ଲା ଯାର କଦର ସାରା ବିଶେ ।

ରସଗୋଲ୍ଲାର ସାଥେ ବାଙ୍ଗଲିର ଏକ ଅନ୍ତ୍ରୁତ ‘ନ୍ସଟାଲଜିଯା’, ତାଇ ରସଗୋଲ୍ଲାକେ କେନ୍ଦ୍ର କରେଇ ତୈରି ହଲୋ
ବାଂଲାର ପ୍ରଥମ ‘ଫୁଡମୁଭି’ ‘ରସଗୋଲ୍ଲା’ । ଏହି ରସଗୋଲ୍ଲାକେ ନିଯେ ଶୁରୁ ହଲ ବିତର୍କ - ଏଟି ଡିଲିଷ୍ୟାର ନା ବାଂଲାର । ରସଗୋଲ୍ଲା ଛବିର
ପରିଚାଳକ ପାତେଲକେ ଏକ ବନ୍ଧୁ ମଜା କରେ ଜିଜ୍ଞାସା କରେ,”ଯାଦି ରସଗୋଲ୍ଲା ଡିଲିଷ୍ୟାଯ ଚଲେ ଯାଯ, କି କରବି?” ଉତ୍ତର- “ବାଙ୍ଗଲିର
ହାତ ଥେକେ ରେଡ଼ିଓ ଗେଛେ, ନୋବେଲ ଓ ଚୁରି ଗେଛେ, ବାଙ୍ଗଲି ରସଗୋଲ୍ଲା ଛାଡ଼ିବେନା” । ଯାଇ ହୋକ, ବାଂଲାର ବାଇରେ ରସଗୋଲ୍ଲାକେ
ଯତଇ ରସଗୋଲ୍ଲା ବଲୁକ ନା କେନ ଏହି ଗୋଲ୍ଲା ଓ ଗୋଲ୍ଲା ଦୁଟୋଇ ବାଙ୍ଗଲିର ।

ପୋଲାଓ, ମାଂସ, କୋପ୍ତା, କୋର୍ମା, ଇଲିଶ, ଚିଂଡ଼ି ବାଙ୍ଗଲିର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପଚନ୍ଦେର ଖାବାର ହଲୋତ ତାର ରାନ୍ଧାଘରେ ଜାଯଗା କରେ
ନିଯେଛେ ‘ଚାଇନିଜ’, ‘ଥାଇ’, ‘ମେଞ୍ଚିକାନ’, ‘ଆମେରିକାନ’ ଖାବାରେର ନାନା ପଦ । ବାଙ୍ଗଲି ଆଜ ଆର ଗତାନୁଗତିକତାର ମଧ୍ୟ ନେଇ ।
କେବଳ ଜାନାଯ ସବ ଦେଶେର ସୁନ୍ଦର ଖାବାର କେ । ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ ସମାଜଦୃଷ୍ଟିତେ ବିବେକାନନ୍ଦ ଜେନେଚିଲେନ- ଶିଳ୍ପ ବିପଲିବ
ଆମାଦେର ଜୀବନେ ପ୍ରଭାବ ଫେଲିବେ - ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପ୍ରାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଅନେକ କାହାକାହି ଏସେ ଯାବେ । ବିଶ୍ୱ ଏକଦିନ ହେଯ ଉଠିବେ ଛୋଟ ନୀଡ଼େର
ମତ । ଏଥାନେ ତିନି ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପ୍ରାଶ୍ଚାତ୍ୟର ସମସ୍ତିତ ଖାଦ୍ୟଭ୍ୟାସେର ଇଞ୍ଜିନ୍ ଦିଯେଛେନ । ବାଙ୍ଗଲି ଆଜ ସେଇ ପଥେଇ ଚଲିଛେ ।
ନିଜେଦେର ସାବେକିଯାନା ବଜାଯ ରେଖେ, ଅନ୍ୟେର ଭାଲାଟି ଗ୍ରହଣ କରେଛେ ଏଥାନେଇ ତାର ଅନନ୍ୟତା ।

সৌম্য ভট্টাচার্য

আটলান্টা

খেলার উৎপত্তি

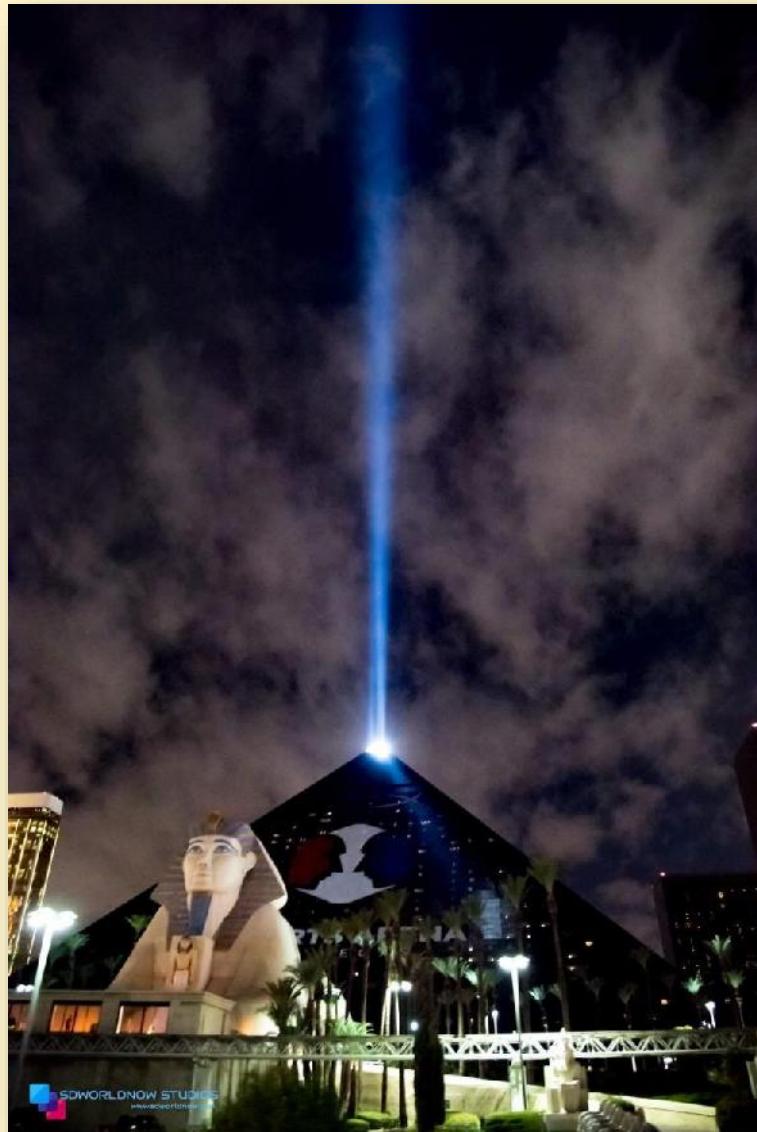
সদ্যসমাপ্ত পূজারী ব্যাডমিন্টন প্রতিযোগিতার পর একটা ভাবনা মাথায় এলো। ক্রিকেট ও ব্যাডমিন্টন দুটো খেলারই জন্ম ইংল্যান্ডে। তাহলে ধরে নেয়া যায় ব্রিটিশরা যেখানে যেখানে গেছে, এই খেলাগুলো সেখানে সেখানে প্রচলিত হয়েছে। কিন্তু কই, হিসেব তো মিলছেনা। সর্বমোট আট দশটি দেশ ক্রিকেট খেলে। সেই দেশগুলোতে যে ব্রিটিশদের ছোঁয়া লেগেছিলো তাতে কোনো সন্দেহ নেই। ধরা যাক কেনিয়ার কথা। ব্রিটিশরা শাটের দশকে বিদায় নিল। রেখে গেল ইংরেজি আর ক্রিকেট। ওয়েস্ট ইন্ডিজের ও অনুরূপ গল্ল আছে। কথা হচ্ছে এই ক্যারিবিয়ান দ্বীপপুঁজের কোনো বিখ্যাত ব্যাডমিন্টন খেলোয়াড়ের নাম শুনিন্তো কখনো!

ব্যাডমিন্টনের ইতিহাস নেটে ঘেঁটেঘুঁটে দেখছি এটাও ব্রিটিশদেরই খেলা। মনে হলো ওদেশে তৈরী হলেও এর বিবর্তন ও আঙুকরণে তদনীন্তন ভারতে বসবাসকারী ব্রিটিশদের গভীর হাত ছিল। তাহলে কি দাঁড়ালো? ব্যাডমিন্টনও একটি ব্রিটিশজাত খেলা। কথা হচ্ছে এই খেলাটি চীন, কোরিয়া, ইন্দোনেশিয়া, মালয়েশিয়া, ভারতবর্ষ ও ডেনমার্কে ছড়িয়ে পড়েছে। ইন্দোনেশিয়া মূলতঃ একটি ওলন্দাজ বসতি ছিল। মালয়েশিয়ার কথাটা খানিকটা ব্রিটিশদের সঙ্গে যুক্ত। যুক্ত ভারতীয়দের

সঙ্গেও। তাহলেকি ব্যাডমিন্টন ব্রিটিশ ও ভারতীয়দের হাত ধরে মালয় দ্বীপপুঞ্জে পৌঁছে যায়? চীনের বাইরে দ্বিতীয় বৃহত্তম সংখ্যায় চীনেরা থাকেন মালয়েশিয়ায়। হতে পারে এঁদের হাত ধরে এ খেলা পৌঁছে যায় চীন দেশে। এবং সেখান থেকে পার্শ্ববর্তী কোরিয়া ও জাপানে। যেহেতু খেলাটি প্রচল্ন দ্রুতগতির, বিশ্বের এদিককার মানুষেরা খেলাটিকে ভালবেসে ফেলে এবং বিশ্বসেরা হয়ে ওঠে। জনিনা এশিয়াতে ব্যাডমিন্টনের উৎপত্তি ও বিবর্তনের ওপরে কোনো প্রতিষ্ঠিত গবেষণা হয়েছে কিনা!

Luxor in Vegas

Artist- Saikat Das

The blue light that is emitted from the top of the pyramid depicts the journey of the soul that travels to the heaven after death. Egyptians believe that the gates of the heaven open up and the blue light is what that takes the soul back to the place, where it originated from in the first place.

The Las Vegas Luxor Lamp is no ordinary lamp as it was created by the NASA and it is the same lamp that is even used on space shuttles that go up to the stars. The light has enough power to travel almost 3000-4000 feet up in the sky.

Asit N. Sengupta
Atlanta

The bygone days of Atlanta

It was 1958 when I arrived in Atlanta for the first time. And I felt quite lonely. You see, there was nobody else from India, let alone from Bengal, at least not to my knowledge. You may wonder if this city was any different from what it is today. Yes, it was vastly so. That is my story today. Incidentally, Trans-Atlantic commercial flights and the Federal Aviation Administration also started in 1958. I came from India on two ships, one of which was a smaller version of the Titanic and then Greyhound Bus. But in 1964, I took my first flight back to India on a Boing 707 plane. And when I flew back after 6 months, it was a truly overwhelming Boing 747.

In 1958 Atlanta was a city of barely half a million people, with a million scattered over the vast area that is metropolitan Atlanta today. The core city has in fact lost population since but the metropolitan area at about 5.8 million has four times as many people as it had when I first came. So, you see, what was largely a combination of forest and cultivated land, has turned into a vast multipolar urban area, with often mega-mansions and high or medium-rise cores. What made this possible was the building of the interstate highway system which cut through the entire area as well as encircled it as the Perimeter Road, coupled with the building of the world's busiest airport. Of course, the urbanized area has spilled over the Perimeter Road into very large chunks of land, calling for an unrealized partial second encircling freeway, as the expressways are called today. I remember well the early years of the 4-lane freeways, when one could truly drive fast with sparse traffic, while not necessitating a GPS or cruise-control (well, there was none in those days).

But in 1958, there was no interstate highway, none whatsoever. All main roads including Atlanta's backbone, Peachtree Street, were 4-lanes and all secondary streets were 2-lanes. There was one shopping mall in the entire city, Lenox Square, open to sky and with one big surface parking lot. Period. The area where they stand today, Phipps Plaza and multiple high-rise towers, used to be a forested land with one mansion deep inside. Also there used to be a small house facing Peachtree Street. Atlanta's first fine-arts gallery was housed there.

I became very much a part of the gallery and was somewhat adopted by the family that lived in the mansion and also owned the gallery. This pioneering gallery exhibited almost all-American masters and much more. I learned much about modern art and western music from this experience. Speaking of local traffic, I remember driving on Peachtree Street in a friend's car with failing brakes and also joyfully riding on the 2-lane Lenox Road like it was a roller-coaster. Imagine doing that today.

Atlanta was a sleepy town under the cover of trees and a rather pleasant sunny weather, unlike the lasting rainy weather of these days perhaps owing to global warming, and with undulating streets and mostly small homes, small businesses, strip malls where one could pull up to the store doors and where loud horns blared out latest popular songs, and a downtown with some buildings which were considered as high-rise in those days but dwarfed since by today's skyscrapers. As the new 4-lane then-called expressways cut through Atlanta's compact neighborhoods, there were no 60-mile entry and exit ramps. You had to come to a dead-stop on a single entry or exit lane and enter or exit very cautiously when it was safe to do so. Today, not only does the downtown connector look like a sea, but even most local main roads are 6-lanes with dedicated turning lanes. MARTA came in the late seventies and eighties and my humble self, played a major role in planning and designing it. Some of the old neighborhoods near-about the Governor's Mansion and Emory University still retain the character of old Atlanta. What constitute some of the most sought-after neighborhoods in the outlying areas of Greater Atlanta used to be forested and one could buy land there and right on the shores of the Chattahoochee at about \$ 100 per acre! Why didn't I? That is another story.

Atlanta's airport used to be a small single-story building with a rather small surface parking lot in front (photo below). There was no security checking. As I arrived late one day, I literally ran

through the airport and made the flight as the door to the plane was about to be closed. In a recent year a man went back the wrong way to pick up something he forgot and the entire airport was evacuated.

Atlanta Airport in 1966

Photo credit: Atlanta Historical Society (AHS)

But what brought me to Atlanta in the first place? I was teaching on an “Exchange Visitor” visa at N.C. State College (now N. C. State University), in Raleigh, N.C.,

as a part of The Technical Co-operation Mission between U.S.A. and India, following India’s freedom. During vacations I used to come to Atlanta and do consulting work for several firms. One such sojourn, during which I earned much praise conceptualizing a daring and innovative shopping mall, (model photo on the left) made it easy for me to return permanently to U.S.A, and yes Atlanta in 1970. Thanks to my special visa status, in-between I could stay in many other cities of U.S.A. and Canada.

Model for a shopping mall
in 1958, designed by the author.

Most of my years since 1958 have been spent in deep south including Atlanta. There used to be segregation in those days when some selected citizens were barred from entering many facilities and much more. However, people from India were mostly educators or doctors and highly respected and were accepted by all places including universities and hospitals with open arms. Today the vestiges of segregation are largely gone. Atlanta, unlike a few other places, was unique in forward-looking thinking and maintaining excellent race relations. It is no wonder that the great visionary, Reverend Martin Luther King, hailed from Atlanta. It is also no wonder that Atlanta’s progressive outlook made this city over the many decades one of the important hubs in the country and even a host of the Olympic Games.

Things used to be personal and not digital, since computers had not yet taken over. Far from it. People, including VVIPs were highly accessible, particularly since I myself had some reputation as an accomplished professional. It was my good fortune that I had the privilege of meeting several notables, including President Jimmy Carter, who was the Governor of Georgia then. There used to be a festival called, “Steeplechase” on the outskirts of Atlanta. I was standing next to the fenced pathway for horses and the dignitaries, like Mr. Carter. Lo and behold. My unique brown face must have had attracted him. He came straight to me, shook my hands and spoke about his mother Mrs. Lilian Carter’s visit to India. He enquired about me and invited me to visit him. That I did and to my most pleasant surprise, was received at the door by Mrs. Rosalyn Carter, who in turn invited me to visit again. I shall always regret that I did not.

In later years I also met Mrs. Coretta Scott King while making a presentation for the future of the famed Sweet Auburn Street, Atlanta’s first black Mayor Maynard Jackson, whose name has been added to Atlanta’s international airport, and worked closely with the presidents of Atlanta University and Spelman College, while preparing their master plans. I also worked closely with Atlanta Regional Commission, MARTA, Georgia Dept. of Transportation and major developers of Atlanta downtown and what is now Atlantic Station. All this because Indians were held in high esteem.

As I said things were personal and not digital. People were known by their names and not numbers, id-s, passwords, security questions and answers. When I called or visited, even my bank or a VIP, my name was enough identity. There were no ATMs, no self-checking at stores, no on-line purchases and no self-service at gas stations. Personal touch was the norm of the day. At gas stations young-men greeted you, checked the car under the hood and from outside, cleaned the wind-shields and more. Mailboxes were everywhere and so were pay-phones for local and long-distance calls. Hand-written letters mailed through the post-office were the norm. This is not to say that the advent of the digital system has no benefits but carried or obliged to the extreme to use it carries potential for a lot of harm. But I shall not discuss them now except one point. In the good ole' days children played games in the fields. Today they play "games" alone looking at a small screen, often through eye-glasses.

Now, back to where I started. Even though in 1958 I was the sole Indian, there were around a total of 35 Bengalis when I returned in 1970. We all formed a group called Probashi and met in individual homes in turn. There used to be food brought by the families (students did not have to), and songs which sometimes went well into early morning. There was no "Durga Puja". Only her daughters were worshipped in family homes. I suppose true to our fame, Probashi eventually split into Probashi and Pujari. Now there are several thousand Bengalis and many groups. There was no permanent home for the community then and alas, it is not there now, while a number of late-comer communities have built not only permanent homes but also temples. They moved from owning motels to major hotels and shopping malls.

Of interest, along with three other Bengali friends, we started the very first Indian restaurant in Atlanta, called Calcutta Restaurant on Peachtree Street itself. Personally, I also started a boutique named "Sengupta's" and my own architectural office, both at Peachtree Center in the downtown. They are all "gone with the wind". I am retired. But several members of the bygone Probashi, including me, are still there in Atlanta. Also stand several edifices which I designed including the Omni, the 30-story Peachtree Summit on the downtown connector and the ever-young Westlake MARTA Station: they will be there for many years and bridge the gap between 1958, today and tomorrow.

ବେଳୁଳି

Dr. Ranita Sen
Irvine, California

~ Reminiscences ~

As the Bengali New Year approaches, once again my mind wanders away to the other side of the globe, to my hometown, Kolkata. The New Year celebration is popularly known as 'Poila Boishak'. It is the first day of the Bengali New Year, which usually falls in mid-April every year.

Growing up in a Bengali household, this was indeed an auspicious day of the year. It would be a day full of food, fun, laughter & music. I have memories of waking up to the sound of soothing music of Tagore. I would wear my new clothes & touch the feet of my parents and grandparents seeking their blessings. The rest of the day would be spent visiting neighbors and friends exchanging sweets and good wishes. Food would be an integral part of the day. My mother's kitchen would be bustling with the endless percussion of utensils along with the pressure cooker's rocking steam, and the sound of hot oil in a wok popping and bubbling in preparation of Bengali delicacies of fish, rice and sweets. The heady aroma of spices sometimes even pungent would tickle my olfactory senses which would invariably lead to a series of sneezes without fail. In fact, all the household kitchens in the neighborhood would exude the aroma of freshly prepared delicacies being carried through the air.

Today, as I sit almost ten thousand miles away from my hometown, the memories of the sounds and sights of this special day keep coming back. My mind is ushering the New Year with Tagore's musical invocation "Esho Hey Baisakh Esho Esho".

Although it has been almost three decades since I have physically moved away from the city that was home to me for the first 24 years of my life, on days like this I am transported body and soul inside the four walls of the house that I called home, walking the streets of my childhood days which takes me to the pond filled with water lilies floating atop, situated in the center of the neighborhood while I feel the cool wet breeze touch my face and sweep through my hair.

In spite of changing times, I hope Poila Boishak is still celebrated with the same fervor and passion. I feel blessed to have lived my childhood in the time that I did with the people that surrounded me. I miss that time but will carry the treasure trove of memories with me for as long as I live. With this I would like to wish all my Bengali friends "Shubho Noboborsho". May the coming year bring blessings of peace & love, happiness & joy in your lives.

By Swapnil Mondal Atlanta

“Can I stay with you guys at the hotel tonight?” Rohan asked, after we had finished unloading his stuff at his freshman college dorm. “Of course!” I replied immediately, as I could delay my good-bye hugs by another 12 hours! What a great relief! I had been dreading this moment for many years! My countdown had started when he was barely 2-3 years old!

After our morning breakfast at the New York City hotel, my wife and I went to see Rohan off at the Metro station. We went inside with him, and time came quickly to say “good-bye”. It was as hard on him as it was on us and so I didn’t want to make it harder. After a tight hug, he quickly ran towards the platform and vanished into the NYC metro crowd. I desperately tried to get another glimpse of him, but I couldn’t see him anymore!

My wife and I boarded a New Jersey bound PATH train after checking out from the hotel. On the next stop, a little boy of 4-5 years old, along with his young mother, bounded onto the train and, with much difficulty, managed to climb onto the seat next to us. The boy was carrying a dinosaur in his hand and making dinosaur sounds while playing with his toy – the similar toy and same sounds instantly reminded us of our Rohan, to whom we had said good-bye just half an hour back! Worried about the noise he was making on the train, the little boy’s mother asked him to count from 1 to 10 instead. He counted 1, 2, 3 and then 5 and missed many numbers before saying 10! His missing numbers, just like Rohan, was the last straw. Uncontrollable tears, threatening to explode for a while, flooded our eyes and steamed down our cheeks! The bursting of our emotional dam could not be stopped. I wondered what those passengers sitting across from us must have thought...what could possibly have made this middle-aged couple cry so profusely, all of a sudden!

The boy and his mother got down after a few stops. We also got down after another 2-3 stops. My wife was staring far away without looking at anything for most of the time on our way back home. And, my mind replayed all the events with Rohan in random order. My pillow-fight with him every night before he went to sleep, my choice to go for a career with almost zero travelling, and my decision to stop my MBA program after only a week, when my wife told me that Rohan waited for me near the

front door every evening! (It took me another 8 years to restart my MBA program!) For many years I thought that I would attend the same college where Rohan would go, or at least stay near his school, wherever that would be, just so that I could be with him! What a crazy, unrealistic thought!

Finally, we came home to Atlanta. It was an eerie feeling when we entered the house. I asked my wife, “Didn’t we bring little Rohan home from the hospital only a few years back?” My wife nodded her head unable to speak, and quickly vanished upstairs to comfort herself. I went to the deck of the house and stared out at the forest for a long while.

Arundhuti Dutta Roy
London

The Happiness Project

What is Happiness? A feeling? The meaning of a life well lived? A life purpose? Or merely an intangible we aspire to, devoting valuable time during our lifetime in its search?

There are few if any who do not wish to be happy. Asking someone what they want out of life will usually result in a statement along the lines of “To be happy and healthy”. Individual materialistic purchases are usually considered to be a tool however the main reason for the purchase is to create a ‘feeling of happiness’ albeit however fleeting!

It is so curious that we look outside ourselves to find this happiness when ultimately, we were all born with everything we need to feel happy inside...If only we knew how.

As human beings have evolved, life has become inherently more complicated. Travelling through historical events it is evident that the definition of happiness is relative and also changes at points. Happiness during times such as the world war, may have been for many, being with loved ones safely and having food to eat. Happiness in the modern day may be characterized by having an extravagant lifestyle, an ideal job and partner and a certain level of wealth which makes others envious.

The internet and wide spread use of social media has also introduced a constant comparative element which often shows the picture-perfect lives of many, which is unrealistic and impractical. For the majority, this can cause feelings of unhappiness and discontent, if that is not what YOUR life looks like.

Comparison

Research has shown that we tend to be happier when we feel we are on the same level of achievement or greater than our peers. This includes various areas; personal, professional, familial, social and hobbies. There is the need to both conform and we desire acceptance from standards society place on us. For e.g. promoting that if we are not performing to a certain set of criteria then we are not ‘whole’ or ‘normal’ and may be deemed ‘a failure’.

Surely if the focus was turned inwards onto what we can control and the present moment savored (A key component of the technique of ‘Mindfulness’) then vast improvements could be made around our happiness levels?

Faith

Having a belief in a higher being or something which creates or directs us can be a huge help when determining levels of happiness. Often the feeling that we are not alone and that god walks by our side can help us get through life changing events even if we do not have a formal support network around us.

A confidence in the goodness of humanity and lending a hand to someone or those less fortunate can also help us to feel happier – The age-old adage; “When unhappy look at those beneath you rather than those above and you will appreciate what you have”.

Society

It is disappointing that the original concept of ‘love people and use things’ has now become a society where a majority of people ‘love things and use people’. We are accustomed to a ‘box’ life where we work in, live in, work on and speak on effectively a ‘box’. We even eat foods which often come out of a box!

We repeatedly neglect our loved ones, taking them for granted choosing to spend time on a smart phone rather than actually communicating with those who matter the most.

Research has proven that the quality of our lives is proportional to the quality of our relationships so helping others outside of ourselves and creating a society where ‘We’ is more important than ‘I’ is essential.

Strength Study

Every human being has qualities which differentiate them from another. Focusing on our individual intrinsic strengths can also help us to feel happier. You will observe that what you concentrate on, grows. Hence focusing on one's strengths and further developing these will lead to a situation of natural competitive advantage. This is when you will be able to contribute far more to the world around you, your work and in your relationships!

Life Purpose

A large part of happiness is feeling that 'we are good enough' and that 'we are loved'. Stemming from this, leading a life you and those close to you are proud of is of upmost importance. However, not everyone is immediately clear on their life purpose and it can take years of analysis and experience to work out.

Once it is known and clear in your vision, living your life consciously, taking actions which directly fulfil your purpose, truly promotes the process of life-value alignment creating happiness!

Active Mind, Body and Soul

Meditation has widely been used to help calm and reprogram the mind and provide a feeling of wellbeing and happiness. In recent years, there has been much discussion over the use of the 'Mindfulness' technique and the development of apps like 'Headspace' advocating meditation as a way to relieve stress amidst a busy lifestyle.

Physical exercise undoubtedly has always had a place amongst the greats in determining happiness levels. Humans tend to look and feel better when they regularly exercise and have a diet and nutritional regimen that works for them. The key is to enjoy the forms of exercise you choose and allow yourself to eat whatever you want on occasion to ensure you don't feel constantly deprived!

Ensuring your spirit is nourished and striving for growth and contribution is important for a life of happiness. Do things which make you happy (as long as they don't harm anyone else!) and become a campaigner of self-care.

In Conclusion

Happiness is not a destination but rather a journey. Resilience, a positive mindset, compassion and empathy for others will take you far. Remember, difficult times come to all of us however in each situation we can either choose to 'react' or 'respond'.

In great uncertainty where you can see no end or life seems unfair, recall that the greats have had to overcome adversities and the most inspirational advocates are those who have lived to tell the tale!

Happy hunting and may you complete your own 'Happiness Project'!

Deepak Ganguly
Mumbai

Royal Bengal Tigers

I have started sketching tigers to create awareness among my friends- to tell them that we are not the only living being on our planet, earth. I sketched more than ninety individual tigers and more than two hundred and fifty sketches of tigers and other wild animals approximately. We depend on mother nature for our survival and it becomes our responsibility to protect her.

Royal Bengal Tigers, our National Animal, existed in good numbers during colonial and in early independence era. The tiger count was about 40000 in the beginning of twentieth century. But this number got to a dismal low due to indiscriminate poaching and game hunting by erstwhile Maharajas and Britishers. Hunting was considered a social status. Large scale extermination of wildlife by Mughals, monarchs and the British also contributed to it. Maharaja of Sarguja alone shot 1,116 tigers.

If we look at the status of big cats in India as per the latest All India Tiger Estimation, we now have approximately two thousand five hundred tigers left in the wild and approximately three hundred and fifty Asiatic Lions in a very small habitat. Recently the number reduced even more as several lions died because of an infection from local dogs living near the human settlement in Gir forest, Gujarat.

Project Tiger, a tiger conservation program, was launched on 1st April 1973 during Prime minister Mrs. Indira Gandhi's tenure to protect wild tigers from extinction. At the start of this project nine National Parks across India were declared as Tiger Reserves. Now this number has grown to fifty Tiger Reserves.

The demand of wildlife products in the illegal International market hit India hard. The 1990's official record says that around three thousand five hundred tigers were poached. The Sariska and Panna tiger reserves lost all their tigers due to this poaching. After the extinction of tigers from these two Tiger Reserves, tigers were translocated from other Tiger Reserves and introduced here. This has helped in augmenting the tiger population in both these areas.

Encroachment, deforestation, poaching and killing of wildlife is happening almost every day. Tigers being apex predator and the umbrella species of the ecosystem are now endangered.

The corridors-

Tigers being solitary needs more space to live and hence the need to protect the forest. They have large territories on which they walk and cover marking their territories. The forest or the wild heaven actually comprises of 89,164 km of tiger occupied forest on Indian land. Human settlement in forest corridors are now blocking the tiger movement in the forests. Therefore, exchange of tigers is crucial for a healthy tiger population. Considering the age of tigers and the first litter among fifty national parks only a few are considered as healthy population of tigers or even eligible to breed further.

If ancient animal corridors are blocked, there will be no movement or exchange of genes among these forests. The animals cannot not survive and the forests or the humans cannot exist too without the oxygen coming from forest. Think about the Delhi smog- this type of pollution is killing people every year.

New India Project development cuts down forest to build roads and railway tracks killing wild animals every day. Factories and industries pollute the atmosphere in the forests destroying wildlife too. Thousands of trees in the forest are cut down to make roads. If this situation continues then there will be no wildlife left in the forest nor will there be trees left. No tree means

no oxygen and hence no humans. As the smartest animal on earth, we humans must act now or two thousand five hundred Royal Bengals and three hundred fifty Asiatic Lions will be history soon, just like Bali, Caspian and Javan Tigers are extinct forever.

Asiatic cheetahs are extinct from India.

Other endangered animals are rhinos, wild dogs, pangolins and great Indian bastards.

We must understand this problem and protect the vanishing forests now and protest against the deforestation and abuse on wildlife for our future generations.

-Sketches above are done by the author himself.

Asit Kumar Bhattacharya
Belur

Kriya Yoga

What is Kriya Yoga? What is yoga? Generally, Yoga signifies connection between body and the soul. Actually, it is the connection between Divine spark and the Divine Jyoti. For knowing above we will have to know our status-. yoga with whom? In fact, there is no two in this Universe. Only God /Ishwara is existing in this Universe as Ananta Jyoti Swaroopa. Ishwara has two parts-

- a) Purusha--Ananta Jyoti
- b) Prakriti--"OM" vibration

For this Om vibration, (creative force of God) the Jyoti is sparking. From this divine spark different objects are created- Planets, stars, human being, animals, trees etc. Om vibrations is of very high frequency. Divine sparks are also of very high frequency When the Divine spark is separate from the main body, its frequencies are gradually reduced and five elements -Earth, Water, Fire, Air and Akash - are created at different frequencies. We all are like bubbles in the sea which comes out from the sea and again goes back to the sea.

Human beings are the best creation of God and its behavior is little different. After death human beings do not go back to God. They again take birth as per their karmaphal or past karma. This coming and going goes on different process of liberation until they are liberated. One process of liberation is "Kriya Yoga". This KRIYA YOGA process is very fast as if you are going to Delhi by plane instead of a car or train. For knowing Kriya Yoga, we will have to know the owner of the body. Actually, this body do not represent "I". Our soul is the" I". To say correctly, the soul has created this body with 24 body parts to perform this worldly drama.

The 24 body parts are as follows: -

- 5-Bhutas or elements = Earth, water, Fire, Air, Space. (କ୍ଷିତି ,ଅବ, ତେଜ, ମରୁତ, ସ୍ଥାନ)
- 5-Pranas = Pran, Apan, Byan, Saman, Udan.
- 5-Karma Indriyas =Hand, Leg, Palm, Rectum, Sex.
- 5-Jnana Indriyas =Eye, Ear, Nose, Tongue, Skin.
- 4-Antar Indriyas =Mind, Chittva, Intelligence, Ahamkara.

All those 24 body parts cannot do anything unless they are powered with Prana Shakti (3.5 Volt current) supplied from the soul. (Soul is a condensed battery of Prana Shakti which can run our body for hundred years). There are many “Nadis” (very fine tubes) in our body which the Prana Shakti uses. Sira and Dhamoni carry blood. There are three main Nadis in the body called **Ida, Pingala and Sushumna**. There are three gunas- Sattva, Tama, Rajo (সত্ত্ব, তম, রজ.) which controls human activities. When Prana Shakti flows through Sushumna Nadi, the body is controlled by Sattva guna. When flowing through Pingala Nadi we are controlled by Rajo guna and when flowing through Ida Nadi the body is controlled by Tama guna.

There are seven chakras (the prana shakti distribution center) in the body inside the Sushumna Nadi and inside the spine. (Please refer to the diagram at the end of this article):

1. **Sahasrara** chakra: Violet colored and having 1000 petals (20x50 layers) Mantra - Hesi (হেসী). Five Shivas stay at this Chakra. The malfunctioning of this Chakra may manifest as a disease of the pineal gland. brain, nervous system and full body control. It is located at the center of brain.
2. **Ajna** chakra: Indigo colored and with 2 petals. Mantra - OM (ওম). Lord Krishna stays at this Chakra. The location is at the junction of spine and skull (Medulla Oblongata). It controls the pituitary gland, nose, ear, eye, tongue and skin.
3. **Vishuddha** chakra: It is Blue colored and has 16 petals. Mantra- Hang (ହଙ୍ଗ). Judhisthir/Bharat stays here. The location is at the back side of the throat. It controls and energizes the throat, voice- box, air tube, thyroid, parathyroid glands and the two hands.

4. **Anahata** chakra: Green colored with 12 Petals. Mantra– Jang (জং). Bishnu, Bhim and Hanuman stay here. The location is at the back of heart. It controls the heart, lungs, thymus glands. The malfunctioning would create Asthma, Tuberculosis etc.
5. **Monipur** chakra: yellow color-10 petals. Mantra- Rang (রং). Ma Durga, Brahma, Sabitri, Arjun and Lakshman stays here. The location is at the back side of Nadi. It controls the function of stomach, pancreas, appendix, small and large Intestines etc.
6. **Swadhisthana** chakra: Orange colored with 6 petals. Mantra- Bong (বং). Lakshmi and Narayan, Nakul and Sahadev stay here. The location is at the back side of the sex-organs. It controls the functioning of kidney and the sex organs.
7. **Mooladhar** chakra: Red colored with 4 petals. Mantra- long (লং). Sri Ganesh, Saraswati, Jagadhatri and Ma Kali stay here. The location is at the bottom of the Spine. It controls and energizes the following: - Muscular and skeletal system, the spine, the production and quality of blood, adrenal glands, growth rate of cells and general vitality. The malfunctioning of this Chakra may manifest as arthritis, rheumatism, spinal problem, blood ailments, allergy, broken bones, cancer, leukemia, brain ailments etc.

How our body functions: Prana shakti from Sahasrara chakra flows through Sushumna Nadi. Then it comes to the eyebrow point (called Kuthastha) and then goes to Ajna Chakra. It then comes down through the spine and Sushumna Nadi to the bottom of the spine at Mooladhar chakra. Here Sushumna Nadi ends and Prana shakti enters “KulaKundalini” (coiled energy center). This KulaKundalini is the “Matri shakti” of our body (Ma Durga). Shiva (Sahasrara) is giving power to Ma Durga and Ma is running / functioning of the body, that is supplying Prana Shakti to the body organs through two Nadis- Ida and Pingala, which are running along the spine in a cross-cut way with many branches to supply the prana shaktis to all the body organs. It finally goes out through our nostrils. When one Prana / breath goes out, it means our life is reduced by 4 seconds. We take 15 breath in a minute. Flow of Prana Shakti goes through Ida or Pingala one by one. That means when the Ida is active the Pingala becomes inactive. When flowing through Ida Nadi our

breath comes out of the body through left nostril, when flowing through Pingala Nadi breath comes out of the body through right nostril.

In the front side of our body the Kauravas are functioning: - 5 karmendriyas and 5 Jnanendriyas. 10 indriyas are running in 10 directions. $(5+5 \times 10) = 100$. They are the 100 sons of Kauravas. These Kauravas are powered with 6 Ripples - Kama (কাম), Krodha (ক্রোধ), Lobha (লোভ), Moha (মোহ) and Matsarya (মাংসার্য). Mainly our body activities are controlled by Kauravas and they are the wrong-doers.

The back side of our body is of Pandavas and Bhagavan Krishna is at Ajna Chakra.

Vishuddha Chakra---Judhisthir.

Anahata Chakra---Bhim.

Manipur Chakra---Arjun

Swadhisthana Chakra---Nakul

Mooladhar Chakra---Sahadev.

Pandavas are empowered with- Satya, Dharma, Shanti, Prem, Ahimsa.

Generally, we are engaged with Kama, Krodha, Lobha, Moha, Mada and Matsarya activities. As a result, we are enjoying pain and sorrow. In order to live a divine life filled with joy and happiness we will have to cultivate our Satya, Dharma, Shanti, Prem and Ahimsa qualities.

Ida and Pingala Nadis are supplying Prana shakti to the front side of the body. Ida = Tamo guna. Pingala = Rajo guna. Generally, Prana Shakti is flowing through the spine / Sushumna Nadi and going to front side of the body through Ida and Pingala Nadis. In order to live a divine life, we will have to stay at the Sushumna Nadi. We will have to stay between the Ajna Chakra to Mooladhar Chakra. In this case Chakras will supply the life current to the organs to live with. The process of living in the Sushumna Nadi is called KRIYA YOGA. If you practice Kriya Yoga you become a divine man full of joy. and happiness.

How to do kriya Yoga: There are 10/12 kriyas around the process of breathing and other activities. Out of these, one main Kriya is given in Gita sloka no 4/29 (Jyanayoga):

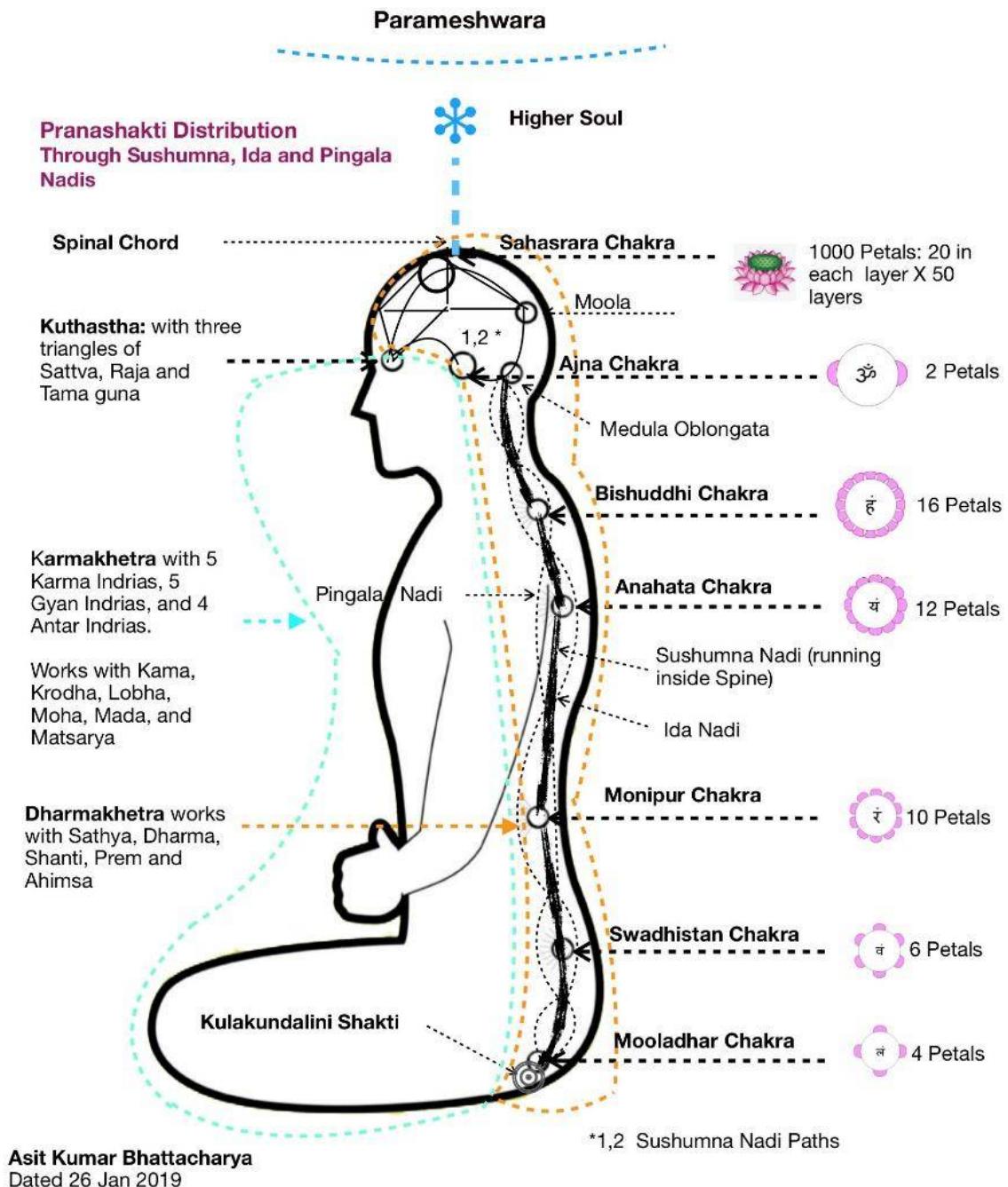
*"apane juhvati pranam prane panam tathapare /
pranapanagati ruddhva pranayamaparayana"-*

It means that other devotees offer as sacrifice the incoming breath of Prana in the outgoing breath of Apana, and the outgoing breath of Apana in the incoming breath of Prana, thus arresting the cause of inhalation and exhalation by intense practice of Pranayama.

Pranayama started with 12 times initially then increased to $12 \times 12 = 144$ times, then $12 \times 12 \times 12 = 1728$ times at a stretch for attainment of semi Samadhi (12 hours) stage. Other Kriyas that we also need to practice are Ajapa, Han- Sau, Anta pranayama, Navi Kriya, our Kriya, Omkar Bahit, Gayatri Murchhana, Basudev Kriya. The aim of our life is Self- Realization. This can be attained by Kriya Yoga practice in our life. Yoga is your connection with your creator.

The main Gurus of Kriya Yoga practice are Mahabater Babaji Maharaj, Yogiraj Shyama Charan Lahiri Mahasaya. Other successors are Yogiraj Panchanan Bhattacharya, Bhupendra Nath Sanyal, Swami Yukteswar Giri, Paramahansa Yogananda, Paramahansa Pranabananda Giri etc.

[I am in the stream of: Yogiraj Shyama Charan Lahiri Mahashay, Bhupendra Nath Sanyal Mahashay, Yoga Acharya Jwala Prasad Tiwari Ji, Yoga Acharya Subhas Chakraborty Mahashay (my gurudev). My article is based on the writings of Yogiraj Bhupendra Nath Sanyal, Yogiraj Pranabananda Giri, Yogananda Ji, Yogiraj Panchanan Bhattacharjee Mahashay, Yogacharya Subhas Chakraborty Mahashay and Baroda Charan Majumdar Mahasaya etc.]

A Condimental Saga of Mustards

Ambarish Mitra

Part 1: A Tale of Two Condis

Once upon a time, not too long ago, there was a country called Condirica, where there were many warring kingdoms, but the two most dominant ones were Petchuk and Tusmard. The Petchuk army was red and round; the Tusmard army yellow and black spherical globules. These two kingdoms were perpetually in a state of deep animosity. Thankfully though, their hostility did not translate to an all-out war, perhaps because of the inherent balance of power that is given in a situation where the combatants are roughly equal in capability. Hence, any major peril was kept at bay in the country.

However, in a key diplomatic arrangement, the shrewd Petchuk army enlisted the support of a foreign country called Bret Gritan. Bret Gritan, being imperialistic by intention, had the most terribly efficient organization for conquest and occupation of remote lands – often starting by the deception of enterprise and trade. Emboldened by that unholy association, the Petchuk army took up a very belligerent posturing and a possibility of a perilous disaster became real. The Tusmard kingdom was alarmed as provocative skirmishing became a pattern rather than an exception.

With their civilization under such a constant barrage of onslaught by the enemy, the King of the Tusmard – Kashundi – felt compelled to let out a war cry:

Mustard lovers of the world, unite!
You alone know what is right!

Assembling behind that thunderous assertion, the mustard rose to the occasion and thwarted the unwelcome aggression of the ketchup. It rallied the troops, honked the horns, kicked the tires, readied the cannons and boldly defended its rightful territory- which is the dinner plate filled with chops and chips.

Part 2: The Condimental Divide

Unbelievable it may sound, but there exists a condicratic (not a spelling mistake) museum of the mustards, for the mustards, by the mustards. It is in Middleton, Wisconsin, USA. I had the good fortune of checking it out first-hand with my family in Jun 2018. At that time, the family was herding around Illinois and Wisconsin.

The 2 ruling ladies of my life, wife and daughter, crackled up like mustard seeds in hot mustard oil when I first told of my wish: "Let us check out the mustard museum."

They (incredulous): "What? This is bizarre- a mustard museum!"

Me: "Yes. Absolutely- a mustard museum."

"Heck".

Evidently, they were amused, but not pleased.

The National Mustard Museum got us as soon as we said hello first time. As is the customary process in hyper-electronic world nowadays, we clicked a few photos in front of the museum and go in. It is a 2-story museum- the street level and basement level. The store and the mustard tasting station are located in the street level floor. As we climb down the stairs and go in the basement, we were amazed to see such a large collection of mustard derivatives; as if a parade of sorts was going on. Since fact is stranger than fiction, it should not be a surprise that one man's passion led to that extraordinary collection of *the condiment from all over the world*.

A pack of playing cards has 4 suits. A lot of cards enthusiasts believe that the 4 suits represent 4 different seasons each with its own charm, its own color. Like mustard sauces, life flows through four different phases of life as depicted by the 4 suits in the pack. And how better can it match up with the museum, which also has four mottos: Learn, Taste, Shop, Laugh. It is all encompassing as far as finer taste of life is concerned.

Well, a pack of cards also has 2 jokers. No guessing here. ☺

Learn: We learnt the benefits of consumption of mustards over ketchup. That message is enshrined in the august walls of the museum – as evidenced in the accompanying picture. (And who did the research? Mustard Museum, of course, <i>without</i> any bias whatsoever)	
Taste: The museum has a tasting section. The plethora of samples of mustard sauces up for testing was mind-blowing. A drop in the tongue and it sticks with flavor. Your	Aspect of Learn: Research study showing mustard winning over ketchup; that win was not handed over in a platter.

tongue will become a jumbled confusion of tastes.

Shop: We bought a couple of jars for our home and a few more as gifts for friends. They were mighty impressed.

Laugh: They say, humor is nature's best gift to mankind (next to mustards, of course). While you have heard and may have seen Mona Lisa, but have you ever heard about Mona Mustard? If not, then you do not know what you are missing out on life. For information about and knowledge of Mona Mustard, please rush to the museum. I am giving you this picture as a teaser.

Aspect of Laugh: Mona Mustard graced the walls of famed Louvre once and nobody noticed.

Part 3: Condimentally Yours

October 27, 1986. Major League Baseball Series in New York, NY, USA. New York Mets versus Boston Red Sox. The Red Sox was well poised to win the match and tournament when the Mets bounced back from abyss and – as one Mr. Barry Levenson – a die-hard fan of Red Sox and whose predicament we shall soon see – exclaimed “Red Sox had snatched defeat from the jaws of victory”. That night he really saw the proverbial mustard flowers with his eyes.

He had to get over the agony of supporting Red Sox. In an email exchange with me, he admitted that he was looking for “something that I hoped would be a more positive and smile-producing life.” If there were no mustards, where, where, could be have taken recourse to bury his deep anguish! And how could he get rid of the ghost of defeat? He continued: “I found mustard to be the perfect adventure. It's something that we take for granted, has a long history, and adds so much to our lives.” From that day on, he dedicated his life to the exalted status of mustards.

Barry Levenson was the head of Criminal Appeals Division at the Wisconsin Dept of Justice. In 1991, he gave up that job and founded the mustard museum. Metamorphosis never ceases to wonder: from caterpillar to butterfly; and from Criminal Justice to Mustard Museum founder. What a transformation! They say, life is all about self-discovery and in mustards, Barry was able to find his calling; he had truly arrived. From the depth of despair because of the loss of Red Sox, he emerged like a phoenix to become the curator of one of the most off-beat museums of the world.

We can have passion for a subject, but how do we build the courage to add muscle to that passion? Founding a 501(c)3 not-for-profit and then running it is not easy. A lot of people reading this will vouch for the truth. If you are anytime in Madison, Wisconsin or its neighborhood, do yourself a favor: roll the 4-tyres of your car towards the National Mustard Museum. Heck- why do you have to be in the

neighborhood! It is easy to get there from anywhere in the world. You see, the museum “is only a 45-minute drive from Wisconsin Dells, just 2-1/2 hours from Chicago, and a mere 6,978 kilometers from Dijon, France.”

It is physically here: 7477 Hubbard Ave., Middleton, WI 53562 and e- logically here:
<https://mustardmuseum.com>

You owe yourself a smile, if not anything else! The museum is free to visit; which, by implication, means not visiting will be costly. Please keep mustards rolling and kashundi flowing in your lives.

Barry signed off his email to me with:

Condimentally yours,

Barry Levenson, Curator and Founder
National Mustard Museum

Part 4: Condiment Trivia

- a) Q: Which country is the world’s largest producer of mustard seeds?
A: Canada [28% of world’s produce]

- b) Q: Which country is the world’s second largest producer of mustard seeds?
A: Nepal. [26% of world’s produce]

Combining these 2 countries, we have 54% of the world’s total produce. Now, add Burma [13%] to the mix, and these 3 countries together produce 77% of the world’s mustard.

- c) Q: Which country is the world’s largest exporter of mustard?
A: Canada.

Although India does not feature in the top 10 countries of the world in producing mustards, it is the 6th largest exporter of mustards in the world.

[If you did not get the 3 questions right, you must be a ketchup lover]

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ

-Gopal looking for flute

Artist- Piya Sen Gupta

ବୈଜ୍ଞାନି

Sreerupa Sen Gupta Banerjee
Atlanta

Easy Peasy Old-fashioned Coffee Cake:

Ingredients -

1 package Butter Cake Mix (18.25 oz) – you can get it from any super-market

1 cup sour cream

1/3 cup vegetable oil

2 teaspoons ground cinnamon

2 tablespoons brown sugar(packed)

1 cup chopped pecans or walnuts

1/4 cup white sugar

1/4 cup confectioner's sugar

2 tablespoon milk(regular)

4 large eggs

Method:

- 1) Combine 2 tablespoon cake mix, cinnamon powder, brown sugar, and pecans; set aside
- 2) In a large bowl, blend rest of the cake mix, sour cream, oil, water, eggs, sugar; beat on high speed for 2 minutes till all are blended well
- 3) Pour 2/3 of the batter into a greased and floured bundt pan (or any other cake pan of your choice). Sprinkle the cinnamon sugar mixture (mentioned under point 1) in the center of this batter and then pour the rest of the batter gently and evenly over this.
- 4) Pre-heat the oven at 375 degrees F and then bake for 45-55 minutes; cool in the pan for 25 minutes and remove. Cool completely.

To make the glaze:

Blend the confectioner's sugar and milk together till there are no lumps; drizzle this on the cooled cake.

Enjoy!

Yummy Caramel Coffee:

Ingredients –

1 cup whole milk

1/4 cup store bought caramel sauce

1 teaspoon brown sugar

2 cups (16 oz) hot coffee

Whipped cream – store bought or make it at home

Method:

In a small saucepan, stir together milk, caramel sauce and brown sugar. Heat over medium heat for 4-5 minutes or until foamy and steaming, whisking frequently.

Divide coffee between 2 large mugs and pour the mixture equally in them. Top each mug with whipped cream and drizzle of caramel sauce.

ଶୈଳୀ

-Mountains

Artist- *Sukanya Mukherjee*

Kids' Kingdom!

"A child who reads will be an adult who thinks."

-Unknown

*Story
Art
Poem*

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

Artist- Ahana Chaudhuri, Kolkata

Age-13

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

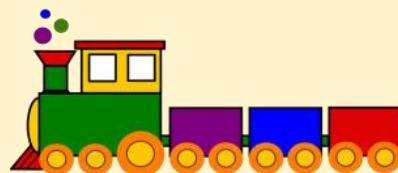

Trinav Banerjee
Seattle Washington

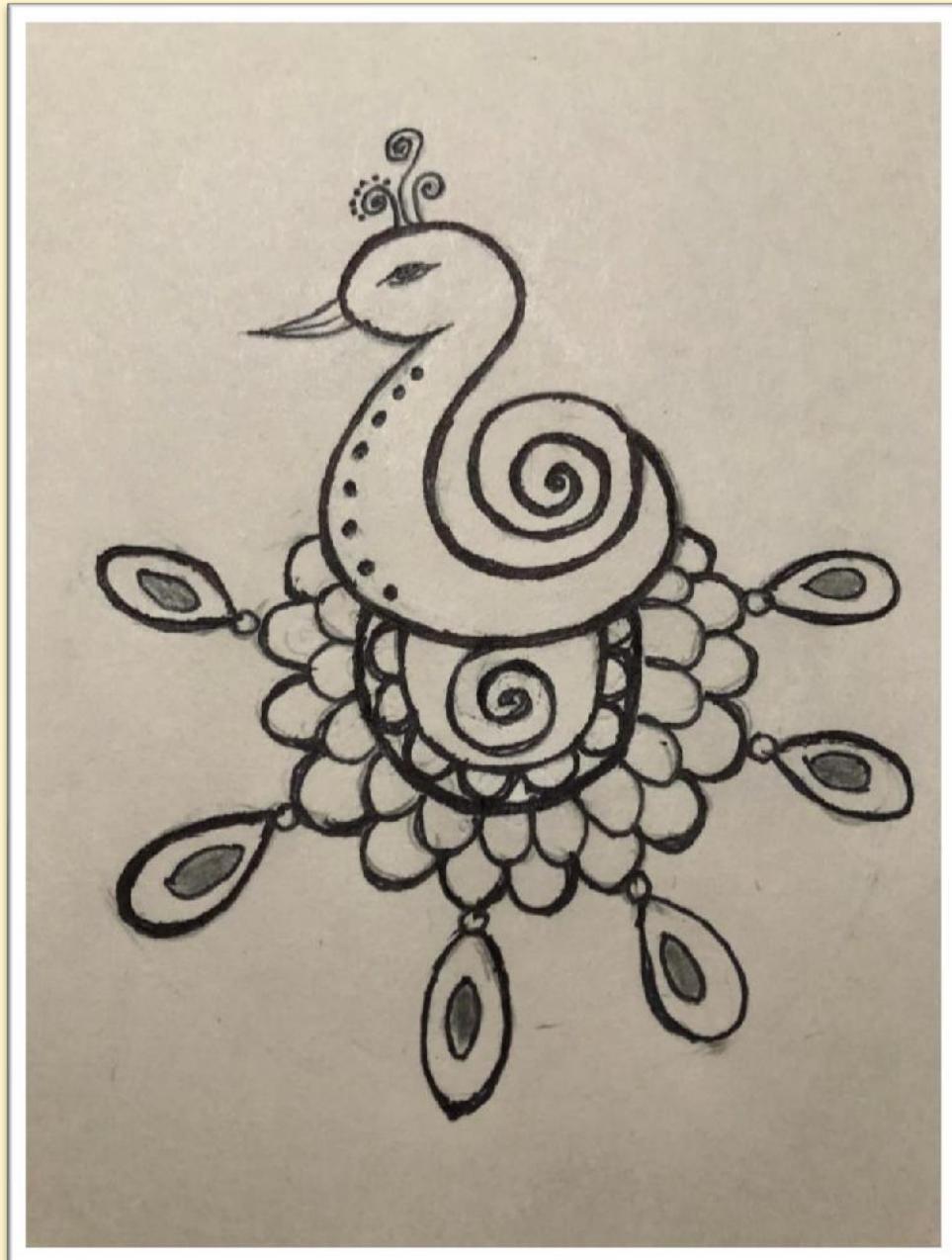
Age 10

Lining up

We line up like a train,
By the window pane,
First people first, last people last,
We walk just as fast,
We are a bullet train,
Sometimes we get stuck,
As if we are at a red light,
Our lines are sloppy with blobs everywhere,
We are buzzing like bees,
But sometimes if we focus then our lines will be as straight and quiet as a twig,
Lining up is fun.

ଶୈଳେଖ

Artist- Tarnija Sarkar, Atlanta

Age-10

ଶ୍ରୀନିକା

Srinika Dutta
Atlanta
Age-11

White Winter

The sky is dark
The ground is white
Trees are as bare as stones
No leaves at all
Just the white, white winter
The sky is dark
The ground is white
I made a snowball with my hands
And threw it at my brother
He threw one back at me
The sky is dark
The ground is white
The white, white winter melt into springs
My favorite season is over
Time for spring

ଶୈଳେଖ

Artist- Akansha Sur, Atlanta

Age-4

ଶ୍ରୀମଦ୍

Avinash Paul
Pennsylvania
Age-14

Who Am I?

I am the vibrant, soothing color of sapphire
I am calm and cool like the sparkling blue ocean.
I am the sharp shape of a rhombus
Because I am intelligent and imaginative.
I am the plastic texture of Lego's
Because I love building and making what I build immaculate.
I am the diverse flavor of an ice cream sundae
Because I am creative and sweet.
I am the squeaky squeak of a mouse
Because I am not whiney and my voice is naturally high pitched.
I am friendly and trustworthy.
I am glad to be me.

ବୈଜ୍ଞାନି

All girls are princesses!

Mihika

Artist- Mihika Chatterjee Atlanta

Age-5

ଶ୍ରୀମତୀ

Sanayah (Raina) Basu
Atlanta
Age -13

A Better Place

2001 - 28,000
2002 - 30,000
2003 - 31,000
2018 - 34,000

You must be wondering what these numbers are for,
These are the number of people that are not here anymore.
For all the people who have lost their lives to gun violence,
We owe it to them, we need to break the silence.

Protest we must,
For the lives that hit the dust.

People buy the bullets for pennies we could care less,
And these bullets, snatch away the lives that are priceless

I ask you and I ask you all,
To wake up and answer to the call.
Help your friends with emotional plight,

Become their mentor, fill their darkness with light.
Reach out to the victims of domestic violence,

And not let your friends suffer in ignorance.

Make the Gun dealers accountable,
It is high time they become more responsible.
Let 2019 be the year when things turn around,
And the number of Gun violence deaths starts going down.
Let's change the gun laws that are a disgrace,

And make this world a better place.

ଶୈଳେଖ

Artist- Anisha Bhattacharya, Atlanta

Age-10

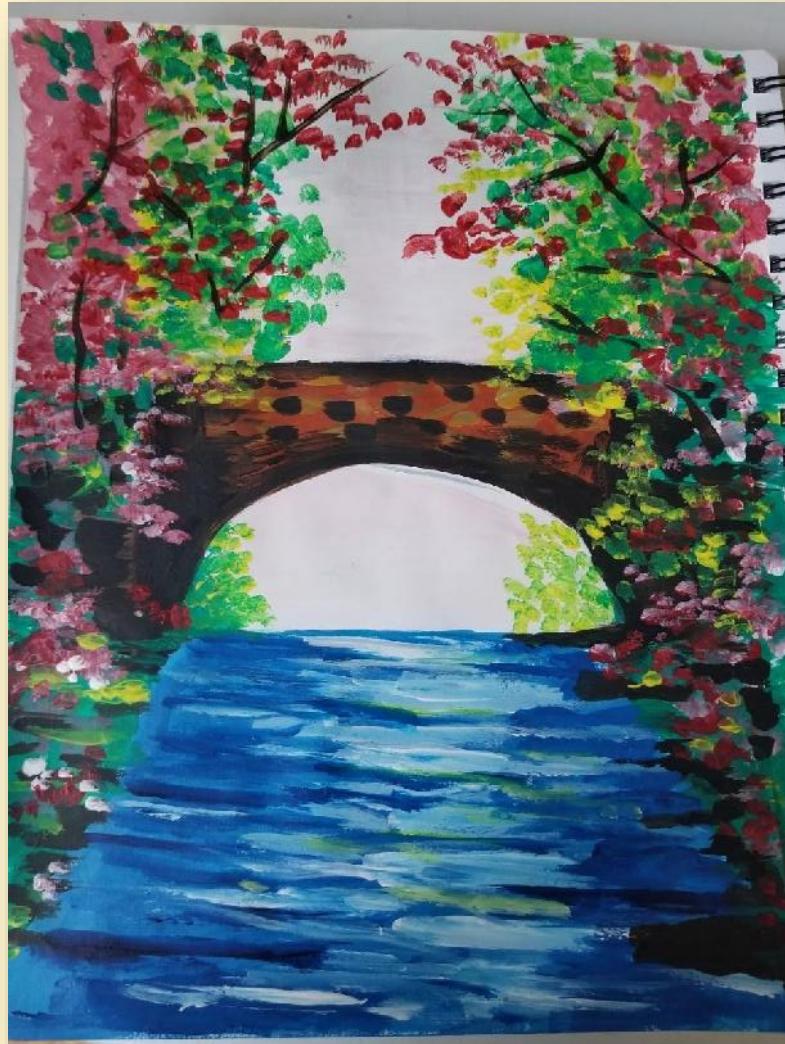
Ishani Datta, Atlanta
Age- 16

Importance of Culture

Culture augments our quality of life and enhances the overall prosperity of individuals and the community. Culture is the crux of a zestful society which can be expressed through language, food, entertainment, morals, stories, celebrations, and so much more. Aside from the economic and social benefits, culture allows for creative expression which essentially defines who we are. It provides a sense of togetherness with opportunities to converge. Immersing oneself within one's culture benefits people in numerous ways, some of which are very personal.

Culture is the glue that holds communities together. My culture has become a solid part of my identity. My culture is present in the amazing food that my mother makes every day, the theatre performances my father takes part in, the songs my sister and I sing along to, the clothing we wear, and the places we visit. The differences in culture teach us to be tolerant and open minded. Without different cultures society would not be able to progress at the rate that it does. Sometimes, it goes unnoticed but culture is also present in the ethical decisions we make. It is important to be aware and tolerant of the diversity around us. Our environment increasingly consists of various cultural, racial, and ethnic groups and it is imperative that we respect each other to facilitate cooperation.

ଶୈଳେଖ

Artist- Rayaan Maiti, Atlanta

Age-6

Arushi Majumdar, Atlanta
Age-15

Dadu

As a young child, I loved vintage entertainment. The anachronistic art style of old cartoon characters brings about a warm wave of nostalgia upon me, the static sound of the musical scores played during each animation euphonious. Mickey mouse's devotion to Minnie set a precedent for my future relationships and Popeye's erratic scatting and spinach-induced hypertrophy mesmerizes me to this day. But, most of all, I was in love with Charlie Chaplin. He was a true artist, a revolutionary, a maker of works that will

transcend time. His silent films were all I watched, films like The Pawnshop and The Dentist. In my heart these moving pictures equated to someone I loved exponentially more, my grandfather (Dadu). Dadu would sit me on his lap and we would stare at the monochrome screen watching each exaggerated expression and ungainly gait while struggling to breathe, our guts clenched to ease the pain of our hearty laughter.

Soon enough I was a teenager and, lost in my own world of puberty and social politics, I was too self-obsessed to notice that Dadu's time was fleeting. Then, freshman year hit and my world came crashing down; Dadu had passed away. Since then I've beat myself up countless times for not showing him how much love I had for him, for taking advantage of the time we could have spent together. I haven't completely forgiven myself, but one thing reigns true, I will always have Charlie Chaplin to remember him by.

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

Red Eyed Tree Frog (Pastel)

Artist- Avinash Paul Pennsylvania

Age-14

ଶ୍ରୀମତୀ

Anandita Mitra, Atlanta
Age 11

Horseback Riding Experience

Hi, today I will tell you about my first horseback riding experience! It was awesome, and if you really get interested in doing this while reading my story, then you should go try it out too. Read on, to find out more!!!!

One sunny day, my family and I were going to Lake Lanier Islands to ride horses. When we reached the stable, I saw all kinds of horses, different color ones, small ones, big ones, and many other beautiful looking ones. Once I got actually went inside the stable, my eyes immediately fell on one particular horse, its name was "Dixie". A few minutes later, the staff members asked how many people were going to ride and we said 2 (my dad didn't want to ride). A lady then gave us our helmets. Finally, it was the moment that I was most looking forward to... getting assigned our horses! Once I heard that my mom got Dixie, I felt a little spark of jealousy inside me. But I didn't let that affect this amazing time. I got assigned a horse named, "Mia". She was a very sweet and loving. Right after I started petting her, she kept on licking me! It was an amazing feeling to get licks from a horse because it was my first time. I only had dogs and cats lick me before. Next, came the small training.

A nice lady took my mom and me to a small training area. As usual, my mom started taking about a zillion pictures of me (The lady taught me how to get the horse moving and how to get it to turn right and left too. She also taught me how to hold the rope of the horse correctly. I even learned how to stop the horse from moving. A man was teaching my mom. While we waited for our trail guide to come, Mia would not stand still! She kept on moving her feet and when I petted her to make her quiet down, she brayed at me! Finally, my mom came with Dixie, but our trail guide had still not come. There was another group of men in front of us and when a staff member opened the gate to let them out, Mia also followed them to the gate. I was scared and didn't know what to do. Luckily, someone was standing at the gate and could stop Mia before she went onto the trail. But something happened after that too. Mia climbed onto a very small hill that had a downhill part on the bottom of it. I thought that both of us were going to fall onto the bottom, but when our guide came, thankfully Mia did not fall. Then, came the part where I was scared the most... the hard trail.

When we started riding on the trail with our tour guide, Dixie would not cooperate. My mom told her over and over again to start moving, but she just wouldn't continue on the trail. Finally, one of the other staff members told us to start the trail on a different path. When we rode on that different path, Dixie would finally move and we could continue along our trail. During the ride my mom and I saw deer and they were so close to us that we could literally touch them. It was like we were living outside and could walk next to real deer. Dixie and my mom were in the back, and Dixie would not move again. To solve that problem, our trail guide told my mom and I to switch places. My mom said that she would be worried about me and refused to switch places, but I convinced her that I would be fine and she went in the middle of the tour guide and me. 10 minutes into the trail, all three of us spotted a broken branch and it was in our way. So, we had to ride through the trees, following the hard

way. After we had gotten to the part where the trail loops around and we started heading back, there was a huge lake and we had to go to the immediate edge...

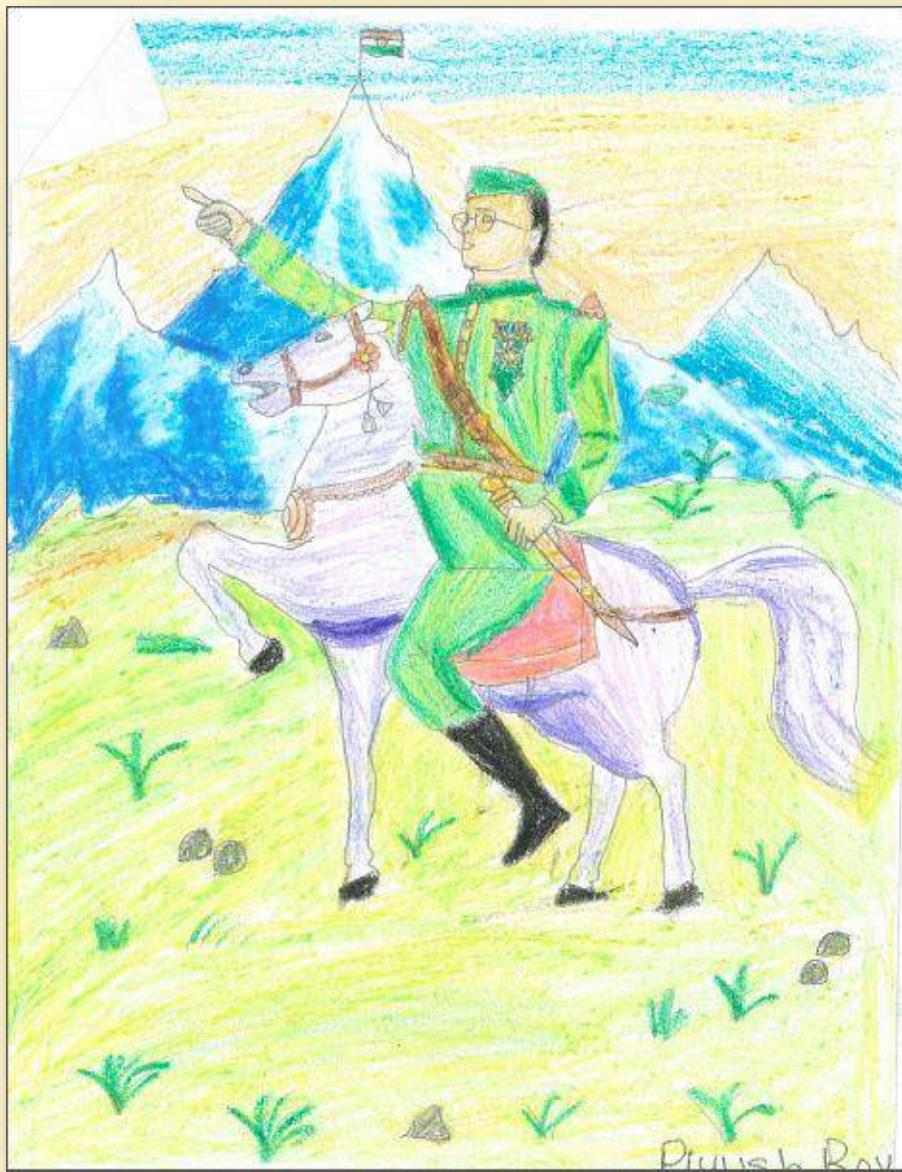
When we were turning to go back to the stables, we had to ride on a cliff to do that. And believe me, that was really scary. I tried to be calm and was telling Mia to go slow and carefully, when I realized that we were already far away from the scary edge. "That wasn't so bad after all", I thought to myself. Now, Mia was behind Dixie and was following move she made. Dixie went much to the right, Mia went much to the right. Dixie went off the trail, Mia went off the trail. Since Mia was following Dixie's every step, I got hurt too. Dixie walked right into a tree branch and my mom ducked to avoid getting hit by it. When Mia walked into the branch, I was too slow and my hand got scratched by the prickly thorns. Everyone rode back to the stables and when my mom and I walked inside, IT WAS AMAZING! Horses all around us, neighing and braying. It was very loud, but I was having such an awesome time, I didn't even mind. While we were getting out of the stables, there were two mules. Their names were, Coco and Henry. There were actually running away from the stables. I was worried so I went and got a staff member. Surprisingly, a trail guide said it was normal for them to leave and it was no big deal. They just got them back by offering them carrots and I got to feed Coco a carrot. When a lady put the silly mules back into their little place, I went to pet them, and guess what? They bit my hand, thinking that it was food! Then, we had to leave and go back home.

So, that is my horseback riding experience at Lake Lanier Islands. It was really fun, and if you want to try it out, go and ride a horse. If you do go, I hope you will tell me how it went and what horse you got.

THE END!!!!

ଶ୍ରୀମତୀ

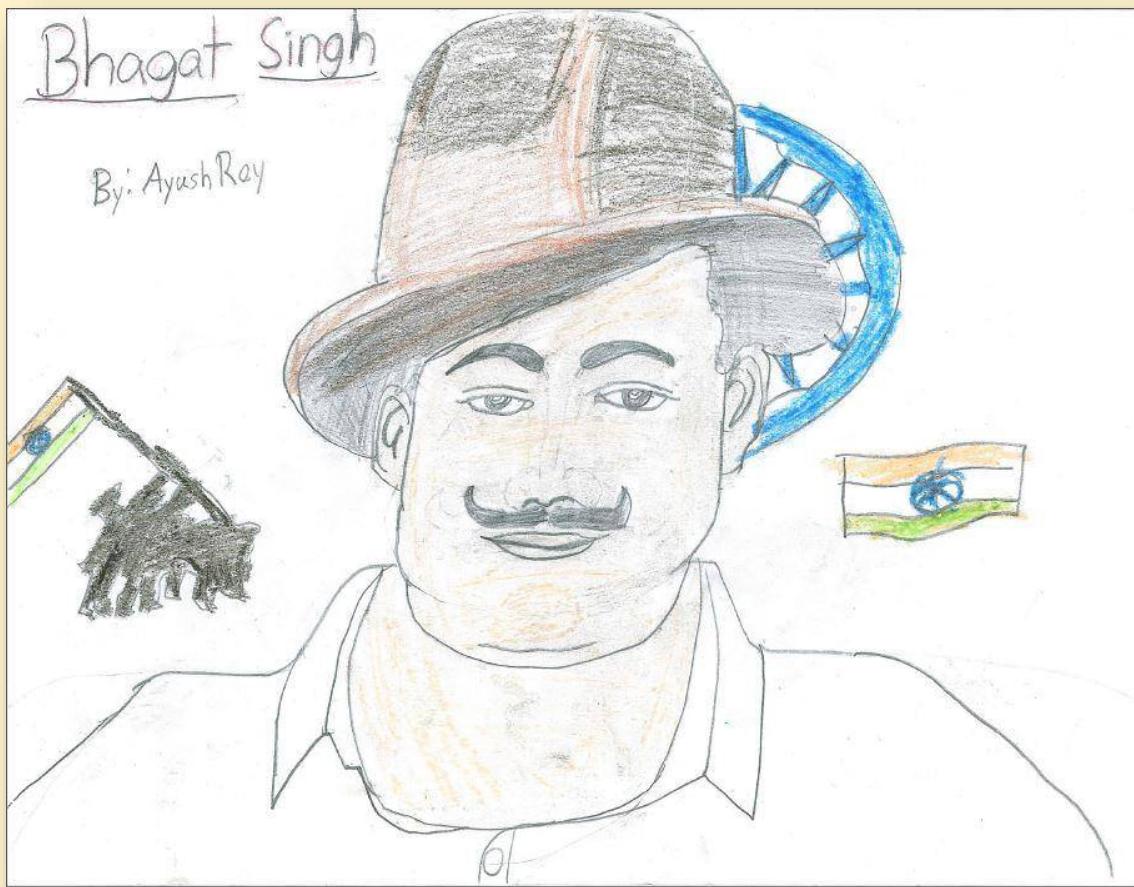
Subhas Chandra Bose

Artist- Piyush Roy, Atlanta

Age-12

ବୈଜ୍ଞାନି

Bhaghat Singh

Artist- Ayush Roy, Atlanta

Age-8

ଶୈଳେ

Artist- Tvisha Saha, Atlanta.

Age- 7 years

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

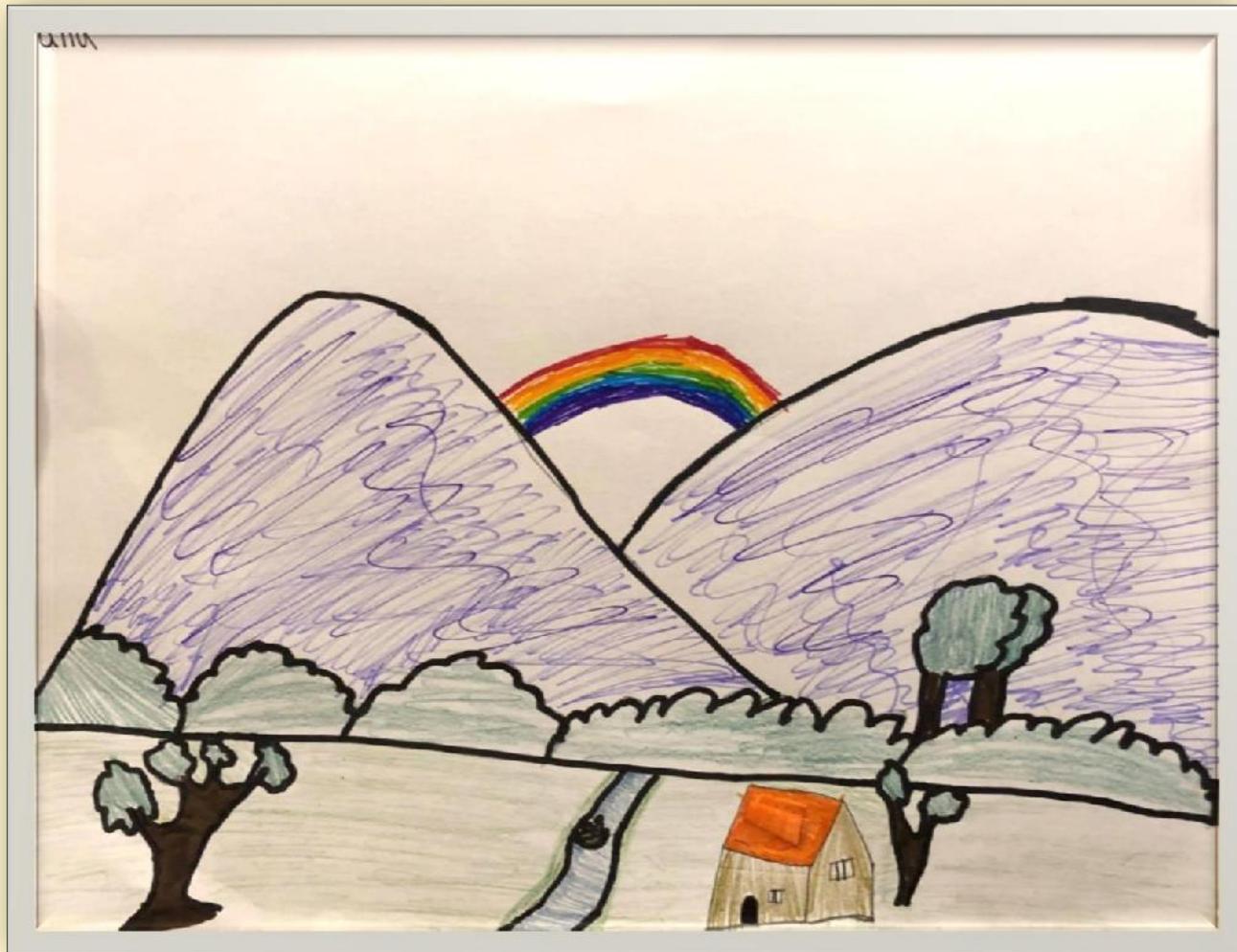

Artist- Siddhant Banerjee, Atlanta

Age-5

ଶୈଳୀଲା

Artist- Shayna Banerjee, Atlanta

Age-9

ବୈଜ୍ଞାନି

Artist-Snidgha Mukherjee, Atlanta

Age-6

ଶ୍ରୀମତୀ

Ma Saraswati

Artist- Siddhant Mukherjee, Atlanta

Age-10

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର

Artist: Aarshia Datta, Atlanta

Age-10

ଶୈଳେଖ

Artist- Sahana Mondal, Atlanta

ଶୈଳେଖ

Artist- Rishima Saha, Atlanta

Age – 7 years

ଶୈଳ୍ପିକ

ଶିକ୍ଷାର ଶୁରୁ

ଶୈଳ୍ପିକ

PIC•COLLAGE

୨୦୧୯ ମରସ୍ତା ପୂଜୋତେ ହାତେ ଖଡ଼ି ଅନୁଷ୍ଠାନ, ପୂଜାରୀତେ

পূজারীর সরস্তী পূজোয় নানা রঙের সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান

সুরের ধারা

নব আনন্দে জাগো

Magedy

শিশুদের গানের অনুষ্ঠান

অনুষ্ঠান পরিচালনায় - বৈশাখী মুখাজ্জি,
মুক্তা সাহা

Rhythmz
Kids' dance programme
Directors-
Aradhana Mazumdar
Bhattacharya, Payel Dutta

শিশুদের নৃত্যানুষ্ঠান

অনুষ্ঠান পরিচালনায় – রূপা ব্যানাজ্জি,
সুকন্যা মুখাজ্জি

Fungama
Quiz Show
Directors-
Sushmit Mukherjee, Mohana Mitra
Das

Magic Show by
Anik Dey

ବୈଜ୍ଞାନି

Pujari presents Madol band in Baisakhi once again!

ପୂଜାରୀର ବୈଶାଖୀତେ ନାନା ରଙ୍ଗେ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ

ନାରୀ ଦଶରପା ଥିକେ ଶତରୂପା

ପଥ ଚାଓୟାତେଇ ଆନନ୍ଦ

ଶୁରୁର ସେଦିନ

ପରିଚାଳନାୟ:

ନମିତା ଭାର୍ମା ମୁଖାର୍ଜୀ, ତନୟା ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ

ପରିଚାଳନାୟ:

ଦେବାଦୂତା ଗୋସାମୀ, ଶୁଭା ବ୍ୟାନାର୍ଜୀ ସରକାର

ପରିଚାଳନାୟ:

ରିଚା ସରକାର

ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ:

ପି କେ ଦାଶ, ଶ୍ୟାମଲୀ ଦାଶ, ବିଜନ ଦାଶ, କଲ୍ପନା
ଦାଶ, ବୁଲା ଗୁଣ୍ଡ, ପ୍ରଗବ ଲାହିଡୀ, ସୁହାସ
ସେନଙ୍ଗପୁ, କୃଷ୍ଣ ସେନଙ୍ଗପୁ

ହଦୟ ବସନ୍ତକୁଞ୍ଜେ - ଶ୍ରତିନାଟକ

ବାଂଲା ବ୍ୟାନ୍ଦ -ମାଦଲ

ପରିଚାଳନାୟ:

ସ୍ଵାତୀ ଦେ

ପରିଚାଳନାୟ

ସୁରଜିଂ ବନ୍ଦୋପାଧ୍ୟାୟ

ଅଞ୍ଜଳି

Thank you, readers!

The Pujari Publication Team has worked diligently to create the free online version of “Anjali”. We hope you enjoyed reading the magazine as greatly as we enjoyed publishing it. We have received many submissions from locals and people worldwide. The Publication Team is extremely honored to receive a poem from the renowned author Amit Chaudhuri for 2019’s Baisakhi edition. Enjoy Bangla Nabobarsho to the fullest!

Warm wishes,

The Pujari Publication Team, 2019.

ଅଞ୍ଜଳି